

COMPANION

OF THE

...

...

...

...

...

...

...

...

COMPENDIVM

SPIRITVALIS DOCTRINÆ

ex varijs Sanctorum Patrum Sen-
tentijs magna ex parte
collectum.

AUTORE REVERENDISS. P.
F. Bartholomeo de Martyribus, Archiepiscopo
Bracharenfi; & Hispaniarum Primate.

¶ Vnum est necessarium : Maria optimā par-
tem elegit, quæ non auferetur ab ea.

Lucæ. cap. 8.

OLYSIPPONÆ,

¶ Excudebat Antonius Riberius, expēsis
Ioannis Hispani Bibliopolæ.

1582.

APPROBATIO.

Ompendium hoc
spiritualis doctrine
Reuerédissimi do
mini, & vndiquaq;
doctissimi Fratris Bartholomæi
de Martyribus Archiepiscopi
Bracharensis, & Hispaniæ Pri
matis, recognoscere iussus, à
grauissimo sanctæ ac generalis
Inquisitionis Senatu, haud in
diligenter id efficere curauit:
nihilq; habet Sanctæ Romanæ
Ecclesiæ fidei contrarium, aut
Reipub. offensuum: Verù mul
tis argumētis dignissimum est,
quod

quod excudatur typis, ad multorum ædificationem, & instructionem. Habet enim quàm plurima egregia documêta quæ ex sententijs Patrum quasi in vnam catenam contextis pulchro artificio coaptauit.

Frater Bartholomæus Ferreira.

¶ Podese imprimir vista a informaçam: & hum dos nouamête impressos tornarà a esta Mesa com o original, antes de correr. Em Lisboa a iij. de Abril, de 1579.

Paulo Afonso. Antonio Telez. Jorge Sarrão.

¶ Autoritate Ordinaria, podese imprimir. i. de feureiro. 1582.

Bulhão.

FRATER LVDOVICVS
GRANATENSIS CAN-
DIDO LECTORI.

HILOSOPHI
olim (qui se humanæ
vitæ magistros profite-
bantur) nulla in re ma-
iori studio elabora-
runt,quàm vt intellige-
rent,qua in re felicitas & vltimus finis,
hoc est summum hominis bonum situm
esset. Intelligebant enim ignorato sine
nihil in vita constitui recte posse: eo au-
tem explorato, facile esset homini a ctio-
nes suas omnes ad eum finem tanquam
ad scopum dirigere. Quantum autem in
huius rei inquisitione hallucinati fuerit
(cum defutzæ vitæ beatitudine nihil
nosset) non est nostrum hoc in loco di-
sputare. Nos tamen cœlesti magisterio
instituti, duplicem beatitudinem agno-
scimus, alteram quidem perfectam,quæ
piis hominibus in futuro seculo à Deo
proposita est, alteram inchoatam, qua

AD LECTOREM.

perfecti viri in hac vita fruuntur : quam
 (vt breuiter deffiniam) in sapientia po-
 ssessione collocamus, ad quam cetera
 Spiritus sancti dona ordinantur : cuius
 actio est diuinarum rerum cōtemplatio,
 in qua etiam Aristoteles summum homi-
 nis bonum & felicitatem posuit. Vt au-
 tem intelligamus quā ingens sit huius
 sapientia thesaurus, quantaq; eius di-
 gnitas & vtilitas, satis esse nobis ad hoc
 debet magnificum illud sapientia elo-
 gium, in quo summus ille vir spiritu Dei
 afflatus, omnibus huius vitæ rebus quā-
 libet maximis & preciosis sapientiam
 antefert, his verbis. Optaui & datus est
 mihi sensus, inuocaui, & venit in me spi-
 ritus sapientia. Et praposui illam regnis
 & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in
 comparatione illius. Nec comparaui illi
 lapidem preciosum, quoniam omne au-
 rum in comparatione illius, arena est e-
 xigua, & tanquam lutum aestimabitur ar-
 gentum in conspectu illius. Super sa-
 lutem & speciem dilexi eam &c. In qui-
 bus verbis vir ille sapientissimus, cōme-
 moratis

Sap. 7.

AD LECTOREM.

moratis omnibus quæ in summo precio
 apud homines habentur, sapientiam illis
 omnibus longe præfert. Nec his conten-
 tus, eam bonorum omnium matrè esse
 confirmat, & bona omnia sibi cum illa
 obuenisse testatur. Denique Salomon
 consona voce, Melior est (inquit) sapien- *Pro. 8.*
 tia cunctis preciosissimis, & omnia quæ
 desiderantur, huic non valent compara-
 ri. Quis igitur his tantis diuini Spiritus
 testimonijs non summum quoddam &
 præstantissimum bonum in hac sapien-
 tia positum esse intelligat, etiam si eius
 suauitatem atque delicias nondum fue-
 rit expertus? Similia his legimus. Job.
 28. & Baruc. 3. quæ breuitatis causa o-
 mittenda duxi, cum in promptu & ad
 manus ea sint. Spiritus enim sanctus v-
 biq; sui similis eadem & in his & in alijs
 scripturarum locis de sapientiæ dignita-
 te prædicat, cuius actionem & officium
 rerum diuinarum contemplationem esse
 diximus. Qualis autem sit eorum felici-
 tas, qui se huic officio dediderunt, ele-
 ganter D. Grego. Theologus in Apolo-
 getico

AD LECTOREM.

getico suo describit, cum docet se cœlestis huius philosophiæ amore incensum (quæ otio & quiete alitur) pastoralis officij curas & sollicitudines vitare voluisse. Eius verba (quæ dignissima sint quæ legantur) hoc in loco attexere volui: Subibat (inquit) animum meum amor quidam, tranquillæ vitæ, atque ab hominum frequentia semote, quam cum iam inde à primis annis adamassem, factoque; periculo vehementius eius amore atque desiderio flagrarem, non tuli me imperiose cogi, atque in medios tumultus contrudi, ab hacque; vita perinde atque ab alylo quodam per vim auelli. Nihil enim mihi fortunatius eo hominẽ esse videbatur, qui clausis compressisque corporis sensibus, atque extra carnem mundumque; positus in seque; collectus (nec nisi summa necessitate impellente, quidquam humanarum rerum attingens) atque & secum in se & cum Deo colloquens, superiorem rebus in aspectum cadentibus vitam agit, diuinisque; species & imagines puras semper, nec vllis terrenis & errabundis

for-

AD LECTOREM.

formis permixtas in seipso cōferr' ac Dei rerumq; diuinarum purum omnino speculum est, indiesq; efficitur, luci q; lucē, obscuriori videlicet clariorem adiungit, ac iam futuri æui bono fruitur, & cum Angelis versatur: & licet adhuc in terris agens, terram deserit, atque à spiritu in cœlo collocatur. Si quis vestrum hoc amore correptus tenetur, quid dicam, intelligit, atque affectui ei, in quem tum incidi, facile ignoscet. Hæc omnia vir hic diuinus. Quæ quidem satis esse debent ut huius studij dignitatem atque delicias agnoscamus, & felicitatem eorum qui vitam omnem, atq; seipsum huic studio cōsecrarunt, intelligamus. Simili spiritu D. August. & huic studio addictus erat, & felicitatem eorum, qui simili desiderio flagent, describit. Sic enim cum Deo loquitur: Te mediter per dies sine cessatione, te sentiam per soporem in nocte, te alloquatur spiritus meus, tecum fabuletur mens mea. Felices qui nihil aliud diligunt, nihil quærunt, nihil etiam cogitare didicerunt. Felices, quorum spes

tu so-

AD LECTOREM.

tu solus es, & omne opus eorum oratio.
 Hactenus ille.

HÆC de opere. NVNC de operis Au-
 thore (quo vberiore fructum ex huius
 operis lectione capiamus) pauca dicenda
 sunt, & ea solum, quæ ad hoc institutum
 pertinent. Nam de vita eius & pastora-
 lis officij administratione, posteris (qui
 eius familiaritate vsi sunt) scribendi cu-
 ra & facultas erit. Nos enim eius præce-
 pti memores (quo neminem in vita lau-
 dare monemur) ab hoc officio superse-
 demus. Huius itaq; operis Author fuit
 Reuerendissimus Archiepiscopus Bra-
 charenfis, & Primas, ex D. Dominici gre-
 ge ad hanc dignitatem assumptus. Qui
 priusquam ad hoc munus cooptaretur,
 viginti ferè annis in nobilissimo cœno-
 bio Victorienfi, sacræ Theologiæ Cathedram,
 cum maxima sua laude modera-
 tus est, & in ea meritissimo iure magiste-
 rij honore laureatus. Quanuis autem
 scholasticæ Theologiæ studia præcipue
 coleret, nunquam tamen hoc ipso tem-
 pore mysticæ Theologiæ (quam is cha-
 rissi-

AD LECTOREM.

rissimam habebat) studia intermisit, au-
 thorum libros qui de ea diligentius scri-
 pserunt assidue euoluēs, & præcipuas eo-
 rum sententias carpens, scriptoq; con-
 signans, vt frequenti earum lectione &
 in Dei amore, & virtutum studio quo-
 tidie proficeret. Cum ergo his rationi-
 bus bonus Christi odor effectus esset,
 Serenissima & sanctissima Regina D.
 Catherina, quæ indemortui viri loco Lu-
 sitaniæ Regnum moderabatur, huius
 boni odoris virtute permota, ipsum
 Bracharésis Ecclesiæ in Pastorem præ-
 faciendum curauit. Quod ille munus ex
 maiorum suorum imperio, ecclesiastica
 censura adactus, recusare non potuit, a-
 lias nulla ratione subiturus. Qui cum
 astantibus omnibus Cœnobij Vlyssippo-
 nensis fratribus præcepto paruisset, hoc
 de se testatus est. Ego (inquit) hoc no-
 mine à multis accusor, quod nimiū pro-
 positi mei tenax sim, in hac autem vna
 re corā vobis p̄fiteor me tenacē futurū,
 quod ab omni fastu & splendore domus
 & familiæ alienissimus ero, eamq; humi-
litatem

AD LECTOREM.

litatem in cultu corporis, in mensa, cæ-
 terisq; similibus quam monachus secta-
 tus sum; in episcopatu reteturū : nec
 me vlla vis aut ratio ab hac mente &
 consilio vnquam reuocabit. Hoc quidē
 ille pollicitus est : quod quam plene ad
 hunc vsque diem præstiterit, tota Lusitania testis est. Parcissima enim mensa,
 & exigua suppellectili, & familia conten-
 tus, quæ sibi ademit, nec in consangui-
 neos, nec in famulos, aut aliqua ei ne-
 cessitudine coniunctos, non denique in
 palatijs ornandis, & ampliandis, sed in
 miserijs pauperum subleuandis, & ado-
 lescentibus in literis & moribus institue-
 dis, impendit. Ad quod plenius præstan-
 dum Collegium ibidem ex patribus so-
 cietatis Iesu extulit, qui hanc docendi
 prouinciam susciperent. In insigni etiam
 & numeroso populo Vianæ, monasteriū
 D. Dominici, hoc est instituti sui simi-
 liter à fundamentis crexit, atque dota-
 uit.

IS igitur inter varias pastoralis officij
 curas, nunquam Rachelis suæ amplexus
 deser-

AD LECTOREM.

deseruit, sed diem pastoralis officij curis,
noctem Deo offerebat. Quo tempore
quicquid de mystica Theologia à sum-
mis viris, hoc est, Dionysio, Bernardo,
Bonaventura, Gersone, scriptum est, stu-
diose legens, has gemas super aurum &
topazion preciosas nobis ministravit.
Quibus ego legendis tantopere delecta-
tus sum, vt verè affirmare possim, me ni-
hil hactenus in vita legisse, quod acriores
pijs hominibus stimulos ad huius cœle-
stis philosophiæ amorem adderet, ma-
ioremq; lucem his qui huic studio dedi-
ti sunt præferret. Est enim hæc Theolo-
gia vt altissima, & inaccessa, ita multa ha-
bet quæ magistro egeant, tum in ea ex-
perientissimo, tum in scholastica etiam
Theologia doctissimo, vt suis, hoc est
proprijs verbis ea quæ sentit, enuntiet.
Qui etiam scopulos omnes, & pericula
hoc itinere gradientibus obtingere so-
lent, detegat, & ostendat: qui etiam vi-
tia virtutibus finitima (quod in hac par-
te euenire solet) aperte declaret. Deniq;
vt in summa dicā, præcepta omnia quæ

AD LECTOREM.

ad hanc diuinam philosophiam necessaria sunt, in hoc breui volumine studiosus Lector se deprehendisse gaudebit, atque eo magis, quo paucissimos huius altissimæ philosophiæ magistros inueniet.

¶ Stilus autem ipse & ratio dicendi humilis est, vt simplicioribus monachis, qui minus latinis literis operam dederunt, planus esset & facilis. Verum enim illud est quod Græco Prouerbio dicitur, Quantumuis rudius dicito, modo clarior. Et illud item D. August. Nihil interest an clavis lignea sit, an aurea, si nō minus illa quam hæc quæ sunt clausa aperire valeat. Neque verò simplices & literarū rudes ab huius altissimæ Theologia studio arcendi sunt, modo humiles

Pf. 18.

sint. Lex quippe Domini sapientiam præstat paruulis: & (vt Seruator noster

Mat. 11

ait) quæ sapientibus & prudentibus huius seculi abscondita sunt, paruulis à cælesti Patre reuelantur. Illud postremò dicendum est, quod hunc quidem libellum Reuerendissimus Antistes non vt excuderetur & in publicum prodiret,

sed

AD LECTOREM.

sed sibi vni descriperat : Cuius ego le-
ctione adeò captus fui, vt eo magis cõ-
niunte , quàm volente Typis commit-
tendum, & in publicum edendum cura-
uerim : vt non ille solùm, sed pij omnes
atque ij, presertim qui mysticæ Theolo-
giæ studijs vacant, huius pretiosissimi
thesauri participes efficerentur.
Vale.

COMPENDIUM

SPIRITVALIS DOCTRINÆ

ex varijs Sanctorum Patrum sententijs magna ex parte collectum.

PRIMA HUIVS COMPENDII

Pars, in qua de mortificationis virtute & purgatione vitiorum agitur.

REMEDIA COMMVNIA

aduersus omnia vitia.

CAP. I.

VONIAM prius euellere quàm plantare, priusquè animæ speculum à vitiorum & prauarum affectionum sordibus purgare, quàm ad splendidissimam diuinæ claritatis lucem attolere iubemur, prior huius operis pars ad vitiorum purgationem, posterior verò ad sancte Meditationis,

A

tationis,

PRIMA PARS

tationis, Orationis, & Contemplationis
studium deseruiet. Vt autem debito ordi-
ne procedamus, prius quidem communia,
deinde singularia vitiorum remedia ex quo-
dā B. Bonauenturae Opusculo, quod de re-
medijs vitiorum inscribitur, tradenda sunt.
Is igitur hæc septē cōmunia vitiorum reme-
dia assignat. Primum quidem paupertas,
vt scilicet omnibus in rebus aliquā patia-
ris penuriam, non solum in his quæ desi-
deras (quia etiam ditissimi plura cupiunt,
quàm habeant) sed etiam in his quibus
necessario indiges: hoc est, in victu, vestitu,
hospitio, ministris, & similibus. Secundum
Tui ipsius despectus: vt videlicet libenter
patiaris vilipendi, negligi, nulla in re sin-
gulariter honorari, sed potius velis con-
fundi, exprobrari, vituperari, donec tumor
elationis penitus in te comprimatur.
Tertium, Strenuum magillerium est, vt ea
facere cogaris, quæ aliàs inuitus faceres:
& ea dimittere, quæ libenter amplecte-
reris. Nec velis quidquam habere, agere,
loqui, nisi quod tibi pro nutu alterius
permittatur: donec curuitas propriæ vo-
luntatis ad formā rectitudinis reflectatur.

Quar

COMPENDII.

2

Quartum, Elongatio à consortio secularium: sicut enim aqua turbida sibi relicta sensim purificatur, ita mens religiosa à seculo sequestrata circa terrena minus afficitur, & cœlestia ardentius incipit expetere, & purius intelligere. Quintum, Oratio frequens, quæ langorum omnium curationem, & vitiorum victoriam impetrat. Sic enim Moses cum manus haberet in cœlum porrectas, victoriam de hostibus reportabat. Sextum, Qualibet afflictio vel tribulatio ingruens, vt labor, infirmitas, persecutio, tentatio, infamia, & cœtera huiusmodi. Sunt enim hæc velut lima rodens, quæ ferrum rubiginosum reddere solet splendidum: quæ licet in principio molesta sit, consuetudine fit tolerabilior, adeò vt iam non negligi, sed potius diligi incipiat, propter profectum sanitatis inde prouenientis. Exemplo fit cauterium, quod quamuis primo acerbum sit, tamen sopita carne ægrotum non cruciat, & superfluos ac noxios humores extrahens, illum in pristinam & optatam restituit valetudinē. Septimū, Assidua meditatio & mortis, & cœlestis beatitudinis.

Exod. 17.

PRIMA PARS
DE QUOVNTVR REMEDIA
*propria singulorum vitiorum, & primo
Superbia. Cap. II.*

PRIMUM remedium est, Consideratio nostræ vilitatis secundum corpus & animam. Quis fuisti, quis es sub cutem, quæ sordes ebulliant permeatus corporis, & similia. Cogita quòd honores nemini impenduntur propter se, sed propter quæstum quem inde sibi pollicentur assentatores: similes enim sunt vulturibus & canibus, qui accurrunt ad cadauera, quòd inde sperent famem explere, sed cum vsq; ad ossa corroserint, relinquunt illa insalutata. Cogita præterea quòd quæcunque bona in nobis sunt, non nostra, sed Dei dona sunt, quæ licet nos ad maiora obligent, tamen illa maligne scdamus, multipliciter maculantes sacrificium orationum & actionum. Mala autem nostra pure mala sunt, digna supplicijs. Veniat item in mentem quot periculis simus expositi, præsertim omnium maximo, nempe
damna

damnationis æternæ. Secundum remedium: exercere se in humilibus operibus ac despectis, humili habitu incedere, humiles profiteri mores, humilia loqui verba, nouissimum locum eligere, nil iactantiae aut ostentationis appetere: Quòd si pro huiusmodi humiliatone sentis te pulsari superbia, perge fortius in virtute proficere, nam virtutis assiduo vsu gloriola hæc euanescit. Tertium, Attendere toto animo humilitatem Christi IESV, & Sanctorum omnium, quibus comparati (quantum vis humiliemur) erimus sicut locustæ ad Gigantem, calculus ad montem, gutta ad flumen: Denique inter nos & illos vix erit proportio.

Remedia contra Inuidiam, & odium.
§. I.

PRIMUM & præcipuum remedium est, non amare aut cupere terrena, inde enim nascitur inuidia simul & odium. Secundum illud pro comperto habere, quòd licet penes alios non essent quæ inuides, non ideo tibi possidenda traderentur.

A 3 Tertium

PRIMA PARS

Tertium, Certo scire, Inuidiam nil aliud esse quàm tineam cordis tui, tibi soli noxiam & mortiferam. Ad radicibus extirpandum odium aduersus proximum tuum conceptum, illud attente consideres, quòd quandiu cum fratre non redieris in gratiam, Deo ipsi Optimo inuisus existas, apud quem interim nullius momenti sunt qualibet opera tua: Stude igitur illi esse gravior, & affabilior, quem tibi acrius aduersari cognoueris, sic enim lenies cor ipsius & tuum. Multa te molestant, & turbant. Quid miser oleum addis camino, cum iniuriæ aculeo ipse rancorem accumulatus? Tot enim passim insurgunt nobis aduersantes, vt si velimus eos opprimere, & in omnes offensionem seruare, prius grauissimo oneri succubendum sit, quàm omnes exterminare valeamus: si verò es mitis & patiens omnes vicisti incruenta (quod mirum est) victoria.

¶ Remedia Tristitie, & Accidie. §. II.

¶ PRIMO aduertendum est, hæc tria si propriè loquamur, differre: Nempe aliud est

est Tristitia, aliud Pigritia, aliud Accidia. Tristitia est amaritudo mentis, quæ nil lætum vel salubre recipit, tædio pascitur, fugit hominum consortia, fastidit gaudia quæq; Pigritia est torpor quidam mentis, qui somnum & omnia commoda corporis amat, horret labores, fugit aspera quælibet, vt frigus, laborem, otio delectatur. Accidia verò illa dicitur, quæ fastidians quæ Dei sunt, ad cætera agilis & alacris semper existit: Oratio est ei insipida & ingrara, festinat explere velocissime orationem debitam, à laudibus Domini refugit, rumoribus pascitur, ludis delectatur, excogitat negotia, quibus occupetur, cella ei carcer est, vagari mente & corpore diligit, nil molestius habet quàm Deo intendere: et ijs quæ ad profectum spirituales spectant: omnis rigor disciplinæ spiritualis est illi grauis: contra eum murmurat, conqueritur assiduè de duritia prælatorum, & disciplina zelantium. Primum ergo remedium est, vt se cogat (licet violente) ad illa virtutis studia frequentanda, quæ maxime fastidiat, præcipuè ad orationem & celebrationem diuinorum, tandiu, quousq;

PRIMA PARS

Dei gratia, tædium vertatur in oblectationem : nec cessandum est quamuis ea gratia differatur : nam de labore luctaminis meritum accrescit, virtus roboratur, & tædiû paulatim minuitur. Deus enim ipse non requirit à nobis quæ non accepimus, nempè sensibilis deuotionis gratiã, sed hoc maximè vult, vt toto cordis affectu eam quæramus, & donatam conseruemus, & pro concessa gratias agamus. Fieri enim potest, vt plus meriti proueniat expugna ad obtinendam deuotionem (etiam si is qui orat non proficiat) quàm si absque vilo proprio labore multa deuotione interna vigeret : Ea namque posset extolli, et ideo meritum minui, illa verò cor humiliatur, et meritum altius progreditur.

Contra tristitiam præsens remedium est frequens memoria benignitatis Dominicæ, & recordatio beneficiorum eius, consuetudo bonorum, occupatio animi & corporis, legendo, docendo, disputando, discendo, manibus operando, corpus castigando, et similibus. Tristitia parit aliquando spiritum blasphemix, qui (vt dicit Gerson) non solum à maligno spiritu suggeritur, sed

COMPENDII.

§
 sed habet etiam causas naturales, videlicet vacuitatem cerebri ob ieiunium, aut eius plenitudinem ex euaporationibus crassis ex nimia potatione, ingluuie, et otio prouenientibus. Hanc autem blasphemiam tentationem (quæ plus molestiæ quam periculi habet) prudentissime expulit quidam Religiosus pater, qui rogatus à quodam quo pacto posset infestum hunc hostem superare, respondit: Ne cures hos Dæmonis aculeos fili mi, in me suscipio hæc omnia peccata.

Remedia contra Auaritiam, id est, anxiam congregandi cupiditatem, & conseruandam nimiam tenacitatem.

§. III.

¶ PRIMVM ac præsentissimum remedium habetur, nil proprium habere, sed omnino in communi viuere. Secundum, Attente considerare laqueos et vincula diuitiarum, et itidem paupertatis libertatē. Tertium, Totum se Deo plene committere qui nunquam derelinquit sperantes in se.

A 5 ¶ *Remedia*

PRIMA PARS

¶ Remedia contra Gulam. §. III.

¶ NON habere præ inopia, vnde etiam si velis, possis gulæ satisfacere. Nam quò quis est pauperior, eò minus delinquet in voracitate. Considera quàm citò pertranseat, quàm breuis sit voluptas illa quæ ex edacitate proueniat: et quam foeda postquam abierit, vestigia sui relinquat. Si palatum exigit, vt illud oblectes, cogita iam fecisse, atque horam illam voluptuariam iam præterijisse. Gulæ enim deditus eo oblectatur, quod et ægritudine torquet corpus, et peccato maculat animam.

¶ Remedia contra Luxuriam. §. V.

¶ Deuitare familiaritatem fœminarum, & hominum impudicorum, non nutrire corpus delicatè, et (vt aiunt) curare cuticulam, otium fugere, est enim sentina malorum omnium, tentationum, cogitationumque malarum. Nam sicut per sentinæ rimam aqua tacite et latenter obrepit, donec nauis tota mergatur, ita ex otio cogitationes et concupiscentiæ multiplicantur,
donec

donec mentis nostræ cymba peccatō consentiat. Item claudere fenestras sensuum ab illicitis. David peccauit, quia vidit uxorem Vriæ: Eua quia vidit lignum quod esset bonum: nec aliter Dina, quàm quod esset curiosa ad videndum, Non expedit intueri, quod non licet sine crimine concupiscere. Quanto rarius vides vel audis quæ mundi sunt, tanto affectio tua ad ea concupiscenda frigidior erit: et quò magis secularium commercio delectaris, eò magis seculi puluere respergeris, quo latenter paulatim tenebrescis, et affectus erga Deum mire tepescit. Esse namque in pistrino, et nullo aspergi puluere, vix est possibile. Item, repressio internarum suggestionum procuranda est: vbi namque domestici perfidi sunt, irrita est omnis exterior custodia. Demum præ omnibus obseruandū est deuotionis studium, quæ rorem cœlestem hostiles astus infringentem potens est impetrare.

1. Reg. 11.

Gen. 3.

Gen 34.

Abstinentiæ salutaris documentum.

Cap. III.

SI spiritu ambulamus, non ideo amittimus

PRIMA PARS

mus delectationes, sed traducimus à corpore ad animam, ab exterioribus sensibus ad interna, quibus reformata anima ad imaginem creatoris sui, iucundissime reflorescit, reformatur caro, & iam libenter ea amplectitur, quibus spiritus oblectatur. Simplex aqua, simplicia legumina, ventri bene morigerato gratanter ac delectabiliter satisfaciunt. Nam condimentum diuini amoris quod hisce adiungitur, omnia reddit dulcia: volūtas patitur vsus, vsus affert exercitationem, exercitatio vires subministrat. Hæc Bernard. in Epist. ad fratres de monte Dei. Bonauentura tamen inquit, triplici de causa abstinentiam esse moderandam. Primò, quando fit contra præferti præceptum, non enim licet abstinentia vti contra Superioris iussa. Secunda, quando abstinet quispiam cum euidenti sociorum scandalo. Salutarius enim est, et ad exercitationem spiritualem commodius, charitatis affectu moribus viuere communibus, quàm cum fratris scandalo, præ cæteris speciali vti abstinentia. Tertio, quando abstinentia suscepta vires nostras excedit, ea namque indiscreta dicitur

COMPENDII. 7

citur, & vitiosa. Quapropter de his abstinentibus loquens, inquit, Bernardus serm. 19. super Cant. Non vultis esse contenti communi vita, non sufficit vobis regulare ieiunium: non solemnes vigiliae, non imposita disciplina, non mensura quam vobis partimur in vestimentis vel alimentis, priuata praefertis communibus, qui vestri curam semel nobis commisistis, quid rursus de vobis vos intronittis? Nam illam qua toties Dominum (conscientijs vestris testibus) offendistis propriam videlicet voluntatem, ecce nunc iterum magistram habetis non me. Illa vos docet naturae non parcere, rationi non acquiescere, non obtemperare Sanctorum consilio, vel exemplo: deniq; nobis non obedire. An nescitis quia Angelus Sathanæ multoties transfiguratur se in Angelum lucis? Non enim habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam e corde vestro Dei & proximi dilectionem, quam si efficere possit, vt incaute & non cum ratione ambuletis. Et idem, Serm. 33. Videas proh dolor, illos importune superflua queritare, qui prius necessaria obstinatissime recusabant,

2. Cor. II.

PRIMA PARS

sabant, singularitate notabili conturbantes eos cum quibus debebant habitare vnius moris in domo. Vide & Serm. 64. & Serm. 3. in Circunc. vbi postquam docet tenendam esse discretionem, ne quid nimis, vel minus fiat, subiungit. At verò quia omnino rara ista avis est in terris, videlicet discretio tenens medium, suppleat locum discretionis virtus obedientiæ, vt nec plus, nec minus, vel aliter quàm imperatum sit faciatis. Et in Epistola ad fratres de monte Dei, de abstinentia loquens ait: Iustum est aliquando caput dolere in seruitio Dei, quod olim sæpe laborauit vsque ad dolorem in vanitate seculi: & venter aliquando esuriet vsq; ad rugitum, qui sæpe repletus est vsque ad vomitum. At modus in omnibus est tenendus, affligendum est corpus non conterendum. Nam exercitationes corporales ieiuniorum & vigiliarum, si cum discretionem fiant, spiritualia exercitia adiuuant: si autem cum indiscretionis vitio agantur, fit, vt deficiente vel languescente corpore, spiritualia etiam studia impediuntur. Vnde qui sic crudelis est, suo corpori aufert bonum esse.

effectum, spiritui piū affectum, proximo salutare exemplum, Deo debitum honorem, denique sacrilegus est, & omnium horum in Deum reus. Vide Bonauent. c. 45. Meditat. vitæ Christi.

DOCUMENTA PRÆ

*oculis habenda ad perfectionem spiritua-
lis vitæ aspirantibus: & primo quidem
ex Opusculo Bonauent. viginti quinq;
memorabilium. Cap. IIII.*

I Volumus sequi Saluatorem oportet in primis nos obedire voci prophetiæ, vt videlicet colligationibus dissolutis peccatorum, dissoluamus peccatorum fasciculos nos deprimentes, quatenus à terrenis actibus dissoluti sequamur liberis gressibus redemptorem. Nunquam ergo permit-
tamus cor nostrum sollicitari de aliqua re creata, nisi inde excitetur in nobis diuini amoris affectus, quia multiplex labentiū rerum varietas non solum animū distrahit, & pacatæ mentis gratam interrumpit quietem, verum etiam in animo gignit phan-
tasias

Esai. 58.

PRIMA PARS

Matt. II.

tasias turbulentissimas. Deposita ergo onerosa sarcina affectionis omnium terrenorum absque retardationis grauedine, properemus ad illum, qui liberalissime nos inuitat dicens: Venite ad me omnes qui laboratis, &c. O Domine cuius rei es indigus? Quare vocas? Quid tibi commune nobiscum? O charitas ineffabilis: quis audiuit talia? Ecce inuitat inimicos, hortatur reos, allicit ingratos, & profus immeritos. O dulcissima verba intima præcordiorum euiscerantia. Non te sauciant verba hæc anima mea? O insania miserabilis, miseria, & vesania detestabilis. Vocamur ad quietem, sequimur laborem: inuitamur ad solatium, quærimus dolorem: promittitur gaudiū, & pro eo libenter amplectimur merorem. Insensibiliore merito habendi sumus simulachris, cum rationis participes effecti, dulce amarum, amarum dulce iudicemus. Leuemus oculos nostros in cælum, & videamus, vbi nunc prostrati sumus, & de profundis ad illam vnicam manum adiutricem perseverantes clamemus, frequentissima oratione, frequenti & pura confessione:

COMPENDII. 9

fessione : quia tandem fiet, vt ille qui te
 eduxit ex vtero matris tuæ, & vocauit
 per gratiam suam, reuelet in te imaginẽ
 filij sui, de miseranda Ægyptiaca serui-
 tute te transferens in libertatem filio-
 rum Dei. Cumquẽ iam in noui homi-
 nis viam ingredi cœperis (quæ inter a-
 morem & timorem est humilitatis semi-
 ta constituta) tunc per ipsius humilita-
 tis viam ad eminentiora conscendens, po-
 teris te in altioribus exercere. Hæc igitur
 diligenter obserua. Primo, Totam
 animi spem plene in Domino colloca,
 humanis omnibus consolationibus peni-
 tus depositis. Secundo, A veteri fermen-
 to vitiorum, & prauarum concupiscen-
 tiarum stude omnino emundari, & liber
 esse : nisi enim catenas has fregeris, ani-
 ma in carceribus detenta, non poterit ad
 cœlestia conuolare. Tertio, A curis su-
 perfluis, occupationibus, & negotijs te
 exime quoad poteris. Quarto, Labores
 & tribulationes diligitò, & in eis dele-
 ctare, si enim assueueris, maxima mentis
 hilaritate iugiter perfrueris. Quinto, De
 nulla re conqueraris, quia cum omnium

B

creatoremi

PRIMA PARS

creatorem offenderis, nil est, cur conqueri possis de aliqua creatura. Sexto, In omnibus his, quæ ad te pertineant, asperitatem amato, vilitatem, parvitatem sectare, non tamen sic in alijs, immo cupias ex animo, & id agas opere, si possis, vt alijs large provideatur, reputans eos dignos consolatione, condolens tamen ex charitatis affectu (si ita necesse sit) eorum vitijs. Septimo, Honores, fauores, auramque popularem tanquam mortiferas pestes fugito, teipsum assidue intuens nunquam tibi tuisque consilij omnino fidas. Cæterum si de te ipso victoriam fueris assecutus, nullus hostis interior vel exterior tibi nocere poterit. Te ergo despicias, cupiasque ab omnibus despici, reputesque te hominum omnium vilissimum, amore illius, qui abiectissimam serui sumpsit formam: sic & tranquillitatem animi adipisceris, & scandalum ignorabis. Octauo, Mortificatio curiositatis in te tanta sit, vt nulla in re te interius vel exterius implices, vbi spirituale aliquod luerum non inest, nec sis vagus mente aut corpore, rumores

vanos

COMPENDII. 10

vānos ne cures. Nono, Diligentissime custodias sensus exteriores, vt nil velis sentire, nisi quod animæ sit commodum, præ omnibus linguam arētissime restrin-gito, ita vt nil nisi interrogatus loquaris, vel necessitate vel vtilitate euidenti pro-uocatus: tunc verò cum animi modestia, & timoris dulcedine, breuiter & submis-se loqueris, maxime fugiens superuacuā verborum copiam. Decimo, Amor soli-tudinis, sacrarumque vigiliarum in te ha-bitet, solicite semper captabis opportu-num tempus ad eleuationes mentales. Vndecimo, Officium Diuinum summa deuotione persoluito, oblitus omnium terrenorum, quasi inter angelorum agmi-na constitutus, diuinas laudes cum eis pariter cantare studeas. Duodecimo, In-timum geras affectum erga Beatam Vir-ginem matrem misericordiæ, tutissimum afflictorum omnium refugium, & nullus dies abeat, quo illi specialiter te totum non committas. Decimotertio, Summo-pere fugias, necesse est, frigiditatem ac-cidiæ, semperque enitere, vt interius atq; exterius plene sis tranquillus, ideoque

01 PRIMA PARS

nulli vnquam hominum aliqua in re ob-
 sistas, vel repugnes: sed potius comiter
 per omnia omnibus acquiesce, dummodo
 id ipsum diuinæ laudi, vel animæ saluti
 non refragetur. Decimoquatto, Qua-
 cunque videris, te ædificent, nihil te tur-
 bet, nec commouearis animo (plus de-
 bito) visis aliorum defectibus, ne fortè
 iniquitati addens iniquitatem, alienis sor-
 dibus polluaris, & dum ipse cupis alijs
 subuenire, deterius corruas in profun-
 dum. Potius igitur omnia illa, quibus
 non poteris sine detrimento prodesse,
 benigna tegens charitate illi summæ
 sapientiæ prouidenda permitte, quæ no-
 uit bona de malis eligere: sic in bonis
 operibus pariter & malis, spiritualem
 poteris reperire profectum. Decimo-
 quinto, Maximo studio mentem & cor
 tuum custodito, ita vt solum spirituali-
 bus exercitationibus mancipentur, & ex-
 pulsas imaginibus & concupiscentijs ex-
 ternarum rerum, earum creatori solum-
 modo vacare valeant: ita denique men-
 tem habeas Deo addictam, vt omne
 opus tuum nil aliud sit, quàm iugis ora-
 tio.

tio. Decimo sexto, Homines omnes diligito intimæ charitatis affectu, ut in quibus eluceat diuinæ Maiestatis imago, ideo egentibus, & infirmis, ita blandè inferuias, ut pia mater vnico filio, imo sicut Christo ipsi fecisses, cum ipse dicat: Quod vni ex minimis meis fecistis, *Mat. 25.* mihi fecistis. Sic tamen corporalia ministeria exhibebis, ut quod illis accreuerit, spiritui non decrescat. Decimo septimo, Omnibus obedite satage etiã minoribus, propter Christum teipsum abnegans, & propriam respuens voluntatem, ita ut in omnibus, nisi mala sint, alijs obsequi studeas: nulla in re prebeas te alicui onerosum, sed potius in charitate Christi gratum & iucundum te omnibus exhibeto: fugies tamen amicitias & familiaritates priuatas & singulares. Summe caueto, ne vnquam verbo, vel factò, vel gestu, alicuius similtatis, odij, clamoris, iniuriæ, turbationis, murmurationis, scandali, aliquatenus, per te, vel per alium causa, aut occasio fias: sis denique affabilis non scurrilis. Decimo octauo, Grati-
 as tuas spirituales internas, aut prælia

PRIMA PARS

nunquam reueles alicui, nisi forte probato & intimo in Christo amico, cuius doctrina in his vsui esse possit. Hoc potissimum præ omnibus contende, & enitere, vt quibuscunque negotijs impliceris, die, nocte, quolibetq; temporis articulo semper diuina Maiestas versetur ob oculos tuos, firmiter credens & cogitans Dominum Deum coram adesse, & vndiq; te aspicere. Poteris autem sequentia & similia cogitare cum reuerentia, timore, & amore, prostratus coram eo veniã delictorum postulans amarissima cordis compunctione. Quandoque apparebis interius in conspectu Dei in cruce gladio compassionis confossus, & cum eo in simul vulneratus; nunc totius vitæ suæ progressum ob oculos statues, quam obliquitati tuæ rectitudinis lineam opponens, & immensa Domini beneficia in memoriam reuocans, admirabilem ipsius bonitatem intime contemplaberis: nunc cœlestis patriæ desiderio accensus, ineffabilem erga homines diuinam charitatem recogitans, tui ipsius miseriam deplorabis, qui tot beneficiorum immer-

mor

mor mitissimum dominum, nunc te vio-
lente trahentem, nunc benigne subleuan-
tem, nunc misericorditer retinentem,
hostiliter fugias. Vigesimo, Diligen-
tissima tui custodia adhibenda est, ad
effugiendos laqueos & retia, quæ subdo-
lus hostis non cessat captiose apponere
ad animas misere decipiendas, vt ea &
oculis lynceis videas, & cordis humilita-
te subterfugias: sæpe in die accurate
discutias, quibus in actionibus tuis deli-
queris, & delicta pure, integre, ac vera-
citer confitearis, absque omni velamine
excusationis, occultationis, seu pallia-
tionis, distincte & ordinate omnes tuos
retegens defectus proprio sacerdoti. Et
primo quidem te accusa de omissioni-
bus, in quibus erga Deum deliquisti,
maximè in oratione, tam mentali quàm
vocali, deinde aperies defectus in obser-
uatione iustitiæ quoad proximum. Po-
stea dic commissiones ex mala custodia
sensuum, & affectionum sensibus adia-
centium. Absit autem hæc confiteri si-
ne prævio dolore, & decreto in poste-
rum cauendi, atque occasiones omnes ad

PRIMA PARS

ea impellentes toto animi conatu præscindendi. Præterea saltem semel in die hæc quinque attente meditare, scilicet, quàm brevis & fugax vita, quàm lubrica & fallax via, quàm incerta & dubia mors, quæ præmia iustis, quæ supplicia iniquis parata sint. Tu tamen interea, dum hæc feceris, semper te seruum inutilem reputa, & indignum omni beneficio, firmiter & indubitanter retinens certissimam spem, fore, vt misericordiarum pater aperiat tibi immensæ miserationis suæ viscera. Illud omnino tibi velim persuadeas, quòd nisi te ipsum perfecte abnegaueris, Saluatorem Dominum sequi non poteris, & sine solitudine & labore assiduo gratiam eius obtinere nequibis; Item necesse est, fores eius frequenter pulsare, non enim aliter ingredieris ad pacem mentis; nam nisi constanter te in timore Domini continueris, domus tua cito corruet in profundum.

¶ Fortè (inquit Bonauent.) ideo negligis hac via spiritus incedere, quòd timeas de singularitate notari, atque ideo odiosus

odiosus alijs fieri: scias velim neminem sanctorum singulari gloria in cœlo donatum, nisi qui inter mortales positus studuit esse in sanctimonia vitæ singularis. Hoc tamen de singularitate virtutis dico, non de ceremonialibus obseruantijs parum aliquid solidæ virtutis habentibus. Studia verò sanctitatis in his tribus potissimum consistunt: si caveas omne peccatum & omne scandalum, quoad fieri poterit; si humiliter virtutibus omnibus insistas, & in his proficere pergas; si inquiras familiaritatem Dei per affectum deuotionis internæ. Nulla enim bona societas videri debet, per quam studia hæc animi destruuntur. Nam cum pro iustitia sicut pro fide pati teneamur, non solum irrisiones & opprobria, sed etiam afflictiones & persecutiones quaslibet, & mortem denique ipsam, si opus sit, exemplo Sanctorum qui ante nos pro Christi nomine passi sunt, & patientur in diebus nouissimis, potius quàm fidem deserere, vel vitæ integritatem peccando contaminare. Discamus in minimis verbo.

PRIMA PARS

verborum & contumeliarum afflictionibus ita pugnare, vt si grauiora nobis immineant pro Christi gloria certamina, omnia patientissimè superare valeamus. Nam qui à leui flatu huc & illuc impellitur, quomodo stare poterit valido vento perflante? Necessè est igitur, vt nos in ipso virtutis actu valide exerceamus, ad ipsius fastigium aspirantes; nam qui maioris profectus studium in se non diligunt, vix possunt in cæteris secum commorantibus illud æquanimitè sustinere. Vnde sicut illi non relinquunt consuetudines noxias & pessimas nostri causa, sic etiam non oportet nos honesta virtutis studia abijcere propter illos, si enim volunt ad vitam ingredi, expedit eos nostra non sua via incedere.

ALIA EIVSDEM

Documenta, ex Opusculo quod dicitur

Forma Nouitiorum, excerpta.

CAP. V.

PRIMò

Rimò, summopere fugias vagationes, scurrilia & otiosa verba cauto, in ijs enim tempus frustra expenditur, & si cor (vt plerumque fieri solet) in eis defigitur,

pondere Domini timoris dissoluitur, exhauritur affectus internæ deuotionis, strepitus denique quidam interius suscitatur, quo puritas mentis quasi teterimo quodam pulucre, in dies incipit obscurari. Ideo in quocunque occurrente negotio, quod ad tuum vel alterius profectum non attineat, nolito immorari, sed inde quàm celeriter euola. Secundo, Prouide Dominum in conspectu tuo semper, ne vana lætitia, aut importuna tristitia commouearis. Mundus namque, in quo fluctuantes agimur, varijs tempestatibus agitatur, & ideo qui agrè fert cordis sui nauem mundanis quassationibus concuti, vel ventorum flatibus in scopulos impelli, vel validis vndarum incurfibus penitus demergi, bonarum cogitationum funibus ad immobilem

Psal. 15.

PRIMA PARS

mobilem petram eam affigat necesse est.
2. Cor. 10. Petra autem Christus est. Funis hic, quem diximus, ut tenacissime retineat, nec facile rumpi possit, ex triplici resticulo est componendus: videlicet ex sanctorum Scripturarum assidua lectione; ex sedulae orationis compunctione, ex bonarum actionum humili exercitatione. Lectio suggerit materiam, & quasi semen bonae cogitationis. Oratio rigat, & ad profectum roborat, cor illuminat ad intelligentiam, affectum novissime impinguat ad saporem. Bona verò actio (praesertim quando est condita pinguedine charitatis, obedientiae, aut alterius virtutis) laetificat conscientiam, donat fiduciam: & si ad horam intercipit devotionis quietem, postea tamen pro merito assequitur largiorem dulcedinis infusionem, & gratiam puritatis. Vanæ cogitationes nullam in mente tua moram faciant, citissime nanque solent maculare animam alicuius criminis foeda labe, ut luxuriae, vanæ gloriae, & odij. Tertio, Inter homines duo hæc pro viribus fugito: vanam nempe ostentationem,

nem, nullam quarens gloriam in gestu, voce, & sermone. Præterea vitandus est maxime superfluous pudor in his, quæ agas, aut loquaris coram hominibus: sed ita liber esto inter illos, ac si solus esses: quòd si intus rubore perfunderis, foris tamen prudenter reprime. Nam euidentissimum superbiæ signum est, confundi, aut erubescere de natiuis defectibus, vt de deformitate oris, de vocis ruditate: item erubescere de vilitate vestis, aut de humilibus obsequijs graue superbiæ crimen in religioso habendum est: is tamen pudor honestissimus habebitur, si erubescas de vitio vel scandalo, quibus Deus ipse offenditur, vel proximus scandalizatur. Quarto, Ostendam autem ne fortè te fugiant, de quibus confundi debeas intra temetipsum, & coram Deo. Erubescere interius de omissione bonorum, quæ negligentia tua prætermittis: erubescere quòd tempus labatur, profectus verò virtutum in te non crescat: erubescere de hypocrisi, quòd haberi cupias foris honestior, quàm intus existas. Quòd vitia tua occultes non

soliciti-

PRIMA PARS

sollicitus de fratris nocumento, sed metuens displicere, aut vilipendi. Quòd honestis actionibus tuis, hominibus velis placere, vt ex his, quæ foris conspexerint, multo maiora te intus habere conijciant: quod aliquando (etiam in confessione) peccata, quæ grauiora videri times, ita ordinas, verba prætermittens, subiungēs, aut componens, vt minus appareant verecunda, vel forte si satis nude profers, in eo gloriaris, & ea de causa cupis ab ipso confessore sanctus haberi. Quòd desidiose pugnas cum tentationibus maxime carnalibus, & aliquando solo confusionis pudore eas expellis: quòd desidiosum te præbeas in his, quæ Dei sunt: quòd plura extorqueat à te pudor humanus quàm Deo debita reuerentia: Quòd ingratus lentusque ad beneficia, & interna Dei adiutoria, & ad bonum incitamenta, existas: Quòd negligens sis in solutione horarum corde & ore, vt iam potius supplicium inde tibi sit metuendum quàm meritum expectandum, quia & male pronuncias, & eorum, quæ dicis, nec percipis sensum, nec his

mentis

mentis affectum attente præstes, sape non attendens dixeris nec ne, nisi forte ex coniectura alicuius verbi quasi ex caudæ apprehensione reputes te dixisse: Quòd cum ad corporis curam & comoda sedulus sis, tardus mancas ad spiritus profectum, ad carnis castigatione, ad charitatis ac obedientiæ exhibitionem. Demum super omnia erubescere, quòd hos defectus & plures alios in te habens non animo terreris, non corde compungeris, non admissos discutis, non animaduersos corrigis, quasi Deus aliter tecum acturus sit, quàm cum omnibus alijs, vt mala tua admissa non puniat, & bona neglecta sit remuneraturus: cum tamen ipse integerrime dinumeret districte mortales omnes iudicaturus, & seuerissime puniturus, nisi præueniamus faciem eius in humili confessione, forti satisfactione, & plena emendatione. Pro his igitur assidue erubescere apud te, & cum ita sit, nil mireris, si ab alijs iudiceris, & calumniaris, nec ideo alicui succenseas, sed semper modestissime recundare. Quinto, Insuper quoad alios homi-

PRIMA PARS

homines à duobus his, velim, summo pe-
 te caueas. Primum, Ne curiosè respicias
 vel perquiras eorum vultus, habitum,
 gestus, facta, verba, & officia: si enim
 ista perferutari ad te non attinet alicuius
 spiritualis vtilitatis, vel magisterij cau-
 sa, ita hæc omnia negligito, ac si non
 essent; nullatenus circa illa detinens vi-
 sum vel cor. Secundum, Vt nullo modo
 iudices de alijs quales sint, vel esse pos-
 sint, in mente, in moribus, in meritis,
 ea enim discussio vana, & sæpissime fal-
 sa & temeraria, cor tuum perturbatio-
 ne affliget: & ideo si contingat videre,
 vel audire de aliquo quæ displiceant,
 perge, & cito obliuiscere, committens il-
 lum sibi & Deo: idque tamen si ad te
 illius correctio non expectat ex debito
 magisterij, vel sociali familiaritate, vel
 deferendi necessitate. Præterea ex ani-
 mo plus compatere peccantibus quàm
 naufragium in mari patientibus: longe
 nanque miserabilius est in lacum inferni
 detrudi, quàm in profundo pelagi de-
 mergi. Compatere etiam miseris, eorum
 miseras perpendens, vt sic in te pin-
guescat

queſcat miſerationis affectus, ex fratrum
 miſerijs mentem attollens ad paupertatem
 & labores Chriſti, qui pro nobis
 egenus omnium factus eſt. Sexto, Tria
 ſunt vitia iamdiu apud homines, peſſi-
 mo uſu, inueterata, quæ ut à nobis ex-
 tirpemus, omnino elaborandum eſt, à
 quibus, ſi liberi eſſemus, in magna men-
 tis puritate & quiete viuere liceret. Pri-
 mum, promptitudo accuſandi aliena.
 Secundum, Adulatio qua ſolent ſibi in-
 uicem blandiri laudantes, arridentes, de
 corporis ſalute, qualis ſit, quærentes (cum
 tamen nil ad hos ſpectet illorum bona
 aut infirma valetudo) honores inutiles
 varijs modis offerentes, in quibus nihil
 eſt emolumenti, præſertim cum non ex
 affectu faciant, ut gaudeant, ſed ex uſu
 ut placeant. Tertium eſt, propria ſui ip-
 ſius gloriatio, quòd ea, quæ facimus, di-
 cimus, ſentimus, mire nobis placeant, &
 ea præferimus aliorum factis, gratioſe
 omnibus commendantes, & grauiter in-
 dignamur, ſi audientes noſtra non mi-
 rentur: eoſque ſpernimus quaſi à ſano
 iudicio alienos, & ultra modum in laude
 noſtra

PRIMA PARS

nostra delectamur : & si aliquando nos ipsos accusantes, humiliari videmur, non id facimus syncere, sed ea ficta humilitate astute alios prouocare volumus in laudem nostram, quasi auditores si officium faciant, ægre ferre debeant, nos in his accusari, quod laude potius dignū videri debet : vel saltem hoc facimus, vt humiles reputemur, si alia quibus placere possimus, in nobis non sunt.

Septimo, Non habeas superflua & curiosa, quia distrahunt, & occupant cor : quare nolim affectes habere imagines, tabulas curiose depictas, sudariola, globulos ex odorifero ligno, aut alio quouis adfabrefactos, nec species aromaticas, nisi euidenti coactus necessitate morbi, aut alia vrgētissima causa; sed solū necessarijs vestibus & libris, esto cōtētus exiguis in numero & valore. Octauo, Contra calūniatores, aut detractores tuos ne commouearis, si enim vera dicunt, non mirum est si loquantur, quæ tu facere, es ausus : si falsa, quid tibi eorum oblocutio nocere poterit ? Si cum albus sis, alius dicat te nigrum, cur tibi molestus erit cum

nihil

nihil noceat? Quod si ad primos motus harum aduersitatum turbaris, & impatientia æstuas, reprime iram, & doloris medicum sustine, veluti qui patitur vstionem cauterij, vel sectionem chirurgi: animo meditans quantum conferat ad sanitatem patientia doloris, sic enim cito sanari incipies, & firmitus valere. Imo hoc ipsum impugnari interne, & dolore exacerbari, magnæ utilitatis habendum est, cum sit purgatio peccati, vitij lima, exercitatio virtutis, meritum gloriæ, præparatio pacis: præsertim cum non coronetur, nisi qui legitime certauerit. *2. Timo. 2* Quare neminem odio habeas, sed fraterno affectu, corde miti & pacifico omnes diligito. Si tibi alicuius displicet familiaritas ob vitæ turpitudinem, sic tibi mala eius displiceant, vt tamen diligas bonâ eius naturalia, vel gratuita quæ forte habebit in posterum. Si verò ille in omnibus nititur te confundere, & persequi, non aliter facilius id poteris agere, vt cesset, quàm si te non curare ostendas omnia eius machinamenta, quasi illa nihil ad te spectent: nam cum

intelligat non posse, id efficere, vt tibi molestus sit, in seipso confundetur, & tumentes fluctus eius cessabunt, & forte fiet inde, vt corrigatur exemplo patientiæ tuæ: tu tamen illi interim ex humanitatis officio condole, non aliter quàm ei, qui rabie percitus, in sui odium se morderet, & sua ipsius membra moribus laniaret, & omnia eius verba dura contemnito, quasi latratus canum, aut gemitus auium. Nam si vlcisci velis, quid aliud facies, quàm deturpare te ipsum, & mentem, quam inculpatam seruare cupis, foæda labe maculare? Non aliter eueniret, ac si in aduersarij odium tibi ipsi nasum abscinderes, aut oculos erueres. Nono, Diligentia plus adhibeto ad teipsum castigandum, quàm ad alios corrigendos, doce te primum ea, quæ alijs vtilia esse cognoscis, feruoris tui ignis prius in te agat, & eo inflammatus, alios calefacies, veluti ignis qui calore suo prius proxima, postea remotiora adurere solet: ideo zelus iustitiæ tuæ primò formet in te exemplar alijs imitandum: oportet enim, eum qui peritus videri cupiat

cupiat in opere alieno, prius ostendere quàm sit prudens in suo. Ne imiteris cæcos in actionibus suis, qui aliorum vitam semper corrigunt, in illis pleraque emendantes, in se ipsis autem non pauca incorrecta relinquunt. Solent enim hi quandoque somniare, si in aliquo magisterio aut dignitatis gradu essent constituti, quàm recte omnia ad se spectantia disponerent, eam verò status conditionem, in qua sunt, nec solícite discutunt nec emendant. Quæ maior animi dementia esse poterit, quàm si cum frigide & languide te geras in religionis obseruantia, sanctum te fore præsumas, si ad episcopatus dignitatem esses promotus? Hi etiam si aliquando ab alio admoniti, vel alia forte de causa ad se reuersi, cogitant se ad meliora extendere, non tamen plene disponunt, qualiter id efficiant, nec in eo diutius persenerant, consuetudine, dissolutione, tempore, eos ad solita reuocantibus. Decimo, Diligenter oportet in primis frenare ac omnino domare motus internos & externos, ne per licentiam ultra disciplinae

PRIMA PARS

terminos insolescant: sicut enim auis vel bestia carceris repagulo domitatur, & eadem licentia nimia fit indomita, ita exteriores sensus & interiores affectiones, nisi districta custodia coerceantur, ex libertatis licentia ita insolescunt, vt postea multo difficilius quàm in principio redigantur sub rationis magisterio. Inde est, vt qui bene viuere cœperint, si in corruptos vitæ mores iterum relabuntur, difficilius corrigantur quàm nunquam ad huc conuersi. Vndecimo, Ne nimis affectes ab alio diligi, dissipas enim cordis tui fortitudinem, nam in promptu est, vt à quo diligi velis, eidem appetas placere, ibique necessario se immiscet adulatio & simulatio perniciosissima pestis, ne forte displicere incipias, & minus amari. Turbaris etiam, cum suspicaris alterius erga te benuolentiam remissiolem fieri. Pauci præterea sunt tibi in sensu, affectionibus, & moribus ita consimiles, vt non sit aliquando dissensionis materia inter eos, quæ est dilectionis fraternæ inimica. Committe ergo te Deo, & illi placere, & ab eo stude diligere,

diligi, aliorum erga te benevolentiam permitte illorum arbitrio, & diuinæ voluntati: dilectio quippe hominum fallax est & instabilis, facile læditur, ad modicum utilis, sæpe nimis noxia.

Duodecimo, Denique assiduè te ipsum discutito considerans quid desit tam in statu mentis quàm corporis; si deficias in virtutis via, an si in eadem proficias, quid impediatur mentis profectum, & quo pacto hostilibus artibus obsistere valeas, declinando, an resistendo, regendo, aut tolerando. Nam peccata sunt declinanda, vitijs resistendum, quecunque per occasionem obstant, regenda, & discrete ordinanda ad profectus materiam, aduersitas toleranda, cuius afflictio vsu tolerandi fit leuior: ideo enim est nobis afflictionis têtatio inuisa, quòd ad patientiam nolimus consuescere. Nam cum domesticus vel vicinus tuus fuerit tibi quantumuis molestus, si studeas illi obsequiosus esse & affabilis, præsentissimum senties in eo huius morbi remedium.

¶ REME-

PRIMA PARS

REMEDIA DEFECTVVM

Religiosi, ex Opusculo Bonavent.

sic inscripto. Cap. VI.

D R I M V M reputare se vilissimum & omni beneficio Domini indignum, & idem velle ab alijs haberi, admirans cum gratiarum aetione, quàm sit immensa Domini miseratio, qui hominem ad omne malum tam prouum, ad omne bonum tam tardum, in seruum velit accipere, imo & in filium adoptare: nec superbiat, quod Deo famuletur, sed habeat gratias, quod ipse Domini bonitate in eius famulitium sit accitus. Secundum, Solummodo de peccato aut negotio ad peccatum impellente, vel à bono retrahente, dolere, in alijs omnibus lætari, & gratias agere debet. Tertium, De temporalibus, nil aliud requirat, præterquam id quod necessitas sola postulet, induens se nobilissimo Regis sui vestimento, scilicet, paupertate.

Sive

Si verò se videat ditio- rem quàm velit, & plurimis corporis consolationibus abundare, tunc intime contristetur, considerans se his à Christi Domini sui similitudine elongari. Quartum, In bonis & indifferentibus potius alieno quàm proprio voto acquiescat, & cum hoc erga omnes obseruet, maxime tamen superiorum præceptis semper obediat.

Quintum, Nullum miserum despiciere, sed fratrum in Christo omnium miseris condoleat, & tenerrime compatiatur, eorum afflictiones proprias reputet, pauperes omnes reuereatur, quasi patronos in æterna tabernacula nos recipientes.

Sextum, Neminem iudicet de peccato non manifesto: si autem euidentis sit, tunc grauius doleat quàm si proprio corpori mors immineret, recogitans animam illam sic læthaliter ab hoste percussam omnibus corporibus esse meliorem: ideo se attollere nitatur ad eius viuificationem oratione, exemplo, verbo, & si liceat, antequam cadat, eam à lapsu retrahat, quacunque ratione id fieri possit.

Septimum, Latetur maxime in bonis
aliorum

PRIMA PARS

aliorum præsertim spiritualibus, ac de proprijs : sicut pia mater latari solet in bonis filiorum, semperque in proximo plus pietatis & virtutis esse credat, quàm ipse intuetur. Octauum, Sic omnes diligat, vt in omnibus nil nisi Deum diligat, id est, neque sanctitas quantacunq; sit, nec beneficiorum immensa copia illum alliciat, vt aliquem priuato, sed ex Diuina charitate omnes communi amore diligat, omnium bona in Deum referens, & ipsius causa, eum qui in virtutis studio plus profecerit, præ omnibus diligat. Nonum, Quibuscunq; rebus sit intentus, semper Deus ipse adsit coram oculis, ac si eum qui vbique est præsens facie ad faciem aspiceret: exerceatque erga ipsum actus timoris, reuerentiæ, & amoris. Decimum, Si prædicta à Domino acceperis, inter maxima numerata beneficia, & reliquorum memor semper esto : præcipue tamen beneficio passionis Dominicæ te penitus immerge dicens : Domine Iesu saucia cor meum vulneribus tuis, sanguine tuo sacratissimo inebria mentem meam, vt quocunq;

me

me vertam, semper videam te cruci affixum, & quicquid oculis aspexero, appareat sanguine tuo rubricatum, vt sic totus in te tendens, nil præter tua vulnera valeam inuenire. Deinde Regina cælorum, misericordiæ matri Mariæ studeas esse deditissimus, & ora dicens: Dulcissime IESV dignare, vt miser ego peccator sanctissimæ matri tuæ digne inseruire valeam. Mirari se nimium, inquit Sanctus ille, quo pacto homo dulcedinem Domini semel degustans, possit aliquatenus ab eo separari: qui fiat, vt non omnium obliuiscatur ex ebrietate vini cœlestis, quomodo comedat, bibat, dormiat, & possit aliud præter suum benignissimum Dominum intueri, & in eo summa dulcedine oblectari; cum in omnibus sciat eum esse, vt eum in omnibus valeat inuenire, & sic in omnibus inueniat requiem, ipsum attente contemplans, & ardentissime amans. O quanta amaritudine meritò repleri deberet animus, qui vel tantillo temporis momento tantæ dulcedinis expertus existit. In fine Opusculi idem Sanctus proponit

PRIMA PARS

nit optima remedia ad superandum diabolum si forte nos tentet circa prædestinationem, & suggerat nos esse repulso, seu præscitos, & præcipit, vt sic illi respondeas: De me libere disponat Dominus, te verò, teterrime hostis certum est ipsius Domini iudicio esse damnatum. Si autem & ego infimul damnabor, & post hanc vitam Deum meum videre non mereor, saltem toto vitæ tempore in eo cupio oblectari, ac tanto ardentius enitar in hoc sæculo eius iucundissima consuetudine frui, quanto breuius vitæ spatium me nonero habiturum. Ne tantillum igitur temporis omittam, quin in hoc seculo pro viribus ipso fruatur, & in eo delecter, cum in futuro eius dulcissimo conspectu carendum sit. Nam si, Diabole, post vitam hanc tecum esse debeo, saltem quandiu viuo à te procul esse contendam: & ex his conclude contra ipsum te non damnandum, nam hæc facere damnationi repugnat. Quòd si ad beatitudinem cum Angelis sum prædestinatus, nunc iam angelicam in terris vitam ducere volo,

ac assidue cantare : Pars mea Deus in
 æternum . & sic conclude aduersus Dia- *psal. 72.*
 bolum : Quidquid de me futurum sit,
 de manu Domini libenter accipiam, nec
 vnquam ab eius seruitute recedam, &
 væ tibi, maledicte, qui tanto Domino
 seruire fastidias . ¶ Si in te ô homo
 (inquit quidam Sanctus) viget affectus
 perueniendi ad perfectionis culmen,
 perfectamque vitam, & pro ea obtinen-
 da oras, & instas, certus esto, quòd si
 humiliter te abneges, & perseueranter
 pulses, ipsam perfectionem, quam expe-
 tis ante mortem consequeris, modo id
 saluti tuæ expediat . Quòd si illam non
 obtinueris, priusquam hinc emigres, in-
 uenies procul dubio eam in ipsa beati-
 tudine . Noli itaque cessare, noli fati-
 gari, licet statim non exaudiaris . Dili-
 genter autem caueas ac fugias quan-
 dam communem tentationem vere dia-
 bolicam, qua homines magisterijs fun-
 gentes sæpissime perturbantur, dicentes:
 Si non essem præfectus, & mihi socio-
 rum cura esset demandata, si non hoc
 munus mihi foret impositum, libere Deo

PRIMA PARS

vacare possem, & ad vitæ perfectionem aspirans, procul dubio proficerem. O miser parum tibi constans illud pro certo habeto, Deum ipsum, qui te in ea constituit præfectura, vel te in ea constitui voluit, simul velle, vt hac eadem via ad perfectionem, si contendas, peruenire valeas. Crede igitur te in ea facillime ad perfectionem aspirare, modo officium tuum perfecte impleas, videlicet si te totum tradas mortificationi, resignationi, meditationi, orationi, aspirationibus, feruentibusque desiderijs beatitudinis consequendæ.

REGVLÆ VARIÆ & pulchra Documenta vitæ spiri- tualis. Cap. VII.

P R I M V M, A pane minus abstinendum est, non enim irritat gulam, nec ita vt cætera edulia obnoxios nos reddit tentationibus; à potu plusquàm à pane,

à pane, à pulmentis verò maxime; nam his & affectibus ad peccandum, & hosti ad nos tentandos maior suggeritur occasio: Huius morbi remedium, hoc est, crassioribus & vilioribus vti cibis, vel delicatis parcissime. Secundum, Ad inuestigandam oportuni victus mensuram, necesse est, vt adimat quisq; aliquid ex ea cibi portione, quæ sibi (se moto graui valetudinis periculo) videbitur necessaria, nam inde illuminabitur ad cognoscendam veritatem, & videns se destitutum viribus ad peragenda exercitia spiritualia, facile aduertet, quam cibi mensuram naturæ ipsius necessitas requirat. Tertium, Ad modum in victu seruandum vtile est imaginari, & animo fingere Christum ipsum cum discipulis suis nobis tunc conuescentem, & attendere ad sobrietatem, quam obseruare in tanti Domini cōspectu teneremur, edendo, bibendo, loquendo: Proderunt & aliæ similes meditationes. Quartum, Non solum mensura cibi, sed etiam sumendi illius modus est adhibendus, scilicet, ne edas auidè, ne festinanter, ne super cibum effun-

PRIMA PARS

effundaris, sed semper appetitui domineris. Quintum, Plurimum ad hæc confert, si ante prandium vel cœnam, cum adhuc non esuris, firma deliberatione provideas, quam cibi mensuram debeas sumere, ut eam postea nullo modo excedas. Sextum, In orando ille corporis habitus tenendus est, qui aptior videatur ad excitandam in nobis internam deuotionem. Septimum, Si orantibus nobis in voce vna vel duabus psalmi dulcis affluat meditatio, & intima simul delectatio, postponenda erit ulterius transcurrendi cura, licet hora tota prætereat: qua elapsa, reliquum orationis cursim recitetur. Sic etiam fiat in oratione Dominica, & precibus priuatis, ac spontaneis. Octauum, Si cum oras, sentis te aridum vel languentem, ne recedas ab oratione, immò tunc maiori animi conatu insistendum est orationi, meditationi, ad expellendam spiritus inertiam auxilio Domini: sic enim fortiter opprimitur hostis noster. Nonum, Hic est optimus orandi modus, si ad singulas Dominicæ orationis, aut psalmi petitiones

titiones deuote immoreris, vt gustum ex verbis percipias, & eo percepto cor tuū Deo vnias. Decimum, Tria sunt cur tepiditas in oratione prouenire solet: primum quia meremur orbari diuina consolatione ob præcedentes accidias, ac in spiritualibus exercitijs tepiditates. Secundum, vt probemur, an stipendio consolationum spiritualium solum ducti Domino inseruiamus. Tertium, vt sciamus cum diuinis consolationibus fouemur, non id ex nostris viribus, sed Dei gratuito munere euenire. In eiusmodi autem tentationibus, ac anxietatibus firmum præsidium est, studium seruandæ patientiæ, & spes subsequentiæ consolationis. Vndecimum, Certo scire, solius Dei munus esse animam consolari nulla præcedente consolationis causa: quia scilicet nil aliud externum offertur sensibus & intellectui quod suapte vi animam valeat consolari. Duodecimum, Cogitationem, vel consolationem, quæ ad malum finem, vel minus bonum inclinatur, vel impellit, à malo angelo prouenire intelligas: sic etiam omnes ani-

PRIMA PARS

mi perturbationes, ac angores inutiles, qui tanquam spinæ pungentes, mentis quietem & tranquillitatem auferunt, tanquam ipsius mali Angeli suggestiones summo studio caueto: fructus enim ipsius sunt: nam licet aliquando Dæmon in principio bonam fouere simulet cogitationem, nouissime verò illaqueat, & venenum suum diffundit, & ad malum aliquod retorquet; quod bene captum est, minuens paulatim, ac deinde penitus auferens mentis quietem, quam antea vigere patiebatur. Decimumtertium, Quilibet nostrum in via & timore Domini proficiens, cum à pio Angelo fouetur, suauiter, leniter, & placide tangitur, descendit enim super eum sicut pluuia in vellus: à Demone autem duriter & turbulente impetitur: cadit nanque cum strepitu, sicut aqua super petram. Quando verò homo in charitate Domini fit remissior, hoc è contra euenit: nam spiritus nequam placide ei se insinuat, bonus autem duriter & cum strepitu. Eius varietatis causa hæc est, quòd vtrilibet Angelo similis est vel dissimilis mentis dispo-

Psal. 71.

dispositio : si enim eam sibi infestam
 intueniat alteruter spiritus cum impot-
 tuno strepitu & pulsu, qui facile dignos-
 ci queat, ei se coniungit ; si vero confor-
 men & vniuinem, tanquam in propriam
 & peculiarem domum ingreditur nimis
 secure . Decimum quartum, In quo-
 libet negotio agendo, si incertus sis, quid
 potius eligas, antequam statuas, quid
 agendum sit, prius ipse considera, quid
 tu fratri in eâ re consuleres : item quid
 acturus esses, si instaret tunc hora mor-
 tis. Item cogita, quid malles egisse cum
 steteris in die iudicij coram Domino, &
 illud age : si dubitas adhuc, elige illud,
 quod naturæ tuæ, ac affectionibus mo-
 lestius est, ac magis aduersatur. Quin-
 tum decimum, Scrupulorum assidua dis-
 cussio valde salutaris habetur Tyroni-
 bus in vita spirituali, purgat enim ani-
 mam ab omni peccati scintilla . Illud
 tamen aduertendum, quòd hostis noster
 callide solet obseruare, qualis sit cuiusq;
 nostrum conscientia, crassior ne, an de-
 licatior : & quam reperit delicatam, de-
 licatiorem efficere nititur, & in extre-

PRIMA PARS

mum quendam anxietatis gradum re-
 digere, vt sic misere afflictam à profe-
 ctu spirituali tandem deturbet. Videli-
 cet, si ea etiam vmbas venialium fugit,
 huic: quoniam non potest veram pecca-
 ti rationem obijcere, eò adducere niti-
 tur, vt peccasse credat, cum res ipsa ali-
 ter se habeat, offerens sinceræ animæ
 pro culpa verbum aliquod, aut cogita-
 tiunculam repentinanam. Sin crassa est,
 crassio rem eam reddere contendit, scili-
 cet, vt si prius negligebat venialia, iam
 postposito Domini timore, negligere
 mortalia incipiat. In his autem impu-
 gnationibus anima, quæ proficere expe-
 tit, ad illius partis oppositum debet ten-
 dere, in quam inimicus tentat pertra-
 here, vt si hostis nititur reddere con-
 scientiam laxiorem, tu callide astringas,
 aut è contra laxes, si Dæmon nimum
 velit astringere: sic enim fiet, vt mens
 tua deuitatis extremis periculosis, in me-
 dio quodam quieto & securo statu iu-
 giter maneat. Decimum sextum, Quan-
 do aliquid ex genere bonum est, appe-
 titur, si simul acciderit cor nostrum in-
 clinari.

clinari, atque affici ad finem minus re-
 ctum, nempe ad humanam gloriam, tunc
 frequenti oratione, summisque conati-
 bus enitendum est in aduersum: nec
 prius desistat, quam priorem affectum
 ita mutauerit, vt nil iam omnino desi-
 deret, vel possideat alia ex causa, quam
 diuini cultus & honoris. Decimum se-
 ptimum, Mandata ac mores principum
 & pastorum tam Ecclesiasticorum quam
 secularium, & si minus recte officium
 facere videantur, nullatenus tamen vel
 in publica concione, vel in populari col-
 loquio carpenda sunt. Generat enim
 hæc reprehensio potius damna & scan-
 dala, quam aliquid remedij & utilita-
 tis: cum nil aliud inde sequatur, nisi
 exasperatio & odium aduersus Princi-
 pes: ideo omnino temperandum & ab-
 stinendum est ab eo inuectiuarum ge-
 nere. Item, quemadmodum primates,
 si absint, carpandos publice non censeo,
 ita præsentibus priuatim monendos iudi-
 co. Decimum octauum, Ingruente ten-
 tatione aliqua, nil tunc denuo statuere
 debet, sed ad ea, quæ lucidi interualli

PRIMA PARS

tempore statuerat exequenda, anxie recurrat: tunc reputans se amentem, patientiam seruet, & citissime ad orationem confugiat: nam inde non parum emolumenti comparabit. Decimum, Elapso tentationis articulo, utile erit ad memoriam reducere progressum eius, ut acute intuens, qua via hostis ingressus est, sciat sibi de cetero cauere. Vigagesimum, Grauior imperfectio habenda est, nimis tritari, & animo deiici, alicuius perturbationis vel defectus causa, quam ipse defectus est: in huiusmodi perturbationibus oportet plene sperare in Domino, nos voti nostri, eius miseratione, compotes futuros.

Prou. 24. Nam cum scriptum sit, Septies in die cadet iustus, tu nunquam desistas (quantumcunque labaris) a bene operandi proposito, sed potius contra aduersa omnia fortem te praebe, intelligens, Deum hoc saepe permittere, ut infirmitatem tuam plene explores, & aperte cognoscere valeas, quantum diuino auxilio in omnibus indigeas, & nil boni per te ipsum posse perficere: quare oportet assidue

due

due orare, & nunquam deficere. Hæc *Luc. 18.*

Beatus Thomas Opusc. 64. Immo dicit Chrysostomus, Ideo nos sæpe à Deo celeriter non exaudiri, quòd hæc occasione id efficere velit, vt ad eum frequenter accedamus, & eo plene fruamur.

Vigesimum primum, Terra hæc carnis nostræ nequit non gignere herbas noxias prauarum cogitationum ac affectuum, ideo summo studio frænanda est. In seruis Domini nunquam hæc herba suffocant triticum, sed semper altius eminet: ac aliquando in eisdem, si mala herba oriatur, mox vigore feruentis charitatis eradicatur, quæ est triticum salutare: aliquando tamen non statim potest eradicari, sed nutu Domini permanet ad coronam. Vigessimus secundum, Pax, consolatio interna, & spirituale gaudium, in viris perfectis semper viget, ac perpetuum est in superiori parte, in omnibus nanque, eius materiam inueniunt. Nam si Dominus bona immittat, & dulcedines ac feruores spirituales impatiatur, intime lætantur: si aduersa eueniunt, & mentis durities ac

PRIMA PARS

sterilitas accidit, cogitantes, sic Deo esse placitum, in eo etiam consolantur. Vnanimitas enim voluntatis nostræ ad diuinam, nec quidquam aliud velle, est maxima causa lætitiæ: Expertus (cui credere par est) nobis retulit, nunquam internam dulcedinem, & mentalem consolationem cessare, nisi quòd cor nostrum nondum perfecte Deo traditum, adhuc ab aliqua terrena detineretur affectione. Signum quippe evidentissimum est cordis in Dei amore tepidi, ac non penitus Deo suo dediti, non consolari & intima perfundi lætitia, dum recogitet beneplacitum diuinæ voluntatis. Corda ergo perfecte viuentium assidue fruuntur interna pace, cum quietem, fiduciam, & fortitudinem possideant; nam quanuis in inferiori parte turbentur, nil ea turbatio supernæ paci nocere potest: quam si vis assequi, imitare secularem militem. Miles huius seculi, amicos, patriam, parentes, & omnia chara relinquit, corpusque suum incertæ mortis aleæ exponit, & in exteris regionibus, horrendis prælijs, vsque ad mortem conflatur,

Statuatur, nulla alia de causa, quam ut sibi aliquid pecuniæ valeat acquirere: ita tu si summum bonum possidere concupiscis, reliqua omnia abijce, & ab omnibus quæ pure Deum non respiciunt, te immunem conserua, cordis tui oculos à terrenis imaginibus attente custodito: & si velis optata consequi, atque omnium penitus obliuisci, externas affectiones non admittas, necesse est. Ad veram quippe pacem & puram cordis tranquillitatem nunquam peruenies, nisi viribus omnibus Deo vnitis, creaturarum omnium obliuiscaris.

SEQUUNTUR ALIA

non minus utilia Documenta.

CAP. VIII.

I scire velis, quid præ omnibus diligas, dicam: id quod sapissime cogitas. Vis scire, quis sis? illud utique es, quod frequentius ob oculos cordis tui versatur. Non cures

PRIMA PARS

cures tam aliorum exercitia, quàm essentielles & veras eorum virtutes imitari. Nam cum varia sint hominum ingenia, varia sunt eorum exercitia: & ideo, quod alijs est salutare, alijs est certissima mortis occasio. Applicatur etiam gratia Domini secundum naturalem vniuscuiusque nostrum dispositionem. Nil vnquam pertinaciter neges, sed semper dubijs verbis loquere, vt: nescio, an sit possibile fieri. Illud certo scias te nunquã patientiam assequi posse absque tribulationibus: humilitatem absque contemptu: nam si ægre fers despici, ideo fit, quia tibi non displices. Considera quot hominum millia sunt in inferno, qui multo minus quàm tu diuinam læserint maiestatem. Vere humilem nulla creatura turbare valet, ita enim profunde se depressit, vt à nulla creatura reperiri valeat: & licet sæuissima temptationum tempestas ingruat, intactus tamen permanet, & illæsus, cum humiliter abiectum nulla procellæ vis tangere valeat, quæ non nisi summa concutere solet. In omni tribulatione nullum

effi-

efficacius remedium est, quàm abnega-
 re, auerfarique se ipsum: crede, nil me-
 lius tibi cõtigere posse, quàm corripì, cõt-
 emni, despici: qui enim te contemnit,
 id facit, quod tu: si te plene nosses, me-
 rito facturus eras. Quidam sunt, qui li-
 cet ardentissimo affectu ad summum
 bonum anhelent, se ipsos tamen non
 abnegant, qui facile falluntur, nisi id pro-
 comperto habeant, quantum se abnega-
 uerint, & quantum pro viribus in se ip-
 sis abnegandis contenderint, tantundem
 habere diuinæ charitatis, & non am-
 plius. ¶ Nec solum præfectis obedi-
 re decet, sed etiam omnibus, quorum
 familiaritate utitur, debet obsequi, &
 eorum præcepto morigeram præstare
 mentem, in omnibus licitis & honestis
 alios audiens, & eorum verbis auscul-
 tans cum abnegatione & mortificatio-
 ne amoris sui, propriæque voluntatis.
 Ex propria namque voluntate (quem-
 admodum ex matre filia) inquietudo,
 discordiaque omnis nasci solent; idque
 siue velis, siue nolis: ideo ante omnia
 tibi ipsi bellum inferas, necesse est, nam
 si tuam

PRIMA PARS

Luc. 22.

si tuam voluntatem deponas, quàm plu-
 rima, quæ te lædere possent, cum ea in-
 simul dimisisti. Nam sicut in illa Chri-
 sti Seruatoris nostri oratione, Pater
 non mea sed tua voluntas fiat, totius
 salutis nostræ cardo vertebaratur: ita
 præstantissima ac gratissima in conspe-
 ctu Domini oratio hæc est, Dona mihi,
 quæso Domine, vt altissimum benepla-
 citum tuum omnino in me impleatur.
 Homini namque propria voluntate du-
 ctio hoc esse solet peculiare, vt alios si-
 bi obedire malit, quàm ipse alijs: ho-
 mo verò propriæ mortuus voluntati,
 potius eligit alijs morem gerere, alijs
 obedire, alios tolerare, quàm libere om-
 nibus dominari. Si quis esset, qui to-
 tius orbis imperium relinqueret, se ip-
 sum autem non dimitteret, nil reliquis-
 se existimandus esset: Qui verò seipsum
 ob amoré Domini relinquit, huic nec res
 possessæ, nec honores exhibiti, nec fa-
 miliares amici, & chara denique omnia
 obesse poterunt, cum his omnibus men-
 te non inhæreat, sed paratus sit omni-
 bus renunciare, quoties id diuini ho-
 noris

noris ratio postulasse videbitur. ¶ Non tam debes attendere, qualia operaris, quam qualis intus sis: si interius syncerus, & plene abnegatus existis, opera omnia tua gratissima Deo existima; longe nanque gratior est Dominæ salutatio Angelica resignato corde prolata, quam totius psalterij lectio, si proprio corde sit dicta. Homo vere abnegatus, vallatus est Deo, ideo qui cum tangere velit, Deum ipsum prius tangat, oportet, quod cum fieri non possit, nil illi obesse posse credendum est. Hac mira arte mortificationem acquirere poteris, si firmiter cogites te iam mortuum, cum (velis, nolis) cito sis moriturus, animamque tuam iam coram Domino in iudicio adesse, & ideo omnia mundana despice: quò fiet, ut de transitorijs ac caducis huius seculi rebus, non magis curandum existimes, quam si vere mortuus esses. O quam felix ille dici poterit, qui hanc mentis stupiditatem, & (ut ita dicam) insensibilitatem consequatur. ¶ Si toto pectore, frater mi, veram expetis consequi hu-

mili-

PRIMA PARS

militatem, abnegationem, patientiam,
& pro viribus ad ea consequenda, ar-
denter pergis, reputa iam vere hæc om-
nia te consecutum esse: ita ut nemo sit,
qui ea à te, vel te ab his valeat unquam
diuellere. Verus Domini cultor illud
maxime curat, ut non minus ipse vnus
laudat, ac honoret Dominum, quàm
omnes pariter creaturæ facere possent,
& nil aliud ab omnibus creaturis exi-
git, quàm ut Deus in ipsis maxime glo-
rificetur. In nullo corporali vel spiri-
tualis exercitio proprietate singulari uten-
dum est, aut ipsi inhærendum, sed po-
tius accurate semper obseruabit, quot-
sum, qua via (uarijs enim modis ele-
ctos suos inuitare solet Deus) mentem
ipsam ad se trahere velit Diuina boni-
tas: hæc ubi compererit, confestim, om-
nibus relictis, Dominum sequatur. Fre-
quentanda sunt spiritualia exercitia, ac
charitatis vsus. Nam quemadmodum
ferrum nisi assiduo vsu contrectetur,
rubiginem contrahere solet, ita charitas
erga Deum, nisi continuo vsu exercea-
tur, paulatim tepescere atque deperire
incipit.

incipit. Fœlix philosophia hæc est, quam profiteris, si diligentissime eniteris intellectiuas potentias ab imaginibus creaturarum, affectiuas a vitijs & seculi oblectationibus separare: te & omnia tua in manibus Domini deponere, ardentissimis affectibus & continuis orationibus ad Deum anhelare. Hæc est illa occulta sapientia, quam cœlestis Pater sæpe plebeio idiotæ ac ignobili mulierculæ potius reuelare dignatur, quàm turgido Theologo ac superbienti doctore. Ad hanc diuinam philosophiam omnes creati & vocati sumus, hac instructi, quouis temporis momento tantam gratiam promereri poterimus, vt maxime deplorandum sit, cur in ea re, in qua salus nostra agitur, adeo supini & oscitabundi maneamus: id enim profecto Dominus ægerrime fert, quòd ad illum propius accedere nolimus. Fons omnium horum bonorum solitudo est, cui ea dulcis est, huic Deus se suauiter ingerit: ideo in vera Dei dilectione (quoad liceat) immunem, liberumque te ab vniuersis hominibus

PRIMA PARS

nibus custodito, nulli, nisi qui tecum
eiusdem sit animi nimis familiaris fe-
ri velis. Responde omnibus breuiter,
insimul & humiliter, si ob id odio ha-
bearis, hilariter, mente in cœlestia ra-
ptus, sustinere non dubites. Quid enim
tina refert, si mortales omnes habeas
inimicos, cum Deum ipsum habeas pro-
pitium? Si creaturis omnibus prodesse
optas, ab omnibus te abstrahere, præter
Deum, nil cogites, terrena omnia, qua-
si stercora reputans, nihili facias. Illud
tamen memento quamlibet harum vir-
tutum non nisi magnis sudoribus & co-
natibus comparandam, luctibus in-
ternis diurnis atque nocturnis
postulandam: & si quæ sint
ad hoc impedimenta, spi-
ritualium exercitio-
rum vigore
vincenda
sunt.

EX O.

GEX OPUSCULO BER-

nardi De interiori domo.

CAP. IX.

ERNARDVS
 induens personam
 peccatoris sanctæ cō-
 punctionis spiritu à
 Deo illustrati, & om-
 nino commoti, sic plā-
 git. Heu turbauit
 me ira, lacerauit in-

uidia, inflauit superbia, seniorum meo-
 rum imperia non seruaui, sed iudicaui:
 de meis negligentijs obiurgatus, corri-
 gentis vocem non audiui, quin potius
 repugnaui; præferri melioribus impu-
 denter affectaui, simplicitatem spiritua-
 lium fratrum irrisione exagitaui, senten-
 tias meas procaciter iactaui, in obse-
 quo reuerentiam, in sermone modestiā
 non seruaui. Habui in intentione per-
 tinaciam, in corde duritiam, in sermone
 iactantiam: Fui mente inconstans; ore
 scurrilis, in ioco mordax; piger ad bo-

E num;

PRIMAPARS

num, durus ad obsequium, promptus ad loquendum, ad audiendum fastidiosus, ad docendum arrogans, leui contumelia aut iniuria commotus, mox æstuari tumultu cogitationum : absentibus contradico, intra meipsum aduersus illos contumeliose loquor, & quod demeritiam omnem excedit, cum nemo mihi maledicat, ego rixas somnio, & meditor quid contra me iurgij moueri possit, exquiro, quid respondeam, quo pacto vlcisci valeam, & sic cum vmbri litigo. Comedi saepe, & bibi, non ad necessitatē, sed ad voluptatem, & quod necessitati satis erat, voluptatem explere non poterat: itaque sub prætextu humanæ necessitatis, cecidi in laqueum supinæ voluptatis: cogitavi de cibo, quando non debui, nam in die ieiunij, licet corpore ieiunabam, cogitatione comedebam. Facilius aliorum vitia, quam virtutes attendo, aliorum delicta cernens acutissime, mea non aspicio: in meis delictis sum clemens, in alienis ultra modum seuerus: ad irrogandas contumelias sum fortis, ad tolerandas, infirmus; ad obediendum

dicendum piger, ad alios laceffendos im-
 portunus. Quid dicam de lingua mea?
 hoc membrum præ cæteris nocuit, ferè
 quoties loquor, mentior: nam nunquam
 referre foleo dicta vel facta, quæ vidi,
 vel audiri, eo modo & ordine, quo ge-
 fta vel audita funt, fed alia pro alijs affir-
 mo, & fæpe multa interfero fuperflua.
 Quæ iam mihi erit de emendatione fi-
 dutia, cum ibi peccem, vbi peccata mea
 emendaturus accedo? Nam coram al-
 tari non affifto cum reuerentia, in cho-
 ro fum corpore, longe verò abfum men-
 te; fæpe in ipsis bonis quæ ago, debi-
 tum modum excedo: nam dum menti
 lætitiã pariunt, vanam gignunt secu-
 ritatem. Heu me miserum, & vix mihi,
 qui hæc agens & alia innumera, tamen
 ita comedam, bibam, & dormiam secu-
 rûs, quafi iam transferit dies mortis, &
 euãferim diem iudicij, & inferni tormen-
 ta: fic ludo, & rideo, quafi iam tri-
 umphem in regno Dei. Pudet fic vi-
 xiffe, pudet, quòd natus fuerim, malle
 non effe, quàm is effe, viuere erubefco,
 quia parum proficio, mori timeo, quòd

PRIMA PARS

non sum paratus, malo tamen mori, & misericordiae Dei me committere, quam ut mala mea vita, & nulla subsequuta correctio alicui scandalum faciat: Desperare certe possem, nisi verbum tuum caro factum esset, & habitasset in nobis: Desperare non audeo, quod ille tibi usque ad crucis mortem obediens, tuum est chirographum peccatorum meorum, & affigens illud cruci, peccatum crucifixi & mortem;

(*+*)

(*+*)

(?)

SECUNDA HVIVS
OPERIS PARS, DE
Studio sancte Meditationis,
Orationis, & Contem-
plationis.

Cap. X.

RÆ habitis his Spi-
ritualis vitæ funda-
mentis, ad expulsio-
nem vitiorum, ac per-
turbationum morti-
ficationem, operæ-
pretium erit, in se-
quentibus ea collige-

re ex doctrina Sanctorum, quæ perti-
nere videbuntur, ad inflammandam ani-
mā, ac ostendēdum, quo pacto progre-
diendum sit ad veram contemplationem,
& vnitium amorem assequendum. Hinc
igitur initium faciemus.

¶ CVM solo Deo animam nostram sa-
tisfacere liceat, hoc eniti maxime debemus

E 3 omnes,

SECUNDA PARS

omnes, ut obtenta vitæ perfectione, ei in hoc exilio intime uniamur, qua unione consecuta, Deus animam ipsam sua iucundissima præsentia sic satiat, inebriat, gaudio implet, ut nil ultra meditari aut desiderare valeat. Ea enim anima iam non emendicat adulterina oblectamenta, inspidum nanque & amarum reputat, quidquid Deus non est: spiritus itaque noster, quandiu charitatis brachijs Deum non amplectitur, famelicus omnino incedit: & sitibundus permanet, quandiu pelago illo inæstimabilium voluptatum immerfus non fuerit. Cum anima nostra illam assequitur Theologiæ mysticæ sapientiam, videlicet unionem diuinæ charitatis, tunc æternæ veritatis lumine illustratur, fides eius certior redditur, spes roboratur, charitas inflammatur. Si enim omnes seculi huius sapientes homini experto mysticam unionem dicerent, falleris miser, fides tua vera non est; ipse indubitanter & audacter responderet: ego vera profiteor, vos omnes falli, nam fides mea verissima est, & certissima:

ma: Hoc autem firmiter & fidenter responderet, cum fides eius non inuestigatione rationis, sed mysticæ vnionis infallibili fundamento niteretur. Vberius nanque expertus diuinitatem intelliget, quàm pleriquè eruditissimi Doctores, qui nondum in secretum cubiculum Regis æterni fuerint admisi, nec corrusco gratiæ lumine illustrati: nec mirum cum Deo charissimi sint, qui se totos illi libere dediderint, & in eis Dominus magnificè soleat operari. Hi priuati domus Domini familiares iucunda, tranquillaque libertate, quæ filios Dei decet, liberè fruuntur, eleuati supra omnes curas, supra omnem perturbationem & metum mortis, purgatorij, inferni, & omnium, quæ animæ vel corpori in tempore, vel perpetuo, euenire possint. Non frequentia hominum, non occupationes externæ præsentiam Dei ipsis eripiunt, in omni nanque multiplicitate, spiritus vnitatem seruare norunt, quòd stabili, firmaque sui ipsius, & omnium externorum despectione sint, suffulti: ex omnibus, quæ visu vel au-

SECUNDA PARS

ditu percipiunt, celerrime in Deum diriguntur, & cuncta eis quodammodo (si ita loqui fas est) vertuntur in Deum. Nil intentione mentis & amore prosequuntur, nisi Deum, interius erga ipsum iugiter occupantur, Deo ita adherent, ut videntes sint veluti cæci, audientes surdi existant, loquentes quasi muti permaneant: hi cœlestem & Angelicam vitam in terris viuunt, & terrestres Angeli iure dici poterunt. Ad hanc veram fœlicitatem nemo peruenire unquam poterit, nisi strenue insistat abnegationi, mortificationi, & sui ipsius despectioni, ardentibus in Deum desiderijs, & frequentissimis orationibus, præhabita rectitudine, ac integritate, & puritate intentionis. Igitur athleta Christi, si velis ad hunc salutis portum appellere, sequentia totis animi viribus obseruare contendito. Nihil tenaci corde possideas. Nulli creaturæ mente inharreas. Nullius viri quantumuis sancti amicitiam & familiaritatem humanitus expetas: nam non solum quæ mala sunt, sed etiam bona huic sapientiæ officiant, si inor-

si inordinate diliguntur, vel queruntur,
 nam lamina aurea oculis obiecta, non
 minus quàm lamina ferrea visum im-
 pedire solet. Priuatum amorem ex cor-
 de extirpatum, & propriam voluntatem
 deponens, Deo te ipsum tradito, & te in
 ipsum perfecte transfundito. Nunquam
 ore vel corde, habita tui ipsius & pro-
 prii commodi ratione, dicas, hoc volo,
 hoc nolo: hoc eligo, illud respuo: nec
 vnquam aliquid tuum quæras, sed omni
 prorsus proprietate reiecta, spolia teipso,
 & tibi ac omnibus huius mûdi rebus ita
 moriaris, ac si nunquam viueres, aut
 omnino mortuus esses. In omnibus ho-
 norem DEI quærito, & id enititor, vt
 eius voluntas in omnibus impleatur, ita
 vt ipsis orationibus, pijsque desiderijs,
 humilem tui ipsius abnegationem con-
 iungas, postulans, non tuam, sed Domi-
 ni voluntatem fieri. Omnia, quæ tibi
 prospera vel aduersa euenerint, ad ip-
 sam Dei voluntatem referto, de manu
 eius cuncta suscipias, credens certissimè
 omnia esse disposita, vt in via salutis pro-
 ficere valeas. Oblectamentis delecta-
 tioni

SECUNDA PARS

tionibusque spiritus ne abutaris, teipsum in illis quærens, hoc est, voluptatem tuam (id enim grauiter cœlestem lædit sponsum) sed ea spiritus oblectamenta cum humilitate suscipito, & adeo liber atque expeditus à voluptate velim permanear, ac si nullus illi in te locus esse posset. Nam natura corrupta ad se ipsam reflecti, & se ipsam in omnibus quærere solet: quare ita paratus esto ad eas delectationes spiritus recipiendas, ne molestiæ aliquid afferat illis carere. In solo enim Deo non in eius donis quiescendum est, & ideo omnia eius dona in ipsum refundito, in laudem ipsius Domini cuncta offerens. Cauebis quantum poteris, ne in vfu exteriorum sensuum aliquid ex propensione motuue sensualitatis aspicias, audias, gustes, odoraris, loquaris, tangas, & si fortassè in his etiam leuiter deliqueris, acriter te ipsum reprehendito. Ad edendum non te delectatio moueat; si verò caro in cibo delectationem percipit, eam tu interius non admittas, & si fieri possit, suauiores epulas pro Dei amore intactas relinquito,

linquito. Si de spiritualibus interrogatus fueris, aut consilium petenti respondere velis, primo altius in te descendens, cogita nihil ex te ipso vtile loqui posse, ideo ad omnipotentem Dominum conuersus, precare, vt quod illi placitum sit, donet eloqui pro sui nominis gloria, & proximorum salute: postea, si quid bene locutus sis, Deo gratias redde, à quo bona cuncta procedunt: si male, tibi adscribito.

¶ Intempestiuam verborum asperitatem omni tempore declina, in sermone sis semper verax, non simulator, non adulator existas. Nemini detrahas, quin immo noxia verba, ac detractiones, si coram te incidere contingat, prudenter interrumpere consuescas: vt quidam, qui talia loquentibus dicere solebat: Magnas nos Deo gratias agere æquum est, cum eius miseratione tales non simus. Nil immoderato affectu & animi perturbatione loquaris, appetas, aut exequaris, sed æqualitatem, libertatemque animi vbique seruato. In his, quæ dubia

8: SECUNDA PARS

bia sint, si incertus dubites, quid agendum sit, Deum tuum, vel aliquem spiritualem virum consulito, gratissimam Domini voluntatem nosse, & eam in omnibus operibus tuis perfecte impleri expectens, intra te dicito: O Domine, quid me nunc vis facere? Placet nē tibi, hoc vel illud faciam? & hoc etiam in minimis facito. In quotidianis colloquijs, in gestibus, & verbis sic te gerito, sic in Deum oculos figito, quasi soli Deo, non hominibus placere desideres, & semper Christus IESVS, quasi vivum speculum versetur ob oculos, vt illius vitam imiteris. Ne sis in propria sententia obstinatus, nulli pertinaciter repugnes, nisi veritas ipsa resistere compellat: in licitis semper alterius votum & alienum iudicium tuo præferas, & libentissime patere ab alijs reprehendi. Si te lædat aliquis, aut persequatur, ne credas, aut prædices eum iniuste & immerito hoc facere, sed animo repetens, quā ingratus ad immensa Domini beneficia existas, dignū te esse cognosce, quem creaturæ omnes premant, & tanquam lutum
platea.

platearum conculcent: omnes afflictiones tuas de ipsius Domini manu suscipito, non attendens ardorem cauterij, sed dulcis medici manum. Ut homines omnes plene in Christo diligas, cogita firmiter omnem hominem esse teipsum, eiusdem naturæ ac beatitudinis socium & participem: Omnibus in quavis necessitate & afflictione constitutis, compatiaris, omnes consolari pro viribus sis paratus: fratrum errores pia commiseratione tolerabis, omnem cordis amaritudinem sanctæ charitatis dulcore corrigens. Frustra se Dei amicum reputat, qui minus syncerè quàm decet, aliquem diligit: vel animum ab aliquo per displicentiam & mentis amaritudinem auertit. Omnes ergo suavi charitate complectere, quod facillimè fiet, si quilibet hominem te ipsum esse existimaueris. Dicta & facta eorum, qui tibi commissi non sunt, ne discutias, ne iudices: sed omnia Deo commendans, te intra te ipsum recipito, & omnium te indignissimum reputa, & talis haberi exopta: Elige potius latere, quàm eminere: subesse, quàm

SECVNDA PARS

quam præesse. Non pudeat te exteri-
 nã humilitatis, quod nihil sis, assidue
 meditare, inde enim tota hominis salus
 omnium consensu pendet. Viri nanque
 sanctissimi illud asserunt certissime,
 absque assiduo & severo se se abnegan-
 di & mortificandi studio, neminem in
 via Christi posse proficere. Vera enim
 resignatio cum profunda humilitate con-
 iuncta, compendiosissima ad Deum via
 est. ¶ Nil gratius Deo est resignatione
 propriã voluntatis etiam in rebus mi-
 nimis: verbi gratia, Si duo simul ince-
 dentes, inuentum florem decerpere vel-
 lent, alter verò eorum propter Domi-
 num illum intactum dimitteret, non
 parum meriti inde sibi conciliaret, quan-
 uis alter, qui simpliciter decerneret, nil
 in eo opere deliquisset. Sic ergo athleta
 Christi frequenter dicat intra se Deo:
 Domine, propter tui amorem nolo hæc
 videre, audire, aut gustare; etiã si in his
 actionibus nil esset criminis. Et licet
 homini nil charius sit ipsa arbitrij li-
 bertate, ac ideo integra sui ipsius abne-
 gatio initio difficilis sit & molesta, ubi
 quis

quis in ea viriliter perstiterit, ipsius Dei dono facilis, ac gratissima redditur. Hanc foelicissimam sui ipsius mortificandi artem cito perdiscit, qui omnia, quæ in mundo sunt, non magis ad se pertinere existimat, quam si reuera mortuus esset; versans animo assiduè dictum illud Apostoli: Mortui enim estis, &c. Hac ergo tui obliuione præmunitus, euagationes mentis comprime: inutiles rerum imagines apud te permanere non sinas, in omni tumultu ita te geras, vt ab eo liber existas, vnitatem spiritus semper seruata: internos oculos non violenter aut turbidè, sed tranquille & simpliciter in Deum dirigas, totum te in Diuini amoris immensum pelagus amanter immergens. Spes semper tecum habitet, te comitetur, ne vnquam illam abijcias, ne ab ea vlla temporis occasione distraharis, sed inuictò & forti animo in sancto labore persistas, incessanter dispersiones cordis tui collige, teque in illam summam bonitatem reflecte. Quod si huic studio diligenter assuescas, tandem fiet, vt Domino adiutore,

SECUNDA PARS

rore, consuetudo hæc in naturam tran-
 feat, ita vt non minus facile sit diuinis
 intendere, quàm viuere vel spirare.
 Nullibi Deum certius, quàm intra te
 inuenire poteris; dummodo intra te ha-
 bites; ibi enim semper adest, ideo coram
 oculis eius humiliter, tanquam casta
 sponsa hæc verba sæpe repetes: Domi-
 nus adest; Dominus me intuetur: hæc
 dicens; ita Domino intendas, ac si ipsam
 Dei essentiam coram cerneres, & nil ef-
 set in mundo præter te & illum: Asserua
 te in te ipso, & exultabis, quia tam fa-
 cile Deum intra te inueneris. Si collo-
 quia & negotia obstant, quo minus in
 Deum libere, vt cœpisti, tendere valeas,
 non ideo prorsus ab illo elongeris; sed
 fixa in eo animi affectione; ita perma-
 nebis, vt mox, confecto negotio, penitus
 ad eum quasi iam ipsum sitiens confu-
 gias. Illud tamen aduertendum est,
 eum, qui nudum se Domino exhibuit,
 & coram illo suis se affectionibus spo-
 liauit, nulla dona Dei sibi arrogare, aut
 usurpare. Præterea, si is maximis ac mo-
 lestissimis sæculi negotijs premeretur;

nil

nil ideo mentis profectui decreſceret; omnia enim temporalia libere ſinit abi-
re, nec in illis uſu mentis immoratur, ſed intentionis & amoris feruore in
Deo deſigitur. Hi uero qui in rebus & ſecularibus negotijs non pure Deum
ſpectant, nec eius dilectioni interius mu-
niti ſunt, facillime locis, negotijs, homi-
nibusq; perturbantur, diſtrahuntur, red-
dunturque multiplices, & telis hoſtium
ſummo cum periculo exponuntur.

Prædicto exercitio mortificationis & re-
ſignationis coniungat aſſiduè ſpiritua-
lis tyro frequentiffimam aſpirationum
& orationum, & ardentiffimi deſiderij
emiſſionem: eſt enim illud breuiſſimum
compendium, quo citiſſime ad Theolo-
giæ myſticæ apprehenſionem, & unio-
nem diuinam valeat peruenire: hæc nãq;
aſpirationes ſuperant media reliqua in-
ter Deum & animam.

6. II.

¶ Nemo ſe propter ingenij ſtupidita-
tem ineptum ad hanc ſapientiam com-
prehendendam exiſtimet: nam hic non
exigitur ſubtilis intellectus, ſed humi-

F lis &

SECUNDA PARS

lis & ardens affectus. Exercitia enim externa quamuis bona ac pia sint, tamen multo maioris momenti censenda est exercitatio interna, qua homo ardentissime ad Deum non per sensus, aut imagines, sed modo quodam supernaturali ita confugit, vt illi vniatur. DEVS nanque omnes ad se trahere, & sibi vniere paratus est, si nos reliquis rebus liberos & expeditos inueniret. Sicut enim Sol visibilis lumen suum in lucidum speculum sibi è diametro obiectum effundere, & in eo figuram suam formare solet: ita anima munda & ab impedimentis libera, clarissimis radijs inuisibilis Solis illustratur, & in ea ipsius diuini Solis imago mire refulget. Expetit enim Dominus mirifice se nobis tradere, & anima nostra vitijs ac rebus externis expedita, sponte sua tendit in Deum, à quo se originem ducere credit, sicut lapis, quòd corpus graue sit, naturaliter appetit deorsum: solus quippe Deus est naturalis locus animæ, ac ob id, spirituales & præstantissimæ vires animæ donatæ sunt, non ad infimas res

cogi.

cogitandas & appetendas. Quapropter valde mirandum est, si eas putido & atro cano immergamus. Non obliuiscatur athleta mysterij crucis: in imagine vnigeniti Dei crucifixi nidum suum collocet: in mellifluis eius vulneribus requiescat: assidue eius memoria versetur ob oculos, ita vt dum comedat, buccellas in illius dulcissimo sanguine se tingere existimet. Periculose corruet in suæ contemplationis altitudine, quicumque ad diuinitatem, aliter quam per humanitatis ostium ingredi voluerit, ideo expedit, vt per hanc ad illam ascendat, & ab illa ad istam redeat, sic enim faciens, dulcissima semper pascua inueniet. Caueat tamen ne similis sit quibusdam, qui cum forinsecus deuotionis dulcedine, ac lacrymis passionem Domini recolant, tamen vitia sua & affectiones frænare, se abnegare, ipsumque sequi recusant. Diligentissime caue multorum errorem, qui tunc duntaxat exercitationes suas Deo placere existimant, cum ab eo fouentur dulcedine spirituali, & gratia deuotionis sensibilis,

SECUNDA PARS

sed disce in tuis exercitationibus persistere, quantumcunque opprimaris duritia cordis, interno frigore, obnubilatione sensuum, ac distractione mentis: resigna te in Dei ipsius voluntate: nam non est perfectio in affluentia consolationum, sed in eo, ut pro Dei amore omnia nihili pendas, & in omnibus voluntate tua posthabita, diuinam secteris: denique solum id bonum & tibi utile existimes, quod Dominus in te operabitur. Absurdum enim est quotidie petere, fiat voluntas tua, & indignari, & ægre ferre illam in te fieri. Non igitur angamur animo, si desit nobis sensibilis deuotio, sensibilisque amor (qui plerumque impurus est, & sæpe conferatur irresignatis) sed illud maxime curandum est, ut per intellectualem amorem nempe bonam promptissimamque voluntatem Deo vniti semper simus, licet sensibili duritia & mentis ariditate cruciemur, id solum attendentes, ut diuinæ voluntatis beneplacitum in nobis impleatur.

VTILE EXERCITIVM.
CAP. XI.

ON SV ESCAS
offerre Domino pro
peccatis tuis, opera,
labores, dolores, ac
vulnera Christi: of-
feres etiam opera &
exercitia tua emen-
danda, ac perficien-

da tota mentis intentione DEO ipsi,
atque ea semper stude colligare & vni-
re operibus Domini IESV, vt illis vni-
ta, plus meriti sibi concilient: tribu-
lationes item tuas ac dolores congre-
ga eius doloribus, vt tali vnione ab
omni fæce expurgentur. Item assuescas
quotidie expensis ac perspectis pecca-
tis & imperfectionibus tuis, ea omnia
proiicere in profundum abyssum mi-
serationum Domini IESV, vt ibi peni-
tus cõsumatur: deinde ab omnibus crea-
turis te abstine, omnibus te subdito,
homines omnes charitate Christi com-
plectere.

SECUNDA PARS

plectere. Postea omnibus, quæ infra
 sunt, posthabitis, in diuinæ voluntatis
 beneplacitum te resignabis, paratus,
 omnia de manu Domini suscipere, &
 ab ea quæcunque aduersa immissa pa-
 tienter sustinere. Ardentissime postula-
 bis à Domino, quæ tibi necessaria sint,
 vt ei perfecte vniri valeas: ad hæc pa-
 tronam tibi assumes Virginem Deige-
 nitricem Mariam, & in tui patrocinium
 Sanctos omnes, & cœlites inuocabis:
 deinde orabis pro Fidelibus omnibus
 viuis & defunctis, & pro tibi speciali-
 ter commissis. O fœlix anima, quæ pu-
 ritati cordis sanctæque introuersioni
 iugiter studet, & priuato amori, pro-
 priæque voluntati abnegandis, incum-
 bit. Hæc enim magis in dies Deo ap-
 propinquat, viresque eius amplius ro-
 borantur, ac sicut stellæ lucefcunt, sic
 denique fit idonea ad contemplandum
 diuinitatis abyssum sereno, ac simplici
 & iocundo intuitu: & caligante ratio-
 nis oculo ad tantæ lucis conspectum,
 ipse simplex mentis oculus viget, ac per-
 spicit, transcendens corporeas atque
 incorpo-

incorporeas imagines, in sola caligine
 quiescens, quæ maxima lux est in hoc
 exilio. Per amorem ergo omnes for-
 mas transcendens anima, & supra seip-
 sam euecta, in Deo tota effunditur, vbi
 mirabili pace, ac dulcissimo Dei com-
 plexu fruitur, meritò canens: In pace *Psal. 4.*
 & in idipsum dormiam & requiescam:
 Defluit enim anima amans à se ipsa, &
 velut ad nihilum redacta, in abyssum
 æterni amoris collapsa, absorbetur, &
 sibi omnino mortua, solum vivit Deo,
 nil sciens, nil sentiens præter ipsum.

Perdit nanque se in vastissima divini-
 tatis solitudine ac caligine: sed sic se
 perdere, vtilius & iucundius est, quàm se
 inuenire: ibi enim quicquid humanum
 est, exuens, & quidquid diuinum est, in-
 duens, transformatur, atque transmuta-
 tur in Deum, sicut ferrum in igne quo-
 dammodo transit in ignem: manet ta-
 men essentia animæ, sicut ferrum igni-
 tum non desinit esse ferrum: quo fit,
 vt anima quæ antea frigida erat, nunc
 ardeat; quæ prius tenebrosa, nunc lu-
 ceat; quæ prius dura, nunc mollescat:

SECUNDA PARS

1. Cor. 6.

& plane tota Deicolor sit : tota enim diuini amoris igne concremata, totaque iam liquefacta, transit in Deum, & vnus spiritus (vt ait Apostolus) efficitur cum eo. Varij tamen sunt gradus huius excessus, nam alius alio dulcius in Deum conuertitur, & alius alio perfectius in ipsa conuersione se à se ipso repellit. Omnia hæc dicta à Dionisio Areopagita habentur, qui in libello de Mystica Theologia ad Timotheum inter cætera sic dicit. Vt per intensissimam exercitationem peruenias ad contuenda diuina spectacula, relinque sensus, & spirituales intellectiones, intellectuales inquam operationes, & sensibilia omnia, & intelligibilia, siue sint, siue non sint: & pro viribus enitere, vt per quandam tui ipsius ignorationem illi iungaris, qui supra omnem est substantiam. Nam vbi libere & pure à te ipso atque omnibus excesseris, expeditus absolute, ad super substantialem diuinæ caliginis radium euolabis. Et paucis interiectis, ait : Contemplator visibilia & intellectualia deserens, ingreditur mysticam igno-

ignorationis caliginem, in qua omnia scientiæ & cognitionis præsidia terminans, totus fit in eo, qui tactum penitus, visumque refugit, atque omnia transcendit. Et paulo post: Ad hanc, inquit, perlucidam splendidissimamque caliginem admitti, & per visus scientiæque priuationem videre, & scire eum, qui aspectum omnemque scientiam transcendit, oramus: hic enim non videre, & nescire, verum scire est, & videre. Idem Dionysius, de caligine hac ad Dorotheum diaconum scribens, his utitur verbis: Divina caligo est lux inaccessibilis, in qua Deus habitare dicitur, hæc propter eximiam, & quæ substantiæ supereminet, claritatem, invisibilis est; atque ipsa propter supersubstantialis luminis copiam ex ea manantis, inaccessibleis existit, in ea liquefcit, & ea absorbetur, quisquis Deum nosse ac videre meruit. Nam eo ipso quod non videt, nec cognoscit, familiarius iungitur illi, qui visionem omnem, cognitionemque transcendit, plene intelligens eum esse super omnia, quæ in sensum vel

SECUNDA PARS

Psal. 138.
Rom. 11.
 vel intelligentiam cadunt. Vnde David: Mirabilis facta est scientia tua ex me, &c. & Paulus: Inuestigabiles viæ eius, &c. Hæc Dionysius. O vere beata anima, quæ propria omni operatione seposita, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus; in intellectu sentit & fouet præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ: in vi concupiscibili sentit æstum quendam quieti amoris, siue contactum Spiritus sancti in similitudinem viui fontis affluentem rituis æternæ suauitatis. O vere beati, quibus licuit hæc vel tantillo spatio temporis experiri. Nam per sapientem sui ignorantem, & per intimum amoris contactum; inexplicabili quodam modo Deum anima cognoscit, & in eo stabilitur; nam cum ea ab omnibus libera ac semota, simplex existat, & munda, vt tersum speculum eam assiduè Dominus sui diuini fulgoris radijs illustrare solet. Heu quàm pauci sunt, quibus huc peruenire contingat. Modicus enim amor, tenuisque affectus, quo quis mortali creaturæ adhæret, verbulum

ociose

ociose prolatum, aut buccella panis, aliter quam oportuit sumpta, & aliæ huiusmodi, licet minutulæ paleæ efficiunt, ut Deus, qui summa puritas est, non intime animæ uniatur, donec hæ inordinationes expientur: immo tempore unionis inter Deum & animam quæcunque (licet bonæ) imagines sunt procul expellendæ: quia sunt media inter utrumque. Ideo athleta huc peruenire cupiens (Deo ipsum trahente atque vocante) cum primum senserit se diuino amore vehementer inflammarî, ac sursum trahi, propere rescindat quaslibet imagines, festinetque ad sancta sanctorum, & ad internum illud silentium, in quo non humana sed diuina duntaxat est operatio: ibi enim Deus ipse est agens, homo verò patiens. Nam dum vires animæ silent, & à propria actione quiescunt, atque ab omni denique externa imagine liberæ sunt, Deus ipse loquitur, easque mentis vires pro libito disponit & afficit, nobilissimum opus in ea peragens.

¶ Postquam

SECUNDA PARS

6. I.

¶ Postquam autem anima præclarissimam ac præ omnibus dulcissimam Dei actionem in semetipsa non senserit, tunc propriam actionem suam, suaque exercitia prædicta resumat. Cauere autem summopere anima debet, ne in sua introuersione, & ad Deum conuersione ultra quàm satis est, extendat intellectum suum, ne si altius quàm oportet volare tentauerit, extra debitam simplicitatem aberrans, æternis tenebris inuoluatur, vnde intolerabiles miseriæ & ipsius animæ anxietates oriri solent. Introuertat ergo se simpliciter intellectus, oculos diligenter & placide deprimens, atque excæcans: violentum præterea impulsum prudenter vitet, ne prægrauans naturam, se nimium debilitet, si tamē nequeat nō affligi, hac ipsa afflictione nequaquam perturbetur, nec despondeat animum, sed humiliter & patienter eam patiatur calamitatem. Nonnulli quippe sunt, qui in feruidis ad Deum aspirationibus se exercentes, maximum sæpe sentiunt cruciatum, donec
Dei

Dei ipsius dono, & assidua consuetudine id assequantur, ut se se simpliciter, ac facile valeant exercere: Plerique etiam sunt, qui modicam compunctionem sensibilem sine sui læsione non ferant. Denique athleta Christi diligentissime caveat, quidquid internam animæ tranquillitatem valeat dissipare: si verò sint impedimenta, quæ vitare nequeat, humiliter Deo offerat in laudem sui nominis. Cum verò consolationem aliquam à Deo acceperit, & quando euenit, ut speciali gratiæ dono extra naturæ lumen rapiatur, non plus æquo admiretur, quod senserit, nec ultra solitum exultet, aut scrutetur, quid sit, & quomodo sit Deus: non argute discutiat lucem illam intus coruscantem, & cœlestem illum saporē, quo afficitur: sed placide illis fruatur, & in solo Deo ipso conquiescat. Ne verò quid suspectum habeat, dum luce cœlesti consolationeque interna plenius affluit, certo sciat, lumen illud quod in animæ centro lucet, & quo quis Dei bonitatem, & propriam sui vilitatem cognoscens,

SECUNDA PARS

cens, in vera proficit humilitate, non
 à spiritu maligno, sed à Deo mirificè
 infundi. Diabolus nanque solet vanos,
 superbosque homines decipere, confi-
 ctum lumen & falsam ingerens dulce-
 dinem, sed essentiam animæ solus Deus
 ingredi potest. Non igitur quærat ani-
 ma in donis Dei proprium commodum
 propriamque oblectationem, sed solam
 Dei laudem ac beneplacitum: ita vt
 semper parata sit (si ita Deo placeat)
 carere delectationibus, quibus ab eo sa-
 pte fouetur. Veruntamen non repellat,
 nec impediatur ipsa Dei dona, sed humi-
 li gratoque animo ea recipiens, admi-
 retur & laudibus extollat diuinam illam
 bonitatem, quæ indigno homini talia
 conferre dignatur. Caueat contempla-
 tor, ne aridus fiat, & ineptus ad alia
 opera peragenda, sed quæ concipit in
 contemplatione & vnione, exerceat in
 sanctis operibus: ita vt si dum se intus
 exercet, obedientia aut charitas aliquid
 exterius agere suadeat, non indigne fe-
 rat, sed prompte hilariterque obediat:
 nam semper & quocumque temporis ar-
 ticulo

ticulo resignatus, & plene sibi renun-
 cians manere debet. Igitur o animā,
 generosissima & nobilissima te puram
 & liberam custodi, noli ad varietatem
 sensuum foras excurrere, sed cohibitis
 sensibus intus habita, ad Deum arden-
 ter conuertere, millies per diem in abyf-
 sum diuinitatis immersa, ibi vltro ci-
 troque natate curato. Anhela ad illam
 supernaturalem spiritus cum Deo vni-
 tatem, reuola in Deum, à quo ducis ori-
 ginem, qui lux est increata & lux insi-
 mul æternitatis. Huc tamen non da-
 tur ascendere, nisi his, qui naturam suam
 sensusque suos præclare vicerunt, qui
 nec prosperis, nec aduersis vitiose mo-
 uentur, sed stabili quadam pace fruun-
 tur: ideo in eis nulla turbulenta affe-
 ctio diu durare valet. Cumque hi Dei
 homines plene à Deo instruantur, &
 illustrentur de agendis & propter Deum
 omittendis, tamen libenter se alijs sub-
 dunt, omnibus in Christo obtemperant,
 sponte infimo loco delectantur, donis
 multiplicibus quæ recipiunt non extol-
 luntur, sed potius in vilitatis suæ pro-
 fundum

¶ Diu igitur elaborandum est & summo studio enitendum, vt ad scaturiginem aquæ viuæ in imo animæ tuæ latentem peruenire queas; diu oportet te ante cubiculum Regis æterni excubare, pulsare, prius quam intro admittaris. Et vt facilius intelligas, quid sit vnio animæ cum DEO; scias velim, duplicem esse vnionem animæ cum Deo per amorem; quædam enim est habitualis, altera actualis: hæc verò duplex, quædam actiua, quando quilibet nititur DEO semper adesse in intellectu, voluntatem que suam semper ad eius amorem inclinât, aut saltem ardentissimis ad id desiderijs abundat: altera passiua, de qua dicit Bernardus, Rara hora, & breuis mora. August. 10. Confess. cap. 4. Aliquando (-ait-) introducis me in affectum nimis inusitatum introrsus; ad nescio quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, ignoro, quid futurum sit, certe viuere absque illa non licebit; sed incido in hæc ærumnosa ponderibus, & resorbeor solitis affectibus, & teneor: fletu madeo,

G hic

SECUNDA PARS

hic esse valeo, nec volo; illic volo, nec valeo. Et quamvis hæc feruens dilectio eliciatur à voluntate, dicitur tamen passiva, quia ad illam non excitat voluntas seipsam, velut ad primam, sed immediate excitatur à Deo fortiter, fitque regulariter ac placide cum excessu quodam, ac suspensione sensuum, estque mirum in modum dulcis, & paucis conferri solet. Sed attendas, quaeso, quòd amare Deum cum suspensione ac sensuum obdormitione non dicitur evidentissimum signum passivæ unionis: invenitur enim sæpe etiam in activa unionis suspensio, ideo qui suspensiva unionis fungitur, nolit discutere, sit ne activa, an passiva, sed gratias agat pro ea, quæcunque sit. Multorum sententia fuit, hanc unionem, quâvis pura esset, à quibuscunque imaginibus posse impediri, licet essent imagines ipsæ utiles, quæ animam ipsam disposuerant; ut imagines mysteriorum humanitatis Christi, & etiam diuinorum attributorum: hoc tamen caute intelligendum est, ne erroris existat occasio. Si enim intelligamus

mus

mus has imagines, dum se offerunt intellectui animæ immediate quiescentis, ac fruētis vnione diuina pura, non esse tenaciter recipiendas, nec morose eo temporis articulo illis vacandum, aut rebus quas illæ repræsentant, sed re vera claudendos esse ad eas mentis oculos, regulariter loquendo, verum hoc fateamur, necesse est; diuertere enim ad eas morose impedit progressum immediatæ vnionis cum Deo. Si autem intelligamus, has imagines quotiescunque occurrunt pure contemplanti, atque amanti Deum, impedire hæbetareq; vigorem ac perfectionem vnionis, credo falsum esse; experientia enim constat hoc sæpe euenire, dum homo in solū Deum toto mentis actu fertur: fit enim, vt eo tempore raptim occurrat intellectui hæc imago videlicet, hic Deus pro me homo factus est, aut crucifixus: hæc nanque imagines, non solum non impediunt, verum etiam promouere & augere solent vnionem amoris atque admirationis suspensiuæ: imò nec imago peccatorum raptim transiens, officiet, videli-

SECUNDA PARS

eet, Hic Deus tot crimina pro sua benignitate condonauit; nam hæc imago non perturbare, sed quietem mentis occasionaliter adaugere solet, dummodo homo tunc non descendat ad specialem ipsorum considerationem, sed mox resiliat in fontem aquæ viuæ. Sæpe etiam contingit, quòd dum vnio tepescit, rursus sponte ignescat, si mentem applices ad media salutifera, scilicet, ad Christi passionem, & c. aut si cogites, quàm misericorditer te Deus diu tolerarit, quæsierit, inuitauerit, expectauerit, æterna denique gaudia parauerit. Vt autem plene intelligas, quantum quisquæ proficere valeat in hac philosophia; scito eos qui fœlicissimis vinculis violenti amoris tenentur, debere sibi aliquando vim inferre, vt Deum à se expediant, & ad alia mentem transferre possint: videlicet quando obedientia vel officium cogit alicui negotio intendere, aut certe salutis corporalis conseruatio compellit à feruore vnionis cessare. Noui ego aliquos valde in hac vni-
 tiui amoris philosophia prouectos, qui
 sæpe

sæpe languerent, singulisque mensibus lecto ægrotantes decumberent; non alia de causa quàm ex assiduo vnitiui amoris feruore, & diuinæ charitatis ardentissimo studio. Quare compelluntur hi spiritum aliquantisper demulcere, ac melioribus cibus vti, vt vires amissas reficiant, quibus consulendum est: vt ita prudenter sua exercitia moderentur, ne corporis valetudini euidentissime nocere videantur. Fassa est mihi quædam non posse audire concionatorem in feruore spiritus de diuinis differentem: miro enim feruoris impetu cor scindi videbatur, ac præ gaudio à se auelli: qua propter sæpe de egrediendo à templo cogitabat. Vt discas esse benignus, memineris amorem Dei zelum aduersus peccata producere, Amorem verò proximi mansuetudinem ac lenitatem gignere. Vtinam (ait Bernard. in Cant. Serm. 46.) mihi detur pax, bonitas, benignitas, gaudium in Spiritu sancto, misereri in hilaritate, tribuere in simplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, his contentus ero, atque

SECUNDA PARS

cæteri qui meo de hac re iudicio acquiescere velint: existimo enim Deum etiam his fore contentum, cætera Sanctis Apostolis, virisque apostolicis derelinquo, & c. Vocat ibi sermonem sapientiæ, siue scientiæ philosophiam, gratiam curationum, interpretationem sermonum & similia.

§. III.

¶ Abbas Theremont. Collat. 11. his verbis vtitur, Evidentissimum indicium est animæ nondum à vitiorum fœce liberæ, in criminibus alienis affectu misericordiæ non condolere, sed rigidam iudicij seruare censuram. Quomodo enim perfectionem cordis habere dicitur, qui id non habet, Alter alterius onera portate? Quo pacto charitatem habere? de qua scriptum est: Non irritatur, non inflatur, non cogitat malum, omnia suffert, omnia sustinet. Vnde de iusto dicitur Prouerb. 13. Quod miseretur etiam iumentorum suorum; viscera autem impiorum sine misericordia, ideoque iisdem vitijs monachum subiacere certissimum est, quæ in alio in-

clemen-

clementi, ac inhumana seueritate condemnat. Vt melius te ipsum discutere scias, attende his, quæ dicam: Sæpe naturalis valetudo iuuat, aut impedit bonum, opus & deuotionem internam: & ideo plerunque credit homo se spiritu Dei agi, cum tamen aliunde agatur. V. G. Gaudium vel alacritas in aliquo bono opere ex naturali dispositione procedit, quod homo existimat à virtute vel charitate prouenire; iracundus enim & si bono zelo mouetur, tamen ipsi bono zelo miscetur naturalis amaritudo, & aliquando existimat purum, quod mixtum est: lenis enim & comis ex naturali dispositione quam habet, pronus est ad clementiam. Rigidus ac seuerus ex naturæ suæ habitu difficulter exhibet benignitatem: vnde fit, vt licet habeat plus charitatis in aliquo opere, minus tamen habeat alacritatis, & minus habens charitatis in eodem opere habeat plus alacritatis, hoc fit naturalis habitus varietate. Vnde cæteris paribus qui maiori mentis conatu ad aliquod pium opus anhelat, plus meriti

SECUNDA PARS

comparati. Similiter de deuotione dicendum est; nam si duo æquali suffulti charitate sint, quorum alter gratia exercendi se in deuotione sit præditus, alter verò tentatione laboret, vel aduersus aliquam infirmitatem, aut imperfectionem bellum gerat, non minus hic habebit meriti motibus animi & pugnae conatibus, quàm ille deuotione & mentis alacritate, qua fruitur: imò plus mereri potuit, si legitime & viriliter certauerit. Nam sæpe vehemens tædium & cordis amaritudo, vires & virtutes animæ exercet, & non euertit. Siue ergo aliquis accidia laboret, & ariditate cordis vel tentatione infestetur, siue intima cordis deuotione perfruatur, non minus ille in aduerso tentationis statu, quàm hic inquieto & securo mereri poterit. Plerunque tamen infirmis deuotionis status solet esse fructuosior, robustis verò & constantibus tentationis occasio siue status plus meriti conciliabit. Hæc Ricard. super Cant. cap. 18. Ibi etiam cap. 17. vt discrimen assignaret inter ea, quæ fiunt ex spiritu proprio
 vel

vel diuino, hanc apponit doctrinam. Inter spiritum sanctum & proprium caute debet homo discernere; & se ipsum accurate discutere; cumque ad aliquod opus mouetur; attente perspicere, an ad illud peragendum aliqua impellat humana delectatio, vel vitium vel tentatio. Sunt etiam in anima aliqui motus ex dispositione propria, vel ex causa & occasione aliqua, vel ex curiositate & ambitione, vel denique leuitate, &c. Impetus prouenientes ex vitio vel tentatione omnino cauendi, reliqui tolerandi sunt; atque his bene utendum est, ne, scilicet eos sequamur; sed eos à latere assidere patiamur non damni, sed ministerij causa: videlicet ut ex ipsis maiori mentis alacritate ad quodlibet bonum opus peragendum rapiamur; vbi enim nobis naturalia absque alia causa cooperantur, promptior ad ea fit spiritus noster, & alacrius peragit, quod intendit. Cauendum tamen est, ne præcipuè alicuius humanæ delectationis causa impellat, nec eum impetum sequamur, licet patiamur: vbi tamen re ipsa impetum esse

Spiri-

SECUNDA PARS

Spiritus sancti cognouerimus, protinus ad exequendum surgamus. Animam tamen infirma suspecta sibi esse debet; nam cum imperfecta sit, procliuor est ad imperus sensuales quam spirituales. Idem ibidem cap. 7. perfecte docet, quo pacto consulendus sit Deus in oratione, de totius vitæ dispositione: quomodo scilicet ad interius cubiculum secedendum sit, veluti Moyses ad tabernaculum fœderis, vt Dominum consuleret, de dubijs, de disponenda & ordinanda mentis suæ domo, de gerendis in illa, de statu proprio, de fratrum necessitatibus spiritualibus, de dilectione Dei, de amore iustitiæ, de discretione exercendi zeli, de tempore dissimulandi excessus, de compassione delinquentium, de rigore habendo, &c. Idem: Qui ad perfectionem spiritualis vitæ anhelas, cauere debes in primis multitudinem venialium, & minores concupiscentias, cogitationes carnales prauas, & vanas, vt iræ, suspicionis, amaritudinis & similia: Vitandæ etiam sunt terrenæ consolationes in cibo, potu, & colloquio, in visu & auditu,
in curio

Exo. 33.

in curiositate, in vestibus, in somno, in qualibet libertate; nam quanto acrius solatia hæc respuens, & mortificans, carnaliter consolari renuit, tanto dulcius in spiritu merebitur consolari & diuina foueri gratia. Si enim viuificans gratia reperiatur cor liberum ab his imperfectionibus, plenius & vberius implet. Ad æradicationem superbix præsertim totis viribus conandum est: Sed quis occultas eius radices, dulces cogitationes, quibus latenter se insinuat, cognoscere poterit, nisi Deo reuelante? Hæc quò magis in mente dilatatur, eò minus cognoscitur; eius enim copia mens amplius atque amplius excæcatur, in verbis, in operibus multipliciter latet, nec satis cognosci poterit, nisi gratia præuia. Ideo hæc fera fugienda est summo opere; nam vel tantillo illius commercio, totius cœlestis gratiæ ardor extinguitur.

§. IIII.

¶ Bernardus in Opusculo de interiori domo, ita inquit: Ille solus aptus est internæ dulcedinis degustare saporem,
 silen-

SECUNDA PARS

silentium internæ quietis, gratiam iu-
 cunde contemplationis, qui in sui cog-
 nitione diu se exercuit, & longo exerci-
 tationis vsu est plene eruditus. Frustra
 enim cordis oculum erigit ad videndum
 Deum, qui nondum idoneus est ad vi-
 dendum, & perfectè seipsum cognoscen-
 dum. Nam prius necesse est, intelligas
 inuisibilia cordis tui, quàm intelligere
 valeas Dei ipsius inuisibilia; quòd si te
 cognoscere nequeas, ne præsumas com-
 prehendere, quæ sunt supra te, nil enim
 aptius est ad videndum Deum, quàm
 rationalis animus seipsum quærens, &
 plene inueniens. Quòd si inuisibilia
 Dei, per ea quæ facta sunt, conspiciun-
 tur, quanto facilius per imaginem suam
 conspici poterit, modo illa terfa sit &
 pura? Terge ergo speculum tuum, si ve-
 lis videre Dominum. Hoc faciat verus
 pœnitens; non cesset quotidie exterge-
 re, & custodire speculum hoc, & attente
 inspicere, an in eo sit aliquid, quod Deo
 displicere possit (neq; enī minimū offen-
 diculū tolerabile reputat, siue actionis
 siue cogitationis) idq; mox lachrymis cō-
 punctio-

COMPENDIUM 55

punctionis delere curat. Teneat etiam speculum hoc, ne deorsum corruat, ac terræ per amorem inhæreat, aut inanum cogitationum puluere sordescat: Custodiat etiam caute, vt quando ille cuius delitiæ sunt esse cum filiis hominum, & ad ostium stat, & pulsat, ingredi voluerit, mentis receptaculum purissimum inueniat. Hoc ergo speculo diu diligenter inspecto (ait cap. 14.) incipit illi quædam diuini luminis claritas infundi, & immensus quidam insolita visionis radius cordis oculis apparere: ex cuius luminis visione animus ipse accensus, incipit munda oculorum acie superna & æterna conspiceret, Deo inhæreret, cuncta quæ adsunt, tanquam non sint despiceret, cunctis affectionibus renunciare, & totus soli amori Dominico incumbere. Ad tantam gloriæ machinam pertingere non valet mens propria industria; Dei enim donum est, non hominis meritum, sed huic gratiæ recipiendæ procul dubio aptus redditur, qui seculi curam abiciens, sui ipsius tantum curam agit, qui frequenter in se descendens,

Prout. 8.

Apoc. 3.

77 SECUNDA PARS

dens, humiliter considerat, quid ipse sit: diligenter discutiens, vnde venerit: quod tendat, quomodo viuat, quid agat, quid agendum omittat, quantum quotidie proficiat, vel deficiat, quibus cogitationibus plus infestetur, quibus affectionibus sæpius pungatur, quibus tentationibus malignis acrius impugnetur. Quantum enim quotidie in tuæ vilitatis cognitione proficis, tantum ad Deum anhelans, altius progredieris. Disce ergo in corde tuo habitare, ibique mansionem facere, si forte quacunque mentis euagatione inde abstractus fueris, mox ad te redire festina; quod si feceris vsu assiduo, ea mansione oblectaberis; ita vt nil molestius existimes, quam alibi & extra te esse. Quapropter si forte senseris cor tuum externis delectationibus affici, & cogitationes tuas morose in eisdem delectari, celeriter eas à te expellere curabis, nec vnquam sinas cor tuum illis patere, sed expulso hoste, ad te rediens, ibi immorare; oblitus omnino externorum, figens omnes motus cordis tui in vno æternæ gloriæ desi-

desiderio: quo fiet, vt præ gaudio te cā-
 pere nequeas, & hoc tramite ad D E I
 cognitionem facillime ascendas, totus
 in ipso absorptus: ita vt non te sed so-
 lum Deum sentias. Non dolebis ob iniu-
 rias, ridebis opprobria, damna contem-
 nes, paupertas non erit grauis, mor-
 tem denique lucrum reputabis: fiet e-
 tiam, vt frequenter rapiaris, mentisq̄ue
 excessum patiaris, à terrenis omnibus
 penitus liber, ac diuinæ pulchritudinis
 consideratione suspensus. Nil iucundius,
 si diutius tanta dulcedine frui licuisset.
 Cum enim mens ibi esse diutius expe-
 tit, subito labitur, & ad se rediens, ne-
 mini potēs est referre, quæ supra se vi-
 dit: sed cognitione suauitatis illecta, mi-
 ratur eximiæ degustatæ dulcedinis sua-
 nitatem, & cœlestem illam mentalis læ-
 titiæ infusionem, incorporeæ lucis cla-
 ritatem, intimæ societatis saporem, ac
 denique illius summæ quietis & tran-
 quillitatis arcanum tacite secum & (vt
 aiunt) in sinu meditari non cessat. Vo-
 la ergo, ne deficias, donec in conspectum
 Regis ipsius peruenias. O fœlix anima,
 quæ

27 SECUNDA PARS

quæ iam diuturno usu in prædictis firma effecta, internæ pacis fruitur: felicitate; in ea namque, quæcunque molestiæ licet gravissimæ foris perstreant, internæ quietis silentium non interrumpunt, totum enim id quod amat, & in quo delectatur intus possidet: quod nemo unquam eripere poterit licet caro premit, mundus trahat, Diabolus terreat, dulci tamen intus securitate congaudet: denique licet omni volubilitate mundus circumrotetur, rideat, ploret, emarceat, pereat, securâ non desinit esse & tranquillâ. Ibi. cap. 69. & 70. Tantum te in diuina dilectione proficere credito, quantum in creaturarum amore defeceris: ideo cum in intimis tuis validiorem aliquam delectationis ac dilectionis violentiam expertus fueris, quàm nunquam alias, attente inspicio, an sit aliquid præter Deum quod te consolari valeat, & inde intelliges quantos in diuino amore progressus feceris. Nam si aliqua ex creaturis te delectat, nondum ardentissimo illius dilecti amore es plene imbutus, & si eum

non fatagis ad intima tua introducere, quomodo credendum est te velle vel posse sequi illum ad sublimia sua? idest, ad Theoricos excessus. Certissimum ergo signum tibi sit, ô anima, quæcûq; sis, te dilectum tuum non perfecte diligere, si ad Theoricos illos excessus nondum vocaris, vel vocantem sequi non plene mereris. Quo pacto nanque perfecte diligere, vel diligi poteris, si summo desiderio ad superna non raperis, & ad anagogicos conatus illos in mentis alienatione non transis? Satage itaque Deum tuum summe & intime diligere, & omni temporis articulo ad divinæ contemplationis gaudium summo studio anhelare, ad quod si Deo dante aliquando admissus fueris, ac illud diuinorum radiorum spectaculum liceat intueri, ô quàm intimis desiderijs, quàm profundis suspirijs, quàm inenarrabilibus gemitibus ad illud contendes? Quam profunda & incunda admiratione, quàm assidua memoria illam inspectam claritatem mente meditaberis, nil aliud vere expetens, ac ardentissime desiderans,

H quàm

SECUNDA PARS

quàm in eam redire? Fieri tamen nequit; ita perspicue illam contemplari, ut visu perspexerit: nam nec videndi modum, nec visionis qualitatem assequi valet, sed per mediam quasi nebulam aspicit, & quasi immemor reminiscitur, & quasi non videns intuetur, donec tandem iterum detur à meditatione ascendere ad contemplationem, à contemplatione in admirationem, ab admiratione in mentis alienationem. Quam expetibilis sit contemplationis gratia, ex verbis subiunctis expende: Contemplationis gratia cor ab omni mundano amore non solum emundat, sed etiam sanctificat, & illud ad cœlestium amorem inflamat, & qui diuina inspiratione & reuelatione ad gratiam contemplationis promotus est, quasi arrhabonem illius futuræ plenitudinis accipit, ubi perpetuò contemplationi inhærete licebit. Per contemplationem, velim, scias nos ad iustitiam erudiri, consumari verò ad gloriam. Nil deniquè esse potest iucundius aut vtilius gratia contemplationis; quanto enim amplius in cœlestium con-

templa-

templatione delectaris, & iisdem delectatus, admiraris; tanto libentius in ipsis immoraris; tanto diligentius perscrutaris; tanto denique clarius illuminaris: inuenies nanque semper, & quod admireris, & in quo gratissime delecteris. Nusquam alibi erit vel copiosior admirationis materia, vel vtilior delectationis causa. Ad hanc gratiam potius peruenire possumus intima compunctione, quàm profunda inuestigatione: magis suspirijs quàm argumentis; lachrymis quàm sententijs, oratione quàm lectione, celerius denique gratia lachrymarum quàm scientia & doctrina literarum.

J E X G E R S O N E D E
Mystica Theologia.
 CAP. XII.

ERSON ex Ricardo sic definit hos terminos. Cogitatio est improuidus animæ obtutus circa sensibilia, ad euagatio-

H 2 nem

SECUNDA PARS

nem pronus. Meditatio est prouidus animæ obtutus in veritatis cognitione seu inquisitione vehementer occupatus. Contemplatio est perspicax & liber animæ intuitus in res spirituales perspicendas vsquequaque diffusus, & in diuina specula quasi suspensus. Cogitatio igitur vagatur absque labore & fructu; quia faciliter mouetur huc atque illuc, quocunque eam occurrentia obiecta seu phantasmata ferunt. Meditatio autem cum sit certæ veritatis inquisitiua, laborat cum fructu. Experimur enim, quàm difficile est figere mentem in alicuius rei consideratione: præsertim cum nititur ratio rei quiditatem perspicere ab accidentibus & circumstantijs semotam. Contemplatio circumuolat, sine labore cum fructu tamen maximo, non enim moratur in inquisitione, sed in admiratione. Meditatio si debite fit, transit in contemplationem, facta nanque sedula veritatis inquisitione, denudatis insuper vehemētius studio rerum quiditatibus ab omnibus accidentibus & circumstantijs, generatur ex ea assiduitate qui-

quidam habitus, purificatur lumen intelligentiæ, tantoque fit acutius diuinis spectaculis inspiciendis, quanto à sensibilibus cogitationibus est liberius. Contemplans enim (vt dicit August. de Trinit.) similis fit homini in excelsi montis cacumine residenti, quo nec nubes, nec venti attingunt, ideo ibi liberius oculos poterit circumagere, & ad serenum Solis iubar extendere, ob cœli puritatem & tranquillitatē regionis: ita quandiu menti licitum est in arce intelligentiæ sine delapsu ad inferiora morari, libero intuitu poterit diuinas perfectiones contemplari. Præterea sicut ille qui in excelso montis culmine residet, non solum superiora, sed etiam, quæ subtus se sunt, liberrime intuetur; ita fixa mentis acie contemplans, liberius & purius perspicit, quæ aguntur in potentijs sensituijs, & inquisitionibus rationis, quàm qui cogitans, sedet, & meditans; hi enim phantasmatum turbulentiam patiuntur, à quibus ille liber existit. Ex his patet, nil esse dulcius oculo contemplationis, eius tamen acquisitionem constat

SECUNDA PARS

esse difficillimam. Patet enim contemplantis oculum non solum spiritualia & abstracta intueri, sed etiam ea, quæ in sensibus vel vi ratiocinativa aguntur, aliter tamen quàm ipsæ vires, simpliciter nanquè ac quiete; idest, facili, simplici & acutissimo intuitu videre potest. Contemplatores ergo viri habitant in regione æternitatis & perspicuitatis: positi nanque sunt extra omnem fluctuationem & desideriorum confusionem infinitam, & in auram quandam libertatis serenam euolantes assurgunt: quorum vita non minus differt à reliquorum hominum vita, quàm ipsi homines à pecoribus. Illud etiam notandum, quòd quemadmodum meditationem sequitur compunctio vel deuotio, ita contemplationem sequitur extatica & anagogica dilectio, idest, sursum ducens, & rapiens in diuina. Aliquando etiam prouenit inæstimabilis quædam & inexplicabilis incunditas, quæ iubilatio dicitur: vnde quidam & iure dicunt, contemplationem absque ea dilectione, contemplationis nomen non mereri. Sed queres quid

quid sit mystica Theologia? est experimentalis notitia habita de DEO, cum supremus appetitiuę potentię apex Deo ipsi per amorem conciliatur: ad quam nemo vnquam peruenire poterit, nisi à fordidis & impuris affectionibus desiccatus, velut ligna viridia & aqueo humore plena, quę ab igne comburi nequeunt, nisi post desiccationem multis insufflationibus comparatam. Et Greg. in Homilia de cæco dicit: Per pœnitentię lamentationes, mentis phantasmata posse depelli. Vnde Mystica Theologia plus manet in affectu quàm in intellectu, & habetur excellentior speculatiua, sicut charitas fide, & dilectio Dei, cognitione ipsius: mysticam Theologiam vocauit inclytus ille Dionysius, irrationalē, amentem, stultamq; sapientiam; idest, omnem mentem rationisq; iudicium transcendentem. Quandiu aqua friget, intra se se continet, cum autem feruescit & ebullit, videtur quodammodo seipsam non capere, sed ascendere, & sursum ferri virtute caloris: non aliter anima quãdiu diuino amore non æstuat,

SECUNDA PARS

intra se se continet, sed spiritu amoris
 incalescens seipsam potenter superegre-
 ditur, quasi supra se volitans. Anima
 enim radijs puræ contemplationis asper-
 sa, tota amore liquefcit, veluti speculum
 concauum si radios Solis accipiat appo-
 sita fomenta comburere solet. Si bru-
 tum animal delectabili potiatur obie-
 cto (vt equus gramineo campo) sensiti-
 uus appetitus iubilat, & totus se se dif-
 fundens dilatatur: ita etiam intellectus
 contemplantis si Deo ipso fruatur, miro
 gaudio exultat affectus. Ad Theologiæ
 mysticæ perfectionem comparandam,
 non opus est, maxima eruditione in scho-
 lis acquisita, non enim illa comparatur
 nisi in schola affectus & amoris vehe-
 mentisq̃ue exercitij in actionibus mo-
 ralium virtutum, quibus affectiua pars
 purgari solet, quæ si purgata est, & exer-
 citata, satis est, si intellectus proponat
 Deum esse totum desiderabilem & ama-
 bilem, vnde fit, vt in ipsum vehementi
 amore rapiatur. Bernard. hæc scribit ad
 Fratres de monte Dei. Multi fuere per-
 fecti in Theologia mystica absque spe-
 culati-

culatiua, nunquam tamen Theologus aliquis speculatiuus tantum culmen perfectionis est adeptus, immo nec perfectus extitit in ipsa acquisita Theologia, sine mystica: hoc autem ideo fit, quòd nunquam alicui licebit Apostoli aut Prophetæ verba intelligere, nisi scribentium plene imbiberit affectum.

Quomodo enim poterit aliquis perfecte concipere, quid sit libertas filiorum Dei, aut dulcedo diuini amoris, si eam nunquam experiri licuit? esto de ea acute disputet. Contigit nanque persæpe cæcum, qui aliquando de coloribus loqui audiuit, de illis acute & diserte disputare, quamuis eorum nullos proprios conceptus in corde scripserit. Sublimis hæc sapientia humilibus quantumvis simplicibus manifestari solet, occultari verò superbis & carnalibus, licet eruditissimis, alioquin sanctum daretur canibus. Quod vt facilius pateat, vtamur exemplo. Si pater quidam plurimis clarus virtutibus duos haberet filios, quorum alter curiose de affectionibus, verbis, & operibus paternis inquireret, vt
in

20 SECUNDA PARS

in suis actionibus patri per omnia simili fieret, nihilominus tamen patrem ipsum non diligeret: alter verò placidi & simplicis ingenij, qui de patre suo nil quærens, nil interrogans, nisi quo pacto illi placere possit, & in omnibus obedire; nonne hunc simplicem pater ardentius amabit? arcana sua committet? hæreditate donabit abdicato rebeli & curioso? Sic in prædictis. Theologus enim speculatiuus duntaxat, assimilatur musico peritissimo speculatiuo, in vocali cantu, aut instrumenti pulsatione, nunquam exercitato, immo habenti raucam vocem, & instrumenta dissona, id est, carnem rebellem, vacuum habitu virtutum, & spiritui dissonam, ideo spiritus nequit vti scientia acquisita, ad hoc vt opere exequatur quæ nouit. Hæc cordi nunquam tranquillitatem præstabit; non enim oculus visu, aut auris auditu satiatur; in ea quàm plurimi docti asseruere, hoc vnum scire, se nihil scire: cor enim horum quatuor perturbationum ventis quasi mare agitur, scilicet, spe, timore, tristitia, gaudio. Vnde Poeta, Hinc metuunt,

tuunt, cupiuntque, dolent, gaudentque.
 Quod Ecclesia lamentatur dicens: Con-
 fusa sunt hic omnia, spes, metus, mœror,
 gaudium.

§. I.

¶ Quando autem mysticæ Theologiæ
 tota substantia in dilectione consistit,
 ipsa res videtur exigere, vt aliquid de a-
 morisdicamus proprietatibus. Amor enī
 rapit, vnit, satisfacit. Est autem raptus
 vehemens eleuatio, fortisque actiuatio
 superioris potentiæ: tunc enim cessant
 operationes inferiorum potentiaram,
 vel saltem ita debilitantur, & languescunt,
 vt superiorem potentiam in suis
 actionibus nequaquam impediunt, aut
 remorentur. Extasis autem quæ pro-
 priè ad solum pertinet intellectum, fit
 quando intellectus ita in sui ipsius actu
 suspenditur, vt potentiæ inferiores etiam
 eadem ratione penitus ab actionibus
 suis cessent: & euenit raptus tam in po-
 tentijs cognitiuis, quàm in affectiua.
 Nam rapitur aliquando vis imaginatiua
 ita super vires sensitiuas & exteriores, vt
 ipsæ nil curare videantur, & re ipsa non
 curent

SECUNDA PARS

curent, propria obiecta illis præsentata; ut patet in melancholicis vehementibus, in amantibus: & regulariter vehemens aliquis amor, aut alia animi perturbatio raptus huius solent esse causa. Ratio etiam quandoque rapitur supra sensus, quod fit, quando aliquis ex vehementi affectu seu appetitu vacat perscrutationibus quidditatum, aut veritatum abstrahentium à motu & materia, & conatur ex notis ignota ratiocinari. Euenit enim sæpissime, ut is, qui rapitur, non solum cesset ab operationibus sensuum exteriorum: ita ut omnino ignoret quid extra fiat, sed etiam virtuti phantasticæ ac imaginatiuæ actio sua penitus denegetur: adeo ut phantasma nullum irruere valeat, aut si irruat, non rationis voluntatisque superioris virtute prematur. Patuit hoc in quibusdam de quibus apud Valerium Maximum nota est historia. Fit etiam raptus in simplici intelligentia non solum supra omnes vires sensitivas, sed etiam super omnem ratiocinationem, quod contingit, cum apex mentis ita fortiter actua-

tur

tur in simplici intuitu alicuius intelligibilis spiritualis, præsertim Dei, vt omnem aliam cognitionem extinguat, ac sopiat: dicitur hæc anagogica ductio, & mentis excessus, mors animæ viuente spiritu, mors Rachelis, in partu Beniamin, & huiusmodi raptus fit solum erga Deum, ex raptu affectus ad eundem. *Gen. 35.* Rapitur nanque cor amans à Deo non aliter quàm ferrum à magnete. Quidam præterea dicunt, aliquando rapi affectum supra intellectum, fingentes amorem absque cognitione. ¶ Secunda amoris proprietas est vnio amantis cum amato, id est, amans omnino transit in amatum; ita vt in eo viuat. Nam cum similitudo sit vnionis causa, spiritus autem à sensibilibus affectionibus defœcatus, existat Deo similis, aptus redditur, vt Deo vniri valeat, in ipsumque transire, secundum quandam ineffabilem similitudinem. ¶ Tertia proprietas est satisfactio, & animæ amatis plena quies amor enim illi sufficit, nec quidquam aliud quàm amare curat. Huius plenæ quietis mentalis causa in promptu est, nam

SECUNDA PARS

nam cum omnia quiescant in sua perfectione, perfectio autem animæ in eo existat, vt summo bono vniatur, summoque suo perfectibili, igitur: Est enim Deus animæ centrum, quæ cum in eo sit, quid ultra requireret? Manet igitur plene satisfacta & delectata, summi boni adeptæ vnione. Aduertendum est etiam, huc vnitiuum amorem, qui experimentalis Dei notitia dici solet, esse omnino perfectum, quod sic patet: Oratio est eleuatio mentis in Deum, ergo perfecta oratio perfecta erit eleuatio. Hæc autem non fit, nisi amoris ac desiderij vehementia, licet orans non intelligat se tunc aliquid postulare. Vnde Beatus Antonius dicebat eum, qui perfecte orat non intelligere se aliquid petere: non enim orans supra se reflectitur, non componit, aut diuidit, sed puro simplici que amoris actu soporatur, cum Propheta dicens: In pace & in idipsum, &c. & hæc est plena pax ac summa vitæ huius fœlicitas, quæ omnem sensum exuperat. Enitatur ergo in hac mysticæ Theologiæ orationisque perfectæ schola proficere,

Psal. 4.

ficere, cum hæc sit, quæ Deo gloriam reddere, & cum eo amicitia legem (scilicet, idem velle, & idem nolle) seruari sit solita. Hæc purgat, illuminat, ac perficit animam, delectat, fatiat, stabilem reddit, iuuat proximum, non vnum aut alterum, sed mysticum totius ecclesiæ corpus viuificò quodam nutrit influxu, & capacissimo maternæ beneuolentiæ sinu omnia Ecclesiæ membra, suaque opera complectitur, ea Deo offerens, & pro his supplicans, ac postulans, tanquam sequestra gratissima pro indigentibus inopum spiritualium subleuandis, & pro eleemosinis gratiarum quærendis, ac impetrandis, his, qui in miseranda sæculi huius colluione morantur.

Hoc enim præcipuum orationis
munus & officium

est.

(?)

¶ QVÆDAM

SECUNDA PARS

IN QVAEDAM MEDIA

perueniendi ad hanc Mysticam

Theologiam, ex eodem.

CAP. XIII.

N hac mystica Sa-
pientia ordinatè pro-
cedendum est: Pri-
mo nanque, timore
tam seueri Iudicis
ita cõcuti debemus,
vt ex intimo cordis
affectu clamemus.

- Psal.* 37. Rugiebam à gemitu cordis mei: Quis
Psal. 89. nouit potestatem iræ tuæ? Si iniquita-
Psal. 129. tes obseruaueris Domine. Non intres
Psal. 142. in iudicium cum seruo tuo. Domine ne
Psal. 3. in furore tuo arguas me. Proficientes
amore mercenario alliciuntur, expectan-
tes à patre misericordiarum & liberalis-
simo Rege cœleste præmium, dicentes
Luc. 15. cum filio prodigo: Pater peccaui in cœ-
lum. Perfecte verò viuentes non seruili
aut mercenario, sed vere filiali amore in
Psal. 72. Deum tendunt, dicentes: Quid mihi est
in

in cœlo, & à te quid volui super terram?
Defecit in salutare tuum anima mea. *Psal. 118.*

Oportet deinde corporis propriam complexionem perfectè nosse, anima enim vt plurimum in suis functionibus corporis sequitur complexionem. Sunt namque quidam naturæ adeo rapidæ & inquietæ, vt contemplationis otium ferre non possint, aut molestissimè ferant: quod hi qui mitioris ingenij & tranquillioris naturæ sunt, placidissimè patiuntur. Primos Beatus Gregor. 6. Moral. mittit ad actionem, alios verò inuitat ad contemplationem. Horum præterea qui ad contemplationis habitum proni sunt, quidam eò ascendunt per irascibilem, idest, per compunctionem, ac detestationem propriæ voluntatis, & flagitiorum, &c. Alij per rationalem, scilicet, cogitantes & assiduè præ oculis habentes, quàm æquum quàmque decorum sit rectè viuere, Deo inhærere, &c. Alij verò per concupiscibilem, idest, per amorem, considerata erga nos Dei dilectione, beneficijs vnicuique collatis. Hæc autem ascendendi via efficacior est, &

I propria

20 SECUNDA PARS

propria eorum, qui sunt mitioris & placidioris ingenij, & cordis ad amandum propensioris, quale est fœminarum genus, quæ ideo dicuntur deuotus sexus. Qui denuo velit gratiam contemplationis assequi, debet quoad fieri poterit, ab occupationibus omnibus exterioribus liber esse. Nam quanuis Beatus Grego, dicat præfectos religionum esse debere præcunctis in contemplatione frequentes, hoc de illis intelligendum existimo, qui ante præfecturam non paruos in contemplationis habitu progressus fecerunt. Nam eam tunc denuo, cum in magistratu sunt, acquirere, cum necessarium sit, subditorum commodis inuigilare, nisi maximo Dei munere foueantur, fieri non poterit. Dicit ibi Gerf. In ecclesiasticis præsertim religiosis, qui in otio sunt, ad contemplationis gratiam procurandam, & ad eam acquirendam in schola deuotionis & orationis educantur, huius gratiæ omisio iure culpanda est. Reddent enim rationem talenti sibi commissi, quod abscondunt. Addit etiam, huius omisionis reos esse tam

viros

viros quàm fœminas sæculares, quibus per otium licuit, ingenio & instructione se totos in Deum conuertere, & in affectum bonum transire, nec tamen id curauerint, dicentes. Nolo ad summa contendere, nolo merita Apostolorum æmulari, placet per planiora incedere, humilioribus cõtētus ero. Hi pusillanimes habēdi sunt, nō attēdētes, maximū esse imperfectionis argumētū, nolle esse perfectū & ad perfectionis culmen non ardentissimè anhelare. Si enim opulentissimus pater familias filium haberet, qui piger ac iners domi sedens, nihil aliud curaret, quàm sordidè viuere: nil altum, nil dignum ingenio suo, aut paterna dignitate cogitaret, cum tamen pater illum studiosè ad sublimiora stimularet: cui non liquet ea viuendi inertia filium parenti odiosum fieri? Hæc Gerson Opusc. de Mystica Theolog. pract. Consideratione 4. Quærit præterea ibi Gerson, an perturbet deuotionem internam excessumque mentalem vocalis cantus ecclesiasticus: quod re ipsa verum esse videtur & experientia testatur. Si quis

SECUNDA PARS

obijciat, quo pacto quæ statuta sunt ab
 Ecclesia, internam pacem interturbare
 valeant? Huic respondendum videtur,
 id propter homines imperfectos mente
 interim occupandos, qui adhuc non pos-
 sent quiete altiora meditari, institutum
 esse, non autem propter spirituales &
 perfectos viros, qui rari sunt: hi enim
 vbicunque sint, ab eo occupationis iugo
 quoquo modo fieri possit, in benè ordi-
 natis congregationibus releuandi & exi-
 mendi sunt. Et si obijciatur Augusti-
 num vberriimè fleuisse, cum cantus ec-
 clesiasticos audiret: respondeto, illum
 audientem fleuisse, non tamen de eo scri-
 ptum esse, quòd cantauerit. Fatemur
 tamen aliquibus diuino munere conce-
 di mente simul & ore iubilare, quod
 maximæ fœlicitatis esse reor: idque vt
 assequi valeas, necesse est ante orationis
 tempus, quæ depromenda sunt medita-
 ri: proderit etiam, ea, quæ recitantur
 vel canuntur, non tam subtiliter cognos-
 cere, quàm affectuosè & cum maxima
 cœlestis saporis exultatione ruminare.
 Sæpe enim euenit, vt vbi minus cogni-
 tionis,

tionis, ibi plus affectus existat, nam dilectio penetrat, quò cognitio non admittitur: imitare ergo gaudentes ad tympani sonitum, & cum dixeris, Pater noster, transito mox in huius Patris affectum, si hæc non potis es perficere, id est in causa, quòd amorem tuum effuderis, atque aliò disperferis. Exemplo sint arbores, quarum humor nutritius, qui ad arboris cacumen & ramorum proceritatem ducendus erat, si cortex ex vulnere fatiscat, defluere maximo ipsius arboris detrimento solet: sic amor, humor animæ nutritius qui sursum ad eius alimentum ducendus erat, ut cœlestia cogitaret, per infima defluit, dum affectionum terrestrium vulnere laceratur: cor fatiscens erga terrestria, effundit amorem, quem ad cœlestia euolare decebat. Hic est turpis ille viscus, quo illitas habemus cordis alas, ne altius euolemus.

§. I.

¶ Curiositas etiam maximum solet esse impedimentum, ne ad sublimia contemplationis studia ascendere liceat, id est,

SECUNDA PARS

si homo ad eam tendit animo vel causa
 eam experiendi, aut vt alijs eius subli-
 mitatem valeat ostentare, & non potius,
 vt inde sibi vilior & abiectior fiat, visa
 perspicatius sui ipsius indignitate, & re-
 cogitata diuinitatis plenitudine, vt inde
 aduersus tentationes robustior & in cur-
 renda mandatorum via alacrior appa-
 reat. Audi quid dicam, & audiens con-
 tremisce, aliquando seruis nequam & fi-
 lijs infidelibus exhibet cœlestis Pater
 panem filiorum, & satiat eos adipe spi-
 ritualium consolationum, veluti Prin-
 ceptus, qui damnato ad mortem iam iamq;
 ad supplicium destinato, mittere potest
 preciosum ferculum de mensa sua, quod
 filio suo, cui regnum seruat, dare negli-
 git. Habeto ergo pro certo in sola cha-
 ritate esse regnum Dei, gratiam autem
 contemplationis inter ceteras gratias
 gratis datas computato, similis est pro-
 phetia, quæ peccati consortium pati-
 tur. Sed licet hæc omnia ita sint, nihi-
 lominus debet homo ad hanc contem-
 plationis gratiam anhelare, plantans, &
 rigans, ac incrementum à Deo humili-
 ter

ter expectans. Ideo quando algido rigore torpescis, quandiu in corde tuo ignis ille, quem expetis, non exardescit, necesse est insufflare lectione, meditatione, oratione: donec scintilla deuotionis vel leuis elucescat, quæ tametsi non suborietur, non vacabis mercede, aut operam perdes in conspectu illius, qui laborem & dolorem misericorditer considerat. Defle humilibus lachrymis frigiditatem, ac animi duritiam dicens: Miser factus sum & curuatus sum vsque in finem. Quòd si Deus benedictionem dulcedinis immiserit, summopere curabis seruare, ac tueri partum & accensum ignem sub cineribus humilitatis, ne arrogantia fletu euanescere possit. Insuper excitabis te nunc compunctione cum tremore, conferens infirmitatem & indigentiam tui ipsius, potentia ac opulentia Dominica: nunc admiratione cum stupore cogitans qua iustitia distributione hos ad gloriam, illos ad gehenam referuet: quomodo multa deneget gratis, quæ ingratis præstare soleat: quo pacto plures saluandos per totum vitæ

Psal. 37.

SECUNDA PARS

tempus in sceleribus sustineat, vt latronem, & in æternum damnandis gratiarum ac virtutum gratiam impertiatur, vt Iudæ. Quandoquæ animi exultatione cum iucunditate, cõsiderans ineffabilem Dei benignitatem dulcissimam.

¶ Docet præterea Gerson, vnicuique liberum esse eligere tempus, locum, situmq; corporis, quæ aptiora sibi visa sint ad facilitatem contemplationis assequendam. Sed vt loquamur (inquit) in genere, illa videtur gratior contemplationis hora, quando cibus digestus, & concoctus est, & humanæ curæ sepositæ, quando obseruator adest nemo, qui amaros mugitus, gemitum lugubrem, suspiria ex imo pectore edita, qui prostrationes humiles, madentes oculos, faciem nunc pallore, nunc rubore suffusam, crebras pectoris tunctiones, fixa denique terræ vel altari- bus oscula, notare possit. Quantum verò ad situm corporis attinet, ille videtur eligendus, qui mentis quieti aptior videbitur, vt quiescere, & sedere, non enim valet animus in pace sua satis stabiliri, nisi corpus in eodem situ fixum manere di-

didiscerit, Locus etiam sacer, præ cateris commodior est, & alicuius celebritatis tempus aptius adfluenta cœli recipiēda, quasi Domino dicamus, In die bona venimus ad te. Vndè Ecclesia hodie per vniuersum orbem canit: Melliflui facti sunt cœli.

§. II.

¶ Notandū insuper, quòd licet perfectis viris, qui vtroque (scilicet prosperitatis & aduersitatis) tempore vti norunt, & ijs quasi habentibus arma iustitiæ à dextris & à sinistris, vtrumque tempus aptum sit contemplationi, quòd horum mens fixa semper maneat in centro æternitatis, sitq; velut axis circa quem decurrere liberè possit temporalitatis rota, aut veluti acus quæ magnete affecta, semper se ad polum dirigens, nūquam ab eo deflectit: incipientibus tamen, & proficere cupientibus, experientia ipsa cum scripturarum authoritate testatur, commodius esse aduersitatis tempus, dummodo ipsa moderata sit, & rationis iudicium integrum custodiat, & in qua Dei munere, patientia prouentum operetur. Compellit

90 SECUNDA PARS

pellit nanque eos aduersitas à terra eleuari, iuxta illud : Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Similis eo temporis fiunt columbæ rationali, quæ cum non inueniat, vbi figere valeat pedem desiderij, ad arcam contemplationis reuertitur. Et ipsa arca crescentibus tribulationis aquis, sursum tollitur. Præterea, aduersitas est quædã antiperistasis spiritualis, quæ cõtrarium fortificat, est cõs ferrum exacues, est absynthium pueros ablaetans, auellensque ab vberibus, malleus dilatans, & extendens, iuxta illud: In tribulatione dilatasti mihi. Hæc est lima poliēs, æruginans, clarificans, fornax in quo aurum purgatur, vt rutilet, ac dicat: Domine si sic uiuitur: Et, Ingrediatur putredo in ossibus meis. Circa temporis reflectionem, dicit, Quòd cum in studio perfectionis inchoandæ, vehemens ac assiduus mentis labor requiratur, ac proinde vitales, animalesque spiritus decrescant, crebriori per potum & cibum reparatione uti, necesse erit: alioqui si corpori contemplationis frequentia exhausto, ieiunia in-

dis-

Psalm. 4.

discreta adhibeantur, quid nisi dissolutio brevis, aut gravissima ægritudo, subsequetur? Atque ita volens sapiens fieri, insipiens fiet in iudicio rationis. Medicorum enim & Theologorum communis hæc est sententia: plus ieiunium indiscretum lædere, quam edulium intemperas, nam hoc sanabile est, illud sæpe sine remedio: quanquam natura paucis contenta est, nisi blandiatur sibi gula. At cum hîc præfinita regula tradi non possit ob complexionum, ac valetudinis varietatē, recurrendum est, ad humilem discretionem, & ad longam sui ipsius experienciā, quibus ducibus, à vera via deflectere nō poterit: meditationibus pijs, & quæ pios affectus producant insistendum est, si ad contemplationis gratiam expetis pervenire. Falluntur nanque qui ad eam consequendam, spirituales libros semper legunt, aut vocaliter orant, prosunt hæc certē, non tamen sufficiunt, nam hi conqueruntur dicentes, non posse colligere spiritum cum meditatione, ex silentio. Fateor non parum ibi laboris esse, sed ad superandum, summo studio est annitendum:

SECUNDA PARS

Gerson. dum : vincat tædium tuum mora perti-
 nax, persiste in silentio, nè statim ad re-
 creationem lectionis recurras, nè consue-
 tudo rumpendi silentium, pabulum fasti-
 dio subministret. Vnde, proh dolor (in-
 quit Gerson) tanta contemplationis ra-
 ritas apud Theologos & Religiosos, nisi
 quia vix est vnus, aut alter, qui solus ma-
 nere, solusque secum diu meditari velit.
 Nam vix incipit animus meditationi va-
 care, cum ea dimissa, lectio repetitur, aut
 colloquium, aut aliquod aliud exercitiũ,
 quod lassitudinem contractam reficere
 possit. Dicit horum aliquis: fatigari fru-
 strà in ea meditationis apprehensione,
 quod nequaquam credendum est: non
 enim obliuiscetur, aut non respiciet Do-
 minus perseueranter petentem, quæren-
 tem, & pulsantem. His nanque medita-
 tionibus affectiuis, ac aspiratiuis vtendũ
 est, ad mysticam Theologiam assequen-
 dam, quæ nil aliud est, quàm amor exta-
 ticus consequutus puram spiritus intel-
 ligentiam, à nubibus phantasmatum de-
 puratam. Methodum autem, qui seruan-
 dus sit vt à phãtasmatis abstinemus, do-

donec in diuinam caliginem, vbi Deus agnoscitur, peruenire possimus, tradit D. Dionysius dicens: Quemadmodum sculpsit, format pulcherrimum simulachrum, abradens partes ligni aut lapidis; ita remouens omnia per abnegationem, omnia, inquam, quæ imperfectiōnem, dependentiam, priuationem, aut mutabilitatem includunt, liberè formare poterit Dei ipsius notitiam, tanquam rei actualissimæ: ex qua notitia extaticus ille amor, qui exprimitæ Dei notitia dicitur, prouenire solet. Si verò te ad hunc caliginosum montem & clarissimū ascendentem, phantasmata turbida inuadāt, vel fortiter ea abigito, aut certè spre-
tis illis, perge quò pergis, ac per mediū improbum illud agmen alacriter erumpito. Stimulet te in eo conflictu, illius viui fontis ardentissima sitis: similis esto ceruo incalescenti, & canum morsibus fatigato, ad fontem frigidum & purissimum currēti. Igitur Athleta Christi primò pœnitentiæ lima, vitiorum rubiginē, & externas affectiones studiosè extergito, lachrymis ablue Christi pedes, dein-
dè

Dionys.

SECUNDA PARS

dè manus eius osculare cum gratiarum
 actione, meditatis diligenter beneficijs
 tibi collatis, tunc licitum erit, ad osculū
 oris accedere.

§. III.

¶ Postquam igitur mens sibi benè conficia, ac plenè munda extiterit, idest, quæ iam nec gaudia, nec aliud omnino seruale, vel mercenarium, anxia recogitet, nequè de Deo durum aliquid, aut asperum existimet, sed in solo Deo defixa maneat, quòd totus & solus desiderabilis, suavis, & mitis sit, amarique dignissimus: tunc licebit volare ad sponsi amplexus, oscula castissima figere pacis omnem sensum exuperantis, & dicere sibi ipsi gratulanda, Dilectus meus mihi, & ego illi. Habet autem Sponsa hæc binos oculos, alterum intelligentiæ actualis, alterum verò amoris, & hic est proprius Sponsæ, de quo scriptum est, Vulnerasti cor meū, in vno oculorum tuorum. Fit etiam aliquando, vt dum anima in dilectum, oculo amoris feratur, si tentet intelligere, aut scrutari, quid sit illud quod diligit, euolet dilectio illa: ideo enim dicitur

di-

dilectus euolare. Vnde dicitur Sponsæ:
 Auerte oculos à me, quia ipsi me euolare fecerunt, idest, nè cures aperto suauissimæ coniunctionis oculo, vti etiam oculo scrutantis intelligentiæ, cessabit enim subitò dulcissima consuetudo, quæ prius fruebaris. Hæc mystica sapientia, quam Dionys. propriè Christianorum vocat, citius ac sublimius idiotis simplicibus, qui nil aliud quàm salutem in timore & tremore curant, quàm eruditis Theologis conferri solet, nisi & ipsi toto mentis affectu humilitati studeant. Vnde quidam (ait Gerson) dicere sæpe solitus erat: Ego licet per quadraginta annos in summo otio vacauerim lectioni, orationi, & meditationi, tamè nil efficacius & ad consecutionem mysticæ Theologiæ compendiosius, inuenire potui, quàm si spiritus noster fiat coram Deo, tanquam paruulus & mendicus spiritualis, cum & ipse Deus, paruulus datus sit nobis. Facillimum esse mediũ vt ad eam perueniamus sacre cõmunionis frequentationem, si modò vitam, & vitæ mores, huic sacramento componere non omittamus;

ni. ogerd
 .simad

Dionys.

Gerson.

1198
 Platon.

1198

mus;

SECUNDA PARS

*Grego. in
homil.*

mus, affirmat Gerson. Meritò, inquit
 Grego. in Homil. amor ille habendus est
 cognitio quaedam, est enim intima Dei
 sensatio, & altior, quàm ipsa Dei apprehen-
 sio, seu speculatio. Nam amantes spi-
 rituali quodam tactu, gustu, olfactu, tan-
 gunt, gustant, olfaciunt Deum (quod ta-
 men non licet speculantibus) ac proinde
 dicuntur certo modo videre Deum: com-
 muni enim usu sensationem omnem, vi-
 sionem dicimus: quotidianus hic sermo
 est, vide quàm hoc sapiat, oleat. Cum er-
 go ardentè amantes Deum intimè sen-
 tiant, vt dictum est, meritò Deum vide-
 re dicendi sunt: similes namque fiunt
 paruulo matrem amplexanti, vbera sug-
 gèti, qui plerumque nil videt, aut audit,
 aut saltem se videre & audire non iudi-
 cat, experimentalì solum delectatione,
 & lætitiâ occupatus: par est affectualis
 cognitio Theologorum mysticorum deli-
 tijs affluentium super dilectum suum. Vt
 autem plenè intelligas quid discriminis
 sit, inter mysticos Theologos, simplices
 & idiotas, ac scholasticos licet doctissi-
 mos, inexpertos tamen mysticam, audi
 apti-

aptissimam Gersonis similitudinem. Fin-
gamus duos esse homines quorum alter
in duplici sensu, visu, scilicet & auditu sit
acutissimus, reliquos verò tres sensus,
obtusos habeat, & hæbetatos: alter ve-
rò cæcus & mutus exiltens, gustum, ta-
ctum & olfactum, viuacissimos habeat,
& expeditissimos: in confesso est, hunc
longè maiores sensuales delectationes
illo posse percipere. Non aliter Theolo-
gi speculatiui, deuotione vacui, visu &
auditu spiritualibus pollent, cæteros ta-
men sensus, ad cœlestes delicias ineptos
habent: econtrà simplices, deuotione
fruentes, vigent prædictis tribus spiri-
tualibus sensibus, quibus, quamuis ad
scholasticas considerationes sint cæci, &
surdi, plus oblectantur in Deo, quem so-
lum desiderantes, amando olfaciunt, gu-
stant, & amplexu tangunt. Datur tamen
nihilominus aliquando illis ad quandam
puram ac lucidam diuinæ veritatis ins-
pectionem peruenite, quod raró conti-
git, et vt inquit August. consonans Pla-
toni, et eius sectatoribus, non nisi raptu,
quodam coruscationis more, á paucis

August.
Platon.

SECUNDA PARS

percipitur. Contemplationis altitudinē inepti sunt, homines in feruore passionum detenti, quæ nisi frænentur, non solum inutiliter & arroganter, sed etiam in maximam sui perniciem, homo eam quæreret, vt ex vitis Patrum apertè constat. Hæc Gerson, lib. de perfectis Religiosis. Horum contemplatio, vel meditatio, iure assimilari poterit volatui passeruli tunc primum de nido exeuntis, qui præ alarum imbecillitate saltitans volat, cumquæ volare nequeat, in lutum decidit, quod nisi prius excutiat, & efficcetur madentes alæ, nequit iterum saltitare: non aliter hi cum altius euolare velint, præ passionum multitudine, rursus in terrenas labuntur cogitationes.

SEX BONAVENTURÆ Amatorio. Cap. XIII.

Irādum est quī fieri possit, vt talem non diligas Dominum, qui te non pecus, non insensibilem creaturam

ram finxerit, sed eum, qui factorem tuū intelligere, amare, eoque perpetuò frui posses: qui te adeò dilexit, vt quamuis multa aduersus illum facturus esses, te tamen fingere non destitit: cumque ob crimina commissa, & beneficiorum ingratitude, dignus esses destitui, te tamen misericorditer expectat, nō ultionem meditans, sed tui ipsius emendationem. Singula corporis tui membra, singula Domini sunt beneficia: si oculum amisisses, quanti faceres eum, qui tibi illum reddidisset: si dignus esses amittere, quàm meritò diligeres, eum, qui tibi illum inuiolatū seruaasset, sic de alijs mēbris: idem de potentijs animæ, si vsum rationis amisisses, quam venerandus tibi esset medicus, cuius ope, resipuisses: vide ergo & attentè considera, quantis Domini beneficijs sis deuinctus, cui te ipsum debere, fatearis necesse est. Cur non diligis, cum nil iustius, nil salubrius, nil vtilius, nil dulcius sit, quàm illum diligere? Si parentem humanum, æquum est, diligere, quid de Creatore censendum est? Creatus est Adam,

SECUNDA PARS

non solum ad imaginem naturæ, sed etiã ad morum similitudinẽ, pollebat namq; diuinis moribus, iustus, bonus, benignus, mitis, patiens, mundus, et misericors erat. Heu quã dolendum est, ab hac morum similitudine, in morum irrationalium similitudinem, miserè delabi. Coniunxit Dominus mirabiliter in Adæ creatione, limum terræ spiritui vitæ et intellectus, luto mentem rationalem: vt ab ipso tui opificio, humilitatem simul disceres, & magnanimitatem: et vt persensus exterius, eius opera videns, intellectu interius illius sapientiam perspiceres. Præterea cum exteriora instabilia sint, et caduca: missus est homo, ab exterioribus ad interiora redire, nec ibi morari, sed ab interioribus ad superna ascendere: ideo væ miseræ animæ quæ bonis exterioribus delectata, ibi requieuit, nec altius voluit euolare. Vita animæ eiusq; satietas, nulla alia, quàm Deus est, quando eo amore orbis existis (secularibus rebus intentus) non viuere potes, aut quiescere, quem potius desiderijs æstuas ac fluctuas: absque amore nemo esse potest,

test, ideò non quiescis, quòd verū amorem inuenire non valeas. Si perfectè nosse mentis tuæ decorem ac pulchritudinem, quamque omnium visibilium pulchritudinem excedat, erubescendum tibi esset, si crederes visibile aliquod dignum esse amore tuo: nunc autem cum faciem et vultus tui interni speciem inspicere nequeas, admiranda tibi videntur externa: imagines namque ab imperfecto opifice depictas, ille admiratur, qui peritissimi pictoris absolutissimas videre tabulas nunquam licuit. Væ tibi miserrime, qui tibi tantam facias iniuriam, amore tuo indigna diligens, & amorem tuum sublime donum, cuiuslibet fragili rei prostituens, cumquè amoris ardore æstues, ignescas, fomenta quærens, materiæ illi ardorem amoris apponis, quæ fumum, et fætorem, non lucidam flammam producere possit: vnde cum amoris natura ea sit, amantem in amatum transformare, is plene efficeris, quale est illud quod amas. Igitur anima cum sis pulchra, pulcherrimū diligito Sponsam, qui te prior dilexit: tu ab illo visa, eum

SECUNDA PARS

nondum vidisti, quem si semel vidisses,
 nil esset iucundius quàm illum diligere.
 Habes præterea ab eo iam amoris arrhã,
 nempe vniuersum totum in tui obsequiũ
 conditum, omnia seruituti tuæ deuota
 sunt, ad id gignuntur, ob id assiduè con-
 seruantur: donum patet, largitor ocul-
 tus est, beneficium accipis, authorẽ non
 nosti: vilitatis tuæ hoc certissimum est
 argumentum, mundum tibi deditum ti-
 bi seruientem, ac ob id amore tuo indi-
 gnũ, in amoris tui societatem indignè re-
 cipere. Quid inquam totũ mũdum, imo
 & minimam ipsius particulam (vt aurũ
 aut vnus mulierculæ carnem vilissimã)
 nec specie pulchram, nec vtilitate necessa-
 riam, nec quantitate magnam. Nam si
 Deũ temporalium rerũ causa diligis, in-
 iurius ille es (vt inquit August. de ciuita-
 te Dei.) contumeliosus enim est Deo is
 amor, quia propter quod vnumquodq;
 tale, & illud magis. Id namq; est, vti Deo
 & frui creatura. Quid vilius, quàm plu-
 ris facere dantis munera, quàm datorem
 ipsũ? Plus munusculũ attendere, quàm
 dantis affectum? Quomodo dignus Deo
 esse

August.

esse poterit, qui illum non propter se, sed propter alia diligit? Si fœmina pulchra quam ardēter amares, plenè intelligeret, non propter se diligi, sed alicuius externæ rei, vt diuitiarum causa, non è iure tibi redderetur infesta? Dedit Dominus multa communiter in genere, dedit multa specialiter, multa singulariter: communia, vt astra, elementa: quòd autem hæc non tibi soli, sed alijs tecum contulerit: id fecisse solaminis tui causa, credito: nam si solus in mundo esses, quo pacto mundo frui potuisses? Hæc igitur communia gratissimo animo recipe, & gratiori, quàm si solus acciperes, cum id fecerit, vt inde tibi maior accrescere posset voluptas. Nunquid paterfamilias multis prædijs & diuitijs affluens, solus panem suum comedit? Vinum suum bibit? vestimētis suis vtitur? aut igne suo solus calefit? aut solus habitat domi suæ? Hæc tñ omnia eius dicuntur: totus ergo mūdus suis distinctus vicibus, tuus est, licet tecum serui tui, scilicet, iumēta & homines eo potiantur. Multa etiam specialiter tribuit cum alijs hominibus:

SECUNDA PARS

sed fortasè obftas dicens, quamplurima
 mihi data, scelestis etiam atque impro-
 bis impertiri solet. Attende malos bono-
 rum causa conseruari, quemadmodum
 iumenta propter vsu hominum. Om-
 nis enim malus (inquit August.) aut ideò
 viuit, vt corripatur, aut vt per illum bo-
 nus exerceatur: vnde inferto, malos tuæ
 utilitatis causa permitti. Datur etiam
 tibi materia gratiarum actionis, cum
 alios per vitiorum abrupta in præcep-
 tate, te verò in salutis statu manere vi-
 deas. Si bona huius seculi non essent cõ-
 munita vtrisque, sed solis bonis propria,
 quæ fieri posset, vt boni crederent sibi
 longè altiora bona seruari? Societatem
 ergo malorum, ad exercitium, bonorum
 verò ad solamen tibi datã existima: quo-
 rum in virtute progressibus tanquam
 proprijs delectatus, suauissimum chari-
 tatis gaudium comparabis. Spiritualis
 namque amor tunc vnicuique singulari-
 ter fit magis proprius, quando pluribus
 est communis, nec plurium participa-
 tione minuitur, cuius fructus, vnus &
 idem, totus in singulis reperitur: ac per
hoc

hoc etiam singulariter diligetis à Deo, quia nil sine te diligit, neque maiorem dilectionis affectum singulis impenderet, si absque singulorum participatione singulos amaret. Nihil ergo de privilegio singularis amoris tui, bonorum societas præcipit: amator enim tuus in omnibus, ut dictum est, te diligit, quia nihil sine te diligit. Omnes ergo Deus unice diligit: quod cum ita sit, æquum est, ut omnes in vno quasi vnum se diligant, ut sic vnus dilectione vnum fiant. Singularia etiam tibi contulit, ut Paulo Apostolatum in gentibus, Ioanni privilegium amoris: sic tu quod præ omnibus malis electus, atque etiam præ multis fortasse bonis dilectus, memineris gratias agere. Reputa quot generationes ab ipsius mundi initio perierint, cum tu tamen ad gratiam vocatus fueris. Quid pro his Domino retribues? Nil aliud, præter amorem, à te exigit. Hinc sanè constare poterit, quanta sit amoris vis; cum inter omnes animæ affectus solus is sit, quo homo Deo plenè valeat respondere. Nam si Deus mihi irascatur, nequeo vicissim irasci,

SECUNDA PARS

irasci, sed pauere oportebit: si arguit, nō
 licet redarguere: si imperat, parere ne-
 cesse est: si verò amat, ego etiam amore
 respondere potero, cum ipse nil aliud à
 me, quàm vt ametur, exigere solitus sit.
 Ideo enim amat, vt ametur: nouit nāq;
 nos, aliter quàm amando, beatos esse nō
 posse. ¶ Illud maximè mirandum, quòd
 nos licet putredo simus & vermes, dignos
 amore suo reddiderit, & hoc adeò gratis,
 vt prius ipse diligeret, quàm diligi potu-
 isset: attende etiam quòd si fortè aman-
 do, gratiam referre negligis, inferior effi-
 ceris, quàm esses, si nihil recepisses, neq;
 esse. Si cupis perfectè intelligere, quanti
 tibi faciendus ipse sis, repete, & tecū me-
 ditare imensam pretij magnitudinē pro
 te oblato, nempe ipso Christi sanguine
 redēptus es: dignitatē tuam ex emptoris
 excellētia, & pretij dati metire, quare me-
 ritò erubescas, si tantā nobilitatē ac di-
 gnitatem vitijs maculaueris. Si cogitas
 quòd faciliter fact⁹ es, cogita etiā quòd
 difficiliter resectus sis. Quid ergo retri-
 bues puluis, etiā si te totū in amorē col-
 legeris, si penitus amore exarseris? Quid

retribues diuinæ illi maiestati, in amore te præuenienti? Quòd crearis me Dñe, debeo me totum tibi: Quòd me redemeris, debeo plusquam meipsū: & si millies me dare possē, quid ego ad te, qui te mihi dedisti? Quæ poterit esse recōpēsatio? Nullibi clarius, quàm in vulneribus, eluxerūt diuitiæ gloriosæ deitatis: ibi eluxit, quàm suavis, & mitis, & multæ misericordiæ. Atrēde beneficiū tibi gratis collatū, scilicet, frui huius sanguinis precio, tot millibus ab initio mūdi, à tanto exclusis beneficio: quòdque multos coætaneos tuos, in medio peccatorū, de vita sustulerit, tibi verò maioribus fortè criminibus oppresso, pœnitētiæ gratiā cōcedere dignatus sit. Multos coætaneos tuos relinques in ignorātiæ tenebris, tibi contulit diuinæ sapiētiæ lumē, dedit tibi sensum capacē, intellectū facilē, memoriā tenacē, linguā disertā, doctrinā suadibilē, efficaciam in opere, gratiam in cōuersatione, profectū in studijs, effectum in cōceptibus, solāmen in aduersis, cautelam in secundis. Quando à via aberrasti, recta deduxit te: quando ignorasti, docuit te:

cum

87 SECUNDA PARS

cum errasti corripuit te: quando contri-
stabar, consolatus est te: cum cecidisti,
erexit te: cum denique stetisti, tenuit te,
ita de salute tua sollicitus, circa tui custo-
diam occupatus, vt videretur aliorum
omnium oblitus, & tibi soli vacare vo-
luisse.

JEX GERSONE DE

Monte Contemplationis.

CAP. XV.

Æpe solet aliquis in
quotidiano sermone
multa de melle nar-
rare, quòd quamplu-
rima de eius natura
apud authores lege-
rit, cum tamen mel-

lis dulcedinem nunquam degustauerit:
ita et quidam Theologi non pauca de
contemplatione loquuntur, quibus ad
eam peruenire nunquam licuerit. Simi-
les hos ego censeo medicis, qui licet de
ægritudine loquantur, eiusque causas
longè melius quàm ægroti ipsi intelli-
gant,

gant, dolores tamen quos ipse morbus secum affert, nunquam experti sunt. Siquis quærat de Theologis, cur non degustent cõtemplationis dulcedinem, vno verbo dicam: non ingrediuntur ad eam per ostium à Paulo ostensum, dicente: Siquis inter vos videtur sapiens esse, stultus fiat, vt sit sapiens, idest, humiliet se, stultum se reputans respectu diuinæ sapientiæ mysticæ. Testatur Guilhermus, nullo diuino opere posse ad Dei ipsius suæque bonitatis cognitionem proprius accedere, & celerius peruenire, quàm cõtemplationis delectatione: ideo simplex melius Deum cognoscit cõtemplatione & amore, quàm doctissimus Theologus subtili dumtaxat speculatione. Finis namque vitæ cõtemplatiuæ, non est scire, aut nouas veritates acquirere, sed Deum ardentet diligere, & quàm suavis sit degustare: quæ degustatio meritò cognitio dicitur, & maxima quidem, sed arcana: à solo enim habente percipitur, nec verbis, aut doctrina explicari potest. Dicit præterea, non omnes esse aptos vitæ cõtemplatiuæ. Sunt enim quidam
tam

SECUNDA PARS

tam clericum, quàm laicum adeò duræ naturæ, tamquæ ineptæ ad superandas hostiles tentationes, ut in perfectione contemplationis adipiscenda, operam frustrà cõsumant: quare oportet hos assiduè in vitæ actiuæ laboribus detineri. Sût verò alij adeò mitis naturæ, ut ipsam actiuè viuendi rationem graue onus existimèt, atque mirum in modum ea crucientur, in contemplatione verò facillimè proficiant: imò sunt quidam tam ordinatæ tranquillæque naturæ, aut etiam ex dono specialis gratiæ, maiores, vnius diei spatio, progressus in ea facientes, quàm reliquis per semestre liceret spatium. Assignat etiam idem tres gradus quibus ad contemplationem certissimè possis ascendere: Primus, Amara contritio. Secundus, otium seu solitudo. Tertius, fortis & constans perseuerantia. Ex Bernard.

Bernard Homilia quadam super Cantica: Lamentata ergo præterita vita, deuictisque prauis consuetudinibus, solitudini vacandum est, ad loquendum cum Deo. Nam sicut Moyses cum DEO loqui volens, obscuram ingrediebatur nubem, nè aliquid

quid ex terrenis aspiceret : ita contemplaturus, caliginem debet intrare, vbi externa & ad sæculum pertinentia, videre, aut percipere nequeat. Vt autem plenè intelligas, qua via sit incedendum : sic habeto, vitæ huius contemplatiuæ scopum esse, ita te erga Deum affectuosè gerere, qualiter humano amore vehemèter captus, habet ad rem dilectam. Hic enim languet amatæ rei desiderio, atque in ea ita intellectu absorbetur, & sensibus, vt nil aliud diu, noctuque valeat cogitare, atque etiam (si opus sit) omni pudore deposito, nil illum prohibet, aut retinet, non labor, non vexatio, non pericula, non minæ, non preces, nõ amicorum consilia, ab incepto retardant, aut remorantur : dormiens, de amata te somniat : vigilans, nil aliud loqui vel audire curat. Amens deniq; redditur & fatuus, atque omne aliud huius vitæ bonũ vel futuræ, obliuiscitur : si de paradiso cum eo loquaris, fabulam narrare te credit : oĩa exequi decretũ habet, dũmodo optata re potiri liceat. Sic ardēs diuino amore, pariter huic assimilatur,

negligit vitæ peria, persecutiones non curat, reliqua omnia, præter Deum somnia et fabulas existimat. Hic igitur scopus est, quo properare decet. In primo gradu prædicto solet obijci non parua difficultas: nam quemadmodum laboriosus est operis, arborem diu alicubi plantatam, radicibus euellere, vt alibi plantati possit: ita difficillimum haberi solet, animam terrenæ vitæ diu assuetam, ad spiritualis vitæ normam redigi. Primus hic gradus totus est ater fumus, parum vel nil habet ignis lucidi. Secundus ignem cum fumo mixtum possidet. Tertius igne lucet purissimo. Difficillimum quippe est, à carnali vitâ ad spiritualem transire: ideo licet quamplurimi eniti incipiant, citò tamen victi labore, ad consuetudines suas pristinas dilabuntur. Quidam sunt qui in hac vitæ mutatione intestinum secum bellum gerunt: sæpe cadunt, sæpe surgunt: sæpe fugiunt, sæpe reuertuntur: sæpe desperant peruenire posse quò tendunt: sæpe resumptis viribus, itineri se rursus accingunt: sæpe intra se dicentes, sufficit nobis more aliorum

Tum viuere, languescunt, nec ad altiora
 tendere pergunt, sæpè propriam tepidi-
 tatem arguentes parato ad viam animo
 progrediuntur : quò fit, vt in se ipsis du-
 rissimum patiantur conflictum. Pugnât
 enim carnalis voluntas, cum spirituali:
 mundanus & sæcularis amor, cum diui-
 no & cœlesti : sed cum sæcularis amor
 adhuc fortior sit & potentior, validissi-
 mè pro-retinenda domo propria, iam in-
 de ab infantia possessa, pugnare nititur:
 sed Dei gratia præsens, & firma ad sum-
 ma volandi: constantissima que volûtas,
 omnia superant. Nam laborante homi-
 ne debilitatur duellum hoc, eiusque vi-
 ctoria ad partes spiritus declinare inci-
 pit: iam non intimè dolet carere huma-
 no amore, licet diuini amoris dulcedinè
 nondum sentiat : est enim medius inter
 vtrumque statum, nec mundo omnino
 mortuus, nec plenè Deo viuens: & in hac
 status conditione incipit degustare secū-
 dum huius scholæ gradum, solitudinem
 scilicet, & silentium. Iamque intrà se ma-
 nens, solus esse cupit, quòd prius absq;
 euidèti periculo non audebat, mox nãq;

à péssimis vitæ præteritæ cogitationibus infestabatur: iam ad perfectionis contemplationem ascendere nititur, auertens spiritus vultum à sensibilibus, & ad spiritualia conuersus, percipit quàm caduca omnia & fragilia sint, nil esse in sæculo in quo possit quiescere, aut vnde consolationem petere, nisi à Deo qui summum est bonum. Secretam autem solitudinem, non corporalem dico, sed spirituales, quæ in omnium sæcularium curarum exclusionem consistit, alioqui homo corpore duntaxat solitarius, durissimam sui ipsius patietur societatem, nam phantasmatum subeuntium multitudinem patietur, irascetur, succensabit absentibus, maximas se assequi finget dignitates, & quamplurimis fatuitatibus infestabitur. Conducit tamen inchoantibus solitudo exterior, ad interioram assequendam: non enim liberum illis est se intra se colligere, si plurium sunt societate coniuncti. Regula circa locum obseruanda tradi non potest, quosdam enim ad cõtemplationem trahit nemus, alios mouet campus, alios excitat Ecclesia,

sua, vel cella sua, alios mutatio loci re-
 creat: quapropter quærat quisque locum
 quem dono à Deo sibi dato aptiorem
 esse cognouerit, & præ omnibus diligen-
 tissimè studeat introuersionis habitum
 comparare, tam in solitudine, quàm in
 platea. Quoad corporis situm docet
 Guilhermus Parisiensis, debitam corpo- *Guilher.*
 ris ordinationem nõ parum ad formam
 contemplationis conducere, idè vnus-
 quisque eam eligat, quam potissimam
 expedire intellexerit, siue flexis genibus,
 siue sedens, siue stans, siue iacens. Con-
 sultit tamen, vt is stet, si possit, in sinistrũ
 declinans latus, aut sedeat, in cœlum e-
 recto vultu. Sunt tamen quidam, tam
 mobilis naturæ (ob spiritum deuitatem
 & mobilitatem) vt molestissimè ferant
 absque societate manere, aut loco in vno
 quiescere: quòd si faciant, mox varijs
 tentantur vitijs, fiuntque tristes, morosi,
 & iracundi: hi ad actiuam vitam mitten-
 di sunt, nisi longo laboris vsu, et Dei mu-
 nere gratuito seiplos vincere valeant.
 Nam sicut oculi corporei quamuis in vi-
 sus officio exercendo, minus laborent,

caeteris tamen membris laboriosè munus suum peragentibus, subtiliores habentur: ita qui in solitudine contemplationis viuunt, longè vtiliores sunt aliquando his qui in vitæ actiuæ methodo detenti sunt, suis enim præstantissimis orationibus, et sibi & alijs mirificè profunt. Quapropter si aliquis Spiritus sancti instinctu, se ad vitam contemplatiuam sectandam pronum sentiat, & cōmotum, hic non solum absque crimine, verumetiam magna cum laude, abrenūciare vitæ poterit actiuæ, non parum mercedis ex ea commutatione recepturus. Excipio tamen si à Prælato ad publicum munus exercēdum compellatur, vel vltimæ aut vrgentis necessitatis casus occurreret: vrgentem necessitatem dicimus, quando verisimiliter aliqui perire poterunt, nisi eis auxilietur. Ad Religiosos præcipuè & Ecclesiasticos pertinet, hanc contemplationis vitam sectari, ad hoc maximè instituta est eorum vocatio: culpandus namq; meritò esset regius coquus, qui ad cubicularij Regij munus accersitus, vile magisteriū culinæ nolle

nollet abijcere : ita culpandi iure sunt cæci mortales, qui terrena mente & affectu non transcendent, in eo summū perfectionis culmen collocent, si proximis in laboribus exterioribus auxilientur. O Bone DEVS & misericors, mirandum quippe est, ex tot mortalibus tam paucos inueniri, qui in vnitate & spiritus simplicitate adherere velint, fugiantque procellosum hoc mare, innumerabilibus curis, vanis phantasjs & imaginationibus turbulentissimum. Veræ contemplationis vigor adeò violentus est, vt vanas phantasias extinguat, aut certè si penitus non cessent, nil tamen noceant contemplationis vigori, & amoris vnitivi ardentissimo feruori. Incipiētium conditio similis est hyemali tempori, in quo plurimum frigoris & obscuritatis experimur : proficientium verò verno tempori assimilari potest, in quo aliquando frigemus, aliquando verò calescimus : perfectorum autem cōditio æstiuale tempori meritò confertur, in quo assiduus est calor & aer purissimus. Ideò paucos reperias, qui ad sublimem con-

18 SECUNDA PARS

templationis arcem pertingant : nam cum modicū lapidosi montis ascendant, & aliquantulum molestiæ in ascensu sentiant, animo labuntur, nec ulterius progredi volunt : quo fit, vt sæpè retrocedant, vel ad ima descendant, & si libeat rursus iter capessere, denno incipiant, cum tamen oporteat semper ab eo loco quò peruentum sit, ultra procedere. Quidam sunt, qui altissimum montis cacumen vno saltu velint obtinere. Alij vero oneribus tergo impositis, idest terrenis occupationibus minimè necessarijs, ascendere nituntur. Alij volitantiū muscarum (idest vagantium cogitationum) incursum pertæsi, inceptum iter relinquunt, cum tamen eas viriliter abigere expediret. Alij, quod grauius est, muscas ipsas sequuntur, habent enim cor adeo leue, vt quæcūque licet minima res illud suo loco possit auferre. Alij infernalium canum latratu audito terrentur, idest, quacumque oblata tentatione lassescūt, cum tamen despectis canibus, eorumq; latratu concitè progredi deceat. Alij cū parum altius cæteris iugum montis ascende-

cēderint, reliquos infrā morantes aspernantur: quapropter sapē à Deo relinquuntur, vt inde labentes se se cognoscant. Alij sola ducti curiositate, montem hunc ascendere volunt, vt si incidat sermo, dicere possint se ibi iam fuisse: aut vt montis secreta inquirant: aut forsan sola loci amœnitate & delectatione cōmoti, non autem vt Deo placeant: quare hi citò auxilio Domini destituuntur. Alij volunt in via ductorem præcedere suum, idest, citius quàm Deo placitum sit peruenire, nolentes humiliter gratiā Dei expectare. Alij gratia ad ascensum compellante, ad alias occupationes transeunt, quasi gratiæ dicant, manē paululum, expectans donec veniam: quæ tamen si recesserit, recuperari non potest. Alij nimium, & vltra quàm satis est, sibi freti nolunt eos de ascensu interrogare, quibus iam licuit ad montis fastigium peruenire, eaquæ de causa in errorem incidentes, à via declinant. Alij de via hac multa speculatiuè scire expetunt, de ea assiduè loqui, semper de ea sermones miscere, ea tamen incedere negligunt:

SECUNDA PARS

similes certè illis, qui alios ad bellum in ipso pugnae conflictu hortantur, cum tamen ipsi manum non mittant ad gladium. Alij quotidie montis huius itinera mutant, modò hanc, modò illac ingrediuntur, querentes faciliori & gratiori via incedere, quo fit, vt nil proficiant. Alij iter agentes, si à rebus inferioribus auocentur, idest, ad aliquod negotium, aut alicuius colloquium quod sine crimine nequeat prætermitti, ibi mox mentem figentes, incepti itineris obliuiscuntur; ideò oportet eum qui ascendere velit, nunquam se totum negotio alicui externo tradere. Hæc, & alia multa solèt esse huius itineris impedimenta. Subiungit etiam Gerson, eum qui extra chorum in secreto suo, non se meditationi & contemplationi assuefecerit, per sola chori exercitia, vix ad perfectionem peruenire posse.

§. I.

¶ Licet variæ sint exercitationes, quibus ad contemplationis perfectionem scandere possumus, tamen via optima & commodissima hæc est: nempe diligentissima

ma

ma totius vitæ Christi meditatio, præsertim sacratissimæ passionis. Laudat *Gerfon* mirum in modum exercitationem quam *Guilhelmus Parisiensis* uti solitus erat. Monet ut homo præsentet se Deo ac civibus cælestibus, quasi mendicum, egenum, cæcum, & lacerum, tunc à ditissimis singulis humiliter postulet suffragiorum elemosinam, demum à Deo ipso: multi enim hac exercitatione assidue usi, ad exoptatum finem peruenere, nempe ad cogitationum & affectionum suarum mortificationem, & re ipsa experti sunt Christi promissum, qui pollicitus est ostium aperire perseveranter pulsanti. Fatetur tamen se aliquando per trium vel quatuor horarum spatium huic orationi cum magna phantasiarum pugna instare solitum. Inter miseras eo temporis cogitandas, atque illis diuitibus offerendas, præsentetur mors imminens: & alloquere sic animam tuam. O anima mea, si intra unius horæ spatium separari iubereris à corpore, & adesse in iudicio coram Deo, quid diceres? Quod tunc fecisse velles, nunc facito: cum nescias, an facere vacabit.

Fallū.

SECUNDA PARS

Falluntur maximè, qui meditationi aut orationi nolunt incumbere, nisi se intima deuotione affectos sentiant, similes illis qui cum frigoris rigore crucientur, focum parari non curant, nisi prius calefiant: ita hi opinantur se tempus frustrà terere, nisi mox ad orationem accedentes, cœlesti deuotionis imbre irrigentur: cum tamè ea pectoris ariditate plus meriti acquirant, quàm si deuotione & mentali deuotione potirentur: maiori enim labore, ac proprijs (vt ita dicam) expensis Deo seruiunt. Non ergo indè surgat ad alia ministeria, sed diu sedens, licet aridus, ibi maneat, nam in fine ariditatis forte videbit ex ea mirabiles surgere fructus, quòd si secus eueniat, humilietur firmiter credens debitam mercedè opportuno tēpori reseruari. Illud summo pere cauendum est, nè propriæ delectationis causa, consolationem expetat spiritualem, sed eam desiderabit, vt ardentius Deo vniatur, vt gratius ad illum se possit conuertere. Similitudo superius dicta de mendico ostiatim petènte aptissima existimari debet: quod vt perspicuū sit:

fit: meditare singulariter mendicorum proprietates, & apertè videbis quàm opportuna fit ad spirituales quæstus: hac enim similitudine utebatur Dauid, nunc se infirmum, nunc orphanum, nunc cæcum, nunc egenum dicens: & similia. Videto hos mendicos, claudos, tumentes: algores, æstus, inedias, pluuiarum & ventorum iniurias ferentes. Vide quanta patientia vnus diei spatio, si ita opus sit, eleemosinam, licet paruam, ad ostiũ expectent, quam etiam aliquando non accipiunt: & si fortè locum vel domum sciant, vbi certa donetur eleemosina, qua celeritate ac feruore illuc properantes conuolent, nè si morentur, audiant: ite eleemosina iam elargita est: sic negligentes opportuni ad orandum temporis occasionem, & inutilibus se rebus tradentes, patiuntur à Deo repulsam. Item hi mendici, de quibus dictum est, studiosè opportuniora loca ad accipiendam eleemosinam captare solent, vtpotè loca sacra, ianuas diuitum piorum, vbiunque eos habitare audiunt, reliquas similitudinis adaptationes per te disquirere, & discutere

cutere poteris. Assimilare etiam ô anima mea in carcere pro crimine detentis, quibus nil est optabilius libertate, de nulla alia re cogitant, hoc verbis & signis cupere testantur, nunc apud iudicē, nunc apud patronos, nunc apud alios quorum auxilio uti volunt, non enim libet his tunc temporis iocari, ridere, aut cum socijs in carceratis petulanter agere, sed humiliter se gerentes de solis suis calamitatibus, & qua ratione eas effugiāt, sermones miscent. Sic anima in carnis carcere detenta fædo, obscuro, molesto, citò egressura ac terribili DEI iudicio præsentanda, si vanis cogitationibus distrahitur: hoc ideò fit, quòd miseræ conditionis suæ penitus sit immemor, quod in illo nunquam contingit. Si alicuius domus incendio absumatur, nūquid de re alia poterit cogitare? Si filius familias de vita periclitetur, poterit nè pater de re alia meditari? Si infantulus absit à matre, quantis vagitibus & eiulatibus compellat matrem, nec prius plorare desistit, quàm mater adueniat: cur non idem facis anima mea, cum sentias cœlestem

Patrem tui criminis causa procul abesse?

9. II.

¶ Licet liber existas à terrenarum rerum cupiditatibus, iamque oblectamēta carnis euaseris, ita vt eius concupiscentijs non obedias, si tamen nondum potis es, corporearum similitudinum phantasmata fugare, supra ea mentis puritate volare, ne quiescas : falleris namque, si citrà prædictam lineã, inuenire te posse existimas locum quietis, secretum solitudinis, lucis serenitatem, denique habitaculum pacis : felix ille dici potuit, cui ad perfectionis culmen licuit peruenire, dicere enim poterit : Ecce elongaui fugiens. Et, *Conuertere anima mea in requiem tuam. Et, In pace in idipsum.* Bernard. 52. Sermone super Cantica: Anima quæ semel à Domino didicit ad se ipsam intrare, & quàm suavis sit Dominus, gustare, nil tam timet, quàm à tanto gratiæ dono separari. Bernard. Nil plus quieti cōtemplationis ob sistsit, quàm cōfabulationes, non solum prauæ, sed etiã superfluæ: nemo quippe ad arcem cōtemplationis ascendit, nisi prius ad hæc fiat, sicut

Psal. 58.

sicut homo non audiens, & non aperiens
 os suum. Gerson: Animabus assuetis
 Deum in quiete contemplationis vide-
 re, familiaritas præstat audaciam, gustus
 famem, terrenorum omnium contemp-
 tus otium. Bernard. Serm. 74. super
 Cant. Ibi verecundè explicat quid in
 contemplatione sentiat: dicit se non sen-
 tire aduentum Dei, quando primò ani-
 mam visitat, & quando primò recedit.
 Ex Sermone. 31. super Cantica: Tempus
 in quo aderat Sponsus, dicit cognouisse
 in exclusione duritiæ cordis, in mollifi-
 catione affectus, fuga vitiorum, compres-
 sione carnalium affectuum, cognitione
 & redargutione occultorum, emendatio-
 ne morum. Tempus autem in quo rece-
 debat, plenè noscebatur: nam sicut olla
 ebulliens subtracto igne frigescit: ita e-
 ius discessu incipiunt interna languore
 quodam torpère, vt anima mæstitiam
 sentiat, donec Sponsus reuertatur, & af-
 fectus iterum caleseat. Quare deuota
 Deo anima recedentem dominum de-
 bet importunis clamoribus prosequi, di-
 cens. Reuertere dilecte mi, faciem tuam
 Do-

Domine requiram. Ipse enim si discedat, vult retineri: si abeat, expetit reuocari: abire enim in ipso, est dispensatorium, redire verò semper voluntarium, vtrumque autem plenum iudicij. Vado, ait, & venio ad vos: necesse quippe est nos has euntis, & redeuntis verbi vicissitudines pati, licet moretur, expectato tamen, veniet enim nec fallet amantis spem, & si amanti animæ modicum illud mora longa videatur. Fatetur etiam ipse Serm. 14. quòd initio suæ conuersionis cum adhuc esset corde durus, & frigidus, nec ardentem Deum diligeret, sed torpore quodam animi langueret, nec tamen vllam vni tempore amœnitatem experiretur, conferre solebat se ad colloquium, vel ad aspectum alicuius viri spiritualis & perfecti, vel si id non liceret, ad defuncti, vel absentis solam memoriam flere, & percipere odorem vnctionis illius sancti. Non tamen (inquit) erat illa vnctio propria, sed exhalatio vnctionis alienæ, non enim nisi sequestro homine ad me pueniebat, delecta-

Ioa. 14.

Bernard.

88 SECUNDA PARS

delectabar odoratu, sed nondum tactu: pudebat & mecum erubescēbam, quōd adhuc Dominus per seipsum mihi non dulcesceret, (plus enim memoria hominis, quā Dei ipseus commouebam) & clamabam: Quando veniam ante faciē Dei? vt aliquid immediatē de manu eius accipiam. Hominem tuum exteriorem sic componito: Esto vultu serenus, humilis, pudicus, verecundus in aspectu, placidus ac modestus in voce, fidelis & strenuus in opere, benignus in consuetudine, ita tamen, vt benignitas cum affabilitate coniuncta, ineptam lætitiā omnino nesciant, Homo enim exterior imago est interni. Cibum etiā & potū sensim & compositē, sumito, omni immodesta auaritate seposita. Mundus hic exterior, est quasi liber digito Dei scriptus, in quo singulæ creaturæ, pro elementis habendæ sunt, quorum oportet nos vim ac significationem comprehendere: Mortales externis dediti rebus, literarum nomina ignorant, meritō poterint assimilari, cui si liber apertus offeratur, licet literarum figuras aspiciat, earum tamen signi-

significationem non percipit: sic stulti
 visis creaturis, & in his solum mētis ocu-
 los figentes, quid de Deo significant, nō
 inquirant. Vnde David: Vir insipies non *Pf. 91.*
 cognoscet, & stultus non intelliget hæc.

Qui verò inter nos oculos apertos ha-
 bēt, ac legere norunt, assiduè toto mētis
 affectu clamāt. Quàm magnificata sunt *Pf. 91.*
 opera tua Domine, omnia in sapientia fe-
 cisti. Delectasti me Domine in factura
 tua, In quavis enim minima creatura,
 diuinæ sapientiæ, potentiæ, bonitatis,
 ac benignitatis imago mire refulget. Il-
 lud præcipuè velim, cures, vt cum aliquid
 solatij ex creatura acceperis, in cibo, aut
 potu, aut opere alio, placidè ad tãti Do-
 mini bonitatem intuemdam, qui tibi illa
 & alia tam mirabili artificio parauerit,
 rapi patiaris. Stude ergo exteriora oīa
 conspiciere, tanquam inuisibilium rerum
 imagines. Illud prætereà moneo: linguā
 omni tempore compescito, contentiones
 fugito, nil obstinate affirmes, aut neges,
 nisi fidei causa, aut animarū salus exige-
 re videatur. Satius enī est, vt opportunè
 cedēs, paci tuæ consulas & conscientia,

sup

M

quàm

SECUNDA PARS

quàm importunè clamitans, & disceptās,
interiora tua conturbes. Cum aliquis à
te sit corripendus, quandiu res lenitatē
admisit, hortatu potius & admonitio-
ne, quàm increpatione, consulito: si disci-
plinæ rigore utendū sit, vide ut sine felle
sæuias, non furore, nō propria causa, sed
Dei amore, & salutis animarum ardente
zelo, ad seueriorem correctionem rapia-
ris. Erga quemcunq; hominem, dulcissi-
mum affectum interius seruato: at si for-
tè senseris, grauius quàm decet, ira cōmo-
tum, differto correctionem, donec furor
ille deferbeat: vel certè pauca tūc tem-
poris verba, tibi ipsi vim inferens, absq;
impetu loquitor. Nemini signū alicuius
erga eum minus sinceræ affectionis ostē-
das, licet ab eo sis læsus: si in te aduersus
fratrem animi alienatio suboritur, mox
eam præfoca: si verò nequeas illā extin-
guere, ratione lenito. Si tamē fratris tui
crimine, Deus offenditur, familiaritatē
cum delinquēte cōtractam, omnino dissi-
mula, ut ipse te immutatum conspiciens,
facilius resipiscat, & peccato suo agnito,
citius corrigatur. Cum autem videris ea
quæ

quæ apertam Dei offensionem non continent, bonû consulere, & in meliorè partem interpretari, consuesce: si verò intèpestiuè sinistra se ingerat suspitio, nè mēte illi consenseris, sed pro viribus oblutare. Miserrimus nāq; is habendus est, & vix interna frui pace poterit, qui facilè de alijs sinistrè iudicat. Quòd si æquitas delicta punire cogat subditi, ita germana vitior charitate, vt illius peccata impunita non relinquens, eius tamen in ipso seueritatis actu misereri videaris, ipsum peccantem tibi præferens, apud te piè excusato. Memineris quàm fragilis, & ad lapsum procliuus sit humana conditio, & cætera quæ delinquentis negligentiam eleuare poterunt: ad te ipsam oculos reflectens peccata tua in memoriam adducito, & meditare, grauius corruere potuisse, si illa te inuasisset tētatio. De nullius salute vnquam desperes. Inuidiæ pestem omni studio superare contende: si in aliquem sublimiora gratiarū dona collata videas, quàm tu acceperis, non ob id illi inuideas, imò potius humiliter spiritus sancti dona in eo venerare,

60 SECUNDA PARS

gaude, & gratias Deo pro alterius beneficijs agito: sic enim fiet, vt aliena merita, tua sint, & de alterius bonis communices. Ne doleas, quòd alij pfecti sint, sed quòd ad perfectionem tibi non licuerit peruenisse. Nam licet imperfectus sis, si tamen toto animi studio ad perfectionem contendis, desiderans bonum opus perficere, tamen si nequeas, is voluntatis actus pro ipso opere à Deo recipitur. Pax ergo est omnibus hominibus bonæ voluntatis, & omni habenti, licet modicum, merces debita redditur. Habet enim Dominus magnos ac paruos filios, & licet nunc imperfectus sis, facile vt perfectus esses, efficeret, si tuæ salutis expediret, vt illas vitiorum ac naturalium affectionum rubigines, quas nec lima ferrea vales eradere, leuissimo flatu procul expelleres. Quòd si Dominus fortè vult te in hoc seculo graui exerceri certamine, efferatosq; animi motus, (vt iram, concupiscentiam, & tristitiam) vique ad mortem perferre, nequaquam mente cõsterneris, sed plenus fide, eius manum patienter sustine, & beneplacitum hilariter

amplectere. Si ipsa corporis complexio-
 ne efficiente, nulla animi lætitia, aut trā-
 quillitate potiris, sed ad tristitiā & per-
 turbationes alias proclivis existis, æquo
 animo patere, nam sic & efficacius à pec-
 catis purgaberis, & sublimiorem tibi co-
 ronam paraberis. Nam qui internarum
 affectionum strepitus raro perfert, absq;
 labore tranquillitate potitur, & facile
 hilaris ille est, cui maiores tenebræ raro
 molestæ sunt. Qui verò his irruentibus
 sedulo obstitit, ac contrā nititur, meriti
 coronam non parum auget. Facile præ-
 terea sobrius est, quem raro ingluvies so-
 licitat: facile purus, cuius animū carnis
 stimulus raro affligit. Stude igitur pro-
 viribus passiones pprias sedare, affectio-
 nes tuas opprimere, quare, pete, pulsa,
 Dominum enim habes maximā laboris
 & desiderij tui rationem habiturū. Sæpe
 nāq; gratior in illius conspectu est studij
 nostri fervor, quo ad virtutem enitimur,
 quam ipsa virtutis suavitas, quam perci-
 pimus: præciosa est certe coram ipso im-
 perfectionis nostræ humilis cognitio.
 Siquis quærat, quæ sint signa hominis iā

10 SECUNDA PARS

interni, & intra se manentis : Tria esse respōdemus. Primum, si intellectus iam ex se non emittat cogitationes alias, nisi quas fidei lumen excitet, & voluntas lōgo vsu exercitata non producat actus amandi, nisi erga Deū, vel relatiuē ad Deū. Secundum, si cum primū reliquerit occupationem externam, cui insisterat, mox intellectus & voluntas in Deū facillime cōuertātur: sicut lapis remoto obstaculo, in centrum suæ quietis descendere properat. Tertium, si finita oratione ita exteriorum omnium obliuiscitur, ac si illa nūquam vidisset, aut tractasset, & ita se erga externa gerit, quasi denuo mundum ingrediatur, & denuo metuit configere cum negotijs exterioribus, eā naturaliter abhorrens, nisi charitas compelleret: talis anima à rebus omnibus externis libera, facilè ad se intrat, vbi solum Deū videt, & se in Deo, atque frequenter feruidis actibus amandi vniuersiuis insistit. Hæc autem feruēs dilectio sex gignit effectus, vt scribunt Sancti. Primus dicitur illuminatio, id est, quædā sapida ac experimentalis Dei, ac propriæ
nihil

nihilitalis cogitatio, & cognitio. Secundus, inflāmatio. Tertius, suauitas, seu delectatio. Quartus, ardentissimū desiderium possidendi bona Diuina. Quintus, satiētas, sic enim satiatur anima illo Dei aduentu, vt nil aliud velit, aut cupiat. Sextus, raptus seu mira eleuatio animæ in Deū: in qua explicari nequit quid tūc anima de Deo sentiat. Hos effectus prædictos sequūtur alij duo. s. securitas, qua nil anima timet pati propter Deum, & qua certissimè confidit se nunquam ab eo separandam: & plena quies, cum nil sit, quod pauorem inferre valeat, & hoc dicitur pax exuperans omnem sensum. Hic est Domini paradysus ad quem ascēdere possumus in terra existentes, licet inter homines corpore versetur. Ne tū credas ad hanc felicitatē pueniri posse, nisi prius purgato animo. Et si quæras quo pacto cognoscere quis possit, se ad eam purgationem aut purgationis terminum peruenisse, respondet B. Thom. in quodam opusculo: Si in se tria perspicat strenuitatem, seueritatem, benignitatem. Est autē strenuitas, quædā animi

SECUNDA PARS

fortitudo, quæ omnem expellit negligē-
tiam, qua homo disponitur ad bona ope-
ra omnia, confidenter, vigilanter atque
elegantè perficienda. Seueritas, est ani-
mi fortitudo aduersus concupiscentias,
illas restringens, & vnâ secum afferens
ardentem asperitatis, vilitatis, & pauper-
tatis amorem. Benignitas, est dulcedo a-
nimi expellens omnem rancorem, iracū-
diam, inuidiam, austeritatem, amaritudi-
nem, obdurationem erga proximum.

Isidor. Prius oportet (inquit Isidorus) animam
purgari à fœcibus terrenarū affectionū,
quàm possit simpliciter, ac pure in Deū
tēdere. Sicut enī peculiare ac propriū est
igni, seclusis impedimentis, sursum ascē-
dere, & proprium locū petere: ita animæ
prauarum affectionum pondere solutæ,
in Deum, qui locus est ipsi proprius, ele-
uari solent. In his duobus, quæ diximus,
præcipuè ad spiritualem perfectionem
requiri, nempe mortificationē & intelle-
ctus illuminationē, affectusq; per actua-
lem amorem inflātionē, ordo est ma-
ximè seruandus: multi enī in progressu,
quòd ordinem non seruent, falluntur.

Nam quidam ardentissimè ad secundū
 anhelantes, spiritualibus exercitijs san-
 ctarum meditationum, & aspirationum
 frequenter incūbunt: primum, scilicet morti-
 ficationem parum, aut nil curantes: inde
 fit, ut pauci, quos vere spirituales dicere
 possis, inueniantur, quamuis plerimi sint,
 qui spiritualibus exercitationibus per-
 seueranter insistant.

§. III. nonnulli

¶ Vbertinus assignat septem gradus, qui *Vberti.*
 bus possimus ad contemplationem, vni-
 tiuūq; amorem ascendere: qui sunt;
 gustus, desideria, facietas, ebrietas, securi-
 tas, tranquillitas, septimi verò nomen so-
 li Deo innotescere dicit. Primus ergo
 meritò vocatur gustus, quòd in gustuū
 mutatione consistat: peccatoribus enim
 qui carnales tantum non ère gustus, dici-
 tur: Gustate, & videte, quā suavis est Do-
 minus, immutate gustus, nec existimetis
 cœlestes saporis aliunde, quàm à Deo
 provenire posse. Ideò Dominus incipi-
 entibus solet spiritus consolatives o im-
 pertiri, quod sciat infirmam ac fragilem
 animam vix posse, nisi prævio gustu, ad
 diu-

SECUNDA PARS

diuina euolare. Anima in hoc primo gra-
 du vacet compunctionibus, maceratio-
 nibus, meditationibus quatuor vitæ no-
 uissimorum, ac passionis Christi: præfer-
 tim mortificationibus ac eradicationi-
 bus malarum cogitationum & consuetu-
 dinum, vt in Deū liberè transire valeat,
 quod nõ sine maximo fit conatu: Regnū
 enim cœlorum vim patitur, & violētī ra-
 piunt illud, non autem pusillanimes &
 delitiosi. Secundus, quia diuina, quo plus
 gustatur, plus appeti solēt, ideò gustū cō-
 sequuntur desideria magis ac magis fruē-
 di Deo, cum externarum rerum omniū
 saporem cum tædio respuat. Ex his desi-
 derijs suboritur studium non solum me-
 ditandi, sed etiam Christi vitam imitan-
 di, & ardor per illum incedēdi, qui dixit,
 Ego sum via. Passus autem quibus debes
 incedere, hi sunt: humilitas, māsueto-
 do, patientia, charitas, oratio, eius crux, &
 labores. Tertius, satiety quando anima
 eò peruenit, vt quæ mundana sunt, abo-
 minetur, & intimè oderit, mox enī qui-
 escit anima, & solo diuino amore satia-
 tur, re nāq; ipsa experitur, nullibi posse,
nisi

nisi in Deo plenè satiari. Quartus, ebrietas, quæ est quædam extasis, & mentalis excessus, ex prædicta diuini amoris satietate procedens, quæ nullarū imaginationum, aut phantasmatum aqua miscetur, à quibus difficillimè abstrahimur, nisi Dominus ipse manu ducat animam, atq; eam in secretum suum cubiculum (idest in se) intromittat, & recipiat, sensibus foras dimissis, & eorum muneribus suspensis. Quintus, securitas timorè excludens: gustata enim diuinæ charitatis pfectiōne, manet anima omnino renunciata, & resignata in diuinum beneplacitum, ita vt gehēnam ferre perpetuò parata sit, si Deo sic placitum esse intelligat. Experitur insuper in seipsa quoddam strictissimum diuinæ amicitia vinculum adeò firmū, vt separari nūquam ab eo se posse existimet. Sextus, Tranquillitas. s. tanta pacis & iubilationis vbertas, vt anima quasi in silentio & somno supra petrus & Dominus recumbens, viuere credatur.

¶ DVL.

SECUNDA PARS

¶ DVLCES BVCELLÆ EX

D. Bernar. in varijs locis collecta.

CAP. XVI.

Ber. 32.
super Cã.

Ernardus trigesimo secundo sermone sup Cãt. Verbum (inquit) quasdã visitat animas, tanquam medicus afferens vnguenta, & remedia salutaria. scilicet minus perfectas. Alias visitat, tanquam sponsus osculãs, & amplectens, id est, suavissime interius astringens, ineffabili unitivi amoris dulcedine, & splendore. scilicet eas quæ perfectiores existunt. Sentiunt enim hæ in ipso sponsi amplexu, se totas sancti amoris suavitate deliniri, id tamen modico temporis spatio. Non tamen quãvis animam huiusmodi amplexatur sponsus. scilicet transeunter, sed eam duntaxat, quam ingens deuotio, vehemens desiderium, & prædulcis affectio sponsam aperte probat. Ad eam enim animam quæ non ita sit affecta, sed aetuum suorum recordatione solum compuncta, non tanquam spon-

sponsus, sed tanquam medicus, salutaria
 vulneribus remedia adhibens, in oleo,
 & unguentis, non in osculo & amplexi-
 bus accedit. Osculis & amplexibus spōsi,
 sola illa anima fruatur, quæ multis vigi-
 lijs, & precibus, multo labore, & lachry-
 marum imbri sponsum quæsierit: & licet
 inuentus, subito, dū tenere te existimas
 elabitur, si rursus lachrymis & precibus
 occurras facile cōprehendi patitur: nec
 tamen diu retineri vult, sed subito quasi
 è manibus euolat: tu tñ fletibus insta,
 reditum eius certissimè expectans. Illud
 credas velim, nunquam ad te rediturum,
 nisi toto mentis studio discedens requi-
 ratur. Deniq; in hoc corpore potest esse
 de sponsi præsentia, frequens lætitia, nō
 tamen copia: nam etsi visitatio mentem
 lætificat, absentia vicissitudo molestiam
 secum solet afferre. ¶ De aduentu quo
 Dominus quasi medicus accedit, sic ibi
 loquitur. An non sæpenumero id oran-
 tes experimur, qui nostris adhuc quoti-
 die excessibus tentamur præsentibus,
 mordemur præteritis? A quanta me a-
 maritudine mentis adueniēs, Iesu bone,
 libe-

20 SECUNDA PARS

liberasti? Quoties post anxios fletus, post inenarrabiles gemitus, & singultus, fauciam conscientiam meam misericordiae vnctione fouisti, & laticiae oleo perfudisti? Quoties me oratio, quem propè desperantem susceperat, exultantem reddidit, & de venia præsumentem? Qui similiter afficiuntur, ecce hi sciunt, quòd vere medicus sit Dominus Iesus: qui verò experti nō sunt eidē dicenti credant: Spiritus Domini super me, & vnxit me vt mederèr contritis corde. In eodem sermone sic scribit. D. Bernard. Omnis bona cogitatio à Deo immittitur, & ab ipsius gratia prouenit, nulla enim earū dici potest cordis nostri proles: cordis nāque nostri proles sola illa est, de qua dicit Dñs Matth. 15. De corde exeunt homicidia, adulteria, furta, & similia. Prava autē cogitationes à dæmone, vel eius fomite nascuntur, nec vnde hæ vel illæ sint, cognoscere possumus, nisi peculiari Dei gratia illuminemur. Quotiescūque igitur bona cogitamus, nil aliud facimus quàm Dominum ad cor nostrum loquentem audire. Felix (ait) quippe mens iure

habe-

habebitur, cui indiuiduū verbum ubiq;
 se comitem præbet, & socium, quæ illius
 indefinenter suauitate oblectata, à car-
 nis molestijs sese vendicat, omni hora tē-
 pus redimens à diebus malis: non laffa-
 bitur, non molestabitur, quod Scriptu-
 ra testatur, dicens. Non contristabit iu-
 stum quicquid ei acciderit. Idem Serm.
 34. ibi, Si ignoras te, egredere & cæt. Ver-
 ba sponsi ad sponsam, idest, nisi in profū-
 da humilitate te continueris, & quæ sis,
 & quæ feceris, plenè cognoueris, egrede-
 re à facie mea, & domo mea. Quibus ver-
 bis irati Domini vti solent aduersus im-
 probos seruos, idest, egredere de spiritu
 ad carnem, de bonis animi ad secularia
 desideria, de interna mentis requie ad
 mundi strepitum, & exteriorū cogitatio-
 num tumultum. Quæ enim anima semel
 à Dño didicit ad seipsam intrare, & in
 intimis suis sponsi præsentiam expetere,
 & faciem eius semper querere (nam cum
 Deus ipse spiritus sit, oportet Deū qua-
 rentes, in spiritu & non secundum carnē
 ambulare) hæc inquam anima nec ipsius
 gehénæ tormenta ad tempus experiri,

gra-

gravius ac horribilius duceret, quam post spiritualis studij degustatam dulcedinem, denuo ad carnis illecebras vel potius molestias remeare, & sensuum inexplabilem repetere suavitatem. Dicam ergo verè, nil esse magis timèdum illi, qui semel diuinum hoc beneficiù acceperit, quàm nè gratia solutus ad carnis consolationes denuo regredi opus habeat, & carnalium iterum sensuum perferre tumultus. Quapropter terribilis hæc cõminatio habenda est: Egredere de sanctuario meo, idest, de corde tuo vbi dulcissima contemplationis quiete potiebaris, & quasi vna ex secularibus pascèdos tuos, idest pascendis & oblectandis carnis tuæ sensibus immorare. Væ animæ, quæ cum in troceis nutritur, amplexata est stercora, serua facta carnis, & satisfaciens ventri, versa est deniq; in pecus seu iumentum: cui merito dicitur, Abi post greges sodalium tuorum, cum brutorum officium, hoc est, seruire sensibus, potibus elegeris. Homo enim cum in honore esset, non intellexit, idèõ comparatus est iumentis insipientibus, & si-

Tf. 48.

milis

milis factus est illis, nil aliud quam terrenis bonis & corporeis voluptatibus perfrui curans. Ideo ipsæ bestiae dicuntur sociæ eius animæ, & merito abire iubetur post brutorum gregem, non cum grege: deterior enim est illius conditio quam brutorum, nam ligatis manibus & pedibus in tenebras projicietur exteriores, quod brutis non accidit: atque etiam in hoc sæculo brutis merito posthabenda, cum ratione vigeat, nec tamen ratione viuat. Indigestus cibus & qui non absolute coctus est, noxios gignere solet humores, corpus non nutrit, sed potius corrumpit: sic etiam multa & varia eruditio stomacho animæ (quæ memoria est) ingesta, nisi decocta sit charitatis igne, ac deinde digesta, & per artus animæ transfusa, id est mores & actus, tormina, dolores conscientia, ac inflationes generare poterit. Nam quoties in mentem venerit illud, Servus nesciens domini sui placitum, & non faciens, plagis vapulabit multis, meminisse poteris, quo studio sensus tuos custodire debeas. Bernar. serm. 36. super Cant. Spes non confundit, quia charitas certitudi-

Nem

Bern.

SECUNDA PARS

nem infundit, illa enim est, quæ plenè testatur, nos filios Dei esse, simul & hæredes. Serm. 37. ibi. Apprehende duas notitias, fuge bonas ignorantias. Notitia tui timorè Dei gignit: notitia Dei amorem ipsius Dei producit: ignorantia tui gignit superbiam, quæ initium est omnis peccati, ignorantia Dei gignit desperationem, quæ omnis malitiæ est consumma-

Bern. tio. ¶ Bernar. serm. 42. super Cantica scribit duplicem esse humilitatem. s. intellectus, & affectus. Prima est, quando aliquis seipsum discutiens, ab ipsa veritate compulsus sibi ipsi in proprio iudicio vilescit, & iudicat se omnium pessimum, dignumq; qui ab omnibus cõculcetur. Secunda est, quando affectio concordat illi iudicio, & ita illi afficitur, vt talis ab omnibus velit haberi, & iudicari, qualè ipse se iudicat. Dicit etiam secundam humilitatem solam in Christo fuisse (prima enim esse non potuit) ideo se dixit humilè corde & affectu. In nobis autem vtraq; debet esse, nam prima absq; secunda falsa est & dolosa, nec à charitate proueniens: & meritò fraudulentus ille dicitur, qui
aliter

aliter vult exterius cēseri, quā se habet
interius: sic enim dolose agit in cōspectu
Domini, vt inueniatur iniquitas eius ad
odium. Poterit item meritō dici fallax,
cū varijs ponderibus in officina sua vta-
tur, quibusdam expetens externe ponde-
rari, cum alijs se interne solus expendat:
interius enim veritatis trutina examina-
tus, & pretij vilissimi se inueniens, exte-
rius in oculis hominum maioris se vult
estimari. Sola igitur secunda humilitas
virtus est, solius charitatis filia, nec eam
assequi poterit, nisi qui se tota mēte etiā
inferioribus inclinauerit, & subiecerit.

De hac dicit sponsa . Nardus mea dedit
odorem suum. Prima enim nequit spar-
gere odorem suum. Bernard. epist. 253. *Bern.*
ad Abbatem Garinum: Indefessum pro-
ficiendi studium, iugis conatus ad per-
fectionem reputatur: studere perfectio-
ni, est esse perfectum, ac proinde nolle
proficere, deficere est. Absit vt aliquis di-
cat, nec melior cupio fieri, nec patiar fie-
ri peior, viuere libet, vt hactenus vixi, &
in hac vitæ conditione manere placet:
hoc enim fieri nequit, cū cursus vita sit,

SECUNDA PARS

in qua omnes ad brauiū currimus, quod est Christus, ideò proficere est currere, & si quando proficere desinis, à cursu cessas: non currere incipiens, deficere cepisti: inde infertur, nolle proficere, nil aliud esse, quàm velle deficere. Vnde in

Phil. 3.

descendebant. & Apost. ad Philipp. 3. se perfectum negans, fatetur se proficere. Ibi dicit: semper in robusto & vegeto corpore animū molliorem & tepidiorē iacere, & rursus in corpore debili & infirmo, fortiorem vigere spiritum. Bern.

Bern.

serm. 47. super Cant. Post bonum opus securius in contemplatione dormitur. Et tanto quisq; confidentius sublimia inueniri, & inuestigare aggreditur, quò magis sibi conscius est, se non propriæ amore quietis, charitatis operibus defuisse. Ibidem etiam scribit, in libro Canticorū passim hoc inueniri: nempè sponsam semper appetere quietem contemplationis, ab sponso verò incitari ad actionis laborem. Vnde dicente illa, lectulus noster floridus est, ac proinde sponsum ad contemplationis quietem inuitante, ipse ref-

pon-

pondet: ego flos campi, eam suo exemplo ad laboris exercitium excitans, ad certamina aduersus Dei hostes in huius mundi campo suscipienda. Quasi dicat, qui me diligit, mecum & iuxta me descendat in aciem, non recuset mecum & pro me inire certamen, vt dicere possit, *2. Th. 4.*
 Bonum certamen certavi. Et supra dicente sponsa: Indica mihi vbi pascas, & cubes in meridie: respōdet sponsus: Equitatu meo assimilauit te, idest, exercitui militari fortissimo, non solum aduersus carnis & mundi illecebras, sed etiam cōtra principes, & harum potestates tenebrarum. Dixit etiam sponsus, se liliū cōuallium, idest, humilium coronam, vnde scriptū est: Iustus germinabit sicut liliū. iustus, idest humilis. Dominus sese offerens à Ioanne in Iordane baptizandus dixit, totam iustitiæ perfectionem in humilitate consistere. Et quoniam in die illa iuditij humiles exaltabuntur, & superbi humiliabuntur: ideo scriptū est: *Isa. 40.* Omnis vallis implebitur, & omnis mōs & collis humiliabitur. Eodē sermone, *Bern.* 47. ita inquit. Strenuē & reuerenter diuinis laudibus

SECUNDA PARS

dibus insistamus necesse est, non somno-
 lenti, non oscitantes, non vocibus parcē-
 tes, non dimidia verba præcedentes, non
 integra transilientes, deniq; nil aliud co-
 gitantes. Serm. 48. Anima sancta in hoc
 mundo est sicut lilium inter spinas. i.
 inter tentationum tumultus & tribula-
 tionum aculeos, quæ cū his circumsepta
 sit, tanquam lilium spinis vndiq; pungē-
 ribus, videre poterit, quanta se solitudi-
 ne debeat custodire. Non enim vel leuif-
 simam spinæ punctiōnem pati potest flo-
 ris teneritudo, sed quavis modica pun-
 ctura perforatur: ideō monemur, vt cū
 timore, & tremore salutis nostræ inuigi-
 lemus. Totus hic mūdus tribulis scaret,
 & spinis, quæ in terra, in aëre, in carne tua
 sunt: spina enī est falsus frater, spina vi-
 cinus malus, & inter hæc absque læsione
 versari, non virtutis tuæ, sed diuinæ potē-
 tiæ est. Ipse enim dicit: Confidite ego
 vici mundū.

Bern. 2. Bernar. ser. 49. expendit loquendi mo-
 dum sponsæ, quo præsentē sponsum al-
 loquitur, non enim nomine maiestatis
 eum compellat, sed dilectum, sponsum, &

& quæ diligit anima mea: cum verò spō-
 sus absit, & cum adolescentibus de eo lo-
 catur, nominat illum Regem, dicēs: Dū
 esset Rex in accubitu suo. Et ad eas re-
 nertens de contemplationis ebrietate di-
 xit: Introduxit me Rex in cellam vinar-
 riam. Eadem verba (inquit ille Sanctus)
 poteris tu etiam dicere, si post feruidam
 orationem, post suspiria, & gemitus fre-
 quentes, ad vtilem actionem cum proxi-
 mis exieris, manu certè non vacua, præ-
 fertim illi licebit hos vsurpare sermones,
 qui oratione obtinuit, in mentis excessu,
 in ea diuina arcana cōscēdere, vnde mox
 redeat diuino vehementissime flagrans
 amore, & iustitiæ zelo æstuans, in cūctis
 etiam spiritualibus studijs nimium fer-
 uens, ita vt dicere possit: Concaluit cor
 meum intra me. Nam cum ex charitatis
 abundantia, beatam & salutarem vini læ-
 titiæ ructare crapulam cœperit, non im-
 merito in cellam vinariam introisse di-
 cetur. Cum enim (ait) duo sint beatæ cō-
 tēplationis excessus: alter in intellectu,
 alter in affectu: alter in lumine, alter in
 feruore: alter in deuotione, alter in

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

cognitione, pectus tñ amore calens, & sanctæ deuotionis infusio, nec non pius affectus ac vehementis spiritus repletus zelo, non aliunde quàm è cella vinaria reportantur. Item ibi super illud, Ordinavit in me charitatem. Zelo (inquit) omnino necessaria est prudētia, nam vbi vehemens zelus est, ibi maximè discretio est necessaria, quæ ordinatio charitatis existit: semper equidem zelus absq; prudentia minus est efficax minusq; utilitatis solet afferre. Plerūq; etiam noxius esse solet: proinde quantò feruentior zelus est, & ardentior charitas, cò vigilantiori studio prudentiæ opus est, quæ zelum supprimat, spiritum tēperet, & perfectè ordinet charitatem. Igitur nè spōsa tāquam grauis, molesta esset adoleſcētulis. i. animabus in firmis, ob spiritus impetum, quem è cella vinaria reportasse videbatur, iungit quod prudentiæ est, se charitatis ordinē pariter accepisse. Ibidē scribit, charitatem benè ordinatam, etsi plus sollicita sit de pprio bono, licet paruo seruando, quàm de alieno, licet magno, tamen multò magis lætatur de bono

no alieno magno, quam de proprio par-
 uo. Si dicas: Quomodo proficere potero
 qui fratri magis proficienti inuideam?
 Si inquit, doles quod inuideas, id senti-
 re est, non cōsentire: ideo passio est quā
 doq; sananda, non actio cōdēnanda: cui
 passioni si vehementer repugnes, non tu
 illam operaris, sed quod manet in te pec-
 catum. Quod si penitus malum illū affe-
 ctum, & inneteratum diu vitium, licet
 pro viribus studeas expellere, cōfessione,
 oratione, & fletu nequeas, (& ideo ma-
 gis confunderis, ac ob id humilior & er-
 ga fratres omnes mitior fias) nil crimine
 dignum est in te. Ecclesia languens spōsi
 amore (sanctos intellige pastores) dicit,
 fulcite me floribus, stipate me malis,
 quia amore languo. Nō enim aliter te-
 statur posse ferre interruptā contempla-
 tionis molestiam, & dilecti sponsi absen-
 tiam, quā si tunc temporis animas lu-
 crari queat: ideo dicit confortate me flo-
 ribus. i. denuo conuersis, seu recens spiri-
 tualem vitam incipientibus, & malis. i.
 iam in ea proficientibus. Bernar. ser. 51.
 Quod si per sponsam, quamlibet singu-
 larem

101 SECUNDA PARS

larem animam intelligamus, per flores fidem, pro fructibus bona opera accipiamus, necesse est: ex bonis enim operibus in fide non ficta plantatis, consolatione comparat mens internæ assueta quieti, quoties sibi lux contēplationis subtrahitur, nam, quodcumque à contēplationis fruitione deciderit, ad vitam ætiam se debet recipere. Langor ille (inquit) est quoddam impatientis desiderij radium, quo necesse est affici vehementer animam amantis quem diligit absentia: dumq; expectatione pendet, quamlibet festinationem, moram iudicat, & ideo interim postulat fructibus. i. odoribus fidei, ac bonorum operū confortari.

Bern. In libro de diligendo Deo, aliter idem Bernar. prædicta verba exponit: ubi per flores & mala, mysteria humanitatis Christi intelligit, quorum consideratione mirificè excitatur anima, ad diuinæ bonitatis contēplationem, quoties ob carnis infirmitatem & exilium læguet. i. à feruida Deitatis cōtēplatione tepescit. Idem in eodem Ser. Quando anima spei modicum, timoris verò plurimum

habet,

habet, quiete & pace interna, frui nequit, cum inter præmij spem, & supplicij timorem fluctuet, idq; maximè si timore abundantius crucietur. Nam cum timor pœnam habeat sociam, dicere non potest: In pace in idipsum dormiam, & requiescam: quòd non in pace singulariter constituta fit: at si paulatim gratiæ incremento cœperit timor deficere, spes verò proficere, & charitas totis viribus in spei adiutorium exurgens, foras timorem expellat: nõne hæc anima singulariter in spe constituta videbitur? Ac proinde in pace & in idipsum dormire iã & requiescere? Anima sic affecta, iubilans dicere poterit: *Læua eius sub capite meo: per læuam gehénæ cõminatio intelligitur, cuius timorem cum anima amore vincit, non super caput, vt in imperfectis fieri solet, sed sub capite habet læuam sponsi: & dexterã illius amplexabitur me. Dextera sponsi est promissio certissima præmiorum, iuxta illud: Delectationes in dextera tua vsq; in finem: quorum spe sponsa singulariter munita, prædicta loquitur. Vnde quidam Sanctus dicere solitus*

litus erat, iam non timeo, sed amo. Idē
Bern. Ser. 52. Dormiens ergo sponsa in hac fir-
 ma spe, & dulcissimo cōtemplationis im-
 mersa somno, filias Hierusalem. i. in fir-
 mas animas, quæ proficiēdi spe adhærēt
 sponsæ, monet nē eam à somno excitēt,
 donec ipsa velit. O mira Dei bonitas,
 quæ contemplantis animam in sinu suo
 quiescere permittit, ibiq; eam ab infe-
 stantibus curis tuetur, & à negociorum
 & actionum molestijs protegīt, quæ sæ-
 pe ad eam ipsæ adolescētulæ importunē
 solent afferre. Operatur enim hoc dul-
 cissima Dei dignatio, vt sanctam animā,
 etiam quā plurimis vitæ actiuz labori-
 bus iure officij implicatam, aliquando à
 sensibus ita suspendat, ita amplectatur,
 ita in sinu foueat, vt non permittat illā
 terrenis molestijs, aut vllis phantasmātū
 negotijs perturbari, ita vt illa silentij ho-
Pf. 123 ra dicere valeat: Anima meā sicut passer
 erepta est de laqueo venantium. Quid
 tunc formidabitur luxuria, vbi nec vita
 sentitur? Excedente quippe anima à vitæ
 sensibus, necesse est, vt nulla sensus ten-
 tatio sentiatur. Quis dabit mihi pennas
 sicut

ficut columbæ? Vtinam hac morte ego
 frequenter cadam, vt euadam laqueos
 mortis, libidinis motus non sentiam, sti-
 mulos iræ & impatientiæ, solitudinum
 angores, curarum molestias negligam.
 Moriatur anima mea morte iustorum,
 optima mors illa est, quæ vitam non au-
 fert, sed cõmutat in melius. Vtinam ani-
 ma mea (si ita fieri possit) Angelorum
 morte moriatur, vt præsentis excedēs me-
 moria, rerum se inferiorũ corporearũq;
 non modo cupiditatibus, sed etiam simi-
 litudinibus exuat: is namq; excessus aut
 solũ, aut maximè cõtēplatio dicitur:
 dum enim viuatur, rerum externarum cu-
 piditatibus non teneri, humanæ virtutis
 est, corporum verò similitudinibus spe-
 culatione mentis non inuolui, angelicæ
 puritatis habetur. Vtrumq; tamē diuinũ
 muneris est, vtrumq; enim te ipsum ex-
 cedere est, & transcẽdere, sed procul vnũ,
 proprius est alterum: Beatus qui dicere
 potuit: Ecce elongaui fugiens, & mansi
 in solitudine. Si concupiscentias carnis
 vicisti, iam separatus es, sed nondum elõ-
 gatus, nisi etiam irruentia vndiq; phan-
 tasmata

Ps. 54.

SECUNDA PARS

easmata corporearum similitudinū trāf-
 volare mentis puritate praualeas. Hu-
 cusq; noli tibi requiem polliceri, falleris
 si citra quietis locum, solitudinis secre-
 tum, serenum lumen, & pacis habitacu-
 lum inuenire posse confidis. In hac ergo
 excessus quiete erat sponsa, quando pro-
 hibet, nè adolescentulæ illam excitent,
 eas adiurans per capreas & camporum
 ceruos. i. per sanctas animas à corporis
 mole exutas, quæ ob visus acumē & sal-
 tus celeritatem in cōtemplatione, bestijs
 illis asmilatur, quarum collegio anima
 pura & contemplationi intenta sociatur,
 nè faciliter cuiusuis negotij temporalis
 causa eam à iucundissimo collegio detur-
 bent: donec ipsa velit: nam in arbitrio
 sanctorum pastorum est, quando sibi, &
 qñ animarum sibi cōmissarum curæ va-
 care debeant: ideò monet, ne donec ipsa
 velit, excitetur.

Bern. Bernard. ser. 54. super Cant. locū ani-
 mæ quæ superbix vel occultæ alicuius
 arrogantix causa admirandam gratiam
 deuotionis amisit, sic deplorat. Heu quia
 aliqua superbia in me inuenta est, Dñs
 decli

declinavit in ira à seruo suo, hinc ista sterilitas animæ, & deuotionis inopia, quã patior: exaruit enim cor meum, & coagulatum est sicut lac, factũ est sicut terra sine aqua. Non compungi ad lachrymas queo, non sapit psalmus, non delectat orare, orationes solitas non inuenio. Vbi illa spiritus inebriatio? Vbi mentis serenitas & pax? Vbi gaudium in Spiritu sancto? Ad vigilias sum somnolentus, ad irã præceps, linguæ & gulæ indulgētior, & segnior, & ad prædicationē obrusior. Heu quem me alium putem, quàm vnũ de montibus Gelboe, quem præterit Dominus in ira & indignatione sua: Fons sapientiæ suo rore & pluuiã omnes montes in circuitu visitat, à me autem transit. Nam vnum ex fratribus singularis vi deo abstinentiæ, alium admirandæ paciẽtiæ, humilitatis, mansuetudinis, illum contemplationi vacantem in mentis excessu sæpe rapi. Quare filioli manete assidue in Dñi timore, suspectum semper sit nobis arrogantię crimẽ: nil enĩ tã efficax corã Deo ad gratiã, pmeredã, retinẽdã, & recu-

201 SECUNDA PARS

& recuperandam reperire potui, quam si omni temporis articulo, coram Deo non altum sapere, sed timere inueniaris. Beatus ille vir qui semper timet (& quāuis de gratia gratum faciente hoc prædicetur, tamen ipse hoc loco de feruoris & deuotionis gratia præcipuè loquitur) time igitur, licet gratia deuotionis arri-deat: paueto, etiam cum denuo reuertatur, & hoc dicitur semper esse in sollicito timore: succedunt enim vicissim sibi in animo tres isti timores: nempe cū adest gratia, time ne non digne opereris, iuxta illud, videte ne in vacuum Dei gratiam recipiatis. Nam negligere donum, donā-tis contemptum præsefert, & acceptum munus non gratanter expendere, intole-rabilem superbiam significat: & cū adest gratia multo cum animæ periculo occul-tissimum arrogantia vitium quasi leo in spelunca sua insidiari solet, quæ vt tuis gratiam meritis adscribas, monere non desinit. Cum autem recedit gratia, mul-tò magis timédū est, quasi ea subtra-cta, in cadendi periculo maneat. Time ergo, & contremisce Deo tibi, vt sentis, irato,
time

time quòd custodia tua sis derelictus,
 nec dubites superbiæ vitium, etiam si nõ
 appareat, in causa fuisse, atq; etiam si nul-
 lius noxæ tibi conscius videre: nouit
 nãq; Dñs, quæ tu nescis, & ipse est, qui iu-
 dicat. Non enim qui seipsum cõmendat
 ille probatus est, sed quem Deus cõmen-
 dat. Nunquid cõmendat te Dñs, cum
 gratia priuat? Nunquid qui humilibus
 gratiam solet impertiri, humiliatis datã
 auferet? Vnde fit, vt semper superbia gra-
 tiæ priuationis causa existat. Fieri tamẽ
 potest vt alicui gratia subtrahatur, non
 præsentis superbiæ causa, sed ne ex aduẽ-
 tu gratiæ superbire cõtingat: deniq; sem-
 per superbia subtractæ gratiæ causa me-
 rito habebitur. Quod si gratia amissa re-
 dierit, multò plus timédũ est, iuxta illud:
 Ecce iam sanus factus es, vade, & noli
 amplius peccare, ne deterius tibi aliquid
 contingat. Attẽde peius esse reincidere,
 quàm cadere: quod enim ita sit inuale-
 scẽte periculo, inualescat & metus necesse
 est, nam si habueris hos tres timores, dic-
 tur de te plenè, repleuit eum spiritus
 timoris Dñi: hi enĩ tres timores filiales

O

sunt

SECUNDA PARS

sunt & casti, quòd charitate veniente nō
 pereant, sed illius aduentu dulcorem &
 augmentum recipiant. Felix Paulus, qui
 vno dūtaxat mortalis corporis pariete à
 Christo distabat, & merito cum sponsa
 dicere poterat: En ipse stat post parietē
 nostrum, ac proinde ardentissimè dissol-
 ui, & esse cū Christo appetebat. Ego au-
 tē, qui peccator sum, dissolui non cupio,
 sed à corpore exire formido, quia mors
 peccatorum pessima: cōtremisco in ipso
 portus ingressu, dum propè adesse Chri-
 stum nō cōfido, qui abeuntem excipiat,
 multos enī parietes intermedios addidi,
 qui me Christo appropiquare prohibēt,
 & ideò cum exiero, timeo potius in ru-
 gientes paratos ad escam incidere, quàm
 Christo appropinquare fidenter sperē.

Bern. Bernar. Ser. 56. ibi. Sponsus stans post
 parietem carnis dilectæ suæ, diligenter
 prospicit per fenestras & cancellos quid
 anima intus agat, quid cogitet, quid desi-
 deret, abundat enim dilectæ suæ zelo:
 quare expedit, vt illa diligentissimè se
 custodiat, ne forte in aliqua minus decēti
 operatione occupata comprehendatur.

Ex

Expendito etiam nullam sponsi obseruationem animam sanctam subterfugere, sed optimè intelligere, quoties ipse per cancellos & fenestras prospiciat. Diligenter etiam obseruat per singula temporis momenta aduentum spirituales sponsi, vt cum primum ianuam pulsauerit, accurrens illum introducat: quare meretur ab sponso veniente audire. Surge, propera amica mea. Nunquam ignorat tempus visitationis suæ, dissimilis certè illis qui cum faciè cœli dijudicare nouerint, aduentum Dñi omnino nesciant. Verè visitat te sponsus, quoties verè de peccato cõpūgeris, vel eius amore, deuotione feruens inardescas: & si iam puram & tranquillam conscientiam sequatur subita quædam & insolita mentis latitudo, vel quædam luminis infusio ad plenam scripturarum & mysteriorum intelligētiam. Serm. 57. in fine huius sermonis ita scribit. *Bert.* Viam virtutis incipientes, hac visitatione nõdum digni sunt, quæ est in amoris dulcedine & cordis latitudine, sed sunt quasi vulnerati dormiētes in sepulchris, pressi lapidis pondere, timore diuini iudicij,

SECUNDA PARS

ditij, donec proficientes, huius timoris
 sublato pondere, tanquã mole premētis
 lapidis liberi, in spem veniã respirare va
Bern. leant. Ibi Ser. 58. Cura (inquit) non se
 mel sed sæpe putare animæ tuæ vineam,
 quia putata repullulat, imo si fieri possit
 semper: semper enī, nisi dissimulas, quid
 putari oporteat, inuenies, quantumlibet
 in hoc corpore manēs profeceris. Erras,
 si vitia tua emortua putas, & non sup
 pressa: velis, nolis, intrã fines tuos habi
 tat Iebusæus, premi potest, non extermi
 nari. Vnum in tanto discrimine præsen
 tissimum est remedium, diligenter obser
 uare. vt mox cū renascentiũ capita emer
 serint, prompta seueritate succidantur.
 Nequit virtus cū vitijis pariter crescere,
 quare vt illa vigeat, hæc crescere non pa
 tiamur. Demus ergo operam putationi,
 putetur cupiditas, vt virtus ctescere & ro
 borari valeat. Iam hyems (inquit) in vo
 bis transijt ô fratres, saltem in pluribus
 ex nobis. i. timor ille seruilis qui non est
 in charitate, qui licet omnes ad sapientiã
 inicit, neminem tñ consumat, sed super
 ueniens charitas retundit illum velut
 æstas

æstas hyemem. Æstas enim charitas est,
 quæ aduentu suo omnem hyemalem im-
 brem. i. omnem anxietatis lachrymam,
 quam peccati amara recordatio & timor
 iuditij antea extorquebat, omnino exsic-
 cat, & largissimè effundit dulciorem plu-
 uiam. i. suauissimas charitatis lachrymas.
 Habet nãq; æstas pluuias proprias, sua-
 ues, & vberes: flet quippe charitas, sed ex
 amore, non ex mœrore, flet dilecti de fide-
 rio, flet cum stentibus. Incumbite igitur
 putationi: vias nostras & studia nostra
 scrutemur (Threnorū. 3.) & in ea se qui-
 libet profecisse iudicet, non cū non inue-
 niat quod reprehēdat, sed cū quod in-
 uenerit, reprehenderit: tunc te non fru-
 stra scrutatus es, si rursus opus esse scru-
 tinio aduertisti, & toties te non fefellit
 inquisitio tua, quoties eam iterandā cen-
 suisti: si autē hæc cum opus est, facis, sem-
 per te facere credito. Hæc ille.

¶ *EX Gersono, Tractatu de Discretionē exer-
 citiorum. Cap. XVII.*

IN eo tractatu Gerson ita deuotis per-
 sons consultit. Consiliū hoc vobis do,

SECUNDA PARS

vt deuotus homo si ompino mensuram
 in cibo & potu seruare nequeat, nutriat
 potius corpus suum cum aliquo excessu,
 quàm sibi subtrahat nimis cū defectu:
 ratio in promptu est, quòd corpori per
 nimiam abstinentiam laeso vix mederi va-
 leamus, quando autē exceditur, facile suc-
 curritur vna, aut duabus abstinentijs.
 Attende Gersonē non de carnalibus, sed
 de deuotis loqui. Ibi, Fratres, quibus cō-
 tēplationis, aut deuotionis gratiam asse-
 qui licuit, nullo modo iudicent, aut cō-
 tēnant fratres exterioribus occupatos,
 tanquam indeuotos: fieri enim potest,
 vt plus hī Deo complacent proximorū
 charitate & obedientia: imò sibi ipsis ac-
 curatè debent inuigilare, cum quiescāt,
 & veluti Dñi recūbant, officiales autem
 tanquam serui ministrent illis, in multo
 labore & fatigatione. Vnde timere meri-
 tò debent, nè suarū spiritualiū exercita-
 tionum fructum ipsi non percipiant, sed
 potius administrātes perueniat, qui illo-
 rum causa temporalibus officijs detenti,
 contemplationis gratiam nequeunt de-
 gustare. Iustus enim iudex est Dñs. Ibi,

Per

Persona deuotioni dedita, nullam singu-
 laritatis notam præ alijs debet ostendere
 in exterioribus, est enim euidentissimū
 hypocrisis ac superbiæ signū, sed studeat
 in publico fratribus suis similis esse, idq;
 tñ absq; peccato. Ibi, cauendum est, ne
 quis inordinato Dñm offendēdi timore
 angatur, inde enim oriri solent scrupuli,
 pusillanimitates, desperationes. Timor
 certè cadendi facit casum. Nam quem-
 admodum quilibet homo securè transi-
 ret ligno quāuis angusto in solo existēti,
 quod si tñ in alto esset, aut super profun-
 dam foueam, quāuis latius esset, nō absq;
 maximo cadēdi periculo transire posset,
 quòd imaginatio casum faciat, & iuxta
 physicorū sententiam, in magno timore
 totus sanguis ad cor iuuandū confugiat,
 quapropter cætera membra viribus desti-
 tuuntur, & ideò cadat necesse est: ita etiā
 timor ille inordinatus, & pusillanimitas
 procul expellenda sunt. In locis etiam
 tenebrosis ad timorem incitatur, ex ni-
 mio metu phantastico, videmur enī sæpe
 tetras imagines aspicere, sibilationes, &
 horribiles voces audire, cū in re tñ nil sit.

801 SECUNDA PARS

Remedium ergo pro pavidis, & natura
timidis efficax est, ad contraria se conuer
tere eorum, quæ timorem inducunt. scilicet ad
consolatoria, cōtraria enī cōtrarijs curan
tur. Ideò dæmones conquesti sunt de
monacho quodam eos confundēte, nam
cum ipsi eum vellent extollere, ipse se de
primebat: cum autem vellent illum de
primere, ipse se extollebat, & in spem eri
gebat. Immoderatus timor, & pusillani
mitas, & animi abiectio sæpe efficiunt,
vt homo existimet se peccasse, aut alicu
ius concupiscentiæ, iræ, inuidiæ tētationi
assensisse, cum tñ re ipsa non consenserit.
Nam quandiu ratio reluctatur, & ab illa
pestifera impugnatione liberari nititur,
non peccasse dicitur, nō enim illud agit,
sed patitur: imo quò maior impugnatio
eò prætiosior corona comparatur, licet
aliqua venialia durante pugna cōmiserit.
Vt enim dicit Getson in tractatu de re
medijs contra pusillanimitatem. Siquis
in tentationis conflictu aliqua cōmittat
venialia, tñ pro pugna contra vitia, & la
bore pro virtutibus suscepto, non parum
cōciliat meriti, adeò vt pœna ipsa quam
resistit.

resistēs patitur, debeat proculdubio pœnam venialibus debitam. Non ergo tentationis sensus, sed consensus culpatur. Idem in dicto tractatu de remed. contra pusillanimitatem dicit: Sæpe euenire solet, vt aridus ac omnino spiritali consolatione vacuus, plus mereatur quàm si deuotione & spiritali consolatione frueretur: nam ille seipsum vilificat, & corde licet frigidus, facit quod in se est, toto animi affectu studens deuotionis gratiam adipisci. Et licet Iesus transeat, & dissimulet, magis ac magis clamet, instar cæci iuxta viam sedentis instantissime ab eo lumen gratiæ & consolationis postulet. Tunc temporis quâuis malarum cogitationum turba irruat, & ad tacendum impellat, tamen ipse magis ac altiori voce clamet, donec lumen exoptatū accipiat, idq; tunc tanto labore adeptum maioris meriti habetur, quàm si illud absq; vllō certamine possideret. Vnde Bernar. exponens illud: Delectare in Dño, & dabit tibi petitiones cordis tui: Nō est (inquit) hoc intelligēdum de affectu, sed de exercitio: ille enim satis benè hæc implere

di-

SECUNDA PARS

dicitur, qui ad delectationem venire nititur, qui quâvis non pertingat, vt delectetur, tñ quantũ in se est, illud ipsum agit, quod ille, cui delectationem percipere licuit. Sunt quidam, qui totum penè tẽpus in eo expendunt, vt spiritualibus cõsolationibus potiantur, ac ob id exercitationes alias vtiliores & fortasse Deo gratiores omittũt, vel ad quæ forsã ex obedientia tenentũr, quas vbi allequuti sunt, securi & quieti manent, quasi plenè munus absoluerint. Hi tunc licentiam vsũrant vagandi ad impertinentia, non attendentes miserĩ acceptam consolationem potius gratiam gratis datam dicendam quàm pro merito reputandam esse, multumq; ab eo cui plura donata sint, exigĩ debere: item eam consolationem possediũ diu permanere cum peccatis, & proprijs affectionibus: quibus etiam aliquando accidit vt perceptam dulcedinis gratiam quasi nihili pendentes, abijciant, & abiectã postea velint recuperare, quasi Dñm semper paratum esse ad illius gratiæ exhibitionem oporteat. Idem. Cum Deus nisi in tranquilla conscientia habitare sit

solitus (in pace enī factus est locus eius) fugienda est nimia conscientiae scrupulositas, qualis illorum est, qui cum absque actuali intētionē ab euagatione surrepta (& non ex spōtanea aut quasi spōtanea) horam recitant aut psalmū, iterum atq; iterum resumere nō cessant, atq; id saepe magis inspidē & negligētius, quā prius faciunt: item illorū qui nulla confessione quiescunt, quiq; summopere fatigantur, vt venialia omnia sigillatim dicant, quasi arbitrētur se potius ex iustitia sua quā Dei miseratione saluandos. Idem ibi dicit. Quando aliquis ex confessionis frequētatione magis inquietus quā trāquillus fiat, optimē faciet, si ab ea cesset frequentia (dummodo à peccato mortali liber existat) nihilominus tñ fiducia- liter & humiliter superiorum & senū consilio vsus procedat. Ibi etiā inquit, quosdam esse ad eō arctae conscientiae, vt quo magis eam confessione purificare nituntur, eò amplius inde quasi fœdātur, propter plura denuo exfricatione proveniētia, quae tñ vt plurimū parui aut nullius momenti sunt. Horum conscientia non
me-

SECUNDA PARS

melius roboratur, quàm si eam in pace & quiete dimittas, vt solum lachrymarum imbre rigeatur, quod si fiat, dono gratiæ solidantur. Oportet etiam scrupulosos ex timoratorum & expertorum consilio, sæpè contra scrupulos suos agere, vt sic paulatim assuefcant non timere: veluti ædium ædificatores longo instructi vsu securè & intrepidè super alta tecta gradiuntur, non assueti verò mox de casu tētantur. Sæpè etiam dæmon scrupulosis ac meticulosis ingerere solet terrores, strepitus, horrores vanos, instar ioculatorum qui inusitatis vestibis horrorē pueris incutiunt, atq; instar urbem obsidentium qui varijs figmētis & terricationibus obsessis metum incutere conantur. Remedium ad id præsens est hæc negligere & irridere, ac in simul cum patre illo dicente loqui: Immunditia tua super te diabole, qui immundus spiritus es, terrores tuos nō timeo, quia adhuc Christus viuit, qui protector meus est. Hæc Gerson. Ibi etiam scribens monet nos similes esse debere prudētibus pueris qui volentes metum incutere fictionibus mira

arte

arte deludunt, nec ullis terroribus quos
inanes reputant, turbantur: quæ ratio
optima est ad vincendû blasphemiz spi-
ritum.

REGREGIA QVÆDAM DO-

documenta collecta, tum ex D. Bernard.

tum ex Bonavent. in tractatu me-

ditationum vite Christi.

CAP. XVIII.

ILLVD primò animaduertendum est
rectum vitæ ordinem exigere vt vita
contemplatiua mediû teneat locum
inter binas vitæ actiuz partes: nam hoc
ordine rectè progrediendum est. Primò
nâq; , vitiorum & affectionum mortifi-
cationi insistendum est, orationi deindè
& exercitio virtutum, postea sacrarum li-
terarum studio. Secundò, quiescendû est
in contéplatione: quærèda est mentis so-
litude, & soli Deo vacandû est. Tertiò,
postquam animus per prædicta duo exer-
citia, virtutibus & vera est sapientia im-
butus, illuminatus & feruidus effectus ad
aliam vitæ actiuz partem debet proce-
dere, népe ad aliorû salutè procurandâ,
præ-

SECUNDA PARS

prædicando. s. docendo, & regendo. Hic ergo est ordo rectus, vt actio purgatiua contemplationem præcedat, alioqui præpostero vtitur ordine, qui ante meritum exigit præmium, & ante laborem cibum postulat. Hæc Bernard. Serm. 46. super Cant. Cum dicat Apostolus: Qui non laborat non manducat. Et Dauid: A mandatis tuis intellexi. Hinc constare poterit, nemini deberi contemplationis dulcedinem nisi obedientiæ mandatorum. Appetis tu quidem cõtemplationis quietem, & bene facis, sed cauendum est ne obliuiscaris prius sponsi lectum virtutũ floribus spargere, alioqui ad fructum. i. dulcem somnum & suaue contemplationis otium peruenire non poteris. Nam aliter progredi nil aliud erit quàm non exercitatus delicato otio velle quiescere. & Liæ fœcunditate neglecta, solis Rachelis amplexibus velle oblectari. Non igitur putes propriæ quietis amore, sanctæ obediētæ actibus seniorumvè traditionibus præiudicium vllatenus faciendũ, non enim dormiet tecum sponsus in lectulo tuo, quem sibi pro obedientiæ floribus,

ribus, cicutis ac vrticis inobediētiæ sparsisti. Miror (inquit Bernar.) quorundā *Bern.* impudentiam, qui cum inobediētes sint & impatientes, nihilominus tñ audent, ad fœdum conscientiaē suæ lectulū omni orationū instantia totius puritatis Dñm inuocare: non enim dabit inobedienti sui copiam tantus obediētiæ amator, qui mori, quàm non obedire maluit. Nec approbat tuæ contemplationis inane otium, qui per Prophetā sic loquitur: Laboravi sustinens: signans tempus quo cœlo exulans & summæ quietis patria operatus est salutem in medio terræ. His enim dicit: Cum extēderitis manus vestras, auertam oculos meos, & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Quo enim pacto cum lectus tuus non sit floridus, sed potius fœdus ac putidus tu ad illud gloriæ regem audes inuitare? Si quæras, quid te velim facere, dicā. Primò quidē cōscientiā tuam ab omni iræ iniquitate, disceptationis, murmuris, & liuoris emūdes, necesse est: & quidquid in mente immorari cognoscitur, quod aut fratrū paci, aut seniorum obediētiæ obstat de
 cordis

217 SECUNDA PARS

cordis habitaculo eliminare festines. Deinde bonorum actuum flores, & laudabilium studiorum atque virtutum ornamenta tibi cures apponere, quæ cum feceris, ad hunc lectum floridum securè sponsum vocare licebit. Hæc Bernardus. Quod autem contemplatiua actiua præcedere debeat quoad secundam ipsius actiua partem, ex Bernardi Serm. 18. super Cant. Caue nè antequàm infundaris, tu semiplenus effundere festines, arans contra legem in bouis primogenito, & ouis primogenitum tondens, nimirum vita ac salute, quam alteri donas, te defraudas, dum sana intentione vacuus, inanis vento gloriæ inflaris, aut terrenæ cupiditatis veneno inficiaris, & lethali apostemate turgens occumbas. Quamobrè si sapias, concham te exhibeto nõ canalem. Ideò tu frater cuius satis firma propria salus nõdum est, cui charitas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera, vt cuiuscũq; flatui cedat, omni spiritui credat, aut cui tanta est charitas vt ultra mandatũ plusquàm te ipsum proximum diligas, & rursus tantilla, vt cõtra mandatũ fauore liquecat,

pauore deficiat, tristitia perturbetur, auaritia cōtrahatur, protrahatur ambitione, suspicionibus conuitijsq; exagitetur, curis expellatur, honoribus tumeat, liuore tabescat : tu inquam, in proprijs te eūde intelligens, qua nam dementia aliena curare ambis, aut appetis? Noli nimium iustus esse, sufficit tibi proximum tuum sicut teipsum diligere: imple te prius, postea curabis effundere. Prudēs enim charitas affluere, non effluere cōsuevit. Vnde Apostolus : Non sic detis vt alijs sit *2. Cor. 8* remissio, vobis autem tribulatio. Hæc sunt, quæ prius comparare debes, quàm effundere audeas. Primò, Compunctio. secundo, deuotio. tertio, pœnitentiæ labor. quarto, pietatis opus. quinto, orationis studium. sexto contemplationis otium. septimò plenitudo dilectionis. Quod si virtutibus plenus, sciētia quoq; atq; eloquentia adornatus, metu forte aut segnitie, aut minus discreta humilitate bona verba, quæ multis prodesse possent, inutili ac damnabili ligas silentio, rem Christi detines, & te illa maledictio tãgit. Maledictus qui frumēta abscondit

Bern. in populis. Vnde Bernard. Ser. 57. dicit viros sanctos, qui feruido charitatis zelo ex contemplationis otio ad verbum prædicationis descēdūt, semper sese arguere & scrupulis sæpissimè cruciari. Nam dū contemplationi vacant, timent, ne fortè contra Dñi voluntatem à prædicatione cessauerint: & dum prædicationi insillūt, verentur, nè forte plusquàm æquū esset, ob prædicationem cōtemplationis quietem remiserint: inde fit vt inter operis fructum & contemplationis suauissimū somnum grauitè æstuent. Quapropter bonis operibus semper intenti, semper tamen quasi de malis pœnitentiā agunt, & singulis momentis cū gemitu Dñi voluntatem inquirunt. In tanto conflictu vnicum remedium est oratio ac gemitus, quo Deum assiduè deprecemur, vt nobis dignetur ostendere, quid, qñ, quatenus nos facere velit.

¶ Dicemus igitur aliquid de contemplatione. Si iam charissime frater in prima actiuæ vitæ parte desudasti, audacter dicere poteris cum sponsa: Osculetur me osculo oris sui. Iam (ait Bernard. Ser. 9.

super

super Cant.) ex sponsi gratia, multis annis sobriè castèq; viuo, lectioni insisto, resisto. iuris, orationi incumbō, frequenter cōtra tentationes vigilo, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ, sine querela arbitror, quantū in me est fratribus conuiuere. Nam (vt ipse dicit in sermone Apostolorum Petri & Pauli) in cōmuni stude amare, & amari, blandū te & affabilem exhibere, ferre non solū patiēter sed etiam libenter fratrum tuorum infirmitates tam morū quàm corporū, superioribus tuis subditus esto, aliena ne cupias, te potius & tua dato, deniq; in sudore vultus tui panem comedas, oportet. Cæterum hæc omnia de consuetudine constant, de dulcedine nihil, mandata forsan vtcūq; adimpleo, sed anima mea sicut terra sine aqua in his omnibus. Vt igitur holocaustum meum pingue fiat: Osculetur me osculo oris sui. Vide quæ

*Can. 1.
Bern.*

Bernard. Ser. 52. Triplex est contemplationis gradus: Primus humanitatis Christi, & est incipientium. Secundus cœlestis curiæ, & est proficientium. Tertius, maiestatis Dei, & est p̄fectorum. A myste-

SECUNDA PARS

rijs nāq; humanitatis inchoandum est, alioqui non tam ascendere, quā ruere posses. De quibus vide Serm. 62. super

Bern. Cant. & Ser. 43. ibi. Admonet tñ Bonauent. non opus esse, vt actiue vitæ ratio, *G. 2.*

vitiorum & passionum mortificatio, cōtemplationē mysteriorum humanitatis Christi præcedat: per eam enim maxime purgamur à vitijs, & virtutib^o imbuimur, & horū mysteriorū meditatio simul cū prima vitæ actiue parte procedere debet. Hæc scribit cap. 52. De secundo gra

Bern. du vide Bernard. ser. 40. & 62. Quoad tertium gradum. s. de contemplatione diuinitatis, quò pauci perueniunt, vt scribit

Bonau. Bonauent. Scitò primò ex Bernard. ser. 49. duos esse beatæ contemplationis excessus: alterum in intellectu, alterum in affectu: alterū in lumine, alterum in feruore: alterum in agnitione, alterū in deuotione. De gradu hoc videre licet gratissima, quæ scribit sermone 41. Cuius initium est, Collum tuum. Et serm. 62. cuius initium est, Colūba mea. Qui (inquit) gradum hunc ascendere potuit, caueat ingredi quasi maiestatis scrutator, quæ

quia opprimetur à gloria, sed simplici oculo & humili corde quasi in admirationem raptus. Quod si per excessum rapti in illam maiestatem contingat, digitus Dei hic est dignanter hominem eleuans non hominis temeritas insolenter altissima Dei inuestigans: rapitur ad hæc humilis, superbus verò opprimitur. Cû ergo Apostolus raptum se memoret, vt ausum excuset: quis alter mortalium huic se diuinæ maiestatis horrendo scrutinio proprijs præsumat intricare conatibus, & tanquam importunus cõtèplator in pauenda arcana prorumpere? Scrutatores ergo maiestatis dicuntur, qui humano ausu in eam irrumpere volunt, non qui diuino munere in eam rapiuntur. Formidolosa igitur ac periculosa est scrutatio maiestatis, pia verò & tuta scrutatio voluntatis, id solum inquirens quo pacto Domino placere valeam, quibus actionibus consequar vt de me dici possit: Inueni virum secundum cor meum.

¶ Scribit præterea Bernard. quatuor esse modos maiestatem contèplandi. Primus & maximus est, admiratio ipsius maiesta-

SECUNDA PARS

tis, quæ si facile inueniat cor à vitijs præ-
 fertim à superbia liberum, aliquantulo
 temporis spatio in extasi suspensum at-
 rollet. Secundus, Admiratio iudiciorū
 Dei, quæ dum horrendo aspectu vehemē-
 tius concutit mentem intuentis, vitia fu-
 gat, virtutes infundit, aptum reddit ad
 sapientiam, humilitatem deniq; conser-
 vat. Tertius, Recordatio beneficiorum
 Dei, quæ ne dimittat ingratum, memorē
 sollicitat ad benefactoris amorem. Quar-
 tus, Meditatio æternæ felicitatis promif-
 sæ, quæ constantiæ & perseverantiæ vires
 suggerit, & subministrat. Prætereà oportet
 nosse discrimen inter tempus, quod vi-
 tæ impendis actiuæ, quæ contemplatiuā
 præcedit, & tempus in quo vis te totum
 contemplationi addidere: nam primum
 tempus vitam exigit socialem, secundū
 verò solitudinem. Homo enim bonorū
 cōsuetudine vtens, citius & facilius vitio-
 rum & passionum mortificationē acqui-
 rit, quàm is qui solitariè viuitt: Erubescit
 nāq; inter alios de vitijs quibus scatet, &
 de virtutibus quibus caret: exēplis alio-
 rū stimulatur, corrigitur verbis, conatur
de

defectus videri, in quibus nouerit se alijs displicere, proponit sibi præ oculis probos aliquos viros, quos tanquam virtutis exemplaria æmulari possit, diligentissimè considerat quid sit in quo eos sibi præponat, & meliores iudicet: quod maximè necessarium est ad acquirendam humilitatis custodiam his etiam qui multis virtutibus lucent. Nam vt ait Bern. Serm. 74. de tempore. Quòd si fortè plus ieiunare potes, quàm frater, ille te patientia superat: humilitate præcedit, supereminet charitate. De hoc etiam, vide Serm. illū. 74. super Cant. Idem in epistola ad fratres de monte Dei, ita scribit. Discito tibi præesse, vitam ordinare, mores componere, temetipsum iudicare, & te apud teipsum accusare, sæpe etiam cōdēnare nec impunitum dimittere. Sedeat accusans iustitia, stet rea & temetipsum accusans conscientia, nemo te plus diligit, nemo fidelius iudicabit. Pete à teipso rationem præteritæ noctis, & venturæ diei, tu tibi canonem præscribito, & superuenientis noctis regimen indicito: sic districto nunquam aliunde lasciuire vacabit.

SECUNDA PARS

Singulis horis, iuxta cōmunis instituti ca-
nonem, sua distribue exercitia, alijs spiri-
tualia, alijs verò temporalia donans: in
quibus sic spiritus omne debitum Deo
exoluat, corpus verò spiritum, vt siquid
fuerit intermissum, siquid neglectum, si-
quid imperfectum, suo loco, suo modo,
suo tempore impunitum abire nè per-

Bona. mittas. At (inquit Bonauent.) tempore
quo contemplatiuæ vitæ vacandum est,
aliter, & longè aliter te viuere oportet.
Nam contemplator soli Deo vacare de-
bet, & in solitudine saltē mentis manere,
nil ad eum de rebus cōmunibus vel pro-
prijs, nil ad eum de proximis quantum
ad obsequia corporalia spectare existi-
met, sed oratione, deuotione, cōpafsione
ad eos intendat. Nil etiā ad se de seipso
attinere putet, omnia deniq; post tergū
debet projicere, & tanquā mortuus esse,
vt plenè soli Deo vacare valeat, nisi eum
necessitas vel inuitum cōpellat. Opor-
tet in otio hanc addiscere sapientiam, vt

Bern. habes apud Bernard. Ser. 40. super Cāt.
& Ser. 3. & 5. in Assūptione B. Virginis.
Formam enim cōtemplationis exprimit

Mag-

Magdalenam, dum sedet, dum tacet, dum interpellata non respondet, quæ denique intus rapta, foris insensibilis redditur. De ipsa quippe sapientia scriptum est: qui minoratur a actu, percipiet eam, ideò non vult Maria interrumpere silentij quiete, nè iucundam amittat contemplationis dulcedinem.

¶ Assignat aut Bern. ser. 23. super Cant. quatuor contemplationis impedimenta: scilicet sensus egens, cura pungens, culpa mordens, irruentia corporearum imaginum phantasmata. Primum ergo est corporalis afflictio, ut valida fames, vel sitis, vel frigus, & similia: corporalis enim morbi tempore non est locus contemplationi, nisi id diuino munere de gratia speciali fieret. Secundum est sollicitudo curarum & occupationum, nam occupatio variè contemplationem impedire solet, non solum contemplationis tempore, sed antè, & post illud, mentem reddit sollicitam circa facta vel facienda. Bernard. sermo. 4. Assumptionis ita inquit. Quèadmodum puluis oculo corporali aspersus visum hebetat, & sæpè prorsus tollit, ita exte-
narum

VII SECUNDA PARS.

natum rerum cura, intelligentiæ oculum
 à veri luminis contemplatione repellit.
 Tertium. culpa mordens. Peccatum enī
 nondum deletum per contritionem, & li-
 cet iam deletum, impedit contēplationē,
 vt idem dicit. Sicut (inquit) tenebræ cor-
 poralem visum impediunt, ita animā per
 peccatum tenebrosa, à contemplatione
 remouetur: & veluti sanguis vel humor
 in oculum fluens visui nocet, sic peccatū
 cum in memoriam redit in animā vsq;
 delabitur, & mentalem visum obscurat:
 ideò quo tempore cōtemplari volumus,
 procul à nobis oportet peccatorum cogi-
 tationem expellere. Bernard. Ser. 57. sū-
 per Cant. ita scribit. Qui iam longioris
 temporis progressu cooperante Dei gra-
 tia in melius aliquid & latius proficere
 potuerunt, hi de indulgentia præsumen-
 tes, non tam tristem peccatorum ima-
 ginem recogitant, quā in Dei lege
 assiduè meditantur, & in ea die ac nocte
 infatiabiliter delectari student, interdum
 etiam reuelata facie sponsi gloriam ines-
 fabili gaudio specularantes in eadem ima-
 ginem transformātur. Quartū postremo

impedimentum sunt corporearum imaginum phantasmata, quod difficilius est omnibus prædictis impedimētis, ac ideò cōmendatur nimium solitudo in ea vitæ conditione. Monet etiam vt cōtemplans sit cæcus, surdus, mutus, vt videns non videat, audiens nō intelligat, nec colloquio delectetur: studeat præterea ex auditis, & visis nullas retinere imagines, quare non debet mores aliorum obseruare, (vt dictū est de actiuo) nè inde phantasmata referre possit. Præ omnibus fugiat secularium colloquia, quantūcunq; sibi coniunctorum. Quòd si obedientia aut necessitate aliqua impellente, alicui corporali occupationi indulgeas, licet fideliter feceris, non tñ illi eo adhareas affectu, aut mentis delectatione, vt inde imagines reportare possis, quibus postea Deo vacans impediaris. De hoc optimè Bernard. ad fratres de monte Dei. c. 30. Ex quibus (inquit Bonauent.) apparet quàm noxia sit sollicita curiositas, quæ totam animam inficiēs, impuram reddit & inquietam: quàm etiam sit detestanda cupiditas & rerum congregatio exter-
narum,

817 SECUNDA PARS.

narum, & per consequens quàm amanda
 quàm præciosa paupertas, quæ expeditâ
 & puram animam assiduè Deo offert.
 Nè te moueat (ait) quòd contèplatiuus
 proximis non intendat, intèdit enī Deo,
 in cuius dilectione actiuū excedit, acti-
 uus tñ in dilectione proximi contempla-
 tium superat. Vndè Bernard. Serm. 60.
 super Cant. dicit Monachos in conuentu
 esse in duplici differentia. Quidam simi-
 les sunt ficibus dulcibus: hi sunt qui nō
 solū sine querela inter fratres versantur,
 sed etiam multa cum suauitate faciles se
 exhibent in omni charitatis ministerio.
 Alij vineis seu vitibus assimilantur, spiri-
 tu feruentiores & pro Deo zelantes qui
 reliquis fratribus seueriores se præstant,
 vtpote in spiritu vehemēti zelantes pro
 disciplina vitia acerrimè corripunt, ap-
 tiffime sibi vsurpâtes vocē illam. Nonnè
 qui te oderunt Dñe oderam. Et, zelus
 domus tuæ comedit me. Mihi (ait quidā)
 illi in dilectione proximi, hi in dilectio-
 ne Dei eminere vidētur. Idq; est peculia-
 re cōtemplantium zelare pro Deo, cuius
 dilectioni ardentèr insistant, non quòd
 di-

Bern.

Pf. 138
Pf. 68.

dilectionē proximi penitus omittant, sed quia primò Deo intendant, proximè fratribus: cum verò necessitas imminet quilibet contemplatiuus tam incipiens quàm perfectus intermittit fratris causa otium contemplationis. Idem Ser. super Cant. *Bern.*

Quoties pro iuuando proximo, qui nostra eget opera vel loquella, quieti contemplationis aut celebrandis Missarū solēnijs supersedemus, ordo præposterus est, sed necessitas uti lege non nouit. Dicit tñ Bonauent. Hoc esse discrimen inter *Bonau.*

contemplatiuum Tyronem. & adhuc rudem, & inter eum, qui longo cōtēplationis vsu perfectus existat: quòd incipientis sit, quàm strictius potest Deo soli vacare, ac tam auidè solitudinem semper mentis quærere atq; etiam corporis, ut proximū, & seipsum, & ipsum etiam Dei zelum negligere videatur, cum hoc ipsa solitudinis natura postulet, maximè si uenientis sponsi frequenti uisitatione iucundatur. Ad perfectionem verò iam sublatu incipit pro Deo fortiter zelare ac insimul pro animarum salute, de quibus diximus aptissimos esse ad præfecturam.

¶ Qua;

SECUNDA PARS

¶ Quare contēplatiua habenda sit excellentior actiua, habes à Bernar. Ser. 5. in festo Assumptionis. & item 4 super Cāt. Vnusquisq; tñ in ea vocatione, in qua vocatus est, maneat, qui cōtēplationi aptus est, in ea moretur, qui verò ministerio proximorum idoneus est, in ipso se exerceat: quare tu Monache cum status tui conditio cōtēplatiuam exigat, eam totis viribus assume, præmissa (vt dictū est) actiua morali, quæ via est ad illam, gaude & gratias age domino Iesu, qui te ad eam vocauit partē, quam optimam esse dixit. Ob varias tamen causas contēplans contēplationem ad tēpus intermittit, & actioni insistit. Prima propter animarum lucrum prædicationi insistit modo supradictō. Secunda præfecturæ officium quo compellitur subditorum intendere negotijs. Vnde Bernard. de seipso loquens ad monachos suos, qui quandoq; nimium illum leuibus rebus importunè molestabāt, sic dicit Ser. 52. in Cant. Rara satis mihi ad feriandum à superuenientibus conceditur hora: & post

postquam arguit eos, qui leuibus rebus eius otium conturbabant. Superfedeo (inquit) ne impatientiae exemplum dare videat infirmis, pusilli enim Domini mei sunt, in quem credentes non patiar, ut ex me scandalum patiantur, non utor hac potestate, sed malo, ut ipsi me pro libito utantur, dummodo salui fiat: & in eo potius requiescam, si non me inquietare timeant pro necessitatibus suis. Geram eis morem, quoad potero, & in ipsis seruiam Deo meo, quandiu fuero in charitate non ficta, non quæram, quæ mea sunt, nec quod mihi est utile, iudicabo. Hoc solum deprecor, ut fiat eis acceptum, ac fructuosum ministerium meum, si forte mihi ex hoc inueniam in die mala misericordiam in oculis patris eorum. Et Sern. 51. Cant. sic ait. Loquor vobis experimentum meum, & quæ scribo, experimento didici: si quando comperi profecisse aliquos vestrum meis monitis, tunc non piguit (fateor) curam sermonis otio proprio prætulisse. Cum enim, verbi gratia, post sermonem iracundus quispiam reperitur

SECUNDA PARS

reperitur mutatus in mitem, superbus in humilem, pusillanimis in fortem, aut in his virtutibus excreuisse, languentes ac tepētes referbuisse, ac vigilasse, aridos in deuotionis humore refluuisse, tunc non contristor pro intermisso iucundæ contēplationis studio, sed patienter ab infecundæ Rachelis āplexibus auellor, vt de Lia, mihi exuberēt fructus prouētū vestrorum. Charitas nāq; , quæ nō quarit quæ sua sunt, id mihi iam dudum facile persuasit, nil. s. delectabilium meorū vestris præferre utilitatibus, orare, legere, scribere, meditari, & si quæ sunt alia spirituales exercitij lucra, hæc arbitratus sum ppter vos detrimenta. Hæc Bern. Tertia intermittendæ cōtemplationis causa est, quando recedente sponso non sentit anima solitas consolationes, it enim reditq; sponsus pro suo libito. Eo enī recedente anima languet illius desiderio, & toto animi conatu eum nititur reuocare cū spōsa dicens: Reuertere dilecte mi: si verò non reuertatur, inuocat in auxilium sodales sponsi. i. sanctos Angelos dicens. Adiuro vos filiæ Hierusalē vt si spōsum videritis

nunq;

nunciatis ei, quòd amore langueam. Si autem, nec his precibus accersitus redire velit, tunc anima de spòsi volùtate còscia reducit se ad actiuam, vt vel sic, fructificare queat sponso. Non enim decet contemplantem marcere desidia. Dicit igitur tunc sponsa: Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo. Per florem fides, per fructus bona opera intelliguntur, vt dicit Bernar. & addit opus esse, vt anima quoties à contemplatione corruit, ad actiuæ vitæ portū se recipiat. Quis enim (ait) non dico assiduè, sed vel diu, dū in corpore hoc moramur, lumine contemplationis frui potuit? Cum igitur à contemplationis lumine cadere contingat, ne descēdat in ignauia tenebras, aut otij, sed ad sororem iuuādam veniat. i. ad Martham, quæ etiam in luce est, iuxta illud, Sic luceat lux vestra coram hominibus. Loquitur enim de operibus, quæ coram oculis fiunt. ¶ *¶* ò verè felicem veri contemplatoris vitam, cui tantum dulcedinis in diuina familiaritate inuenire licuit, vt nil aliud velit, sciat, loquatur, cogitet, operetur, quàm ad dilectū pertinentia,

Bern.

Mat. 5.

tia, cuius amore omnino existit absor-
 ptus. Inde fit, vt cætera pro luto reputet,
 omnem creaturam fastidiat, et solû Deû
 inardescat. Hinc etiam prouenit, vt dul-
 cis sit ei solitudo, semper hominum con-
 sortia fugiat, nisi quando Dei ipsius ho-
 nor compellat cum hominibus conuer-
 sari: Dulcia sunt illi oïa spiritualia exer-
 citia, nequit lachrymas continere in præ-
 sentia dilecti. Ideò etiam nunquam otio-
 sus manet, sed in omnibus actionibus, co-
 medens, iter agens, manibus aliquid ope-
 rans in Dei laudibus & sanctissimis spi-
 rationibus se exercet. Et licet dolendum
 sit (ait quidam) pro carnalibus, quorum
 corda lógè à Deo absunt, multò magis
 & propriè, dolendum arbitror pro illis,
 qui cum prope adsint, ipsum tñ tangere
 nequeunt, i. habentes virtutes morales,
 carent tñ gratia deuotionis. Felix religio
 illa meritò dicetur, quæ aliquos (licet
 paucos) habeat contéplationis gratia vi-
 gentes, quos mirè fouere debêt prælati,
 tanquam delicata lilia, tanquam aman-
 tissimum Beniamim in mentis excessu
 præstâtem, sinât eos in suo dulci somno
 quies-

quiescere, nè vè illos externis implicari negotijs patiantur, nec eos, vt conuētum semper sequantur, compellant: quòd si aliter fiat, ipsorum cōtemplatiuorum est tacere, non conqueri: illud pro Dñi beneplacito reputātes. Vnde si eos cruciet, aut minus dulcis videatur vocalis oratio cum vigilijs, vellentq; potius suauissimæ contemplationis quieti vacare, cuius donum à Dño accepere, patienter perferāt, certissimè credentes cōtemplationis dulcedinem sibi in cœlis esse seruatam. Hæc Gerson opusc. de perfectione religionis. & ibi asserit firma ac solida & segura religionis fundamenta in charitate & prudentia prælatorum consistere, qui lex viua, & legum mortuarū. i. constitutionū moderatores habendi sunt. Vnde quāuis religio vna sit in constitutionibus, tñ nō debet esse eadem in earum executione. Nam quid aliud esset æquale onus inæqualibus viribus & cōplexionibus imponere, quàm cum boue & asino (vt aiunt) arare? Ideò accutè debent attēdere subditorū ingenia, & quid cuiuslibet natura postulet, inspicere, ac secūdū id moderari

Gerson.

regulas in vniuersū traditas. Debēt enī

Arist. esse (vt inquit Philosophus) legū genera-
lium interpretes, iuxta id, quod singula-
ris quisq; casus exigere videbitur: quæ

Pf. 18. virtus, æquitas in Psalmis appellari solet.

Omnia mandata tua æquitas. Vnde iu-
risconsulti sæpe dicunt: hoc fieri debet
de bona æquitate. Seueritas verò in solis
ac nudi & generalibus legis verbis con-
sistit: quapropter præfecti nimium statu-
torum verbis innitentes, iure dicuntur
literales. & quandoq; duri, crudeles, &
inhumani, qui nō attendunt, quod vulgò
dici solet: Leges cupiunt, vt iure regātur.

Terēt. Vnde apud Comicū rectè dictū est. Sū-
mum ius, summa iniuria. Et apud Sapiē-
tem. Noli esse nimis iustus. Sit ergo in pa-
storibus zelus cum discretione cōiūctus.

Bern. Nā zelus sine discretione præcipitat, dis-
cretio autē sine zelo iacet, vt dicit Bern.

Curet etiam pastor ad animi relaxatio-
nes sæpe inuitos trahere, quos indiscreto
feruore in austeritatibus viderit prope-
rare: Nam si hi obstinatè renuant, nulla
potest spes concipi de eorum profectu,
cum sapiētes in oculis suis, & super senes

intel-

intelligere, nec vllius egere monitu sibi videatur. Profecto si quis ex his pede vno esset in cœlum sublatus (vt quidã loquitur ex Patribus) rursus deberet in terrã deprimi altero pede: pes enim superbiæ nunquam regnum cœlorũ intrabit. Ideo Antonius dicere solebat maximum esse discretionis signum, maioribus esse subditum: alioqui qui ratiocinationi suæ plusquam maiorum authoritati confiderit, facillimè corruet. Tu ergo charissime qui religioni subiectus es, idq; potissimũ petis à Dño, vt te in agendis dirigat & illustret, ne speres hoc tibi per angelum quasi miraculo tradi posse, sed per prælatum tuũ, cuius os obseruare debes, quasi os ipsius Dei in eo loquẽtis. Gerson in dicto opusculo absolutè definit quædam dubia erga religiosos. Primum, an religioso viribus debilitato permitti debeat, vt lautiori vtatur cibo, quàm reliqui fratres, vt professionis suæ iugum longius producere valeat, nè fortè in agritudinẽ lapsus, deficiat: respondet, id fieri oportere, dummodo absq; aliorum fratrum scandalo & murmuratione fieri posse ap-

Gerson.

SECUNDA PARS

pareat. Secundum, An quando toto licet conuentui. Verbi gratia, permittitur fratribus omnibus infra aduētū sanctæ crucis cœnare, si plenè sentiã me ea cœnãdī copia non egere, an abstinere debeam? Afferit, non abstinendum, & affert statutum definitum in Capitulo Carthusiẽ. hoc autem, vt in eo fratre vitetur singularitas, seruetur humilitas, aliorum autẽ indignatio ac murmur extingatur, faciẽdū præcipit. ¶ Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Meditatio est vehemẽs animi applicatio ad aliquid vtiliter inuestigandum & inueniendū, absq; eius exercitatione nemo, secluso speciali Dei munere ad cõtẽplationis perfectionem dirigitur, aut puenire potest: nemo ad rectissimã Christianæ religionis normam attingit, imò vix se componit: difficile tñ est, (vt inquit Gerson) venire quò meditatio ducit. Nam vt res ipsa docet, sæpe meditationis studium in melancholicæ passionis morbū, ex immoderatione conuertitur, aut in diabolicæ illusionis reprobū sensum ex superbia vel meditationis ipsius abusu: benè autem & moderatè,

deratè, ea vtentibus facilis fit, atque sua-
 uis: veluti pingere ac scribere factū est
 facillimū expertis pictoribus & scripto-
 ribus, quæ tñ facilitas non paruo labore
 & assidua exercitatione est comparanda.
 Monet præterea Gerson, vt meditatores
 id maximè caueāt, nè efficaciter fixè aut
 profundè rebus corporeis (licet bonis)
 meditatione inhæreant, sed mox euolare
 studeant ad abstractas cōsiderationes. s.
 vniuersales, aut spirituales. Ex profunda
 simulachrorū corporaliū imaginatione
 læditur sæpe vis phantastica, incurritur
 mania, obijciuntur homini variæ illusio-
 nes, ita vt multa se videre existimet & au-
 dire, quæ tñ non videt, aut audit: vt si di-
 cat videre Christum crucifixum in sacra-
 mento altaris, aut cantus beatorum au-
 dire: incidit etiam sæpe in vanas ac fabu-
 losas reuelationes, imò & in errores erga
 fidem. Assuescat ergo rei corporalis in-
 tuitu ad immensam Dei potentiam, sapien-
 tiam, bonitatem, animū attollere. Cauē-
 dum etiam est, nè circa amorem decipia-
 mur, cōtingit nāq; (præfertī in fœminis,
 aut viris qui fœmineæ sunt cōplexionis)

SECUNDA PARS

amorem erga Deū, qui purus & spiritua-
 lis esse debet in nobis, falsum esse & car-
 nale. Laudat ipse deuotam quandam
 fœminam frequenter dicere solitam: Nil
 est mihi magis suspectū, quàm amor etiã
 erga Deum, nam cum passionū omniū
 sit vehementissima, multa discretionē e-
 get, & fræno. Fuit enim fœmina, quæ spi-
 rituali amori tradi se existimans, nescio
 quid carnale ac fœdum se pati fatebatur
 in corpore. Alia verò furioso quodam a-
 more in viros spirituales, & vitæ sãctitate
 conspicuos ardentissimè ferebatur, nec
 ad illius rapidi amoris moderationē vllis
 monitis retrahi poterat, cum maximo sa-
 lutis suæ periculo: amor nãq; ille, si viris
 libuisset, in turpissimum fortasse finem
 descēderet. Hæc Gerson, libro de simpli-
 ficatione cordis. Nunquam autem cre-
 dat homo se posse proficere, quousq; ex
 toto corde omnes alios, quibus conuiu-
 it (& alios quoscunq;) seipso puriores, san-
 ctiores, & Deo gratiores reputabit. Heu
 quàm multi intima & occultissima tur-
 gent superbia, qui licet se ore peccatores
 & omnium pessimos fateantur, intus tñ
de

de se longè aliter sentiunt. Hæc superbissima temeritas, totius cæcitatæ mater, totius deuotionis, feruoris, ac pacis intimæ nouerca non aliunde oriri solet, quàm ex eo quòd nondum homo se verè nouerit, sed maxima erga se ignorantia caligine suffundatur. Signum autem infelicissimæ huius conditionis illud est, si nimis indignetur aduersus eos, qui defectum aliquem in moribus obijciant: & hoc est, cur Deus sæpe alicui deneget deuotionis & contemplationis gratiam, licet intensissimè postulatam: nouit enim ex habita gratia grauius quàm sine ea superbire. ¶ Liber Cantici Canticorum vnitiuus existit, canitur enim ibi epithalamium. i. amatorium carmè inter dilectum sponsum, & exoptatam sponsam, ad quæ nemo nisi à vitijs purus ascendere poterit, vt in lib. Prouerbiorum docetur: & illuminatus certissimo omnium terrenorum contèptu, vt in lib. Ecclesiastici docetur. Viarum omnium quibus ad Christum ducimur, illa præcipua est, sacramentalis confessio rectè facta: si fortè obijcias, sæpe in confessa peccata relabi (saltè venialia) illud

SECUNDA PARS

Seneca. illud Senecæ respōdebo: Cōtra vitia pugnamus, non vt penitus vincamus, sed ne vincamur. Ideò pauci (inquit Gerson)

Gerson. reperiuntur, qui arcem contemplationis ascēdāt, & illic quiete immorētur, quòd non multi sint, qui perfectam abstinētiā & sobrietatem sectentur, quæ non solum debet esse à superfluis, sed etiā à necessarijs, saltem in principio. Anima enim quæ de Ægypto tenebrose carnalitatis egressa est, ad perfectæ contemplationis lumen venire nequit, nisi transeat per corporalis macerationis desertum.

Grego. Nam (vt ait Gregorius) nemo potēs est apprehendere quod supra se est, nisi occīdat quod in seipso est : afflictio namque corporis animam ad superna capessenda stimulat : si enim columba animæ nullā in carne inueniat consolationem, vbi requiescat pes eius, ad arē internæ quietis reuerti compellitur. Hæc corporalis

Bern. afflictionis via Bernard. & alij ad sublimem contemplationis sedem peruenire potuere: nos autem miseri qui cōmunē cum reliquis in victu vitā sequimur, cōmunem etiam cum reliquis diuinorum

cognitionem possidemus. ¶ Cum Deus sit summum bonum & vnicum, perfectio verò humana cōsistat in appropriatione ad diuinas conditiones, oportet nos primò à malis recedere, vt bono appropinquemus. Secundò, ab infimis (etiam si mala non sint) abstinere, vt ad summa scandere liceat. Tertiò, à multis, etiam si bona & licita sint, separari, vt simplices & mortui seculò, illi qui vnus est assimilari valeamus. Hæc Plotinus Philosoph⁹.

¶ *Ordo quotidiani exercitij.*

Cap. XIX.

Primò præparatio habenda est, qua proprios multiplices defectus cogites, & commissa detestans, & veniam humiliter postulās ad melioris vitæ conditionē redire pollicebere. Secundò, laudatio Dei est meditanda, immensæ illius gloriæ causa. Tertiò, laudatio atque in simul gratiarum actio pro acceptis beneficijs agenda. Verbi gratia, pro creatione, conseruatione, redemptione, vocatione ad fidem, & baptismum, ad penitentiam

DE SECUNDA PARS

expectatione, multorum commissorum, post baptismum remissione, à multis malis præseruatione, multarum inspirationum visitatione, sacramentorum vt Eucharistiæ, & pœnitentiæ collatione, deniq; pro gloriæ præparatione. Decem hæc beneficia latissimū meditationi locū exhibent: & cum his simul vitam & passionē Christi meditari poterimus. Quartò sequitur oblatio ac resignatio: recogitatis enī beneficijs aptè subsequitur: Quid retribuam Domino? offerens te illi & omnia tua, offerens etiam pro te omnia merita, & labores Christi: quæ nobis data sunt. Quapropter æterno Patri ita dicere poteris. Benefac mihi Domine propter merita filij tui & patris mei, pater futuri sæculi, in suo enim testamento illorum me reliquit hæredem, permisitq; vt pro eo satisfactionem eorum possem exigere, quam ipse nullam accepit, quòd ea non indigeret. Mihi ieiunauit, mihi vigilauit, mihi dolores pertulit & opprobria. Quintò, addenda est petitio salutarium, vt charitatis, humilitatis, & similibus. Petes denique dona actualis amoris vni-

tium,

tui, vt in eius exercitio aliquantulum tē-
 poris liceat quiescere, ardentissime effla-
 gitabis. Circa horum primum aduertē-
 dum est, leuiora peccata facilius deleri,
 si culpam agnoscens, humiliter & affe-
 ctuosè ad Deum te conuerteris, quàm si
 ea morosius pertractans, in eorum confi-
 deratione diutius cum pusillanimitate
 immoreris. Igitur siue graua sint, siue
 leuia, constanter permane in sancta er-
 ga Deum fiducia, proijciēs illa in abyssū
 miserationum eius, vt ibi penitus absu-
 mantur & pereant: neq; turbêris, si deuo-
 tionem sensibilem, quam expetis, habere
 nequeas. Nam si dolor in ratione & vo-
 luntate manet, si Dñm offendisse displicet,
 si doles, quia non plus doleas, si sta-
 tuis deinceps melius viuere, gratissima
 Deo est hęc contritio, licet ariditate cor-
 dis torquearis. *Blosius.* Vnum hoc dili-
 genter curato, caue summopere peccata
 venialia, quæ ex affectata negligētia pro-
 ueniunt. Dupliciter namq; leuia peccata
 suboriuntur: primò ex occasione, & hu-
 mana duntaxat fragilitate: qui sic labi-
 tur, dum liber in semetipso est, odit vitia,

SECUNDA PARS

eorum q̄; vitat occasiones: si verò se offerant, facile aut linguæ incontinentia, aut sensuū nimia libertate, aut passione stimulante cadit, sed mox ad se rediens dolet, & omnino auersatur, etiam minima peccata, ideò facillimè veniã cōsequitur. Secundò ex affectata negligētia peccare contingit, qui sic peccat, dum malorum occasiōibus sublati, libertate propria vtitur, mirum in modum easdem concupiscit occasiones, illis nimium afficitur oblectationis causa, & horum difficilior est curatio: si tñ post admissam culpam, confestim innouato mēs proposito, verè pœniterent, faciliter & ipsi remissionem obtinere potuissent. Neq; illud prætermittendum est, quod quanuis in inferioribus ac ferinis animæ viribus, nõnquã vel vitiosa dilectatio ex prosperis, vel inordinata tristitia ex aduersis, oriatur, & quanuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet vitij impetū in te sentias, quãuis ad obediendum minus procliuis permaneas, id nihil spiritali obsistit profectui, nihil horum vitæ minuit integritatem, modo in superiori mentis ratione quietus,

im-

imperturbatusque perseueres, & Deo plenè adhærens, absurdis passionum motibus non consentias. Cum sic sollicitaris, existima te alterius personã tũc induisse, & non à te ipso, sed ab alio ad malum stimulari, & illum, quicumq; sit, derideto. Blossius. Si scire velis, cur facile pacem amittas internam, dicam: quòd spiritus tui pacem in ore hominum, non in conscientia testimonio, non in Deo corda & renes scrutatante, collocaueris. Profectò iam viuens incola esse posses paradyfi, si affectionum tuarum propensionibus renuncians, diuinæ voluntati in omnibus quæ erga te ordinat & disponit, voluntatem tuam coaptares. Nil enim aliud te turbat, quàm proprius amor, quo te ipsũ quæris, quo ad te ipsũ reflecteris, quo te in te ipso, nõ in Deo diligis: hic solus turbat animam tuam: ex hoc oritur omnis passio & affectio vitiosa, omnis denique inordinatio & confusio: atq; quò magis venenosus hic amor in te extinguitur, eò magis vera filiorũ Dei libertas, verusq; Dei amor in mētis tuæ penetalibus germinat. Quapropter si tibi oranti, medi-
tanti

SECUNDA PARS

tanti, sacrificanti, aut sacræ lectioni insi-
 stenti, aut quoduis aliud pium opus fa-
 ciēti, sapidus ille deuotionis affectus nō
 affuit, perge nihilominus incœpta per-
 sequi, & concepto desiderio Deo placen-
 di, offerro illi in laudem æternam, sterili-
 tatem tuam & laborem, dicens. Domine
 sterilitatem & angustiam hâc offero tibi
 ad laudem & gloriã tuam, atq; eam vniri
 velim vnigeniti filij tui, doloribus, quos
 pro me pertulit. Hæc enim si toto cordis
 affectu dicas, non minus erit illi grata
 ariditas tua, quàm internæ dulcedinis af-
 fluentia : imò fortè gratior, cum deuo-
 tio rationalis certior sit & Deo acceptior
 quàm sensibilis. Est autem deuotio ra-
 tionalis omne peccatum fugere & execra-
 ri, voluntatem verò Dñi vbiq; diligere,
 & amplecti: si hâc possides, nil decreset
 mercedi tuæ, etiam si illa careas. Fuge
 nimium animi mœrorem, vitiosam ani-
 mi deiectionem, superfluos conscientiæ
 scrupulos, perplexas confessionis semel
 factæ repetitiones, & cæteras huiusmodi
 animi perturbationes: spirituales enim
 profectû nimis impediunt. Quos tristi-
 tia

tiæ ac pusillanimitatis laqueos tendere solet diabolus nouis in vita spiritali tyronibus: prædicta enī mala omnia producit nimia pusillanimitas, & abiectio timida, quā qui occupatus fuerit, varijs erroribus inuoluitur, oēs actiones suas peccata esse existimās. Vnde fit, vt in perpetuo quodā angore positus, perpetuāq; mentis perturbatione fluctuās, seipsum miserè absq; vlla causa sæpe excruciet. Quibus meritò est cōdolendum, cum in perturbationis profundū rapiantur, qui tñ si prudentium consilio, potiusquā proprio iudicio prōptè & intrepidè velent acquiescere, facilè ab eo mētis morbo liberari possent: quod ni fiat, nunquā ad illam expetitā mentis pacem cum Deo perueniet: pacem illam iucundam dico, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarum oblita, feliciter in Domino conquiescit, & inter dilecti amplexus sui frequēter obdormit. Nullis verbis satis explicari potest, quantum lætitiæ mēs in huiusmodi pace percipiat, dum ex deliciarum spiritalium abūdantiā, seipsam nō capit, dum inæsti-

EST SECUNDA PARS

mabili dulcedine repletur, ac tota repleta inebriatur, & inebriata in sanctam adducitur securitatem. Sed heu quãdiu in hoc corruptibili ac terreno corpore immoramur, non licet diu hac sancta Dei frui copula: sponsus enim accedit, & recedit: ostendit se, & iterum abscondit. O quale præsentium rerum fastidium, qui gemitus, quæ suspiria sanctam animam subeunt, quãdo ex eo excessu ad seipsam reuertitur: quando ex tantis diuitijs ad tantam inopiam, ex tantis delitijs ad tantam miseriam, ex gratissima spiritus tranquillitate, ad tam inamænas distractiones relabitur. Verumtñ hi gemitus, & intima suspiria, nõ modicam interim exhibent spiritui consolationem: imò etiam sponsum, vt reditum maturet prouocare solent. Aduertédum etiam est, exercitiũ quod aspirationibus, ac breuibus & iaculatorijs precationibus fit, quouis altero exercitio ad extirpanda vitia efficacius esse, ideò in promptu habendæ sunt aliquæ, quibus mentem tuam ad Deũ, quoties velis, reuocare possis. Sunt autem in triplici differentia: Quædam dicuntur

Deo

Deo quasi absenti, nempe verba amatis, animum dilecti amore ardentem significantia, & velut ipsum de facie videre appetentem. Qualia sunt: Quando licebit mihi te videre? Quando tecum manere potero? Quando mundus iste mihi filebit? Quando sic in te abscondar, ut à nulla creatura valeam inueniri? Quando fiet, ut omnes huius seculi vicissitudines, & oia eius impedimenta mihi cessent? Quando erit, ut hæc miserabilis captiuitas solvatur? Quando inclinabuntur umbræ, & æternitatis dies aspirabunt? ¶ Quandoq; formantur tanquam amorosa colloquia ad Deum quasi præsentem, ut sponsum amantissimum: qualia sunt. O amor, ô refugium meum, ô gloria mea, ô delitiæ, ô thesaur^{us} meus, dulcedo mea, quid velle possum præter te? Quid proderint mihi omnia sine te? Tu solus sufficis animæ meæ. In his non quærenda est verborum affectata polities, cum Deus eã nõ quærat, sed solum affectus puritatem: ideo licet non ornatè, quanuis barbarè & confusè deprecêris, eadèq; verba crebrò repetas, non minus gratas orationes tuas

SECUNDA PARS

existimes: imò verò exorabile pectus ei⁹
 facilius expugnatur, si suavius & ardētius
 eadem repetantur. Fidelem tñ animam
 his exercitationibus deditam perturbare
 non debet, si fortè raro sentiat se intimè
 Deo, ad quem aspirat, copulari: ipse enim
 non minus voluntate, sanctoq; desiderio
 lætatur, quàm si tota amore liquefacta,
 plene sibi iungeretur. Frequenter nãq;
 sublimi ac pura contèplatione suspendi,
 gratia peculiaris existit, quam Dominus
 non omnibus electis conferre dignatur.
 Præterea anima illa quæ non ita dudum
 Ægypto egressa est, & quam vitiorum
 squalor adhuc deuenustat, modestiæ fi-
 nes caueat trāsire, hoc est, nō se temerè
 in sacratissimos illos sponsi cœlestis am-
 plexus ingerat, sed prius ad Dñi pedes
 prostrata, sordes abluere, formam exco-
 lere, habitum cōponere, mores corrigere
 curet: quæ omnia vbi tandem in melius
 cōmutata fuerint, tunc demum liberius
 (seruato tñ liberalis verecundiæ modo)
 se erigēs, ad sublimiora obsequia æterni
 Regis assurgat. *Blosius.*

Blosius.

¶ Nolito repēte fieri summus, nolito po-
 tius

tius preuolare, quàm progredi, ne te tor-
 queat ad cœlestis theoriæ sublimitatem
 peruenire non posse: humilis esto, recûbe
 in nouissimo loco: quod si facias, aliquân-
 do dicet tibi paterfamilias: Amice ascen-
 de superius. Quare affligeris? Quare per-
 turbaris, quòd exercitationes quibus alij
 vtuntur, psequi nequeas? Nil refert qua
 via incedas, modò ad charitatem perue-
 nias, ad quã varijs vijs perducimur, qua-
 rum quædam licet alicui sit commoda,
 non tñ ideò omnibus utilis est, non enim
 omnibus eadem exercitiorum ratio con-
 tenit. Eas igitur exercitationes tibi assu-
 me, quæ naturæ tuæ congruant, non tam
 spectans quid, aut quantum alij præstite-
 rint, sed quid aut quantum tu præstare
 valeas. Hæc accuratè notanda sunt. Si
 senseris spiritum tuum lassari pulsu sen-
 sibilis compunctionis, eam solerter sub-
 terfugito. Quando autè deuotionis gra-
 tia præsens est, caue ne spiritum tuum
 importunè, aut intempestiuè ad feruoris
 augmentum impellas, sed placidè fac in-
 sistas amori. Ne ad magnum & intolera-
 bilem precum numerum quotidie persol-

SECUNDA PARS

uendū te irreuocabiliter astringas, quin potius pro affectu tuo minue vel auge exercitia tua, nisi votum aliter facere cōpellat, aut obedientia: & licet, iustis tñ de causis, ea penitus omittas, non ob id nimiū angaris animo, sed vbiq; in teipso liber & tranquillus esse enitere. Sanctum nāq; & ardens desiderium in conspectu Dei, iugis oratio est. Si fortè dies occurrat, in quo velles pro defūcto diutius orare, aut in alicuius Sancti cultū in oratione persistere, nec ad id otium suppetat: vel si mentis confusionē aut affectus duritiam metuas, si consueta deuotionis exercitia dulcia & te stimulatia omiseris: non ideò oportet ab his omnino cessare, sed satis est, si ea ad viuorum aut defunctorum salutē, aut alicuius sancti honorē Dño offeras, aut hac intentione p̄ficere statuas: opera enim tua pro tui amici ratione à Deo ipso suscipiuntur. Nil peragas cum pertinaci propriæ electionis decreto, nec ipsa quidē mentalia exercitia, sed diligenter sancti spiritus impulsū obseruato, ita vt pro eius libito, non autē pro inconstantia, leuitate, pigritia, ea

mutare, deponere, & resumere liceat. Si igitur ad felicitatem hanc peruenire desideras, oportet vt ab impedimentis transeuntium rerum liberum habeas animū: nam quidquid præter Deum queritur, mentem occupat, non satiat. Quare summo opere stude, quidquid à Dei amore te auocet, contēnere ac respuere: disce desideria vana expellere, inutiles curas ac sollicitudines reijcere: cōtēde intēpestiuarū hominum familiaritatis vincula rūpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos, vel quascūq; res alias externas præscindere: deniq; quæcūq; cor tuum irretire valent aut dissipare, fortiter propellere consuesce. Ne ab aliquo vnquam expectas singulariter amari, sed vt Deus præ omnibus à cunctis ametur, nullius præsentiam magnopere affectes, sed solum spiritualis profectus gratiam: quanquam nec sic quidem alicuius præsentia cū vitiosa animi inquietudine vel impatiētia concupiscenda est. Et quoniā varijs vijs Spiritus sancti impulsus interiorē hominem nostrū afficit, diuersisq; itineribus eum ad diuini amoris thalamū perducit,

SECUNDA PARS.

ideò oportet vt ad eius impulsus paratus
 sis & flexibilis, vt quocunq; voluerit in-
 flectaris, omni prorsus ppria electione
 semota. Nam aliquando gratius erit ac
 dulcius, ore proferre quæ oras: aliquãdo
 sola mète orare cõmodius erit ac vtilius:
 aliquando quælibet absq; longiori mora
 pertransire: aliquando diutius in eorum
 meditatione immorari: aliquando suavi
 affectu eadem orãdo repetere: aliquãdo
 diuersis verbis precari: aliquando psalmi
 recitatione, aut alia cõtemplatione plus
 dulcedinis accrescet. Præterea deuotio-
 nis suauitatem in ipsis exercitationibus
 nè impurè quæsieris, non in ea turpiter
 conquiescas, sed per eam ad Deum festi-
 nanter progredere: periculosa nãq; solet
 esse spiritualis ingluuies, qua aliquis gra-
 tiæ dulcedine ad sui oblectationem abu-
 titur. Anima quæ vitio hoc altius est in-
 fecta, nequit fidelis & pudica famula
 Christi censerì, non enim Deo gratis ob-
 sequitur, sed Dei donum plusquàm Deū
 ipsum diligit, ideò seruula mercenaria,
 non liberalis filia est habenda. Quod ex
 eo constat, mox nãq; cum illa sensibilis
 sua-

suauitas non blanditur, turbatur intimè acriter indignatur, consueta deserit exercitia, & timoris, pudorisq; habenis excussis, externis se applicat consolationibus: deniq; Deo seruiet, si ab eo se sentiat oblectari, alioqui ab eo recedit. Pudica verò Christi sponsa non in Dei donis, sed in Deo ipso conquiescit: quare siue Deus internam illam suauitatem infundere dignetur, siue aliter disponat, tranquilla permanens, hilariter suo sponso famulatur, Dei beneplacitū potius quam voluntatem suam exoptat impleri, inutilem se seruam & omni solatio indignam plenè cognoscit, atq; ideò spirituales oblectationes, quas cum humilitate recipit, ad profectum cedunt. Nouit enī affectus illos sensibili plenos amore ac dulcedine, quānis plerūq; aut ferè præclara signa salutis sint, non tñ indubitata salutis argumēta iudicari debere, nisi Spiritu sancto reuelante: nam aliquādo affectiones potius naturales sunt, quàm diuinæ, & in corde à Deo remotissimo gigni possunt. *Blosius.* ¶ *Idem cap. 27. canonis.*
Communes actiones, & ea quæ ad obedientiam

SECUNDA PARS

dientiæ rationem, vel proximorū necessi-
 tates spectant, semper priuatis exercitijs
 tuis anteponito, vt sic tuus esse desinas,
 nam vili quolibet opere per obediētiam
 fideliter peractio, nonnunquam magis in
 vitæ perfectione proficies, quàm si subli-
 mia exercitia, ppria electione suscipias.
 Quidquid per inobedientiam facias, to-
 tum id à Deo rejicitur, & fortè totum in
 perniciem cedit. Obedias igitur oportet
 prælatis tuis, etiam si illi minus rectè vi-
 uere videantur, nihil penitus sanctæ præ-
 ferens obediētiam, sed in omnibus obré
 perans, quæ certè mala non sint. Propriū
 est sanctorum (inquit Gregorius) aliena
 bona opera etiā si parua mirari, sua verò
 licet magna despiciere: reprobis verò è
 contra euenire affirmat. Cōsideratio est
 velut aīa fidei, actūs eā, siue eius actua-
 tio, aperit enim & expandit quæ latent:
 ideò nil confusè, & absque consideratio-
 ne credendum. Qui velit deuotionis ca-
 lorem conseruare, necesse est vt semper
 sanctis ignē sufflet cogitationibus, nam
 cum affectuum torrens sensualium nita-
 tur sēper illud post se trahere, cor nostrū

(si factæ desint orationes) facillime tepescit & alget: quare oportet semper sanctæ meditationis remo in contrarium niti. Natura namq; nostra instar est navis, quæ quanvis optimè compacta sit, & bitumine illita, minutissimis quibusdã rimulis fatiscens, aquam recipit: ideò assidue sentina hæc est nobis exhauriēda: nam noxius hic venialiū humor, frequēti cōpunctionis studio siccandus est. Semper iterum, atque iterū monebo, nè quis sibi persuadeat, contemplationis perfectionem in deuotione & amore sensibili, quem erga Deum experimur, consistere: nam is amor non spiritualis est charitas, sed instrumentum ad illam: nec aliquis sibi arroget, aut gloriatur de eo deuotionis impetu, & actibus anagogicis: quoniã hæc naturali exercitacione, etiã sine gratia, possunt comparari. Quam obrem cauendum nimis est viris spiritualibus, nè prima intentio & præcipuus illorum scopus sit, suauitatem eam consequi, & deuotionis dulcedinem, sed mortificationem propriam, & resignationem propriæ voluntatis in diuinam adipisci: aliàs Dei gra-

SECVNDA PARS

gratia abutuntur, etiam si contingat eos in die septies rari. Re ipsa compertum est, nihil esse sublimius, dignius, dulcius, quàm diuinæ dilectioni actuali imorari, sed omnis difficultas in eo consistit, si instrumenta media deficiant, quibus ad eam sublimitatem actionis vtendum est: media enim sunt, quæ ad ea sublimia disponunt, & vt vno verbo dicamus, ceteros oportet externarum rerum amores expellere, vt aut non sint, aut si penitus expelli nequeant, ita ordinati sint & remissi vt diuino amori non officiant. Mirum quippe est quàm impotens sit animus noster ad duo intense amanda, quod patet etiam in amore naturali: nam si mater ardentissime vnū ex filijs diligit, circa aliorum dilectionem remissior fiat necesse est: angustum enim est cordis nostri stratum, nec satis potest duos capere amores, sed alter illorum repescit necessario, vt habet Esaias.

¶ Quod perfectio cōsistat in parte affectiua.

CAP. V.

SA-

Satis constat Christū Dñm perfectionis viam docuisse: perfectionis in qua quæ non solum eruditis, sed etiam simplicibus & idiotis conueniret, cum ad eam simplices elegerit, ac dixerit. Confiteor tibi, quia abscondisti hæc à sapientibus. Patet autem omnibus, simplices ad partis intellectiuæ perfectionem per acutas meditationes & considerationes puenire non posse: poterunt verò partis affectiuæ perfectionem contingere per ardentissimas affectiones erga Deū & diuina. Hoc ergo primū laboris nostri sit opus, ac vt hæc in nobjs germinet, curandū est. Ad quem affectus ardorem excitandum satis est mysteria fidei simpliciter apprehendere, quòd Deus pater noster sit, quòd pro nobis homo Christus factus est, nec tñ huc pertinet subtilia plene considerare aut scrutari. Veruntamē si affectus durus sit & aridus, meditationibus est excitandus, & earum frequētia insufflāndus, donec accendatur: atq; in ipsa vehementi inflāmatione non in consideratione immorandū est. Quare spirituales præceptores non probo, qui solum id
 di-

SECUNDA PARS

discipulos suos docere curant, quo pacto meditentur, & meditationum rationem reddere possint, ac vt nouas excogitent. Vnde sæpe fit, vt hi potius curiosi aut subtiles prædicatores euadât, quàm deuoti religiosi: existimant namq; plenè satisfecisse, si aliquid noui vi meditationis inuenerint, qui tñ nunquam vel sero ad veram vnionē, quæ sola volūtate perficitur, ascendunt. Illud ergo summo studio est enitendum, voluntatem nostram plene Deo addicere tanquam summo parenti & pio benefactori nostro: de meditationibus verò id tātū decet assumere, quantumcuique pro sui ingenij modulo sufficere videatur. Vidimus enim sæpe simplices, nuda quadam apprehensione eorum quæ fide credūt in amorem Dñi vehementer excitari: ideò erudiēdi sunt, vt Deum sibi in omnibus proponant, & intime erga illū affici studeant, ea verò quæ ad intellectum pertinent, non nimis anxie curent, nevē spiritum quarundam meditationum finibus astringant, sed libere intra Deum ac diuina eum vagari permittant. Meditationibus namq; non

ali-

aliter quàm lignis vtendum est, ad amoris ignem eliciendum, nutriendum, vel accendendum: quæ tñ si illū præfocant, reijcienda sunt. Ideò ea meditationum portio assumenda est, quæ ad excitandos affectus satis esse videatur, qui si cessent, aut cor tepescat, ad considerationū suasionem confugiendum est. Si fortè contingat cor in amore accésu affectionis delectatione detineri, non inde amouendum est, aut deturbandum vt ad meditationes se conuertat: nam cum in fine quiescat, non decet ad media reuocari. Sunt tñ aliqui in rerum speculationem adeò procliuēs, & ad scrutandum proni, vt cum aliquid noui inueniunt naturaliter, delectentur, atque hi hanc viam ad exoptatum finem cōsequendū esse optimam omnibus persuadere volunt. Quapropter certas præscribunt cōsiderationes infallibiliter explendas, cunctos sua naturali propensione metientes: atque inde vniuersalē regulam spiritualis vitæ colligere quærunt, non attendentes ad amorem vnitium (ad quem Dominus omnes cōpellat) varijs modis peruenire posse,

SECUNDA PARS

posse, & breuiorem ad id esse viam affectuum quam meditationum. Hic tñ aduertendum est duplices esse cōsiderationes: quædam enim feruidam affectionē præcedunt, atq; hæ licet difficillime cōparentur, tñ illam parere & nutrire solēt, quæ Tyronū propriæ sunt: quædã verò affectionem è contra sequuntur, ita vt vnitiui amoris feruor eas quietissime ac suauissime pariat. Nam cum cor diuino æstuet amore, multa erga Deum, & varia Christi mysteria absque vi aliqua aut laborioso discursu intellectui præsentantur, quæ licet homini postea loqui vel scribere. Cuius generis credo fuisse meditationes Bernardi, quas in oratione habēs, fra tribus postea proponebat aut scribebat. Præterea existimo consequentiam hanc apud omnes valere. Petrus caret illa dulcedine spirituali, seu deuotione sensibili, ergo est distractus & vagus mēte, ac proinde si affectiones amoris exercere velit, id facere non poterit, nisi quadam vi & electione ad singulas adhibita. Dicitur tñ tunc habere spirituales atque essentialē deuotionem, quando dulcius sit
illi

illi & iucundius in eo actu persistere, quam
 ea relicta ad humana gaudia, ac corporis
 recreationes descendere. Insuper aduer-
 tendum est, meditationem nil aliud esse
 quam vehementem considerationem ad
 alicuius rei inuestigationem assumptam,
 siue illa sit Christi mysteriū, aut scriptu-
 ræ locus, aut diuinū aliquod attributū.
 Hæc autem meditatio duplex est, dupli-
 cem enim finē habet, quem in ipso actu
 spectare possit. Aliquādo namq; verita-
 tem scrutari contendit, & huiusmodi me-
 ditationi incumbunt qui concionantur,
 legunt, aut super diuinis scripturis scri-
 bunt. Aliquando verò meditans non in-
 quirit veritatem aliquā, aut sensum an-
 tea ignotum, sed affectus duntaxat inflā-
 mationem: iuxta illud, In meditatione
 mea exardescet ignis, atque hæc propria
 eorum qui Deo sunt deditissimi, habēda
 est, & simplicibus atque idiotis cōuenire
 potest. Ideò qui volunt proficere, in ele-
 cto aliquo mysterio aut passionis Christi
 actu, vel Dei attributo aciē mentis figāt,
 & ibi insistant necesse est: nec ad alia
 recedant, donec inflāmetur affectus. Ve-

S ruita-

S E C V N D A P A R S

rūtamen quidam experti scripserūt hoc
ultimū meditationis genus potius auscul-
tatione exercendū esse, quā discursu,
inquisitione, vel ruminatiōe, iuxta illud

Pf. 84. Audiā quid loquatur in me Dñs Deus;
potius impulsu volūtatis in admirationē
& dilectionem, quā intellectus ad spe-

Bern. culationem. Bernar. Ser. 62. super Cant.
præcipit contemplationi intentum divi-
nitatem admirari, non autem scrutari:
nam non admirator maiestatis, sed scru-
tator opprimetur à gloria. Scrutato-
rem verò illum divinæ voluntatis esse iubet,
quomodo .s. Deo placere valeat, is nāq;
scrutator quantumcunq; sit diligentissi-
mus, non opprimetur à gloria, quin po-
tius in ipsius gloriam tale vertetur scruti-
nium. Idem Bernard. de scala claustra-
lium meditationem sic definit. Medita-
tio est studiosa mentis actio, occultæ ve-
ritatis notitiam ductu propriæ rationis
inuestigans. Contemplatio est mentis in
Deum suspensæ elevatio æternæ dulcedi-
nis gaudia degustās. Lectio inquit, me-
ditatio inuenit, contemplatio degustat,

Luc. 11. oratio postulat: Dñs dicit: Quærite &

inue-

inuenietis: pulsate, & aperietur vobis: hoc est, quærite lectione, inuenietis meditatione, pulsate oratione, & aperietur vobis contemplatione. Lectio apponit ori solidū cibum, meditatio frangit, oratio saporem conciliat, contemplatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat & reficit. Lectio & meditatio tam bonis quàm reprobis cōmunis est, contemplatio verò nō nisi desuper immittatur. Illud, in meditatione mea exardescet ignis, exponit, intelligens de igne desiderij perueniendi ad contemplationem. Bernard. Ser. 68. super Cantica. Merita proinde habere cures: habita, data noueris: fructum speraueris Dei misericordiam: & omne periculum euasisti paupertatis, ingratitude, & præsumptionis.

§. I.

¶ Habere ergo stude merita ad promerendum non ad præsumendum, habere licet præsumptionē non de meritis proprijs sed de Dei ipsius misericordia: sed illud attendere oportet, quòd sicut ad meritum satis est de meritis non præsumere, sic meritis carere satis est ad dam-

SECUNDA PARS

nationem. Non tamen cuius animæ licitum est dicere seu promere ineffabile illum diuini amoris ructum: Dilectus
Cant. 2. meus mihi, & ego illi. Sed tantum animæ illi quæ nil præter Deum amat, vel quod propter Deum dignum sit amari, cui vivere Christus non tantum sit, sed iamdiu fuerit, cuius otium & studium sit, prouidere Dñm in conspectu suo semper, & sollicite corâ eo ambulare. Bernar. super
Pf. 15. *Bern.* *Cant. 69.* & idem ser. 67. hæc scribit. Dilectus ita sollicitam de anima curam gerit, ita illi inuigilat, quasi nil aliud agat, quæ sponsi sollicitudo & studiū eam reddit non minus sollicitam & ipsi intetam, quàm si nil aliud videat, aut curet præter ipsum. In plerisque autem intelligã mihi adesse sponsum, videlicet si senserō pectus & sensum, ad intelligendas scripturas, & sermonem sapiētiae percipiendū aperiri, & eius fructus ex intimis ebulire, aut infuso lumine desuper reuelari mysteria, aut certe expandi mihi quàm largissimū cœli gremiū, & vberimos inde infundi meditationum imbres. Item si pariter affluat humilis quædam sed pinguis

guis intimæ asperſionis deuotio, vt veritatis amor agnitæ intimū vanitatis odiū in me generet & contemptum, ne forte aut ſcientia inflat, aut viſitationis frequentia extollat. Quòd ſi pro viribus perſeuerem tantæ dignationi æquis ſemper actibus & affectibus reſpondere, ita vt gratia Dei in me vacua dici nequeat, tunc etiam manſionē diuini Spiritus apud me conijcere potero. Quantam exiſtimas ex ea manſione inter verbū & animam gratiam familiaritatis oriri? Quanta (bone Deus) de familiaritate ſequitur fiducia? Quæ cum ita ſint dicere non veretur: Dilectus meus mihi & ego illi. Huius igitur dilectionis gratia ardētī ſolicitudine inquiri quomodo ſponſo placere, & ipſi in omnibus & per omnia reſpondere valeat. At recedēte ſpōſo, ideſt, dulciſſimæ, contemplationis gratia ceſſante, ſponſa reuocat abeuntem, & poſt eum magnis ardentiffimorum deſideriorum vocibus reditum poſtulare non ceſſat. Valida enī vox eſt deſiderium dicens: Reuertere reuertere dilecte mi. Et, Vultū tuū, vultū tuū Dñe requirā, ne auertas faciē tuam

SECUNDA PARS

à me. Hæc vox cōtinua esse non desinit, cum affectus desiderij continuus semper existat. Profectò sacramento hoc solum illa anima fouetur, quam frequēter spōsus inuisere sit solitus, cui familiaritas assum, cui gustus famem, cui contemptus omnium terrenorum otium dederit. Cui animæ ideò sponsus se subtrahit, vt recedens auidius vocetur, & rediens fortius teneatur: ideò enim aliquando simulat se longius ire, non vt abeat, sed vt audiat, Mane nobiscum Dñe. Hæc Bernard. ser. 74. Quo in loco fatetur verbum sæpe in animam suam descendisse, ac signa aduentus sui exponens, scribit: quæ tñ maxima mentis trepidatione palam se proferre ait. Periculum (inquit) meum video, nec illud videns, fatis caueo, vos me cogitis, & prorsus cogitis ambulare in magnis & in mirabilibus super me. Heu quàm vereor, ne subinde audiam: Quare tu delicias meas enarras, & assumis sacramentū meum per os tuū? Excusabit forsā audaciā trepidatio ipsa mea, sed multo potius vestra, si inde proveniat ædificatio. Prodar igitur, vt pro sim, & si profeceritis

VOS,

Luc. 24

Ps. 130.

vos, insipientiam meam consolabor, si minus confitebor. Dixerat autem superior in fine Serm. 73. Ego quidquid illud est, quod in meipso diuino munere experiri licuit, coram eloqui non verebor. Nam si postquam auditum fuerit, vile videatur & contemptibile, non tamen id mea referre existimo: scio enim quod spiritualis vir me non despiciet, reliqui vero me non intelligent. Igitur quando Verbum ad me venit, vnde veniat, aut quo vadat, qua ingrediatur, aut qua exeat plene nescio. Item, licet ingressum eius, aut exitum nunquam sensi, praesensisse tamen fateor. Sentio quando adest, cum abest, affuisse recordor. Quæris, cum ita sint inuestigabiles viæ eius, & vestigia eius non cognoscantur, vnde norim ipsius praesentiam: libentissime dicam. Ex quam plurimis signis (quæ superius ex eodem attulimus) videlicet veniens euellere, destruere, ædificare & plantare, arida rigare, tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida inflammare, denique mittere praua in directa, & aspera in vias planas, vt benediceret anima mea Dño, & omnia quæ intra me sunt

*Rom. 11.**Pf. 76.**LUC. 3.*

SECVNDA PARS

Pf. 102. nomini sancto eius. Erant tunc temporis in me penitus compressi carnales affectus: & ex eorum compressione admirabar potentiã virtutis eius: ex meorũ occultorum redargutione, profunditatẽ sapiẽtiæ eius intellexi, ex morũ meorũ quãtulacũq; emẽdatione mansuetudinẽ bonitatis eius expertus sum, denique ex renouatione spiritus mei, & interioris (vt sic dicam) hominis, decoris eius speciem percipere licuit. Post illius verò dilecti discessum ebullienti ollæ, si ignẽ subtrahas, similis maneo, illico enim langore quodam tepescunt, ac frigescere incipiunt interiora mea, hoc autem signo abscessũ eius plene nouerã. Cuius discessu necesse erat animam meam tristari, donec iterũ reuerteretur. Quare familiarissimũ erit mihi sponsæ verbum: Reuertere dilecte: & quoties elabetur, toties à me repetetur: nec clamare cessabo, quasi post abeũtis tergũ ardenti cordis desiderio, vt redeat, & reddat mihi lætitiã salutaris sui, & reddat mihi seipsum. Fateor vobis filij quod nil aliud interim libet, dum abest quod solum libet: idq; postulo, vt non in

vacuum veniat, sed plenum gratiæ & veritatis, more nempe solito sicut heri & nudius tertius; ut .s. sciam exultare cum tremore, ut vere ostēdat me mihi, ne quasi insolenti deuotione priuatim exultare incipiam. Nam ea de causa plerisque deuotionis gratia priuatos legimus, quod plusquā oportuit sibi in ea cōplacuisset, ut Angelo illi accidit de quo scriptū est Ezech. 28. Perdidisti in decore tuo sapiētiam, quod totū se nō retulisset in Deū, *Mat. 23* quod se virginibus fatuis similem nō cognouisset, quæ non alia de causa stultæ factæ sunt, quàm quod se sapiētes reputauerint. Ideò illis dictum est. Nescio vos, prout & illis qui miraculorum gratiam ad suā vsurpare gloriam voluerunt. Denique omnia quæ nobis diuina bonitas liberali manu contulit, mox amittimus, nisi ea fidelissime reponamus, atq; in manibus ipsius benignissimi datoris recondamus. Veni ergo dilecte & assimilare capræ hinnuloq; ceruorum. In caprea acumen est visus, in hinnulo hilaritas: veni ergo hilaritatem, & lætitiā, ac mei & tui acutissimam cognitionē simul *Cant. 8.*
 infun-

SECUNDA PARS

infundit. Si forte hæc non intelligis, non mirandū est, nam vt ipse Bern. in ser. 79. scribit, cum amor ubiq; loquatur, necesse est vt qui horum, quæ dicuntur, notitiam velit adipisci, amet: alioqui frustra ad audiendum legendumue amoris carmē accedet. Frigidum enim pectus ignitū eloquium capere non potest: ac quemadmodum qui græce non nouit, græce loquentem non intelligit, sic qui nō amat, amoris idioma percipere non valebit: quin imò in auribus eius erit velut æs sonans, aut cymbalum tinniens.

§. II.

¶ Audito præterea hæc, quæ de amore scribit idem Bernar. ser. 83. super Cant. *Eph. 5.* Meritò dicit Apostolus: Ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos: Ea nāq; animæ ad Christum vnanimitas per amorē. s. vt diligat sicut dilecta est, maritat animam verbo, nam si perfecte diligit, nupsit. Hæc vnanimitas animam accendit, vt ad Deum fiducialiter accedat, & verbo constanter inhæreat, consulens illum de qualibet re, denique quantum capax est intellectu, tantū desiderio audax

dax existit . Nec obstat dissimilitudo vel
 imparitas personarum : nam amor reue-
 rentiam nescit , qui ab amando non ab
 honorando dicitur : honoret fanè , qui
 horret , qui stupet , qui metuit , nulla horū
 penes amantem sunt , amor sibi abūdat ,
 amor vbi venerit , cæteros in se traducit ,
 & transmutat affectus . Propterea amans
 anima amat , & nil aliud præter amorem
 nouit , fertur votis , trahitur desiderijs ,
 dissimulat merita , maiestati oculos clau-
 dit , quos aperit voluptati . Deniq; abeū-
 tem spōsum intrepida reuocat (nec mirū *Ps. 111.*
 ponens enim in salutari fiducialiter agit
 in eo) & cū fiducia delicias repetit suas ,
 solita libertate non Dñm vendicans sed
 dilectum . Reuertere (inquit) dilecte mi ,
 mirum quippe videri debet , cur ille à
 nobis honorandus & meritò stupendus
 amari potius à nobis exigat : sed cum
 sponsus & sponsa sint , quam aliam inter
 sponso quæris necessitudinem , quàm a-
 mare , & in simul amari . Adde quòd hic
 sponsus non solū amans , sed amor ipse
 est . Non memini me vnquã legisse quòd
 sponsus honor esse vellet ; dixit enim
 ali-

SECUNDA PARS

Malac. aliquādo, Si ego pater, vbi honor meus?
1. Sed cū sponsum exhibeat mutat verba
 dicens. Si ego sponsus vbi amor meus?
 Deniq; honor ille, qui nō ex amore pro-
 venit, non honor est, sed adulatio, & licet
 soli Deo honor & gloria exhiberi debeat,
 horum neutrum Deo gratum est, nisi a-
 moris melle condita fuerint, amor per se
 sibi sufficit, & per se & propter se placet,
 ipse amor sibi meritum, ipse sibi præmiū
 est, non requirit causam, aut fructum po-
 stulat, fructus namq; vltus eius est : amo
 (inquit amans) quia amo, & amo, vt amē.
 Inter reliquas animi affectiones solus
 amor est, in quo creatura creatori respō-
 dere valeat, licet non ex æquo : nam si
 Dñs mihi irascatur nō ideò licet mutuo
 irasci, in amore verò non sic: nam cum
 Deº amet, nil aliud expetit quàm amari,
 & ad hoc potissimum amat vt mutuo a-
 metur amore, cū sponsus sit pure amor.
 Filij huius seculi quanuis parētes amēt,
 tñ id faciunt de hæreditatis accessione
 cogitātes, qui amor suspectus existit, cū
 in spe alicuius rei adipiscendæ colloce-
 tur. Purus amor mercenarius non est.

Purus amor spe non alitur, diffidentiaē
damna nō sentit : & hoc vere est esse spō
sam : nam sponsæ propria spes & suppel-
lex vnus est amor. Hæc ille : & addit, A-
morem hunc tantum serenitatis, quantū
sinceritatis habere. Qui vinū vendibile
populo exponunt, vt magis venale fiat,
primum cuilibet petenti poculum gratis
exhibent, si plus velis, pecunia præsentī
poteris cōparare : non aliter Dñs initio
Tyronibus spiritalis dulcedinis poculū
absq; eorū meritis propinare solet, po-
stea verò eos in ariditate relinquit: vt vi-
res suas exerceant, & proprijs expensis
expetitam ac iam degustatam comparēt
dulcedinem. Dilectio dicitur fortis vt
mors : nam tanta illius vis est, vt in homi-
nibus viuētibus affectus extinguat, quos
sola mors delere poterat. Exempli gra-
tia, quidam sunt, quos nisi mors castos
aut humiles reddere posset, hi tñ diuino
ardentes amore, affectionū ignē diuina
dilectione sopire valent. Bernar. ser. 82.
sup. Cāt. dicit : hypocrisis duplicitatisq;
virus hereditario iure ad omnem Adæ
& Euæ posteritatem pertinere, cum hi
post

SECUNDA PARS

post peccatum duplicitatis vitium induerint, & nuditatem suam ficulneæ frondis umbra, & verbis excusatorijs tegere conati sunt. Atque hæc hæreditas in filios descendit, qui nolunt, aut ægre patiuntur videri id, quod sunt. Ipse etiam alibi scribit: Mali volunt esse, & non videri: boni verò videri cupiunt, cum non sint. Idem Ber. ser. 84. Optimus tunc pessimus efficitur, si id ipsum optimū esse sibi ascribat. Dicis, absit à me vt talia suspicer, optime noui gratia Dei me esse, quod sū. O miser hypocrita dicas quæso, æquum existimas pro donis, quæ à Deo acceperis inanem gloriolam captare? Quod cū facias, ex ore tuo te iudico seruus nequæ es & fur. Nam quid scelestius esse potest seruo sibi domini sui gloriam vsurpante? Consule ergo Bernar. qui ser. 85. sic scribit. Dissentire & tibi aduersari oportet perpetuò, forti & vigili lucta aduersus te ipsum prælieris, necesse est, vt innatis affectionibus & inueteratæ consuetudini valeas reluctari. Si sponsæ sæpe complexum sponsi expertæ, ac solícite eius præsentiam requirenti (de ea autem sponsa

supra

superius loq̄batur) aliquis dicat. O peccatrix, cur nō times iudicis præsentiam? Fidenter respondebit, non timeo : quia amo, quod ni amarer, facere non possē, paueant, qui non diligunt. Nam quibus amare non datū est, quid ni insidias assidue metuant? Ego verò amans mutuo me amari dubitare nequeo, nec eius vetebor vultum, cuius dulcissimum senserim affectum. Nunquid quæsitus irasceatur, qui contemptus aliquando dissimulavit? Aut repellat inquirentem, qui cōtēnentem requisivit? Ideò cum illius clemētiam expertus fuerim, fortior ad eius inquisitionem fio. Bernar. ser. 84. Caue, ne spiritus tuus inquietus sit & vagus, ut spiritus Sathanicus, qui dixit: Circuiui terrā & perambulavi eam. Similis nāq; huic spiritui redditur homo suis affectibus addictus, licet in Angelorum cōmertio sit, i. virorū internæ quieti & vniōni studentiu. Vnde doctor quidam scribit verum ac prudentem spiritualis doctrinæ magistrum id potissimū eniti, & in eo omnem operam & studiū collocare debere : nempe in dirigendo ac simplifi-

cando

SECVNDA PARS

cando discipuli spiritu. Discipulus item intelligat, necesse est in ea cordis simplificatione sitam esse omnem sui profectus spem, ideoq; ab eo frequenter debet quaerere praceptor: Quid hoc temporis articulo cogitas? Quae cogitatio subit quando in hortum te cõfers? Vt pro discipuli responsione plenè intelligat, quid prouidendum sit erga illius cõmodum, quod si faciat, assimilabitur vigilanti & prouido pastori, qui gregem suum ducit ad interiora deserti. In eo qui in disciplina spiritalis vitæ velit proficere, ante omnia dirigendum est cor, quemadmodum in sui compositione corporis primo formatum est. Nam iuxta D. Bonauent. sententiam: omnis exterior vagatio ex interna dissolutione promanat, ideo radix est prius extirpanda vt ramus inde proueniens sterilescat. Caueat Magister in cõpositione oculorũ & manuum discipuli diu insudare, existimat enĩ tyro in ea exteriori compositione totũ verti negotiũ, vnde saepe fit vt ad eam se cõuertens, quae praecipuè curanda sunt, negligat.

Bonau.

¶ Do-

§. III.

¶ Doctor quidam & qui in spiritualibus exercitijs multos progressus fecerat, scribit, si post multam & profundam considerationem, & experientiam re ipsa comperisse nil maiori studio in religionibus curandum esse, quam ut tyronum seu novitiorum magistri sint inter omnes probatissimi, & in spiritualibus expertissimi: nam nisi optima educatio in principio adhibeatur, fit, ut quamplurima immedicabilia mala subsequantur. Tyronibus namque præceptore opus est qui spiritualis vitæ optime nonerit fundamenta substernere, & hoc proprie est ambulare in spiritu, ut cum discipulus verbo vno tentationes suas, & spiritualia dubia significare voluerit, confestim ipse intelligat quæ ille satis explicare nequit: imò inde conijciat tētationes sibi non explicatas. Et si ad hoc plures magistri non inveniātur, vnus aut alter si sint, per conuentus ad hæc docenda circūferantur. In hoc cognoscere poteris, an quilibet proprio ac priuato amore spirituali quieti, ac deuotioni sensibili inhæreat: si forte eueniat,

SECUNDA PARS

vt necessitas fratris contemplationis dulcedinem relinquere postulet: cōtemplās verò prætermisso charitatis actu, qui ad utilitatem proximi spectet, deuotioni sensibili insistat, hic potius seipsum querere, quàm Christo velle placere dicendus est. Heu (inquit Grego. in fine Moral.) quòd rectam intentionem nostram (quæ soli Deo placere appetit) nonnunquam intētio minus recta (quæ de Dei donis placere studet hominibus) comitatur. Si autē diuinitus districte discutimur, quis inter ista remanet locus salutis? Eidem nāq; intētioni, qua Deo placere cupio, nescio, quo pacto laudis humanæ intentio se latentem immiscet. Si infantulus ad matrē confugiat, dirum aliquid perhorrescens, vides quàm affectuose quàm pie illum excipiat, brachia extēdens, illum amplectatur, & vbera retegens, illum lacte foueat, faciē suam infantuli faciei dulciter apponat: longe dulcius (mihi credito) occurrit sūma bonitas his, qui illius causa affliguntur, iuxta illud Esaia. 66. Ad vbera portabimini, & super genua blandietur vobis. Doctor quidam hac vtitur
simi

similitudine: Siquis tibi in octo dies cō-
 modaret equum, vt libere eo vtereris, tu
 tñ toto illo dierum spatio equo non in-
 fideres, sed ipsū in stabulo ferocire per-
 mitteres, fortasse cum equitare velles, se-
 fōrem nō pateretur: ideò tu si stimulatū
 te sentias spiritualium exercitationum
 desiderio, aut pro Deo aliquid patiendi,
 aut in fratrum vtilitatem concionandi, nī
 ea desideria, quādiu stimulat, exequaris,
 auferetur à te talentum, nec iam poteris,
 quod prius poteras, vel saltē longe diffi-
 cilius, ita vt lucerna illa ardoris extin-
 cta in tenebris manere contingat. Obedien-
 ter igitur, auscultato spiritui & cōscientie
 stimulanti ad opera indubitanter bona,
 alioqui à multis bonis proculdubio ca-
 des, vt dicit Chrysol. Heu (inquit Bona.)
 quātōpere dolēdū est monachos quosdā
 zgre ferre in domo Dñi contēni, qui do-
 mi suæ non nisi contēptibiles esse potue-
 runt. Bernard. in 5. ad Eugen. Toties
 peregrinatur cōsideratio nostra, quoties
 ab æternis ad inferiora descēdit intuēda
 vel prouidenda: quando tñ per hæc illā
 requirit, non procul exulat, sed repatriat.

SECUNDA PARS

In hac valle lachrymarum moramur, in qua caro regnat, consideratio exulat: in qua sensus corporis vigent, mentis verò oculus caligat. Sunt qui gradum sibi in rebus sensibilibus constituunt, vt ad inuisibilia ascēdere valeant: longe tñ ille felicior qui rerum & sensuū vsu spreto, quantum humana fragilitas patitur, non ascēforijs gradibus, sed inopinatis excessib⁹ ad sublimia illa interdum contēplando euolare cōsuevit. Proh dolor: Quorsū affect⁹ nostros cceno imergimus? Quare timemus quæ non oportet, amamus quæ non decet, dolemus vane, gaudemus futilius? Et hoc est in causa quare libere volare non liceat: nec Deum hic comprehendimus (eo modo quo fieri potest) nisi sancti simus, vt cū omnibus sanctis eum cōprehendamus, vt inquit Apostolus ad Ephesios tertio. Si quæras qua ratione sancti comprehendant, dicam, Si sanctus es iam cōprehendisti, sin minus esto, & tuo scies experimento: sanctum autem facit affectio sancta, & timor Dñi sanctus, & sanctus amor. His duobus vltimis pfecte ornata mens velut à duobus brachijs dile-

dilectū complectitur astringit, & tenet:
 & ait, Tenui nec dimittam. Comprehen-
 dis autem timore sublimitatē potentiaē
 Dei, & ipsius sapientiaē profunditatem.
 Quid enim tam timendum quā poten-
 tia cui resistere non possis, & sapientia
 cui non valeas abscondi: amoris verò bra-
 chio cōprehendis longitudinem æterni-
 tatis, & latitudinē charitatis eius. Quid
 tam amabile quā æternus amor. Ecce
 iam utcūq; intelligis illud Apostoli: ut
 possitis cōprehendere cum omnibus san-
 ctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimi-
 tas, atque profundum. Hæc Bernard. &
 subiungit. Stupeamus ad sublimitatem
 potentiaē, paucaamus ad iudiciorū profū-
 ditatem, æstuemus ad latitudinem chari-
 tatis, sustineamus considerantes longitu-
 dinem æternitatis. Quando Dñs cor visi-
 tat deuotionis sensibilis stimulo aut fer-
 uore aliquo illum prōpte decet arripere,
 arreptum blande fouere, & feruentissime
 insuflare ut diutius duret. Grego. in epist.
 27. lib. 6. rogatus ut quibusdā monaste-
 rijs aliqua spiritualiter scriberet, rennit
 dicens. Monachi qui per compunctionis

SECUNDA PARS

gratiam sapientiæ fontem intus habent, nostræ siccitatis guttulis foris non egēt: nam quemadmodum in paradyso pluuia non fuit, sed fons de medio eius ascendebat, qui irrigaret faciē terræ: ita animæ quæ per compūctionis gratiā aquæ viuæ fontē in semetipsis habent, alienæ linguæ pluuia non indigent. Gregor. in vltimis verbis Pastoralis. Plerūque omnipotens Dñs rectorum mentes quāuis maiori ex parte perficit, imperfectas tñ in aliquibus esse pmittit, vt licet miris virtutibus rutilent, imperfectionis suæ tædio tabescant, & de magnis se non extollant, dum adhuc cōtra minima innitētes laborētur: denique cū extrema vincere non valeāt, de præcipuis actibus superbire non audeant.

*¶ Excerpta ex Opusculo Bonauenturae de
preparatione ad Missam. Cap. XXI.*

TRIA offert Deo sacerdos in Missa. Primum, corpus & sanguinē Christi, quæ sunt ibi realiter contenta. Secundū, offert passionem Christi, i. externa quæ per-

pertulit supplicia, & mortē deniq; ipsam,
 & hæc non sunt realiter contenta, sed re-
 presentata tantum. Tertiū, offert totam
 Ecclesiam cū omnibus donis suis, & hoc
 est sacrificium spirituale. Cum sacerdos
 pure liber est à mortali peccato, & nullū
 habens impedimentum, non ex reueren-
 tia sed ex negligentia celebrare omittit,
 tunc quantum in se est, priuāt Trinitatē
 laude & gloria, Angelos lætitia, peccato-
 res venia, iustos subsidio, in purgatorio
 existentes refrigerio, Ecclesiam Christi
 spirituali beneficio, seipsum remedio cō-
 tra quotidiana peccata & infirmitates,
 deniq; spōte diuinum eleuat cultum, la-
 triam denegans creatori. Celebrato sab-
 bato in corde tuo ab omni cura & cogi-
 tatione, considera odoriferā crucis obla-
 tionem, & cogita idē odoris esse in obla-
 tione tua ex opere operato: quare cauē-
 dum est, ne ex operantis parte puteat.
 Accedens igitur ad hoc sacrificium cele-
 brandum, rectifica in primis intentionē
 tuam, teipsum scrutās, quo desiderio ac-
 census accedas: nam si lucri, fauoris, con-
 suetudinis uē causa, cōmotus aduenis, vā

SECUNDA PARS

tibi, væ tibi, & væ omnibus quorum non paruus est numerus, qui ad sacerdotium promoueri student, non vt cœlestem, sed vt terrenum panē inquirant, & pro ambitione sua ditari possint de Christi patrimonio, ideò væ væ. Trahant te igitur desideria hæc. Primò peccatorum quibus morderis purgatio. Secūdò tuarū ægritudinum curatio. Tertiò desiderium alicuius gratiæ aut spiritualis beneficij impetrandi. Quartò vt calamitatem aliquam qua opprimeris subterfugere possis. Quintò, vt gratias agas pro beneficijs omnibus tam communibus quàm priuatis. Sextò compassio proximorū viuorū & defunctorum. Septimo, laudum Dei & sanctorū suorū cōmemoratio. Octauo, id intensissime postulare, vt Christus feruido amore visceribus tuis vniri dignetur, vt ardentius appetas augmentū gratiæ, purificationē ab omni carnis inquinamento spiritus, & ab omnibus tētationibus & periculis libertatem. Admirare, stupe, datā tibi potestatem quotidie operandi, quod semel Christus fecit in cœna. Meditare sacrificij efficaciam, recole di-

ligen-

ligenter illud : Hæc quotiescunq; feceritis &c. Cauebis aut summopere solum in eo sacrificio spiritualis dulcedinis ibi data gustum attendere. Gerson super Magnificat ita scribit . Celebraturus non tã inquirat an sibi deuotus, relictus, ac trãquillus videatur quàm si præcepta Domini seruauerit & seruare proponat: si verò ad hæc spiritualis dulcedinis stimulos senserit, gratissime recipiat. Immediatè ante cõmunionem dic mentaliter . Domine quis tu & quis ego sum, vt ausim te mittere in foetidũ & olidũ cor corporis atque animæ meæ sterquiliniũ. Quare me formasti, vt tibi iniurius esse possem? Mille enim annos non æque sufficere ad tam nobile sacramentum pro eius dignitate profiteor percipiendum. Quid ergo miser faciã qui quotidie delinquã, & in peccatis perseuerẽ? Christi doloribus summè condolès, ante illũ re ipsũ vilificã, & coram ipso effunde animam tuam. In fine, idẽ Beatus Bonauẽtura his vtitur verbis. Si post cõmunionem refectionem aliquam spiritualẽ non sentias, non leue indicium est spiritualis agri

SECVNDA PARS

ægritudinis vel mortis. Ignem posuisti in ligno & non calefcis? Mel habens in ore, non sentis dulcedinem? Depravatæ valetudinis certissimum id esse signû ne dubites. At si sentias spiritus lætitiã, attendas quæso, quantis te beneficijs cumularet, si vitam corrigeres, qui te in eã vitæ conditione manentem, tantis bonis sollicitare non cessat. Et certe mirandum est, quomodo post huius suavisissimi cibi perceptionem rursus ad degustãda stercorea reuertaris: hoc est, erga aliquam creaturarum afficiaris. Stude pro viribus conscientiæ puritatem, & actualem deuotionem acquirere, attende mēsam illã esse delectabilẽ simul & terribilem, tremendam & iucundam: ideò ama, time, treme, & fide.

*Ex soliloquio eiusdem D. Bonauenturae.
Cap. XXII.*

Flectamus genua cordis cum Paulo ad Patrem Dñi nostri Iesu Christi, vt per ipsum corroborati in interiori homine possimus cõprehendere cū omnibus sanctis, quæ sit longitudo, latitudo,
subli-

sublimitas, atque profundum. Quadripartita nãq; est exercitatio interior. Primo explorãda sunt interiora nostra atq; profunda, qualiter à Deo formata sint per naturam, deformata per culpã, reformata verò per gratiã. Secundo reflectendus est contemplationis radius ad exteriora nostra cogitanda: instabilis enĩ est & fragilis omnis humana opulentiã & dignitas. Tertio meditari oportet inferiora nostra .s. mortis necessitatem, iudicij seueritatem, gehẽnæ acerbitatẽ. Quarto erigendi sunt interiores oculi ad aternã illam ac perpetuam felicitatem.

¶ Ex itinerario mentis in Deum.

Cap. XXIII.

O Ratio mater & origo est omnis actionis sursum in Deũ, atq; insimul scaturigo veræ contemplationis, quæ est simplex deitatis intuitus cũ admiratione & suspensione, quod sic patebit. Summũ bonũ cuius fruitio beatos nos efficit: est supra nos: igitur nemo ad hanc fruitionẽ summi boni pertingere poterit, nisi supra seipsum ascendat: supra nos autẽ extolli non

271 SECUNDA PARS

non possumus, nisi vi superioris virtutis nos extollentis quæ auxilium diuinum proprie est, quod dari non solet nisi humiliter postulantibus. Atque ea de causa Dionysius in lib. de Mystica Theologia, volens nos ad mentales excessus instruere, præmittit primo orationē dicens. Oremus, idest, dicamus ad Dñm. Deduc me Dñe in via tua, & ingrediar in veritate tua. Orationi adiungendæ sunt binæ famulæ, quæ eam assidue comitentur, atque hæ sunt, conuersatio sancta, & meditatio perspicua: quibus omnibus facile erit ad contemplationē ascendere. Primo enim orandū est. Secundo sancte viuendum. Tertio meditationibus insistendum. Docet etiam paulò inferius tres gradus, quibus ascendere possumus ad contemplationē. Primus per id quod est extra nos, idest, per mundū sensibilibē, in quo elucent vestigia Dei. Secundus per id quod est intra nos, idest, per imaginē Dei naturalem reformatam. Tertius per id quod est supra nos, nempe per Deum ipsū. Vbi primo occurrit contemplandum ipsum esse Dei purissimum, quod

non

non potest intelligi nō esse, nec cogitari
 tanquam ab alio acceptū, sed necessario
 intelligitur esse primum æternū, simpli-
 cissimum, actualissimum, deniq; perfe-
 ctissimum. Execranda igitur est cæcitas
 intellectus nostri varijs sollicitudinibus
 & phantasijs distracti, cui non liceat hoc
 ipsum esse per quod omnia videt, sine
 quo nil cognosceret, acutissime conside-
 rare. Similes enim sumus homini qui cū
 intentus maneat ad varios colores viden-
 dos, non tñ lucem ipsam considerat, qua
 ad videndos colores utitur: atque si eam
 absq; coloribus videat nil videre existi-
 met: ita & intellectus noster circa parti-
 cularia intra occupatus, nō aduertit ipsū
 esse, quod tñ primo sibi occurrit: vidēsq;
 lucem illam purissimam nil plane se in-
 tueri opinatur, non intelligēs ipsam pu-
 rissimæ lucis caliginem esse summam mē-
 tis nostræ illuminationem. Hoc esse con-
 siderato fit transitus ad eius participa-
 tionem ad intra in Trinitate personarū.
 Deinde concludit quomodo post omnes
 has intellectuales operationes, oportet
 vt superius ascendamus secundū affectū,
 quod

171 SECUNDA PARS

quod fit, cum relictis illis apex affectus
 totus trāsfertur, ac trāsfōrmatur in Deū,
 quæ transformatio mystica est, & secre-
 tissima, quam nemo nouit nisi qui acci-
 pit, nemo accipit nisi qui appetit, non
 appetit nisi quē sancti Spiritus ignis me-
 dulitus inflāmat, quem Christus misit in
 terram. Quapropter parum studendum
 est inquisitioni, multum vnctiōni, parū
 linguæ, plurimum internæ lætitiæ, parū
 verbo & scripto, totū Dei dono. Si nosse
 velis, quomodo hæc fiant, interroga gra-
 tiam, non doctrinam: desiderium, non
 intellectum: orationis gemitum, non læ-
 tationis studium: sponsum, nō magistrū:
 Deum, non hominem: caliginem, nō cla-
 ritatem: non lucem, sed ignem penitus
 inflāmantem, & in Deum ardentissimis
 affectibus transferentem: qui ignis est
 ipse Deus. Sed quia scriptū est Exo. 33.
 Non videbit me homo & viuet: moria-
 mur & ingrediamur caliginem: impona-
 mus silentium solitudinibus & concu-
 piscētij ac phātasmatibus, vt cū Christo
 crucifixo trāsire possimus ex hoc mūdo
 ad Patrem. In principio opusculi quod

Paruum bonum dicitur, ita scribit. Re ipsa expertus sum in otio, æterni amoris affluentia non aspergi, nec etiam dū corporaliter grauabar, & præ itinere fatigabar, specialem illum ardorem sentire nō poteram, imò cum in omnibus his frigererem, pospositis reliquis quibus exterius detineri possē, saluatoris solūmodo mei aspectibus assistere contendi, & in eius odoribus immorari.

Ex Opusculo de septem itineribus æternitatis. Cap. XXIII.

Septem sunt itinera ducentia ad æternitatem. Primum, Æternorum recta intentio. Secundum, æternorum studiosa meditatio. Tertium, æternorū purissima contemplatio. Quartum, æternorum charitatiua affectio. Quintum, æternorum secreta reuelatio. Sextum æternorū experimentalis degustatio. Septimū, æternorum Deiformis operatio. Ad hæc itinera compellat Dñs animā dicēs. Surge, propera columba mea (spiritu simplicitata) amica mea, surge, & propera, iam hyems peccati ac frigoris transijt, imber

SECUNDA PARS

curarum distrahentium recessit : iam venit vernum tempus flores producens, tempus amputationis eorum quæ superflua sunt, tandem appropinquavit . Omnia hæc itinera abscondita sunt, superbis sapientibus, & mundi huius prudentia turgentibus : Incurvati (inquit) sunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius. Primum igitur iter merito recta intentio dicitur : nam vt dicit Grego. in Moral. Vigilanti cura in omnibus operibus intètio nostra pensanda est, vt nil temporale in his quæ agit, appetat, sed omne id in æternitatis soliditate figat : ne si extra æternitatis fundamentum actionis nostræ fabrica erigatur, totum opus redigatur ad nihilum : nam quælibet opera licet summa, frustra fiunt, si cordium intètiones extra æternitatis certitudinē deflectuntur. Sequitur secundū iter, stabilita enim mente in hac recta intentione, emergit continuo studiosa ac feruens meditatio, qua vehemèter insistimus ad inquirendam & inuestigandam veritatem. Differt hæc à cogitatione vt scribit Richardus, quòd cogitatio vagis motibus

ad

ad diuersa spatietur: meditatio verò ad
 vnũ tendat incessanter: ideò cogitatio
 absq; labore fructu caret, meditatio ve-
 rò licet laboriosa fructu affluit. Præterea
 sciendum est Dñm sæpe & multipliciter
 alloqui interius inspirationibus ac illu-
 strationibus ipsos meditates, quasi illos
 laborâtes & ex itinere fatigatos reficere
 velit: aliquando verò arguit & cõmina-
 tur Dñs, vt cum dicit, Si quis in me non
 mâserit, mittetur foras sicut palmes: ali-
 quando docet, suadet, pollicetur, conso-
 latur: & sic alloquentẽ Dñm alloquitur
 etiam anima humiliter ac reuerẽter. Vt
 enim (ait Bernar. super Cant.) sicut Dñs
 & Moyses mutuo ac familiariter quasi
 amici loquebantur: ita Deus animam, &
 anima ipsa Deũ suauissime alloquitur.
 Lingua verbi (inquit) est fauor dignatio-
 nis, lingua animæ est feruor deuotionis,
 qui hac caret, elinguis est & infans, &
 nullum potest illi esse colloquium cum
 verbo Dei. Cum verbum loquitur, fieri
 nequit, vt anima eius sermonem non sen-
 tiant: sermo nãq; Dei viuus est & efficax:
 nec etiã csi lingua animæ loquitur, potest

SECUNDA PARS

non exaudiri ab eo, à quo ad loquendum mouetur. Verba autem animæ ad Deū, feruentia sunt desideria (desideriū cordis eorum audiuit auris tua) vt scribit Gregor. admirationes, filiales timores, nostræ vilitatis perfectæ recognitiones, & similia. Insuper aduertendum est Diuinam allocutionē semper meditationē nostram præcedere: non enī nisi diuina inspiratione percussi, meditari possumus, quia hominis cor nisi à Deo iuuetur & illustretur, semper phantasias patitur. Nisi ergo (ait Richard.) diuina inspiratio ad meditationem mentem nostram excitet, exponens quid, quando, & qualiter sit meditandum, humana meditatio futilis remanet & vana, in ea namq; non exardescit ignis deuotionis, sed vanitatis. Diuina ergo allocutio inchoat, instruit, & perficit meditationem nostram, in ea meditatione quàm plures nuncios à dilecto nostro veniētes accipimus, qui nos de agendis iuxta Dñi beneplacitum, aut cauendis plene instruunt. Sequitur tertium iter, quod est contēplatio, quæ meditationi non aliter confertur, quàm terminus

minus ad quem, seu quies ad motū. Meditatio enī est inuestigatio & inquisitio veritatis æternorum cum magna animi industria, qua durante nondum anima figitur in æternis. At cum homo meditando, quod quærebat inuenit, quiescit in eo cum admiratione & mira iucūditate, ac tum dicitur contēplari. Quare meditatio ad contemplationem nō perueniēs imperfecta manet & minus utilis. Hoc ex Richardo. Diffinit enim contemplationem esse liberā intellectionē in æterna spectacula directam, ac cum admiratione suspensam. Dicitur autem libera quòd immunis sit nō solum à prauis affectionibus, & vanis cogitationibus, ac quibuscūq; tēporalibus imaginibus, sed etiā à discursibus & inquisitionibus bonis, cū iam quiescat in simplici æternorū intuitu, dulcissima dilectione & experimentalī suauitate plene delibuta. Tanto autem anima diutius in hac felici suspensione perdurat, quanto plus à retrahentibus remouetur, ac elógatur. Importare etiam solet suspensio violentam quandā eleuationem supra naturæ limites (sunt

SECUNDA PARS

autem contemplantiū mentes quasi specula tersa radios solares à fonte luminis descendentes recipientia) quæ ex tribus prouenire solet: quandoq; ex admirationis magnitudine ita dilatatur, vt semetipsam non capiat, sed supra se eleuata, in alienationem transeat. Dicitur etiam ex magna deuotione mens supra se extolli, quando tanto cœlestis desiderij igne succenditur, vt amoris intimi flāma ultra humanæ naturæ portionē excrescat, quæ animam ad instar ceræ liquefactā à pristino statu resoluat, & quasi fumū attenuatā ad superna velociter emittat. Tūc verò maxima admiratione anima supra se effertur, cum diuino irradiata lumine, & summæ pulchritudinis admiratione suspensa, tam vehementi stupore concutitur, vt à seipsa funditus deturbetur, ac in modū coruscantis fulguris ex sui ipsius despectu ad ima deijciatur: Quo fit vt sublimius & celerius per summa desideria illæso intuitu efferatur. Ex magnæ autē exultationis ac iucunditatis vi mēs supra se rapitur, quādo intima illa æternæ suauitatis abundantia plenè inebriata, quid sit,

fit, quid fuerit, penitus obliuiscitur, & in alienationis excessū præ gaudij sui nimietate traducitur. Hæc Richar. Vnde Origenes sup. Cāt. sic scribit. Cōtemplantē verum & iubilantem perfectū te iudico, si primo te perficiat actio. i. si sis mortificatus, & in virtutibus exercitatus, si rationabilia celeri motu percurras, si intelligibilia illuminata fide cognoscas, si in primo vero & summo bono intellectionē & voluntatem tuam defigas: inde fugēs, quo teneritudinem tuā nutriās, & bibas, vnde gaudeas, haurias, vnde nō deficias. Ut autē facile cognoscas, quod discriminē sit inter cōtemplationi intentum, & sanctæ actioni studētē, attēde quæso verba Bernard. Ser. 41. sup. Cant: Cum anima (inquit) in actione sua non in aliud quàm in Deum tendit, quāuis illud Dei causa faciat, non tñ hoc dicitur Mariæ otium, sed Marthæ negotiū, quæ adhuc sollicita est, & turbatur erga plurima: & nequit terrenarum actionum vel tenui puluere non respergi, quem tñ facile in hora sanctæ deuotionis exterget. Itinerantes in vita a cōtiua facile turbantur, cō-

SECUNDA PARS

contemplatiuus autem solum in Deum totis
 animæ viribus properans, non turbatur
 sed potius fouetur, & miris consolationi-
 bus enutritur: sublimes enim habet de-
 lectiones sicut & illuminationes contē-
 plantium vita. Oportet tñ vt prius sis
 Jacob luctans quàm Israel Deum vidēs
 ac dicens. Vidi Deum facie ad faciem.
 Genes. 28. Quæ verba exponēs Hugo de
 claustro animæ sic scribit. Tunc ex Jacob
 fit Israel, quando post bonæ actionis la-
 bores ad contemplationis lucē peruenire
 datur. Caiet. 22. q. 18. art. 3. dicit ex B.
 Thomæ sententia tria esse quæ in contē-
 plationis progressu seruanda sunt. Acce-
 ptio principiorū. Deductio ex illis. Ipsa
 contemplatio. Ad primum pertinent au-
 ditio, lectio, oratio. Ad secundum medi-
 tatio, consideratio, speculatio. Tertium
 est ipsa contemplatio cum subsequenti
 admiratione. Quartum iter est (vt redea-
 mus vnde digressi sumus) charitativa
 affectio, quæ immediate sequitur contē-
 plationem, quæ ad magis intima & secre-
 tiora descendit quàm speculatio: eò enī
 ingreditur quò nullus sciētia aut specu-
 lationi

lationi aditus patet. Nemo autem scire poterit, an charitatē habeat, nisi p signa & coniecturas, quæ sunt indicia charitatis. Incipientium sunt contritio, delectatio in audiendo verbo Dñi percepta, promptitudo in bonis operibus, tristitia de defectu spirituali proximi cōcepta, & lætitia de profectu spirituali fratris proueniens. Charitatis proficientium signa hæc sunt, iusta & frequens conscientiaë examinatio de peccatis venialibus: nam feruori charitatis ob sistunt: at proficiēs charitas quæ oēs has paleas exurere suo nititur calore. Secundum signum, concupiscētia temporalium rerum diminutio. Tertium, diligentia in exercitijs spiritualibus internis, sicut etiam exteriorū sensuū exercitationes vitæ corporalis signa sunt. Quartum, studiosa mandatorū Dei obseruatio. Quintum, si Dominus se tibi reuelat, iuxta illud Ioā. 15. Iam non dicam vos seruos. Vnde Richard. scribit. Certissimum tibi signum sit, quòd dilectū tuum minus diligas, & ab eo minus diligaris, si ad theoreticos excessus vocantem sequi nondum merueris. Signa verò

SECUNDA PARS

charitatis p̄fectæ in via hæc sunt. Primū,
 quādo quis paratus est, si ita necesse sit,
 pro proximi salute mortē subire, vt scri-
 bit August. sup. Epistolā Ioānis. Secun-
 dū, inimicū diligere, & Dei ipsius causa
 illi benefacerè, vt idem August. scribit in
 Enchiridio. Tertium, aduersa omnia non
 solum patienter, sed etiam gaudenter su-
 scipere : charitas nāq; perfecta hominē
 reddit adeò à sensibus alienum, vt æque
 prospera ac aduersa contēnat: iuxta Gre-
 gor. sētētiā super illud, Fortis est vt mors
 dilectio. Quartum, si homo præsto sit o-
 mnibus propter Christū renunciare, vt
 liberius charitatis ardoribus vacare pos-
 sit, atq; omnia præter Deum veluti ster-
 cora reputare videatur. Quintum, nil a-
 liud quàm Deum solum timere, hoc est,
 non homines, non pœnas, non tormēta
 formidare. Hæc signa externa sūt, & quæ
 exterius conspici possunt : Sunt præter
 hæc alia quinque interna. Primū, profun-
 da & intima suspiria mentis, quando me-
 moria dilecti sui tangitur: sunt enī quasi
 nūcia amoris fernida, donec dilectum vi-
 deat. Secundū, sublimia & ardentissima
desi-

desideria videndi Dñm, ac molestissime
 ferre vitæ præsentis pondus. Tertium,
 cogitationes erga omnia temporalia lan-
 guidæ: fastidit nãq; terrena omnia, solis
 æternis inuigilans. Quartū, tædiū quod
 ex expectatione concipit: nam perfecte
 amanti mora quælibet lōga est, & expe-
 ctatio onerosa: acerbū enī existimat cru-
 ciatū cogitationū quæ nō sint amoris. Vt
 enī scribit Linconi. sup. lib. Cœl. hierarc.
 Amore nihil est velocius, nihil acutius,
 nihil subtilius, ideò quiescere nequit, do-
 nec in intimū dilecti pectus descendat;
 & si quando à cursu suo retardari cōtin-
 gat, quo minus ad dilectum ascēdere va-
 leat, mirum in modum angitur atq; affli-
 gitur. Quintū, affectiones extaticæ: Est
 autem exta sis mentis excessus: nam cum
 amor non permittat amantem sui iuris
 esse, sed in amatum transformari cogat,
 ideò sæpe producit excessum mentis su-
 spensæ, & in dilecto absorptæ. Dicēdum
 aliquid hoc loco videtur de charitatis
 gradibus. Primus est, charitas vitans om-
 ne mortale. Secundus, charitas indefesse
 studens medijs omnibus adhibitis profi-
 cere.

SECUNDA PARS

cere. Tertius, charitas infatigabiliter ad-
 hærens, qualis est contemplantium, qui
 assidue ad contemplationem & amorē
 ardentius properant. Quartus, charitas
 insuperabiliter difficilia omnia & aduer-
 sa vincens, & mortem ipsam, si opus sit.
 Quintus, charitas insatiabilis, inextingui-
 bili siti ardens ad Deum, in nulla alia re-
 quiescens, quæ cor medullitus transfor-
 mat: quapropter amor violentus dicitur:
 atq; huius assignat Richard. plures gra-
 dus. Primus violenti amoris gradus est,
 amor vulnerans. Dicitur autē cor amore
 vulneratum, quādo amoris sagitta trans-
 fixum, intime ardet, æstuat, anhelat, ge-
 mit, suspirat non se cohibere valens ob
 amoris vehementiam. Vnde etiam fit, vt
 sæpe palleſcat, ac præ amore tabeſcat. Se-
 cundus dicitur amor ligans, videlicet qñ
 animus ita Dei amore astringitur, vt ni-
 hil aliud meditetur, aliorum omnium o-
 bliuiscatur, quidquid agat, quidquid lo-
 quatur, semper præſenti offert Dño, illū
 enim mente intuetur, per ēni retinet me-
 moria, illum dormiens, illum vigilans co-
 gitat: ideò vulnerationem hæc ligatio &

strictissima vnio sequitur, qua mens solū
 Deum ipsum sitit, vnum diligit, vnum
 intuetur, nihil ei præter vnum Dominū
 dulce est, in vno tantum quiescit, vno re-
 ficitur, si aliud quid vis occurrat, quod
 huic vni non subseruiat, mox expellit:
 opprimit ac violēter ppulsat desideria,
 studia, exercitia omnia, quæ ad exoptatā
 desiderij sui metam comprehendendā nō
 conducant. Cum verò datur vno suo frui
 tunc omnibus bonis se abundare credēs
 nihil aliud admittit. Post hunc sequitur
 tertius amoris violenti gradus, languescere
 faciens: qui langor prouenit, quādo
 ex hac amoris vehementia mens in Deū,
 qui luminis abyssus est, rapitur: ita hu-
 manus animus hoc temporis articulo o-
 mnium exteriorum oblitus, seipsum pe-
 nitus nesciat, totusq; in Deum suum trā-
 seat: vbi non intonat carnalium curarū
 aut cogitationum strepitus, sed fit silen-
 tium quasi dimidiæ horæ spatio, vt scri-
 bitur in Apocalip. manetq; tunc spiritus
 quasi exustus, & totum in quendam affe-
 ctum conuersus. Anima hūc gradū ascē-
 dens (ait Richard.) quasi nihil iā pprio
 pera-

SECUNDA PARS

peragit arbitrio, sed omnia dispensationi ac beneplacito diuinæ maiestatis cōmittit. Nā sicut artifex liquefactis metallis quamcūq; formā voluerit, imprimit, sic anima in eo statu ad omnem diuinæ voluntatis nutum se facile applicat, & spontaneo quodam ardore ad omne eius arbitrium se accommodat: aut iuxta diuinæ providentiæ modū volūtatem suam cōponit. Vnde dicit idem paulò inferius: in primo gradu trāsfigitur affectio, in secundo ligatur cogitatio, in tertio dissolvitur actio: nam nihil agere libet, nisi id ad quod ardor vrgeat. Quartus violentæ charitatis gradus deficere facit, quod fit (vt inquit Richar.) quando astuantis animæ desiderio nihil plene satisfacit, & inde in deliquium ducitur. Cuius violētiae gradus vix verbis explicari potest. Est enī quasi felicissima insania, & prudētissima amentia, cum anima dilecti sui incredibili siti exagitata, vidēs se nullo spirituali affectu posse satiari, prorumpit in vehementissima desideria tolerandi omnia tormenta, & pœnas omnes pro Deo, atque hoc summas reputat delitias. Hic autem

notādū est ex doctrina Lincon. sup. Dionys. de Cœlest. Hierarch. qui quærit, quæ ratione perfectæ animæ dicantur feruere. Feruere dicuntur ea quæ impresso calore sursum supra se feruntur, & proprio pondere in se redeunt, & huiusmodi super se elationes, & in se mutui relapsus feruores dicuntur. Cum igitur sancti viri æstuantes in Deum se extollunt, & postea proprio pressi pondere, in seipsos relabuntur, & ab actuali illa super se eleuatione residunt: feruere etiam dicuntur, quasi illo temporis momento caloris diuini vi extra se iactentur, & supra se extollantur. Quintum iter, quod immediate præcedens sequitur, æternorum occulta reuelatio dicitur: nam quanto aliquis ardentius Deum amat, tanto plenius Dilectus reuelatur: & quanto dilectio est ardentior, tanto diuinorum cognitio est profundior & magis perspicua: quæ nãq; nobis propinqua sunt, facilius cõspiciuntur, & amore Deus nobis fit propinquissimus, cū nos ipsos in Deum transformare possit. Cū igitur ardēs dilectio pueniat, quo intellectu accedere nequit (& ideo Paulus Eph. 3. scri-

297 SECUNDA PARS

scribit dilectionē præstare sciētiæ) ideò
ardenter Deum amantes, plenius Deum
cognoscunt, quàm acutissimo intellectu
pollentes. Ad cuius faciliore explicatio-
nem obijciens Bonauētura illud Augus-
tini. Incognita amari non possunt, sic respō-
det. Non esse dicendum quòd ardenter
amans necessario habiturus sit maximā
aliquam notitiā intellectuāle, sed quòd
ipsemet ardēs amor est formaliter quæ-
dam notitia affectiua seu experimētalis.
Amor enim impetu vehemēti fertur in
amatum, sitiens intra ipsum ingredi, imò
si fieri possit, ipsummet amatum effici,
& hoc est, cur magis immediate ipsi vnia-
tur quàm cognitio, & dicitur cognitio
quædam experimentalis. Vercellen. sup.
Cant. dicit intellectū & affectum simul
incedere, vsque ad nouissimū intellectus
defectum, vbi suæ intellectiōnis & lumi-
nis præscriptum habet terminū imò cō-
sumationem. Affectus autē vltorius pro-
greditur, exercens tunc intima in Deum
suspiria super intellectuāles extēsiōes
immisiones, feruidos fulgores, & fulgē-
tes feruores : ad quorum omnium subli-
mes

mes excessus intelligentia trahi non potest, imò tunc affectus mirabiliter ardet & operatur, quando intellectus in caligine detinetur. Tandem concludit Bonauent. reuelationem superintellectualem non semper fieri per aliquam intelligibilem cognitionem, sed per ardentissimam dilectionem, experimentalemq; notitiam. Sextum iter quod præcedentibus subnectitur, est experimentalis prægustatio & notitia. Et ut facilius quæ diximus intelligantur, aduertendum est, experientiam siue notitiam nihil aliud esse quam actum quo vnaquæq; potentia tendit in suum obiectum. Nam licet omnes mihi dicerent mel esse dulce & hoc rationibus probarent, tamen si nunquam gustassem, dicere non possem, me experimentalem dulcedinis eius notitiam habere sed opinionem, aut scientiam. Simile fit circa potentias interiores: nam quavis scriptura & reliqui omnes dicant mihi, quam dulcis est Dominus, nunquam tamen de ea dulcedine Domini notitiam experientialem me habere dicam, nisi gustus ipse meus diuinam dulcedinem sentiat, & cum sponsa dicat. Fructus eius dul-

SĒCVNDA PARS

dulcis gutturi meo. Inde Bernard. sup.
 Cant. Quidquid de occultis tuis ò Dñe
 Iesu nouimus, hoc aut scriptura docete,
 aut te reuelante, aut certe (quod perfe-
 ctorū est) gustu. i. experiētia didicimus.
 Quid prodest multa scire, si ea tñ nō gu-
 stes aut experiaris? & ideò Petrus in epi-
 stola sua ait, Si tñ gustatis quòd dulcis
 sit Dñs. Huius sublimis degustationis
 impedimentum solet esse carnalis affe-
 ctus: nam cum carnalis sensus munere
 suo foris vtitur, interior sensus quasi sō-
 no sepultus spiritualium gaudiorum ne-
 quit sentire dulcedinem, quæ nisi palato
 mentis percipi non potest, exteriorū sen-
 suum vagatione sopita. Siquis diligenter
 à delectatione exteriori distrahitur, mox
 necessario degustare incipit aliquid in-
 ternæ dulcedinis, ne si omni delectatio-
 ne priuetur, quasi aridum semen ac sine
 humore ad sapientiæ gramen non con-
 ualescat. Quantus autem hic gustus sit,
 nec is, cui gustare datum est, satis potest
 exprimere: sola enim noscitur experien-
 tia. Quem tñ vt experiiri possemus ma-
 ximum nobis collatum est remedium in
 sacra-

sacramēto Eucharistiæ digne sumpto: at
qui gustum hūc penitus ignorat, necesse
est eū miserabili fame perire. Super quo
vide Grego. in Moral. super illud Iob. 18.
Attenuetur fame robur eius. & Bernar.
super illud: In odorē vnguētōrū tuorū
currimus, ita scribit. Quāuis suavis sit
Dñs vniuersis, maxime tñ domesticis, &
quanto quis illi vitæ meritò ac mētis pu
ritate sit propinquior, tanto magis eum
arbitror recentiorū aromātū & vnctio
nis suavioris sentire fragrātiā. Verūtñ
in his rebus intelligētia solū capit, quod
attingit sapientia: Deus enim deside
rio quæritur, cognitione inuenitur, gustu
verò tangitur & detinetur. Amplexa
mur nāq; Deum non intellectu, sed volū
tate, vt placet August. lib. 9. de Trinitate
cap. 6. Vnde sponsa: Tenui eum, sineffa
bilibus amplexibus, neq; dimittam. Tat
dem aduerte, & attente lege hæc apud
Bernar. in lib. de Amore. & Grego. super
illud Iob. Auris verba dijudicat, & fau
ces comedentis saporem. Afferunt enim
quāmplures esse qui sacras scripturas &
diuina mysteria intelligant, eas tñ expe
rimen

SECUNDA PARS

rimétali gustu non tágunt: nam quæ in-
 telligunt, non ipsis medulitus per amoré
 inhærent. Verum enim gustum, de quo
 loquimur, percipere plene nequeunt, nisi
 hi qui priora itinera prædicta experti sūt
 Septimū & ultimū iter est introitus ad
 æterna per meritoriam & Deiformé ope-
 rationem: parui momenti essent prædi-
 cta omnia, nisi ea Deiformis operatio cō-
 fumaret. Quid nobis prodesse poterit cū
 Deo dulcissime cōuersari, si inde ad nos
 redeuntes exemplaris operationis lumē
 non attulerimus? Vult enim Dñs, vt in
 agendo illi similes efficiamur, cū ad eius
 imaginem facti simus. Vult præterea, vt
 Angelis etiam in operando assimilemur,
 cum ad eorum societatem creati simus,
 in operando inquam quoad actum pur-
 gandi, illuminādi, & perficiēdi. Vult etiā
 vt ardeamus amore cum Seraphim, Diui-
 norum scientia fulgeamus cū Cherubin:
 spirituales facti omnia iudicemus cum
 Thronis: nobis ipsis dominemur cū Do-
 minationibus: fortiter resistamus inor-
 dinatis motibus nostris malignorūq; spi-
 rituum suggestionibus, cum Virtutibus:

reg.

regnum animæ in iustitia & pace gubernemus, cū Potestatibus: subditis nostris debite provideamus, cum Principatibus: magna si habemus, proximis nostris cōmunicemus cū Archangelis: minora subsidia indigentibus impertiamur cū Angelis. Igitur felicia hæc itinera summa animi contentione percurramus: spiritus enim noster in his itineribus ita progredietur. Primo consolatur, deinde cōsolatus currens calefcit, calefactus deuotione mollescit, mollificatus amando liquefcit, liquefactus feruore sursum extollitur, vt nusquā nisi in æternitate subsistere ac quiescere velit. Origenes sup. Cāt. sic scribit: Dulcissimus affectus diuinæ contemplationis est liquefactio, cor autem liquefactum lectus mollis est & calidus, vbi suavissime quiescit dilectus, vbi cōtacta spōsa spirituali contactu, maximā illi imperatur delectationem.

*¶ Anagogica expositio orationis Dominicæ.
Cap. XXV.*

PATER. Natura & gratia, qui nobis esse naturæ communicasti sensum ac

SECUNDA PARS

motum naturalem: atque esse gratiæ sensum. s. & motum gratiæ, sine quo esse, est peius esse quàm nihil esse.

Noster. Qui tuæ bonitatis liberali largitione multos quotidie filios gignis secundum esse spirituale gratiæ & amoris.

Qui es in cælis. i. Qui mirabiliter habitas in animabus, cælorum proprietates habetibus, hoc est in amore tuo firmis: semper mobilibus ob sublimiũ desideriorũ assiduitatem: item quæ sunt syderibus ornata. i. clarissimis virtutibus.

Sanctificetur nomen tuum. i. efficiatur in me absq; terra nomen tuũ, purgatis omnibus terrenis affectibus.

Adueniat regnũ tuũ. i. omnino & semper in anima regnes, vt non solũ motus nullus aut actus sit in ea cõtra præcepta tua, sed omnes actiones nostræ iuxta tuæ gubernationis censuram fiant. Bernar. Ser. 73. sup. Cant. exponit hæc de secũdo aduentu dicens. O si finiatur iam seculum hoc, & manifestetur regnum tuum. Hoc cupit, hoc expetit sponsa. i. Ecclesia.

Fiat voluntas tua. in terrenis hominibus sicut fit in cœlestibus. i. firmis, semper
mobi;

mobilibus, & syderibus ornatis, vt supra dictum est.

Panem nostrum quotidianū. O Pater nisi mittas desuper panem feruoris atq; spiritualis cōsolationis quotidie singulisq; horis, mox deficimus & ad quærendum vilissimū panem externarū cōsolationū relabimur. Mitte ergo benignissime Pater micæ de mensa illa opulentissima, quibus (.i. actibus vnitiui amoris) nisi anima quotidie pascatur, suæ fortitudinis vigorem indubitanter amittit.

Dimitte nobis debita nostra. Etiā minima venialia, pœnasq; pro illis debitas remittas: illa enim detestor & odi, nam tuæ lucis in me radium obnubilare, & amoris vnitiui feruorem tepescere faciunt.

Ne nos inducas in tentationem. Quanto plus te diligo benigne Dñe, eo magis à te separari pertimesco, cōsiderata carnis fragilitate, & infesti hostis astutia. Nō igitur p mittas me Dñe eius blanditijs, aut insidijs vnquā nutare, sed libera quæso me à multis ad malum propensionibus, & pœnis etiam purgatorij, quatenus dulcissimam tui visionem differre possunt.

SECUNDA PARS

Idem in Opusculo de septem gradibus contemplationis. Cap. XXVI.

Septem contemplationis gradus hi sunt: Ignis, vnctio, extasis, speculatio, gustus, quies, gloria. Nam primo anima ignescit, Ignita iniungitur, inūcta rapitur, rapta speculatur vel contemplatur, contemplans gustat, gustans quiescit. Hi gradus gradatim ascenduntur ab his, qui diligenter in spiritualibus se exercent, qui tñ non nisi experientia percipi possunt, atque hos sequitur septimus in patria. De primo gradu qui ignis est, sic David loquitur. Psal. 38. Concaluit cor meū intra me. Nam anima quæ ad adorandum Dñm se effūdit, subito irradiatur ardenti diuinæ maiestatis radio, qui piæ affectiones accendat, malas exurat, teporem inflāmet, fitq; anima velut holocaustum in conspectu Dñi, in quo mirifice delectatur. Deus adest, illa pauet. Deus ignem immissum auget, vt plus caleat: illa ortas affectiones colligens, fouet eas vt subministrata pinguiori materia, magis crescat incendium. Secundus gradus est vnctio, i. roseus quidā liquor qui

qui per totam animā diffusus, eam erudit, corroborat, confortat disponēs ipsā suauiter ad veritatis certitudines suscipiēdas pariter & contemplandas. Hic gradus præcordia irrigat, temperans primi gradus calorem. s. ne plus ardeat, quam oportet: quod enim ignis purificat cremando, hoc vnctio mulcet, pinguedinem suam infundens, vt anima ad suscipiēdos diuinos radios in se aptior maneat. Tertius est voluptuosa hominis interioris eleuatio supra seipsum. i. deserto exteriori homine, vt proprius ad fontem diuini amoris accedat. Nam oblito exteriori homine anima pro viribus se ad æterna & altissima sursum extollit mediantibus actiuis virtutibus, puritate. s. & humilitate: humilitate enim deseritur homo exterior, puritate sursum agitur interior, vt diuinos radios suscipere possit. Sequitur quartus qui est contemplari seu speculari diuitias soli Deo notas, inuestigatione intellectuali simul & affectiua, licet affectio profundius descendat quam intelligentia. Nā præcurrēte intelligentia, cum ingredi nequeat quasi per speculum

SECUNDA PARS

videns foris sedet, affectio verò quæ nescia est specularis visionis celeriter ingressa dilectio vnitur: intromissa tñ affectio-
 ne subsequenter ingreditur intelligentia,
 quod vbi fit inebriatur affectio cœlesti
 & miro quodam sapore, & lucidissimis ra-
 dijs intelligentia illustratur. Hunc gradū
 iam plene conscenderat qui dixit. Nos
 autem reuelata facie. i. remotis omnibus
 impuritatibus faciem intelligentiæ velā-
 tibus, gloriam, i. claritatem Domini spe-
 culantes, in eandem transformamur ima-
 ginem. i. in ea quæ imaginamur seu spe-
 culamur (abstractus enim homo à seipso
 absorbetur in Deum) & à claritate in cla-
 ritatem manuducti ab ipso Dñi spiritu,
 diuinis splendoribus ac cognitionibus ad-
 implemur, proficientes de cognitione in
 cognitionē ac de lumine in lumē. Quin-
 to loco sequitur gustus, qui est suauissi-
 ma diuinæ dulcedinis prælibatio, ex diui-
 ni spiritus vberissimo fonte in animas con-
 templantium distillata. Non enim ad sa-
 tietatem, sed sensim suauissimis illis gut-
 tulis recreamur, ideò esurientē nutriūt,
 vehementer alliciunt, concitantq; ad fre-
 quen-

quentissime orandum ac dicendum: Os meū aperui,emitte pater,& similia. Sequitur sextus qui est mira quædā & suavis tranquillitas per infusam nobis ex orationis frequētia dulcedinē concreata: quæ solum spiritualibus viris qui in contemplandi actu maximos progressus fecerint cōceditur: nā hi bonitatis diuinæ familiaritate recipiūt cœlestes immisiones animalibus hominibus penitus ignotas. Diu laborandum est,vt ad huius felicitatis conditionem peruenias. Moyses (vt inquit Basil. i. homilia in Examer.) quadraginta annis contemplationi vacauit in terra Madian,in quam ex Ægypto fugiens se receperat, & idcō diuina frui potuit familiaritate: octuaginta nāque annorū erat quando Dñs de rubo allocutus est eum. Tu ergo perseuera & sustine Dñm, spe enim tua non frustraberis. Affirmat Thaulerus cōtemplantes sæpe in tantam exultationem ac mētis iubilationem rapi, vt eam sustinere non valentes,cogātur erumpere in verba,suspiria,& singulares gestus: quod nisi facerent, ex eorū ore prorūperet sanguis (vt sæpe acci-

SECUNDA PARS

accidisse constat) aut in grande aliquod valetudinis periculū inciderēt. Addit etiam, his in remoto à turba loco porrigendam esse cōmunionem, ne ignarū vulgus eorum insolitas videns oris mutationes, offendatur. Fatetur tñ hos cū ad maiora ascendunt. s. ad purissimam vnionē quā perfecti viri experiuntur, vel hæc non faciunt, vel facile gestus mutationes comprimūt. Postquā homo in via spirituali puer esse desijt, vtpote iam abūde lactis refocillatus dulcedine (.i. spiritualium cōsolationum) & in virilem evasit ætatem, iam à lactis alimēto depulsus, suo labore victum quærere iubetur, vt cœli sævitiā ac procellas perferre discat, sæpeq; fit, vt auferat illi Dñs vel occultet omnia dona peculiararia, quæ antea cōcesserat, & illum cōpellat incedere tenebrosa atq; inaquosa via quasi sibi ipsi relictus: omnia sua exercitia quibus antea delectabatur, fastidit: ne vel tantillum temporis in sancta potest cogitatione permanere: Si ad Deum vult cōfugere, mox inde præ cordis ariditate & varijs tentationū incur-sibus repellitur. Cætera omnia iniucūda
illi

illi sunt & ingrata, ita vt nullibi requiem inueniat. Nescit deniq; quo se vertat. Si tñ prudens est & fortis, hæc corde meditetur, & ore proferat. Salue amaritudo amarissima omnis gratiæ plena. Tunc sæpe fœda vitia, quæ ante deuicerat, maiori vi impetunt, quo maior est solennitas, & ad eam intime celebrandam purior vult fieri, eo duriores se inuenit. O tu quisquis es frater charissime, ne hinc ansam arripas ad vana solatia declinandi, fidelis permane cœlesti sponso, viriliter age, resigna te totum in Dei beneplacitum: quod si feceris, intelliges tunc te esse Deo gratiorem, quàm quo tempore cœlestibus blanditijs ab eo fouebaris. Hæ autem mentis anxietates varijs ex causis oriri solent, aliquando ex propria ac naturali hominis dispositione, aliquando ex aëris intemperie, aliquando ex maligni spiritus operatione: deniq; Deo sic pmittente sæpe euenit, vt hi in grauē tristitiã ac horribilē desperandi tentationē precipitentur: at si se totos in Dei beneplacitū resignēt, nullū esse efficacius remediū aduersus has tētationes plene scēt.

SECUNDA PARS

Huius resignationis tanta vis est, ut nil cū ipsa conferri valeat, resignationē quippe Martyrum excedit: illi enim diuina consolatione suffulti tormenta spernebant, mortem hilariter oppetebāt, sed interne Deo carere, supplicia omnia excedit, in eo præsertim homine qui requiem mentis in Deo pacemq; internam est expertus. Illum verò qui in ea cordis ariditate & spiritus perturbatione fortem ac fidū se Christi athletam præstiterit, mirabiliter Deus ipse post pugnam reficit, & purgans eum illo igne terribili, in se tandem transformatur, ac demum, in ineffabile refrigerium trāsferens ipsam, immergit in suæ diuinitatis abyssu. Nulla igitur cōmodior ac tutior via ad affluentiam cœlestium gratiarum promerēdam esse potest, quā in toto cordis affectu expetere internas & externas calamitates & afflictiones pro Dei amore. O si quidquid Dominus permittit id tanquam optimū de manu eius libentissime susciperemus siue prosperū, siue aduersum: siue dulce, siue amarum: quod si sic fieret, semper internæ pacis felicitate frueremur, atque

hic

hic est totius perfectionis scopus. Si faber ferrarius nequeat solus in varios usus ferrum mollire, cōuocat alios vt malleis ferreis concurrentes, quàm plurimis ictibus in quodlibet velint opus, ferrū aptare possint: sic cum propriæ voluntatis duritia à nobis frangi nequeat, oportet plures conuenire tribulantes, & nostri cōtēptores qui nos affligere & mortificare valeant. Item ferrum rubigine multa cōtectum, si in ignem mittatur, primo à rubigine contracta purificatur, secundo rubescit colorem rutilum ignis assumēs, tertio liquecēns ad quāuis formam ab artifice imprimendam aptum redditur: sic anima inordinatis affectionib⁹ scatēs, si diuini amoris igne succendatur, primo quidem purgatur: secundo rubescere ac clarescere incipit sãctis meditationibus, aspirationibus, & cœlestibus desiderijs quasi colorem suscipiens: si demum in hoc diuino igne perduret, mollescit ac liquecīt expulsa duritia volūtatis, eiusq; proprietate in diuinam volūtatem trãformata, habilis ac flexibilis redditur, & apta, vt in ea diuinum fiat beneplacitum

tam

SECUNDA PARS

tam in secūdis quàm in aduersis. Oppor-
 tuna occasio est disciplinæ. i. corporalis
 flagellationis, quo tempore caro contra
 spiritū superbit, aut cōcupiscētiæ motu,
 aut inuidiæ, aut indignationis, ob contu-
 meliam sibi irrogatam. Tūc verberanda
 est, atq; his verbis castiganda. Adhuc vi-
 uis, expende quid te deceat, opus est hæc
 non dolere, si flagella pati nolis: Sic enim
 paulatim mentis impetus sopiuntur vel
 penitus extinguuntur. Si filius vnigenitus
 patrem suū videat indulgentiorem erga
 seruum, mirum in modum tristatur: ita
 etiam spiritus noster grauissime mœret
 si caro delectatione fouetur. Multa sunt
 quæ adhuc ignoras, cum nondū transie-
 ris à Theologia intellectus ad Theologiã
 affectus: à scientia, ad sapientiam: à co-
 gnitione, ad deuotionem: quæ Theolo-
 gia meritò dicitur mystica, idest occulta
 quòd paucissimis nota sit. Cōsistit nãq;
 in excelsa contemplatione, in ardenti af-
 fectione, in raptibus, mentalibusq; ex-
 cessibus: quibus omnibus ad cognitio-
 nem Dei facilius venire possimus quàm
 per humana studia. Versatur igitur hæc

arcana Theologia in experimētibus de Deo notitijs quæ varijs nominibus à sanctis nūcupantur, sicut re ipsa variæ sunt. Videlicet, Cōtemplatio, Extasis, Raptus, Liquefactio, Transformatio, Unio, Exultatio, Iubilus; Ingressus in diuinam caliginem, Gustatio Dei, Amplexus, siue Osculum sponsi. Quæ omnia ab his qui ea nūquā experti sunt, dignosci nequeūt, sicut nunquam efficere poteris vt cæcus colorem concipiat, aut surdus vocū harmoniam. De his enim dixit Dominus, Abscōdisti hæc à sapientibus, & reuclasti ea paruulis. Nihilominus tñ fatemur inexpertos aliquid licet modicū experimētalis huius Theologiæ posse percipere, sed speculatiue & obscure: hoc verò quatenus fidem habent experientijs sanctorum qui in ea versati sunt. Atque inde fit, vt viri ingenio pollentes, si libris de Theologia mystica incumbant, de ea & loqui & disputare argutissime valeant, licet eam nunquam experti sint: imò aliquādo subtilius & copiosius de ea loquātur, quàm experti, cū tñ multo min⁹ intel-

S E C V N D A P A R S

intelligāt: Ideò Gerson in lib. de mystica Theologia asserit òvino Theologis scholasticis expedire, quāvis devotionis sint expertes, libros mysticæ theologiæ sæpe legere, dūmodo eorū doctrinæ assētiatur, ex ea enī lectione gignitur amor, & suboritur quidā ardor experiēdi & cognoscēdi illa, quæ sola fide percipiunt, & docta ratiocinatione conferunt: Eloquiū nāq; Dñi ignitum est: qui si via hac ad contemplationem peruenerit, tūc absolutissimi Theologi merito dici poterunt, quales fuisse scimus B. Thom. Bonavent. & cæteros, quorū merita gloriose recolimus. Id tñ maxime attendere curēt docti inexperti, ne (cum deuotæ personæ ac simplices de affectibus suis in Deum miranda narrauerint, vbi nil sit fidei cōtrariū, aut quod bonis moribus aduersetur) obstinate resistāt, sed potius humili animo venerentur incognita, vel saltem iudicij sui sententiam suspendāt, illius examinis periculū doctoribus in ea mysticæ Theologiæ eruditione reliquentes.

¶ Exer-

*¶ Exercitium spirituale quotidianum,
quod doceatur sub hac methodo &
metaphoris. Cap. XXVII.*

Primò, arrepto speculo diuinæ legis,
euangelicæq; perfectionis accuratè
vulnera maculasq; nostras etiam mini-
mas perspiciamus, quibus conspectis, pu-
dore confusi, & corde contriti, ad diuina
balnea cõfugiamus, ad diuini cruoris flu-
mina, ad Dñicæ propitiationis myropo-
lia: instar mulieris, quæ faciei suæ macu-
lis in speculo cognitis, ornare se properat
& maculas delere. Secundo dominicam
benignitatem admiremur, dicētes: Quis
hic est Dñs qui amore hominum ductus,
tanta pro nobis est passus, vt sanguinem
etiã suũ effudieret, vt esset nobis omni-
bus in balneum & vnguentum? Tertiò,
ad considerandum immensæ bonitatis
pelagus rapi, & in eo ìmergi ac inebriari,
quilibet nostrum studeat, ac tantæ boni-
tatis dulcedine & amore ad vnitiuum a-
morem incessanter anhelet, quod si adi-
piscatur, facillime millies horæ momento
innumerabilibus & ardentissimis deside-
rijs

201 SECUNDA PARS

rijs in Deum se eriget absq; præuia meditatione. Ex toto diei vnus spatio attē de, quantū tēporis sincere ac pure Dño impendas: vtinam vel hora vna sincera intentione ac vehementissimo in Deum affectu ardere vere posses. Ne existimes te Deo habituali amore plene satisfacere. Quinimò dolendum est quàm plurimos esse qui de spirituali consolatione libere agant, cum tñ hi narrent, quod nō degustāter, loquantur, quæ penitus ignorant. Non parum interest inter tēstem oculatum & auritum: concionator enim feruido Dñi spiritu plenus lōge abest ab eo qui sola Theologia scholastica nititur: nam hic tantummodo quæ à Bernard. August. Chrysost. accepit, proponere solet, ille verò quæ audiuit, quæ in contemplationis feruore rapuit, enarrat. Quò pacto lucidissimam ignis illius flāmam explicare poterit, cui nunquam ad eam licuit accedere? Quis dulcissimas cœlestis suauitatis delectationes referre poterit, qui earū est inexpertus? Præsertim cū nec expertis effari liceat. Qui internam conscientia pacē non experitur, nunquā eius delectationem plene cognoscet.

Præsentissimum ad mentē in deuotione
 conseruandam remedium est, nunquam
 externo negotio tota cordis affectione
 incumbere: nam siue loquaris, siue mani-
 bus opereris, semper secretius mētis tuæ
 cubiculum externis negotijs inaccessum
 Deo pateat, apice mentis solum Deum
 intuere, in eo mentales oculos defigito,
 tanquam in rectorem, remuneratorem,
 & sponsum. Nam cū totum animum hu-
 manis tradamus negotijs: ideo spiritus
 feruor languescens tardē excitatur, ac si
 pereat difficillime reuocatur. Non ergo
 plus mentalis affectus cuiuslibet rei accō-
 modes quàm ipsius cōditio postulet. At
 si caro fallax opportunos labores sub cō-
 templationis prætextu refugiat, feruide
 instat, vt operans in fratrum charitate, spi-
 ritus à Deo nō discedat. Sæpe fit vt pro-
 ba mulier primo coniugij sui anno ita ar-
 denter maritum diligat, vt ne vel tantillo
 tēporis spatio absentiam eius pati possit:
 at transactis pluribus annis languet fer-
 uor ille, cū tū sincerus ille amor firmus,
 ac quietus non cesset, imò re ipsa arden-
 tior existat: febris enim ethica granior

habetur tertiana acuta celeriter transeū
 te. Non aliter mira illa Dñi dilectio in
 incipientibus & proficiētibus mirabiles
 inflāmationes ac feruores excitare solet,
 valetudinē etiam ipsam lædentes. Per-
 fectorū verò amor caret assiduitate illa
 inflāmationum (quāuis aliquando for-
 tius incendatur) sed reuera maior, fir-
 mior, purior, & quietior est habendus.
 Paterfamilias, si filiū habeat primogeni-
 tum iuuenili atate florentē, ingenuis mo-
 ribus ornatum: alterum verò infantem
 non adhuc plene verba fingentem, hunc
 licet tenerius, dulcius amaret, illum tñ
 firmiter & quietius diligeret, imò indubi-
 tanter fortius: nam si optio daretur patri
 quem vellet potius interire, non paruulū
 vnum, sed duos aut tres, si haberet, pro
 primogenito adulto, morti exponeret.
 Alio vtamur exemplo. Ignis in materia
 fragili combustibili accensus, altiores flā-
 mas euomit, quā si in ligno solido ex-
 tendo detineatur, in eo tñ firmiter ac for-
 tius permanet quā in stipulis in quarū
 cōbustione acriores flāmas excitauerat.
 Sicut vita corporalis non nisi assidua

respiratione conseruatur hauriens aerē
 purum & gelidum, ac mutuo calidum su-
 pra modum expellens: ita vita spiritua-
 lis actualis .i. feruor spiritus nequit non
 assidue membrorū libertate & peccati fo-
 mitis ardore compūgi, quæ vt plene ex-
 pellat, necesse est mentem iugi legis Do-
 minicæ recordatione p̄fricare. Quæ nihil
 sunt pro nihilo reputato, nēpe afflictio-
 nes, opprobria, & cætera huiusmodi, quæ
 si penitus spernas, fiet, vt solū Deum sen-
 tias, ac solum illi placere studeas. Si aer
 nubibus obscuretur, non satis poteris so-
 lis aut lunæ splendorē (licet fixis oculis)
 intueri, cū intermediæ nubes visum hæ-
 berent: ita dum intellectus tuus varia
 phantasmatum genera produxerit, Deū
 plene cognoscere non poteris, cum phan-
 tasmata illa intermedia mētis aerem ob-
 nubilent, præsertim in initijs. Ideò in
 hac felici exercitatione præ omnibus o-
 pus est perseuerantia frequenti ex maxi-
 ma fiducia prouenienti, qua indubitan-
 ter speremus nos Dei ipsius munere ad
 firmitatem p̄fectionemq; amoris vnitiui
 esse p̄uenturos quando Deo ipsi placitū
 fuerit;

SECUNDA PARS

fuerit, nec in his perscribamus Dño tem-
 pus, sed eius immensæ benignitati omnia
 cõmittamus. Quare si quando in ea mē-
 tis exercitatione spirituali dulcedine te-
 sentias delinitum, age gratias Domino,
 qui liberali manu tanta tibi beneficia lar-
 giatur: sin omnino duritia atque cordis
 ariditate cruciaris, age gratias Dño,
 qui nõ alijs quàm pprijs sumptibus tuis
 colivet. Prima mentis potentia, quam
 mortificare oportet, cogitativa est seu
 intellectiva, vt. s. inutiles cogitationes re-
 pellens, ad vtilis & sanctas transferatur:
 nõ enim gigni possunt bonæ affectiones,
 nisi præuijs sanctis cõsiderationibus vta-
 mur. Doce seculares cum cubitū eunt
 hæc meditari: vitam in morte terminari,
 sicut dies declinauit in noctē: & corpus
 exclusa anima in sepulchro collocandū,
 sicut exuta veste in lecto te collocas. Cū
 autem mane expergiseris, recogita, quā
 acute vigilare oporteat in die iudicij, vbi
 huius seculi nox terminabitur, accerseris
 à sepulchro, rursus indues animam, vt
 coram Deo in iudicio stes, operū tuorū
 omnium rationem redditurus. Hæc con-
sides

sideratio assidue versetur ob oculos, né-
 pe quo pacto te Dñs ab æterno elegerit,
 quasi quàmplurimum bonarum actionũ
 instrumētum, vt tuis potētijis, sen sibus,
 ac membris beneplacitum eius in mul-
 tis bonis operibus adimpleret: post crea-
 tionem se tibi altius insinuauit, expetitq̃;
 in te ac per te opera, quibus gloria eius
 innotescat exercere, tu verò quasi refra-
 ctarium instrumentũ tanto beneficiorũ
 ponderi non cedis, imò resistis, idq̃; cu-
 rare videris, ne voluntas Dñi in te perfi-
 ciatur. Quare quæcũq; bona in vniuersũ
 agas, ea cogita in te Deum ipsum agere
 medijs auxilijs naturalibus vel gratuitis:
 ideò cauendum est, ne ea tibi tribuas, sed
 potius time, ne ea inficias, aut macules.
 Deinde contemplare, quem scopũ Dñs
 his operibus ab æterno præfixerit, népè,
 vt impleretur suæ bonitatis dispositio, vt
 in tēpore opportuno bonitatis suæ ma-
 gnitudo innotesceret, vt eo medio redu-
 cereris in Deum, in quo ab æterno suum
 viuunt opus, & ab hoc scopo caue ne aber-
 res, vel ab eo aliquantisper deflectas. Co-
 gita, quam breui tempore in aliam vitam

SECUNDA PARS

longe huic dissimilem sis traducendus, in qua omnia sensibilia ita penitus obliuioni tradentur, ac si nunquam fuissent, ubi æqua examinabuntur lance quæ commiseris. Ambrosius scribit facilius esse innocentiam conseruare, quàm post lapsum veram peragere pœnitentiam, atq; eodẽ modo facilius esse orationis vehementiã ac deuotionem cõseruare, quàm post aliquos distractionis dies ad solitum feruorem redire. Ferrarius faber ignitũ ferrũ de igne extrahẽs, ictibus mollire satagit: sed antequam penitus frigescat, ad ignẽ reducit, vt iterũ faciliter ignescat: sic etiã spiritus noster à feruore deuotionis extractus, & occupationis terrenæ ictibus percussus, ne omnino frigescat atq; induretur, ad fornacem deuotionis est reducẽdus. Nam qui studiose curant deuotionẽ nutrire quotidie, facile conseruãt, ac tuẽtur: si verò licet paucissimis diebus ab officio recedant, difficulter ad exercitij interioris feruorem redire solent. Quapropter illud maxime curandum est, vt orationis assiduitate cor semper Deo pateat, nihil timeamus, nihil speremus, sed

nos

nos in diuinæ voluntatis beneplacito resignemus, paratosq; nos exhibeamus ad ea omnia quæ Dñs in nobis fieri velit, nihil futura curemus, sed cuncta nostra plene Deo cōmittamus. Cordi huiusmodi renunciato, adiungitur Dei recordatio dulcissima. Nam vt re ipsa patet, speculatio intellectualis vehemens eorum, quæ non apta sunt ad deuotionem excitandã (vt metaphysicalium) longe magis deficcant atque indurat affectũ, quàm occupatio corporalis: magis enim implicat & absorbet intellectu, nec permittit alijs affectiuis considerationibus frui. Quare lectores debent (si spiritus feruorem cōseruare velint) sæpe ad orationem, lectionem, meditationem eorum, quæ affectionem excitant, recurrere: alioqui omnino indurabuntur, quod res ipsa plane testatur. Si quo tempore accedis ad orationẽ, dicat tibi cogitatio tua: Recede hinc: nã cum sis distractus, nulla deuotionis aut consolationis dulcedine frui poteris, tu contra dicito: Ego nõ huc accessi, vt cœlestibus imbuar consolationibus, sed vt cogitationes meas, quibus cū mihi beillũ est

SECUNDA PARS

est superare valeam, & siquid radij inde
 proueniat, patienter pro Christi nomine
 perferam. Quid clementius excogitari
 queat, quàm si assidue oculos tuos pul-
 uere aspergens cõqueraris, & grauissimo
 dolore significes, quòd videre libere ne-
 queas? Ita etiam cū affectiones tuas erga
 terrena multiplices, stultissime quæreris
 quòd frui cõtèplatione non valeas. Si
 quæras, quid sit caligo illa, quam contè-
 plantes asserūt esse supremam ac ultimã
 metam, ad quam intellectus noster in via
 peruenire potest in cõtèplatione Dñi
 (intellige tñ absq; speciali lumine ifuso)
 scito tres esse gradus Diuinæ cogniti-
 onis, Primus dicitur discursus, aut medita-
 tio, cum diuinæ p̄fectiones quilibet cõt-
 emplatur, seu Dñi attributa, vt potētia,
 sapientiam, bonitarem, & ex vna in cæte-
 ras progreditur. Secundus gradus dicitur
 simplex intelligētia, cum intellectus nō-
 ster ita simpliciter in Deo & diuina esē-
 tia figitur vt nihil aliud præter Deum cõ-
 sideret: sed cum hac intellectio, quānis
 simplex secum afferat conceptū de Deo
 positium, licet non respiciat aliquod
 eius

eius speciale attributum, ac id ab omnibus pro certo habeatur, conceptus oēs positiuos, quos de Deo fingere intellectus nostri fragilitas potest, esse imperfectos, nec plene posse ad verā Dei cognitionē sufficere, ac sunt media quēdā inter Deū & intellectum nostrum: ideò sublimior adhuc reperitur cognitionis diuinæ gradus, ad quem tunc peruenimus, cum intellectus noster omnino suspēdit omnes tam actus, quā conceptus vel attributa quos de Deo in meditatione formauit, vel quos in simplici diuinæ essentiæ intellectione recepit, & tunc in quadam ignorance demergitur, in qua fatetur se nō satis intelligere posse, quid sit Dñs: & dicitur manere in caligine, quæ est altissima meta omniū, ad quas intellectus noster, dum viuimus, ascēdere potest. Vnde scribit Dionys. optimā de Deo scientiā esse hanc ignorantiam. Quapropter merito deplorāda est huius vitæ calamitas, cuius summa felicitas in ipsa ignorantia atq; Dei caligine consistit, cum tñ sola Dñi clara cognitio summa existat beatitudo. Hæc lucida caligo omnibus præceden-

SECUNDA PARS

dentibus conceptibus præponitur. Nunc
 verò attende causam dispositiuam huius
 caliginis, & ipsius effectum. Dispositio,
 vt ad caliginem accedamus, est instantia
 aspirationum affectiuarum, mira enim vi
 pollent ad fugandas phantasmatum nebu-
 las & terrenarum insimul affectionum, ex
 quibus rerum corporearum imagines vt
 plurimum prouenire solent: at si aspira-
 tionibus incumbas cum mentis ardore,
 paulatim euanescent phantasmata, ita vt
 recedentibus prædictis imaginibus, acce-
 dere possimus ad caliginem. Effectus autem
 caliginis est libertas voluntatis, qua libere
 & solute spatium ac natare valeat in pe-
 lago diuinæ bonitatis ac dulcedinis. Nam
 quoad intellectus positivis conceptibus
 intentus erat, vis illa voluntatis affectiua,
 ita arctabatur, vt extra cogitationis præ-
 scriptos limites progredi non posset, & cum
 conceptus imperfecte ostenderent, quid
 Deus esset, voluntas minus libere ac per-
 fecte amabat, conceptibus tantummodo
 se cooptans: expulsis verò conceptibus,
 libera remanet voluntas ad ingrediendum
 pelagus illud diuinæ bonitatis efficacissi-
mis

mis actibus amoris: & ideò dicemus voluntatem ascendere, quo intellectus peruenire non valeat, nam cū intellectus caligat, & à suo actu suspenditur, tunc voluntas maxime agit. Ideò Bonaventura dicit enitentibus ad vnitiuum amorem intellectuales conceptiones fugiendas esse. Existens autem vere in hac caligine cum ardentissima voluntatis dilectione, dicitur esse in vltima dispositione ad vnitiuum amorem, & vnionem passiuam, ac amorem fructiuum. Sed aduersus dicta obijcies, quomodo intellectu ab omni actu & conceptu erga Deum suspenso, possit voluntas libere actui dilectionis insistere? Respondeo, intellectum in ea existentem caligine nō omnino manere otiosum, sed cum expellat omnes positiuos cōceptus, manet in quodam negatiuo conceptu lōge illis perfectiori, videlicet incomprehensibili, incōceptibili inintelligibili. Felix igitur qui cum Moyse caliginem intrat: nam ibi plene reficitur: ideò enī Moyses nihil aliud quadraginta diebus comedisse scribitur. Prædicta non confutantur articulo Parisien. edito cōtra asserētes Deū hic

hic non posse cognosci cōceptu positivo; sed solum per negationes. Intellectuale nāq; cognitionem relinquēs, super intellectū & mentem optime Deū cognoscit, vt scribit Dionys. Perambulemus ergo hanc viam: purus animus, pura Deū deuotione frequentet, frequentādo gustet, gustando probet, quā suavis est Dñs, quo tandem inebriatus amore, totam in Deum cōsiderationem inflectat, toto in ipsū desiderio pergat, nihil dulcius, nihil iucundius in vita habeat, quā vacare & videre, quoniā ipse est Deus. Affecta sic anima sponsum arētissime complectitur, stringit, & tenet dicens: Tenui eum neq; dimittam.

Oratio Bonauenturae. Cap. XXVIII.

Domine Deus quis ego nequissimus ac vanissimus homo, steruus, vermibusq; fœtidissimus: tu autē omne bonū, honestum, & pulchrum, omnis utilitas, omnis amicitia, omnis suauitas, fons splendoris, fons melodiæ, fons dulcoris, fons amoris, & intim⁹ dilectionis amplexus. Tu rogas me, ego te fugio: de me es sollicitus, ego nihil de te curo: tu mihi
sem-

semper seruis, ego te semper offendo : te mihi tribuis, ego te conténo : me qui pene nihil sum diligis, ego te infinitum & inenarrabile bonum sperno, fœtoré, horrorem, mortalem dolorem tibi præponens. Plus me allicit vanitas, quàm ater nitas : execranda miseria, quàm summa felicitas : plus sordes, quàm pulchritudo : seruitus, quàm libertas : amaritudo quàm dulcedo. Quid faciam miser, quo ibo ? Tu amantissime Pater vis à me amari, & hoc à me exigis, tu plene scis, & vales hæc in me operari : tene ergo me amore tuo, restringe me amore tuo, præuale tu mihi, non præualeam ego tibi : scio & intime doleo me totam tuam substantiam dissipasse, cum amorem tibi debitum in creaturis tuis lasciuie collocauerim. Nunc autem inopiam meam consideras, & egestatem cognoscens, famelico appetitu ad viscera misericordiae tuae redeo : radijs gratiae tuae quaeso mihi occurras, tuae pietatis oculis me cognosce, amplexare, & osculare me osculo pacis. O quando licebit mihi emori, ut vita mea in Christo sit abscondita ? Quando quiescam in centro meo Christo ?

DE SECUNDA PARS

Quando eius sanguine inebriabor? Quando cor meū erit vnū cum ipso? Quando erit ille totus meus, & ego totus suus? Quando cor meū fiet vnū cū ipso? Igitur Bone Iesu refoue me visceribus, refice vberibus, inebria vulneribus, purarum lachrymarum fluium cōcede: si de voluptatis ac deliciarum fonte, si de Christo pendente in cruce egressus est fluius lachrymarum, æquius est, vt de me, qui locus sum sordiū, egrediatur. Felix anima contemplantis, in qua requiem inuenit omnium creator, cui etiam dicere licet: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo: negare enim requiem non poterit animæ, quæ illi in hac vita requiem præparauit. Anima mea attēdas, quæso, quod sublimis ille Rex gloriæ te in domū sibi gratissimā elegerit, quam cælo & terræ, & toti huic vniuersali machinæ pponit. Anima quæ ad dulcedinis cœlestis degustationē se præparare vult, debet esse (vt inquit Bonauē. in Solilo.) depurata, exercitata, eleuata. In primo hæc cœlestis dulcedo odoratur: In secundo degustatur. In tertio aliquando vsque ad ebrietatem sumi-

sumitur, & potatur. Primò ergo debet esse depurata à peccatis, ab inordinatis affectionibus, à temporali consolatione, & à vaga distractione in amore creaturarum. Nam iuxta Bernardi sententiam, fallitur, qui cœlestem illam dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamū huic venenoso gaudio, charismata illa spiritus sãcti, huius seculi illecebris misceri posse arbitratur. Depurata ergo ac purgata anima lachrymosis gemitibus, vesci poterit pane illo, iuxta illud: Antequam comedam suspiro. Secundo, debet mens esse exercitata in bonarum actionū assidua operatione, & in malorum humili perpeffione. Tertio, eleuanda est mēs ad superna, erigenda ad fontem diuinæ bonitatis, vt ingredi possit in cellā vinariā, vbi ineffabili dulcedine inebrietur. Nemo tñ præsumat tertiū exequi ante duo primo loco dicta: nullus enim socius poterit esse cōsolationis, antequam sit effectus socius passionis, nemo fieri potest particeps remunerationis, antequam fiat sedulus virtutis imitator. Sed quid faciã miser, cū odor mihi nō sufficiat, modicus

2

gustus

SECUNDA PARS

gustus plane non reficiat, & ebrietatem affectio mea appetat ac requirat? Con- solatur me illud August. Erubescat hu- mana pigritia, plus expetit Dñs dare, quàm mortalis homo audeat postulare. Igitur anima pia erige intellectū, dilata affectum, ingredi ad actionem nō opero- sam, & requiem nō desidiosam, vt inquit August. O anima mea noli aliquid in presenti seculo possidere, sicut impij ni- hil in cœlesti gaudio habere nitūtur: at- tende quòd expectet te Deus pater tan- quam filium dilectissimum, Deus filius tanquam sponsam dulcissimā, Deus Spi- ritus sanctus tanquam amicā gratissimā. Expectat te Deus Pater vt hæredem bo- norum omnium suorum te constituat, Deus filius vt pro te suæ natiuitatis fru- ctum, & sui sanguinis pratiū Deo Patri offerat, Deus Spiritus sanctus vt suæ dul- cedinis ac beatitudinis te efficiat partici- pem. Sed heu effusi sumus quasi aqua, exclusi sumus à regno Dei, quod intra nos est nihil curantes, foris in rebus futi- libus & insanijs falsis quærimus consola- tionem. Adiui regnum cœleste quærūt:

contemplantes iam prope inueniunt. s. quodammodo. Actiui fatigati ad coelestē ianuam pulsant, vt intrent in gaudium: contemplatiui vt in gaudio consumētur, vt scribit Prosper. Vnde Greg. 15. Moral. sic scribit: Anima cum ardenti desiderio ad coelestia inhiat, miro quodam modo hoc ipsum quod consequi affectat, iam degustat. Quid est Monachus? Respondet Bonauent. allegans Ioannem Abbatem montis Sinai, Est violentia naturæ indefinens, custodia sensuum indeficiēs, corpus sanctificatum, os expurgatum, mens illuminata & calorem retinēs inextinguibilem vsq; ad diem sui exitus: ignē igni, feruorem feruori, desideriiū desiderio sollicitudinem deniq; addens sollicitudini. Ille (ait Bernar.) est vere monachus, qui deuotione æstuat in choro, patientiā seruat in capitulo, disciplina vtitur in labore, meditationem fouet in lectione, feruorem in oratione, castitatem tuetur in tentatione, tolerantiam non abiicit in aduersis, humilitatem retinet in prosperitate. Religiosus feruidus, ideò placide, ac tranquille viuit, quòd omnia paciēter

SECUNDA PARS

toleret : religiosus verò tepidus tribulationem tribulationi accumulatur: nam interna consolatione caret, & externam querere prohibetur. Felix, qui diu exercitatus est in flammigeris affectionibus, & aspirationibus vnitiui amoris: is etenim citius opinione sua absque praua cogitatione quocumque; velit, die, noctuque; millies in Deo afficitur ad eum solum possidendum: ad eum namque; solummodo toto animi ardore aspirat.

Ex Opusculo Bonauenturae de mystica Theologia, cuius initium est, Vie Sion, quod Henrico de Palma à plerisque tribuitur.

Cap. XXX.

Primò osculare Christi pedem, recogitans peccata tua. Secundò manum, recognoscens beneficia collata, quae ubi feceris, pertigere poteris ad vnitiui amoris osculum. Iustitia & iudicium praeparatio sedis tuae, ideò nequit anima esse Dei sedes, nisi primò se purget, ac purissime emundet. Hoc differt mystica Theologia à cæteris disciplinis ac doctrinis: nam in his prius oportet intelligere verba, qui-

quibus ipsa traditur disciplina, quàm aliquid doctrinæ comparatur, in illa verò nisi prius experimentalem eius notitiam habueris, non licebit perfecte intelligere verba, quibus mystici doctores in ea tradenda vtuntur. Nullū efficacius mediū est ad scripturæ sensum percipiendum, & ad corda prædicatione inflammanda, quàm mystica Theologia expressa. Absterfo speculo mox apparet facies, absterge speculum animæ, & mox imago, ac diuini vultus lumen elucebit in eo: hoc aut magis vel minus iuxta puriorem vel minorem speculi absterfionem: via etenim purgatiua disponit ad illuminationem & vnitiuā. Sed vt plene intelligas, quid intersit inter vtrāq; viam, necesse est scire, hominem cum post pœnitentiam purgatiuam peccatorū incipit proficere, non statim aptū reddi, vt expedite ferri possit in Deū anagogicis affectionibus immediate & directe: sed egere præiis meditationibus, & aspirationibus, quibus affectus scintillet, iuxta illud: In meditatione mea exardescet ignis. Qui verò iā in via ad eò profecerunt, vt perfecti dici

SECUNDA PARS

possit absq; præuijs meditationibus, aut
 aspirationibus concomitantibus valent
 has anagogicas affectiones habere quo-
 tiescūq; libuerit. Hic est scopus ad quem
 totis viribus est enitendum. s. vt peruenire
 possimus ad firmitatem flamigerarum
 affectionum, quæ dulcissimæ sunt, & ru-
 bigines, fecesq; culparū, ita omnino exu-
 runt, vt liceat animæ expeditius absque
 purgatorio igne ad cœlestē patriam euo-
 lare. O dulcissimum purgatorium, ô sua-
 uissimus ignis ardentium affectionum, ô
 vera sapientia oculis superborum absco-
 dita, qua fruitur anima, quando scintillā
 tibus affectionibus, insatiabilibus de sive
 rijis, vnitiuis aspirationibus Deū ipsum
 tangere & amplecti affectat. Sic enim fe-
 licem circulum implebit, rediens. s. vnde
 exiuit. Aduertendū tñ veros anagogicos
 amatores non exerceri cum carnis dele-
 ctatione sensibili: sed potius cū sui ipsius
 maxima afflictione. Nam mēs laborio-
 sissima actione sursum agitur, & ex extē-
 sione spiritus fit quædam corporis ener-
 uatio, atq; neruorū protensio proueniēs
 ex impetu motuum anagogicorum.

Qua

Quapropter motus illos anagogicos non posset corpus absq; maxima sui afflictione perpeti, nisi spiritus gaudium de suo profectu conceptū eam leniret afflictionem. Præterea hi motus sunt subitanei ad instar emissionis syderis scintillantis: nam postquam surrexerit mēs, mox relabitur infra seipsam, atque rursus confurgens iterum cadit. His motibus plene certa fit fides, sentit enim mens se trahi quadam infallibili notitia, illū esse verū Deum, ac Dñm, quem fide colit. Quare anima ad hanc perveniens sapientiam licet omnes mundi sapientes illam redarguentes dicerent, fides tua non est vera, ipsa fidenter responderet, imò vos fallimini ego enim fidem veram teneo: nam illa amoris unio fortius animam in fide firmat, quàm quæcūq; rationes seu investigationes mentis. Spes etiam valde roboratur hac unitiva familiaritate, anima enī in eo statu manens, adeò in Dei bonitate ac familiaritate confidit, vt nullatenus se credat ab ipso in posterū posse separari, atque remoto omni purgatio timore (nisi per modum cautelæ) pura

SECUNDA PARS

nititur confidentia. Insuper hac vnitiua
 sapientia longe amplior cognitio acquiri-
 tur, quàm lectione aut studio, aut ratio-
 nis exercitatione: per illā nāq; proprio-
 res reddimur fonti luminis & Dño scien-
 tiarū. Illud etiam est aduertendū, quòd
 licet post superata vitia, & passiones ma-
 gna ex parte deuictas, non sentias te ad
 vnitiui ardoris amorem extolli, nō oportet
 animum deponere, sed memor nemi-
 nem repente summū fieri, hac vtere cau-
 tela: habeas, vel non habeas deuotionē,
 calidum te sentias aut frigidum, semper
 ostium diuinæ bonitatis pulsato, affluen-
 tissimam Dñi misericordiam implorans,
 vt æstuantis amoris donū tibi cōcedere
 dignetur, cū ad id te creauerit: & in hac
 petitione obstinate persisto. Nam veluti
 qui oculos in Sole hora meridiana figere
 nequit, si assuescat orientē Solē intueri,
 deinde hora tertia iterum attente inspi-
 ciat, tandem in meridie Solare corpus li-
 bere intuebitur: ita vere cōtemplans fa-
 ciet in Solis iustitiæ intuitu. Ad id oēs
 sanctos inuocet dicens: O vos omnes qui
 in camino ignis æstuat, vnā saltem
 scin-

scintillulam mihi impetrate. O vos qui ad opulentissimam sedetis mensam, & satiamini, catello huic famelico micas porrigite: vos qui immerfi & absorpti estis in abyfso lucis inaccessibilis, eius radiolum mihi exorate, leuabo oculos meos in montem &c. ac tandem fiet, vt plene audias, quod dictum est Danieli: Quia vir desideriorum tu es. Dispositio ac situs corporis non parum confert ad excitandum spiritum: nam sicut peccata plāgens, apte publicanū imitatur, oculos ad cælum leuare nolentem, ita qui ad vnitiui amoris ardores suspirat, cōmode erecto erit corpore oculis in cælum leuatis: si enim facie versus terram declinaret, impediretur actualis tendentia cum sursum mente agatur ad illum, qui super omnia ineffabiliter est collocatus, cui vniri, & in quem transformari desiderat. Ad firmiter in his exercitationibus & oratione perseverandum, præsentissimū remediū est infallibilem in ipsis ordinem ac numerū seruare. Præterea temporis considerāda est oportunitas: si enim garrula hæc ancilla (caro nempe nostra) bis in die

SECUNDA PARS

refici exigit ne inedia languescat, decen-
 tius videri debet dominā hāc (animā. s.)
 conuiuio dulcissimo suo. i. amoris pran-
 dio non priuari, cū eius vita in solo mel-
 lillouo amore pmaneat. Oportunissimū
 atq; aptissimum ad id tempus est noctur-
 num. Nox (inquit) illuminatio mea in
 delitijs meis : & anima mea desiderauit
 te in nocte, ait Isaias. Decet itaq; vt hi
 quibus datum est, in spiritu viuere, eo tē-
 pore affectuosis orationibus Christi p-
 tegāt gregem, quo grex ipse dormit. In-
 terdiu etiam aliud tempus prescribatur,
 nunquā pro modicis impedimentis relin-
 quat anima refectioes suas, sed compū-
 gatur si aliquando modico percussa im-
 pedimēto ad diuinas epulas nō accessit.
 Loci etiam oportunitas captetur, nempe
 occultus & secretus est eligendus, præser-
 tim his qui fragili adhuc amore nitūtur,
 vel qui humanæ laudis ac gloriolæ stimu-
 lis sæpe punguntur, & caute attēdant ne
 antiquus hostis sub honestatis prætextu
 illos seducat. Condoleat intime incōmo-
 dis proximorū, dum alios viderit cæcos,
 alios claudos, alios vulneratos, laceros,

& vl-

& ulcerofos, pro quibus omnibus cœlesti Patri ardentissimam offerat supplicationem: hæc enim omnia in sui ipsius cedet emolumentū, & copiosius lucrum à Dño reportabit, veluti famulus Regis cui clarior est regię domus plena reformatio quàm propria vtilitas plus sibi meriti apud Dñm conciliat, quàm si proprijs solummodo cōmodis incumberet perfecte feruens. Quando in primis homo viæ vacabat purgatiuæ, cōtritionibus, & lachrymis spiritus ab inordinationibus purgabatur: cum verò ad vnitiuæ viæ flāmeas pertingit affectiones (quæ cum puræ sint actus omnes cognitiuarum viriū sopire solent) tūc lōge plenius per eas ab omni terrena affectione purificatur spiritus, & exteriorū sensuum inordinatio, quasi quodam retinaculo interiori frenatur: igniti verò effectus corruptam ipsam sensualitatem sopiūt eiusq; affectus omnes mortificant. Nam quanto plus volūtas aspirādo erigitur, eo plus carnis male inflāmantis corruptio debilitatur. In his etiam affectiuis vnionibus elucet claritas quædā in intellectu ad occultiora inuestigā-

SECUNDA PARS

stiganda & penetranda, quæ verò imagi-
naria & phantastica sunt disrumpuntur,
ac euanescent. Bonauentura in Opusculo
de vitijs, & eorum remedijs, hæc scribit,
quæ illum ex Bernard. credo accepisse:
Qui ad vitam anhelant spiritualem in du-
plici sunt differentia: quidam ita gratia
à Deo præueniuntur, vt facillime imò
multa cum suauitate, bona operentur, &
à malo declinent, & eorum voluntatem
sic inflāmet, vt maximo quodam feruore
ducti, quæ facere expediat, promptissime
aggrediantur quāuis dura sint ac diffici-
lia. Quidā verò sunt, quos Dñs ita quo-
dāmodo sibi relinquit, vt cum bonum
aliquod opus agere velint, opus sit stimu-
lis ac calcaribus pungi, quasi pigrū ali-
quod animal, in quibus grauior esse so-
let difficultas expellendi torporē mētis,
quàm sustinendi laborē actionis. Hi et si
non ardeāt desiderio currēdi post Dñm,
desiderium tñ desiderāt, iuxta illud: Cō-
cupiuit anima mea desiderare. Habent
enim volūtatem bonā, pigram tñ ac te-
pidam, non feruentem. Primum igitur fe-
licius, secundum laboriosius. Qui verò
sint

sint maioris meriti, solus Dñs, qui spiri-
 tuū pōderator est optimus, plene nouit.
 Dicimus tñ secundos, si luctando seiplos
 vincant, ita vt sui cōpotes fiant, pugnādū
 consuetudine & vsu non parū meriti sibi
 conciliaffe: verūtamen pleriq; in hoc cer-
 tamine labascūt, nam antequam pfecte
 se vincant, difficultate defessi, vel quasi la-
 bore deterriti, de victoria desperant, atq;
 ad finem, quo tendebāt, peruenire posse
 diffidunt. Quapropter perfectionis stu-
 dium intermittūt, & ad alias occupatio-
 nes se conuertunt, quasi vereantur Deū
 ipsos nolle in promissionis terram intro-
 ducere, per quam charitatis perfectio si-
 gnificatur. Similes hi sūt filijs Israel, qui
 in deserto laboris tædio & timore hostiū
 perculsi, de consequenda victoria despe-
 rantes, terræ promissionis detraxerunt,
 qui tñ omnes mortui sunt in deserto
 præter duos tantum Caleph & Iosue, per
 quos significantur, qui viriliter per tenta-
 tiones transeuntes vsque in finem perse-
 uerant. Quia tñ pauci sunt, quibus hoc
 contingat: ideò pauci egressi de seculo,
 seu de *Egypto*, ad cōsumatam peruenire
 valēt

SECUNDA PARS

valent perfectionē. Primi (tñ qui feliciores sunt) vtpote iam inuenientes sapientiam ad valuas cum vigilat expectantem maiori indigēt cautela ne seduci possit, nam diuitiæ leuius cōparatæ largius diffundi solent, quàm quæ paulatim, nec absq; multo labore congregatæ sunt.

Bonauentura in Opusculo de pfectione vitæ ad Sororem suam docet his verbis modum orandi. Primò sta erectus corpore & corde, clausis sen sibus omnibus: mox incipe meditari miseras tuas oēs præsentēs, præteritas, & futuras. Deinde cum Dauid rugito à gemitu cordis tui, cum Publicano tunde pectus, cum Magdalena lachrymis riga pedes Iesu. Secūdo conuerte te ad gratiarum actionem pro beneficijs acceptis tam generalibus, quàm specialibus: est enī gratiarū actio maxime utilis in oratione, nec vllius momenti oratio esse poterit, nisi adiungatur gratiarum actio. Nam vt inquit Bernar. Ingratitudo est ventus vrens fontem pietatis exsiccans rorē misericordiæ & gratiæ fluentia non recipiens. Debet autem orans diligētissime cor suū compescere,

ne quid aliud cogitet dum precatur, nisi id quod postulat: debet præterea clamare toto corde, ne dum eius dimidia pars in terra maneat, alteram ad cœlum leuare velit. Vnde Glossa super illud, Clamaui in toto corde meo, affirmat diuisum cor nō exaudiri, nec vnquā postulata posse impetrare. Oblitus ergo penitus exteriorum omnium, toto affectu, tota mente, tota deuotione eniti debes, vt supra te extollaris, nec spiritum tuū ab oratione relaxes: sed tandiu deuotionis ardore sumam ascendere stude, donec ingrediaris in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei: vt ibi intuens ac degustans dilectum in eum trāsformari, rapi, & absorberi possis. Tribus de causis feruens orator in mentis alienationem rapitur: primo admirationis: secundo deuotionis: tertio exultationis magnitudine. Admirationis equidem magnitudine rapitur cum diuino lumine mēs irradiata, & summæ pulchritudinis admiratione suspensa, adeo vehementi stupore concutitur, vt à suo statu funditus excutiat, & in modum corruscantis fulgaris quo

pro-

SECUNDA PARS

profundius sui despectu in ima deijcitur
 visæ pulchritudinis admiratione, eo al-
 tius sublimium desideriorum ardore su-
 blata, & supra seipsam rapta clamare co-
 gitur cum Hester: Vidi te Dñe, & cõtur-
 batũ est cor meũ præ timorẽ gloriæ tuę.
 Valde mirabilis es Dñe, facies tua plena
 est gratiarum. Deuotionis verò, quando
 flāma cœlestis desiderij, amorisq; intimi
 adeò excrescit, vt animam instar cęrę li-
 quefactæ in seipsa deficere cogat, & supra
 se eleuata in alienationem trāseat, veluti
 fumus directe ad cœlũ tendens, ita vt di-
 cat: Defecit caro mea, & cor meum. Ma-
 gnitudine autẽ exultationis rapitur ani-
 ma in alienationem, quando diuinæ sua-
 uitatis inebriata dulcedine, quid sit, quid
 fuerit, penitus obliuiscitur, & in quendã
 supernaturalem affectum rapitur, vt cla-
 mare non cesset: Quam dilecta taber-
 naculã tua. Cum igitur ad has suauissi-
 mas occupationes creati simus, nõ decet
 animam Dei imagine insignitam, Dñi
 similitudine decoratã, Christi sanguine
 redemptam circa tēporalia volutari, sed
 ascendere super Cherubĩ, & volare super
pē-

pennas ventorum .i. Angelorum ordines. Seu heu (inquit Bern.) multi in ecclesia sunt, qui cū studiose eniti deberent cœlos penetrare, mente cœlestia circumire, choros Angelorum salutare, turpi se corporis seruituti addicunt, carni obediunt, ventri & gulæ turpissime famulâtur. Bernardus Ser. 32. super Cantica exponens, quo pacto Dñs visitet animam, & ab ea discedens, quomodo sit reuocandus, sic scribit. Cum sponsus vigilijs, obsecrationibus, & multo lachrymarū imbre quaesitus fuerit, subitò, dū teneri creditur, elabitur: rursusq; lachrymanri & insequenti occurrens, comprehendī patitur, non tñ retineri: nam subitò quasi è manibus euolat. At si precibus & fletibus deuota insistat anima, denuo ad eam reuertetur, & voluntate labiorum eius nō fraudabit ipsam: sed iterū mox abibit, nec videbitur, nisi rursus toto animi desiderio requiratur. Igitur in hoc corpore poterit esse de spōsi præsentia frequēs lætitia, non tñ copia: nam licet frequēs visitatio lætificet, vicissitudo molestet, necesse est: quam tandiu dilecta patitur,

SECUNDA PARS

donec corporeæ sarcinæ deposita mole
libere ad cœlestia auolet. Et Serm. 74.
Ideò aliquando se subtrahit, vt ardentius
vocetur, fortius teneatur: nam aliquãdo
simulauit se longius ire, nollés hoc, sed
audire cupiens: Mane nobiscum Dñe,
quoniam aduespetascit. Hanc ergo piam
simulationem, imò salutarem dispensa-
tionem, quam tûc corporaliter exhibuit,
non cessat idem Dñs speciali quodãmo-
do cum deuota anima sedulo acritare:
abire namq; illi dispēsatorium est, redire
verò semper voluntarium, vtrûq; autem
plenum iudicij, ac penes ipsum manet
horû omniû ratio. Has ergo vicissitudi-
nes euntis & redeuntis verbi signat, di-
cens: Vado & venio ad vos: Modicû &
non videbitis me. O modicum & longû:
modicum dicis Dñe, quo non videbimus
te? Saluum sit verbum Dñi mei, nimis lô-
gum est, verumtamē vtrûq; est, modicû
meritis, & non modicum votis: quia non
tardabit. Quomodo non tardabit, si mo-
ram fecerit? Quia licet tardet ad vo-
ta, non tamen tardabit ad

merita.

De

De Humilitate. Cap. XXXI.

SVNT quidam, qui renes suos & corda scrutātes, optime misérias, quibus opprimuntur, conspiciūt, ac veritate impellente veram aduersus se proferunt sententiam: nolunt tamen ab alijs haberi, quales ipsi se intuentur. Et licet se vilis aestiment, à nemine tñ volunt paruipēdi, quod est pessimū superbix genus, vt Bernard. pulchre disserit Ser. 42. super Cāt. Lōge (inquit) sunt à vera humilitate, qui in cōmuni congregatione degentes, specialia sibi tñ volunt deferri ministeria, & à reliquis tanquam pręstantiores in his discerni appetunt. Bonauentura cap. 21. Meditat. Caieta. 22. in vltimis verbis. q. 182. prudenter monet, vt hi qui alios in via Dei ad spiritualē profectū instruūt, dent operā, vt prius in actionibus actiux vitę humiliter exercentur, quàm ad cōtemplationis fastigium ascendere velint: oportet siquidē passiones proprias prius domare actibus humilitatis, mansuetudinis, patientię, liberalitatis, quàm ad cōtemplatiux vitę scandere altitudinem. Huius prioris vitę actiux penuria (ait

S E C V N A P D A R S

Caiet.) multi non sensim, vt æquum est, in via Dei incedentes, sed saltantes, post maximam vitæ suæ partem contemplationi impensam, impatientes, iracundi, superbi, vacui deniq; virtutibus inueniuntur. Hi enim nec actiuam nec contemplatiuam nec ex vtraq; mixtam habent, sed super arenam fabricasse dici possunt: atq; vtinam nõ sit frequēs defectus iste. Tu tñ intellige, quòd licet efficacissimũ remediũ sit ad virtutes morales assequẽdas priorum criminum consideratio, oratio feruens, meditatio vitæ & passionis Christi, tñ hæc docẽda sunt adhibita prius diligentia operum exteriorum & internæ resistẽtiæ. Viri perfecti quòd virtutibus & gratia perfectiores sunt, eò se reputant omnibus inferiores, & cum alij reputet eos ad secretiora Dei arcana intrasse, ipsi vix se existimant iter inchoasse. Bonauentura cum consumauerit homo, tunc incipiet. Idem. Ex defectu vel profectu clericorum & religiosorum, exurgit profectus vel defectus laicorum, iuxta illud Ezechiel. 10. Cum ambularent Cherubim, ibant pariter & rotæ iuxta ea, &

stan

stantibus illis stabant. Bernard. in quadam epistola: Sicut patientia est via ad pacem, ita humiliatio, i. sui ipsius vilificatio in suo & aliorum conspectu, & exercitatio in vilibus operibus est via ad humilitatem. Sola superbia effecit Angelos dæmones, & sola humilitas homines reddidit Angelos. August. Fránciscus dicere solebat paupertatem esse spiritualem salutis viam, fomentum humilitatis, perfectionis radicē. Quando actualiter nullo valetudinis periculo ad appetendos, aut deuitandos cibos cogimur, non obseruāda est eorū qualitas, sed oblatos quicūq; sint cum humilitate edere debemus, non enim viuere oportet phisice. Bonau.

Si expetis Deum videre, si cupis Deo cōiungi, ama solitudinem, fuge colloquia seculariū, ne quæras nouas personarum amicitias, ne impleas sensus imaginibus, aut phantasmatis, quæ quietem animi & mentis tranquillitatem interturbant, quæ omnia deuitanda sunt tanquā noxia & animæ inimica. Nam nō immerito Patres illi sancti nemora petentes, in loca ab omni hominum cōmertio remo-

SECUNDA PARS

tissima, se conferebant : his verò, qui in
 cœnobio remanebāt, iperabant, vt quasi
 cæci, surdi ac muti viuerent. Secede ergo
 sicut turtur, habes enim verecūdum spō
 sum, qui tecū oblectari reuuit in aliorū
 conspectu. Hæc Bonauēt. c. 18. Medit. &
 Bern. Ser. 4. Cant. Radix ac principium
 totale spiritualis pacis & quietis est resi-
 gnatio voluntatis in Deum. Vnde quidā
 assidue hoc secum dicebat: Accipe Dñe
 cor meum, tibi illud trado, tibi illud re-
 mitto, operare in eo, vt lubet, nihil volo
 (de præsentibus indifferentibus) non enī
 voluntate mea ducor, quam semel tibi re-
 nuntiaui, iam non voluntati meæ mori-
 geror, cum aliena sit, & penitus extra me
 posita. ¶ Audi quæso consilia hæc. Ama
 nesciri, & pro nihilo reputari, dilectus e-
 ris Deo & hominibus, Diabolus te for-
 midabit, nihil enī illi acrius aduersatur,
 quàm humilitas. Zachæe frater descende
 de altitudine scientiæ tuæ, discite humili-
 tatem & mansuetudinem in schola Chri-
 sti. Si quæras, cur pleriq; religiosi erudi-
 tione insignes, relicta vera sapientia, qua
 Deus interius colitur, idola adorent, id
 intel-

intellige fuisse in causa : quòd mentem diuersimoda eruditione, & multiplicibus argumentis quasi quibusdam imaginibus impleuerint, in quibus sic occupantur absorbentur, vt vera sapientia in eis locū non inueniat : anima enim illa argutijs subtilibus intenta, ita infeliciter captiuā detinetur, vt nullū ex ea oriri possit spiraculum, quo per flāmigeras affectiones creatorem suum contingere valeat. Non Dñs animam creat, vt se illa pessima occupatione discruciet, sed vt fiat sedes sapientiæ, in qua sedeat rex pacificus. Hæc est vera sapiētia & Theologia, quæ ab spīritu sancto illuminationibus ac cœlestibus distillationibus edocetur. Hæc intellectum illuminat, affectū inflāmat, quietem confert. Illa Theologia nisi hāc habeat sociam, inflat, inquietat, nunquam dicit sufficit, sæpeq; inebriat varijs opinionibus vel etiam erroribus. Emē Christum, pro eo trade omnia cōmoda tua, quod si feceris, citissime re ipsa videbis, quot affluas solatijs . Diligēter te in eius vita & passione exerce: ibi enim necessaria omnia & vtilia inuenire licebit, nec

SECUNDA PARS

aliquid extra Iesum quæras, cū in eo sint omnes thesauri sapientiæ & scientiæ. Ama paupertatē propter Christū, in ea maximam inuenies requiem: præciosissimum Dei donum est voluntaria paupertas. Diuitias habere & amare perniciosum, habere, & non amare laboriosum, quapropter expedit nec habere, nec amare nisi necessaria, quæ ea sunt, sine quibus commode esse nequeas, reliqua verò nec appetenda, nec procuranda, aut si sponte offerantur, recipienda sunt.

¶ Plura de Humilitate.

¶ Bernard. super Missus est. Nimirum conseruandæ humilitatis gratia diuina solet pietas ordinare: vt quāto quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. Nam vsq; ad extremū exercitij spiritua-
lis gradum si quis ascenderit, aliquid ipsi de primi gradus imperfectione relinquetur, vt vix primum se iudicet adeptum. Et Cant. 37. Quid scis ò homo, si vnus ille, quem forte omnium vilissimum atq; miserrimum reputas, cuius vitā sceleratissimam ac tanquam fœditissimam horres, ac propterea illū, non modo præ te,
qui

qui forte iam sobrie iuste & piè viuere credis, sed etiam præ sceleratis omnibus tanquam omnium sceleratissimum spernendum existimas : quid scis inquam, si melior & te & illis mutatione dexteræ excelsi in se sit futurus, & in Deo verò iam sit? Nam ideò non mediocrem, non penultimū ipsum inter nouissimos elligere locum nos voluit Dñs, sed recumbe ait, in nouissimo loco, vt solus videlicet omnium vltimus sedeas, teq; nemini non solum præferas, sed neq; conferre præsumas. Bernar. Serm. 4. super Cant. plene edocet, quàm abstinendum sit ab alijs iudicandis. Noli esse alienæ cōuersationis, aut curiosus explorator, aut temerarius iudex: & licet aliquid perperam actū deprehendas, nec tunc quidem proximum iudicare velis, sed potius intentionem excusa, cum opera excusare non valeas, & ignorātia, subreptione, aut casu deliquisse existima. Si verò dissimulationem, aut excusationem omnem rei certitudo recusat, nihilominus dic, intra temetipsum: graui tentatione oppressus, cecidit, quid facerem, si me illa impetisset? Grauius for-

SECUNDA PARS

fortasse ac perniciosius succumberem.
 Viri qui non exiguos in contemplatione
 progressus fecerint, sæpe in ordine eru-
 diendi alios falluntur: nam volunt tyro-
 nes incipere in his, quæ ipsi tãto tēporis
 spatio, tanto mentis labore adepti sunt.
 Nec minus erga seipsos falli aliquando
 contingit: existimant enim si in his vni-
 onibus & exercitijs, quibus nunc fruuntur
 incepissent, fieri potuisse, vt citius ad eã
 vitæ conditionem penuenirent.

Bonauentura in prologo opusculi, quod
 Speculũ disciplinæ inscribitur, docet pru-
 dentissime pro temporũ & locorum va-
 rietate varie exequendas esse vitæ spiri-
 tualis regulas. Prudens (inquit) vt rerum
 vicissitudo exigit, ita se temporì accõmo-
 dat, non se mutans, sed potius aptans,
 velut manus quæ eadem est in palmum
 extensa, & in pugillum coacta. Hugo di-
 cit nos ante cibum oportere esse hilares,
 ne abstinentia grauis & molesta animæ
 esse videatur: at post cibum tacitos de-
 cet esse & modestos, ne gula nos inflasse
 videatur: notum enim est temporis arti-
 culũ nõ præterire, de quo ratio reddēda
 non

non fit. Bernard. in Serm. ad Solitarios. Hoc maxime curant spiritualibus exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, vt deuotionis spiritum non extinguant: vnde licet extrinsecus bonorum operum exercitijs fatigentur in corpore, intrinsecus tñ reficiuntur in mēte. Bonauentura de Eccles. Hierarch. Sicut carnale matrimonium duos in carne vna constituit, ita spirituale matrimoniū inter animam & Deū duos in spiritu vno conciliat. Nam qui adhæret Deo, vnus spiritus efficitur cum eo. Bernardus Ser. 8. super Cant. Scientia absque charitate inflat, charitas sine sciētia errat. Bernar. Quidam bene agūt ex ratione. i. quia ratio suadet: alij ex amore quia amore Dei incitantur: horum tñ melior conditio. Qui enim amore Dñi ad opus impelitur, laboribus nō fatigatur, aduersitatibus non impeditur, nulla re extranea frāgitur ob dilatationem cordis in operis exercitio concurrentem. His nihil interiorē adimit pacē, nihil sursum actionē cordis ad Deum interturbat. Euidētissimum exigui profectus in vita spirituali argu-

SECUNDA PARS

argumentum iudicatur, quacūq; leui cau-
 sa interueniente quietē ac pacem inter-
 nam amittere, repleriq; potentias cogni-
 tiuas imaginibus externis quas vix pro-
 pulsare valeat. Hinc fit vt tyrones in exer-
 citio vitæ spiritualis deserta loca semper
 appetāt, & omnia negocia recusent quā-
 uis pia & proximo vtilia sint. Ego noui
 quosdam in coniugio permanentes qui
 cum se vellēt spiritualibus exercitationi-
 bus tradere, familiæ suæ cura maxime
 cruciabantur: postea verò tēporis pro-
 gressu, tantum in vita spirituali ꝑfecere,
 & internam quandam pacem, & assiduā
 animi tranquillitatē sunt adepti, vt nihil
 domesticis negocijs, aut alijs quibuscūq;
 incidentibus perturbarentur, nec vnquā
 ab illa suauissima quiete distraherentur.
 Et si aliquando paulisper ab ea recessisse
 contingeret, mox ad se reuertebantur:
 imagines verò, si quas cōcepissent, nulla-
 tenus animo infedebant, sed transeunter
 præteribant: erat enim illis diuino mu-
 nere concessa vis, qua eas abigerēt. Qui-
 bus huc ascēdere licuit iam nullo labore
 torquētur, cū suis affectionibus resistūt,

cas

eas nãq; vel nullas vel tenuissimas gignunt, erga nullum sensibile ardenti feruntur appetitu, non anguntur scrupulis, cū habeant cor charitate dilatatū, in omnibus actionibus suis solam Dei gloriam respiciunt: quæ libertas nō sinit eos scrupulis inquietari, nec impetuosis affectibus moueri, erga quæcunque sensibilia: nam diuinæ dilectionis feruor interne ardens, affectiones omnes externas quasi paleas absumit. Vnde pro nihilo ducunt hoc vel illo cibo, aut alio quocūq; bono sensibili carere, quia nihil inordinate amant. Quantumcunq; fœda & turpia malignus spiritus cordi tuo ingerat: tu tñ ea nihili pendito, & internum intuitū simpliciter & despectiue mox ab illis auerte. Multo enim melius ea conteres, si spreueris, quàm si illis intentus imorari volueris, nec vnquam existimes te ex his, quæ displicent confestim culpam aliquã contrahere. Aliud enī est spirituales fordes in te sentire, aliud eis cōsentire: primum non est impium, sed secundum. Ne cesses à percipiendo Eucharistiæ sacramento, neuè alia pia exercitia omittas
 ob-

SECUNDA PARS

obnubilationis, aut paupertatis internæ
 causa, aut ppter angustias, quibus (Deo
 sic disponente) affligeris. Licet enim tē-
 poralia ac spiritualia exercitia huius cala-
 mitatis tempore sint insipida, Deo tñ (si
 modo facias, quod oportet) gratissima
 esse scito: neq; existimare debes esse cer-
 tissimam deuotionem, mollitiē illam ac
 cordis dulcedinem sensibile, qua aliquis
 facile in lachrymas resoluitur: quam gen-
 tiles & hæretici plerūq; habent: sed vera
 deuotio est bona voluntas, qua se homo
 paratum offert ad cultum, honorem, ac
 beneplacitū Dñi. Hæc permanent, etiam
 si cor aridum & mens sterilis sit, ideò ne
 inordinate dulcedinē illam appetas, sed
 paratus esto illa carere, si Deo sit placi-
 tū, non enim in donis Dei, sed in Deo so-
 lo quiescendū est. Si forte psallendi tem-
 pore inuito tibi aliqua vanæ cogitatio-
 nes occurrant, ne ob id inquietus, impa-
 tiens, aut nimis sis anxius, sed humiliter
 resigna te Deo, pieq; exulta, cum eius cle-
 mentiam consideres nos in oratione in-
 digna cogitantes benigne ferentem. Ad
 perfectionem aspirans, minimos etiam
 defe-

defectus extinguere curet, dummodo ne a facie Dñi vnquam discedat, & quasi perturbatus, multa apud se cogitet de peccato suo, sed humiliter simul & confidenter ad Deum conuersus agat de sua iniquitate, & ingratitude, & veniã postulans, in conspectu Dñi seipsum deplorat. Offerat etiam cœlesti Patri labores ac passiones filij sui pro suis defectibus: si verò aliquibus scateat, quos vincere nequeat, ne labatur animo, sed omnia sua plene Deo cõmittens, & se in eo resignans, tranquillus, patiens, longanimis perseueret, et si millies in die ceciderit, toties cum spe veniæ resurgat. In omnibus suis actionibus & omissionibus diligentissime inuestiget, an quærat Deum, an seipsum: si intelligat seipsum querere, mox se abneget ac relinquat, & solũ Deũ toto amore, ac tota cordis intẽtione prosequatur. Creaturas omnes sēper intueatur, quasi quosdam Dei effluxus, non cõsiderãs eas in seipsis, sed in Deo, vel Deũ in ipsis. Assuescat vnire opera omnia sua ac pia exercitia sanctissimis Christi operibus atq; exercitijs: quod si faciet opera ipsa,

SECUNDA PARS

ipsa, quæ suapte natura vilia sunt & im-
 perfecta, maximi momenti coram Deo
 efficientur, & gratissima erunt in cōspe-
 ctu eius, veluti aquæ gutta, quæ vino mix-
 ta optimū eius colorem ac saporem acci-
 pit. In his, quæ agenda sint, ne cōcitus,
 præceps aut violentus rapiatur, neuè illis
 immoderato affectu tanquam captiuus
 alligetur: ne abeat post importunos cor-
 dis sui impetus, sed rationis freno domi-
 netur & sibi ac suis actionib⁹. Quidquid
 puritatem, tranquillitatem, aut animi sui
 libertatem impedire valet, prudenter de-
 uitet, irrationabiles vanosq; conscientia
 scrupulos fortissime expellat, nec nimis
 sollicitus sit de rebus téporalibus vel ex-
 ternis. Infatigabiliter cū Deo per inter-
 nam orationem colloquatur, pia deside-
 ria, ardentescq; aspirationes ad illū emit-
 tens, relicta omni multiplicitate, vni Deo
 hærere discat. Si tñ introuersionem hanc
 fixāq; ad Deum cogitationem retinere
 nequeat, ne animum despōdeat, sed per-
 seueranter enitatur illam ad Dñm reuo-
 care. Nam postquam satis bene in huius
 consuetudinis habitu firmatus fuerit,
tunc

tunc absq; labore vllō Deo rebusq; di-
 uinis libere vacare poterit: existimēt etiā
 magnam esse infelicitatem vllō temporis
 spatio quantūvis breuissimo à Dño elō-
 gari. ¶ Hūc orandi modū per aspiratio-
 nes, & iaculatorias oratiūculas pio ple-
 nas affectu, quas amanter in Deum iacu-
 lamur, omnes testantur efficacissimum
 esse atq; vtilissimū. O bone Iesu, o dile-
 cte, dilecte, dilecte, ò dulcedo, quando
 mihi moriar? quādo in te transibo? quā-
 do tenacissime tibi vniar? quando arden-
 tissime te amabo? Vtinā nec vna sangui-
 nis gutta in me maneat, quæ non sit tui
 amoris igne recocta. Si ergo indefesso
 studio mortificationis ac resignationis
 hoc introuersionis addamus studiū, fiet
 tandem, vt ad requiē, vnitatemq; spiritus
 cū Deo (bonū quod est ineffabile) etiā in
 hac vita perueniamus, modo nō conatu
 nostro, sed gratiā ac ipsius Dñi misera-
 tione id nos adipisci posse credamus. Vt
 te ipsū plene cognoscas, & humilies, scito
 te tribus constare principijs, nepe ex vno
 nihilo, ac duobus alijs peioribus nihilo. s.
 ex eo, quod eras antequām tibi naturā

SECUNDA PARS

data esset, & hoc nihil est, atque ex alijs,
 quæ tibi ex te addidisti, ac apposuisti na-
 turæ tibi datæ .f. culpas plurimas & pe-
 nalitates, quæ culparum sunt effectus.
 Culpa aut peius est nihilo, nam cū nihil
 sit, fingit se esse aliquid : reatus etiā pœ-
 næ æternæ, quæ est prima penalitas, de-
 terior nihilo est, dicente Dño: Melius illi
 esset, si natus non fuisset homo ille. Tibi
 ergo relictus es quædā pulcherrima chi-
 mera constans ex tribus optimis princi-
 pijs .f. ex nihilo, ex culpis, ex pœnalitati-
 bus, & cū omnia hæc ita sint, tu tñ super-
 bis. Heu mihi quia sæpissime eadem pec-
 cata, quæ cōfiteor, scelerate repeto, sem-
 per me in melius emendare proponens,
 nunquam tñ id efficio : & hinc conijcio,
 quantum absit humilitas à confessione
 mea: nam si alter me accusaret de his, de
 quibus ipse me accuso, patienter pati nō
 possem. Bernar. de interiori domo c. 32.
 Si vis amari, ama: nihil enim ita debitū,
 nihil ita naturæ consentaneum, nihil ita
 efficax, vt diligaris, quàm si tu primo dili-
 gas: id enim (teste Seneca) amatorium
 philtum est absq; beneficijs & carmine.

Sape

Sæpe superbia ex pusillanimitate oriri solet, vt puta quando aliquis nõ auscultat præfecto rem aliquam arduã præcipiēti: nam hoc non faceret, nisi sapiens esset in oculis suis, nisi nimis sibi placens, iudiciũ suum prælati iudicio præponeret. Humilitas vera non pertinax est aut obstinata, sed cū tremore obtēperat. Greg. in Dialogo de libertino quodam. Vnde Climacus scribit hominem iudicio proprio affectũ, nec seniorum monitis cedētem, nõ egere dæmone tentante, quòd ipse sibi factus sit dæmon: is enim habendus est omnis homo arrogans, & seipsum sui ducem constituens. Apud Gersonẽ cõperit prudentissimum modum quo plene conuinci possēt, qui in suis exercitationibus corporalibus, aut spiritualibus proprio iudicio assumptis, obstinate permanerēt. Conuenit ipse Gerson mulierem quandã in coniugio viuentem, quæ nisi post tres vel quatuor dies cibum sumere nolebat, (tunc verò id voracissime faciebat) fatebaturq; se à nemine edoctã, sed sic viuere solitam, quòd se indignam, quæ pane vesceretur reputaret. Petiuit in primis ab

SECUNDA PARS

ea Gerson, an crederet aliquos esse, quorum authoritas, fides, & prudentia maioris essent apud eam momenti, quam propriæ estimationis iudicium: quæ mox gemens respondit demissis oculis, se miseram esse peccatricem & omnium ineptissimam: subintulit Gerson, si hæc quæ prædicabat vere de se cognouisset, quo pacto sine cuiusq; alterius consilio tam insolitam & ab alijs sanctioribus nõ observatam abstinentiã sequeretur. Cœpit illa, nescio quas verborum ac responsionis ambages inuolucere: cum enim nullã penitus reddere posset rationẽ, ac latẽti intus superbia nollet fateri se cõuictam, nitebatur verbis eundem obtũdere. Tũc ille testatus est (dicens) nisi fatuam hanc abstinentiam dimittas & te peritiorũ cõsilio subdaris, scito te in maximo salutis discrimine versari: quibus dictis cum illa nil respondiisset, tandem abiit, nec postea rescivit, an mentem mutasset.

Merito & vere inquit Gerson lib. de distinct. verarum à fals. Spirituales personas nihil æque habere suspectum, quàm amorẽ suũ erga Deũ aut personas alias

san-

sanctas, sæpe enim fit vt naturalē amorem ex consuetudine vel alia de causa genitum, dilectionē spiritualemente putemus. Est enī amoris passio inter omnes vehementissima, ac ideò dum erga Deū hæc viget passio, plene opinatur homo se fruī Deo: vt scribit contigisse cuidam fœminæ dictæ Maria de Valentiana, quæ hac ardens passione palā dogmatizabat eos, qui ad eminētiam illam diuinæ dilectionis peruenissent, liberos esse à præceptis. Alius item non parua existimationis vit eodē modo deceptus, dicere solitus erat, non omne peccatū mortale charitatem corrumpere, imò potius illam aliquando acrius incendere: vt si quis ex considerata vel experta fornicationis delectatione in admirationem, laudem, & amorē diuinæ bonitatis atq; dulcedinis ardentius excitaretur. Non plene cognouerat delirus ille, quid interesset inter amoris passionē & synceram charitatem. Hinc etiam patebit, quantum periculi secū afferat familiaritas virorū licet sanctorum cū fœminis quāuis sanctis: nam sæpe amor in spiritu incipiēs, in carnalem trāsit amorē,

SECUNDA PARS

& tandem desinit in turpem, mentes enī
quāuis ferreas libido domat, diabolus ve
rò semper laqueos tendēs, & retia, viscū
semper habet paratum. Signum amoris
non synceri erga fœminam hoc sit, si ex
vehemētia amoris difficile tibi sit & mo-
lestum ab ea diuelli, longius abesse, à vi-
sitatione cessare, & si credas te in Dño
spiritualiter eā diligere. Hoc certissimū
habeto, præsertim quando corporis de-
cor, etas, aut eloquētia, aut alia humana
causa motiuū seu illius amoris incentiuū
iudicabitur. Qui enim pure virtutem di-
ligit, cum sedes illius spiritus sit, nil curat
corpusculi condiciones: quāuis poëta di-
cat: Gratiōr & pulchro veniens in corpo-
re virtus. Insuper quod maxime miran-
dum est, sæpe accidit, vt arcano Dei iu-
dicio, aut dæmonis astutia, post amissam
charitatem, sentiat in se homo omnia in-
dicia ac signa prioris dilectionis ac deu-
tionis, & putet se Diuino agi spiritu, cum
tñ hæc omnia ex quodā informi habitu
proueniat, & priorū exercitiorū vsu non-
dum penitus expulso. Quis hæc audiens
non obstupescat? Quis hæc meditans nō

exhorrescat? Oportet ergo in humilitate ac timore incedere, ac semper audire Apostolū dicentē: Qui se existimat stare, videat, ne cadat. Et sapientem dicentem: Est via, quæ videtur hominī recta, nouissima verò illius ducunt ad mortem: Et, Nescit homo odio an amore dignus sit. Ideò exclamauit sanctus: O altitudo diuitiarum. Et alius: Terribilis in consilijs super filijs hominū. Si hæc consideratio ad humiliationē miserix nostræ nō sufficit, quæ alia sufficere possit, ignoro: inquit Gerson. Vt homo in hos tētationis laqueos nō incidat, præ cæteris hoc corā oculis habeat: priuatam deuotionem ac spiritualem dulcedinem obedientiæ, aut proximorū saluti nunquā præferat: omnibus in necessitate quacūq; constitutis misericordiæ viscera benigne exhibeat, seipsum nunquam quærat, sed vbiq; pro Dei amore se abneget, synceram ac intimam humilitatem à Dño assiduè efflagitare non cesset.

I Ardens oratio ad postulādam charitatē.

Cap. xxxiiij.

Bb 4

Ob

SECUNDA PARS

O Brestor te exorabilis Pater, per uen-
 randam filij tui humilitatem, ut re-
 pellas à seruo tuo omnem animæ fastū
 & arrogantiam, omnem ostentationē &
 insolentiam, omnem inanis gloriæ appe-
 titum, amarulentiam, & dolum omnem,
 simulationem, omnem contentionē, per-
 tinaciam, nullūq; indicium elati animi,
 aut vani in verbis aut moribus meis ap-
 pareat: ne pmittas me aliquādo priuari
 donis misericordiæ tuæ, nunquam alium
 despiciam, nunquam alicui me præponā,
 nunquam me extollam. Deprime cerui-
 ces mei interioris hominis, sim semper
 paruulus in oculis meis: da mihi cor hu-
 mile, tractabile, beneuolū (quod amicos
 diligit in te, inimicos verò propter te)
 mansuetū tranquillū, serenū cœlesti igne
 semper æstuās, de fratribus bene sentiēs,
 cor in aduersitate ac peccatis aliorū do-
 lens, in prosperitate verò de eorum me-
 ritis exultans, cor deniq; flens cum flenti-
 bus, & gaudens cum gaudentibus. Cor
 meum saxeum scinde tuæ potentissimæ
 virtutis nouacula, intime inibue tua sua-
 uissima vnctione, ut sit piū, molle, tenerū.

vt semper ex alienæ calamitatis commise-
 ratione resoluatur, & ex recordatione
 inenarrabilis tuæ dulcedinis colliqueſcat.
 Scaturiat Dñe in me miſericordiæ tuæ
 munere Sanctarum, ac dulciū lachryma-
 rum vena, quibus abluar, nutriar, refrige-
 rer, ſatier: erumpat ex oculis meis tua vi-
 ſitatione percuſſis fons aquæ huius, quæ
 ex intimo tui amore, & cœleſtis patriæ
 deſiderio exoriatur. Ne quaſo, mihi ex-
 tremæ ouiculæ tuæ, optatiſſimæ huius
 gratiæ deneges portiunculā, qua patres
 meos largiſſima liberalitate perornaſti:
 alioqui ſcio, quòd interno gelu obrigeſ-
 cā. Conuerſe obſecro, aridam, ſterilemq;
 cordis mei terram in fertilem & irriguā.
 Ego pro odioſa cordis mei duriſſa offe-
 ro tibi gratiſſimam pietatem cordis vn-
 geniſi tui, vt illa hac expietur. Da mihi
 nulli penitus eſſe iniurium, erga neminē
 male affici, nullius improbitate pertur-
 bari, imò omniū mores, imperfectiones,
 ignorantias æquanimiter ferre: amor tu-
 ſus ita me teneat ac reddat occupatū vt fra-
 trum meorum defectibus nunquam im-
 morari velim. Pater clementiſſime da
 vt

SECUNDA PARS

vt efrenati ac præcipites animi mei motus à me propellantur, & omnia quæ agenda sunt, tranquille opportune, cõposite in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi Dñe sanctæ quietis ac otij secretum, ne permittas me turbulento huius maligni sæculi strepitu vexari, nec improbis externarum rerũ occupationibus distrahi: sed libera spiritũ meũ ab impedimentis omnibus, vt tibi libèter seruiã, quãdiu huius corporis carcere detineri contingat. Hæc sit pars mea, hæc consolatio exilij mei, vt ab inquietis curis prorsus expeditus tibi vacem, laudes tuas canam, in te exultem, tibi adhæream, in te conquiescam, sedeamq; in silentio, vt sic pacato animo suscipere possim vocem & doctrinam cœlestis sapiëntiæ. His studijs peregrinationis meæ tædiũ mitigem, & calamitosæ huius vitæ molestias æquanimiter perferam. Igitur Deus meus dulcissime, ardor suauissime consume prorsus quicquid in me tibi displicet, & quicquid mihi obstat, ne tibi plene vniar. Omne mare magnũ totius dulcedinis absorbe me, demerge me in tui amoris abyssum,

vt ibi absorptus non mihi sed tibi vivere possim. O lumen semper lucēs illumina me. O ignis qui semper ardes, & nunquā extingueris, accēde me. O amor qui semper ferues, & nunquam tepescis, absorbe me, & transforma in te : saucia me iaculo amoris, & medullas tepentes flāmis incēde salutaribus. Scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, quam nulla vnquam obliuio deleat, tribue visū qui lucē tuam incomprehensibilem intueatur, cui omne aliud visibile præter tuæ claritatis radios molestū sit. Largire auditum cui solū iucundum sit dulcissimam vocem tuā audire. Crea in me olfactum qui non nisi vnguētorum tuorū odorem percipiat. Forma palatū, quod nihil p̄ter sapes tuos & suauitatis tuæ abundantiam gustare possit. Tam potēti flāma amoris tui, medullas ac omnia interiora mea exurito, vt consumptis vitiosis cordis mei affectionibus ignitis tui desiderijs tātūmodo æstuem. Impingua deniq; me adipe & pinguedine tua vt labijs exultationis te laudet os meū.

q̄ Bernardus ad fratres de Monte Dei,

expo-

307 SECUNDA PARS

exponēs quo pacto in eo, qui perfectioni
 viriliter incumbit, non solū spiritus sed
 etiam caro reformetur, sic scribit. Inor-
 dinata natura per peccatum & à suæ re-
 stitutions conditione semota, si ad Deū
 convertitur, recuperat cito pro modo ti-
 moris & amoris, quem erga Deū habet,
 quæcūq; perdidit auersa : & vbi spiritus
 expetit ad imaginem cōditoris sui refor-
 mari, mox etiam reflorescens caro spōte
 incipit reformato spiritui conformari.
 Nam & contra sensum suum incipit eā
 delectare, quidquid spiritū suū delectat:
 insuper & pro multiplici defectu suo ex
 peccati pœna multipliciter ad Deum si-
 tiens, nonnūquam rectorem suum præ-
 cedere contendit. Delectationes enim
 non perdimus, sed mutamus de corpore
 ad animum, de sensibus ad consciētiam:
 furfureus nāq; panis, aqua simplex, olerā
 & legumina simplicia pro Christi amore
 ac internæ delectationis desiderio miri-
 fice delectant. Sanata natura & tandem
 firmæ restituta valetudini, statim natu-
 ralibus ac simplicibus alimentis arridet:
 laboris vsus diuturnus gignit in rustico
 du-

duros nervos, fortes lacertos, quę si torpore otio sinas, mollescet. Non aliter evenire videmus in Dei seruis, in quibus voluntas gignit vsus, vsus producit exercitium, exercitatio verò in omni labore vires subministrat. Consuetudo enim cōsuetudine vincitur, & necessitas necessitate expellitur. Idem Bernard. in eod. lib. affirmans cellam (in qua quis stabiliter perseverat) omniū bonorū esse officinā, scribit: neminem in vno animum suum posse figere, qui nō prius alicui loco perseveranter corpus affixerit suum: nam qui animi ægritudinē migratione de loco ad locum effugere nititur, similis illi efficitur, qui corporis sui umbrā fugiat. Ibi etiam diligentissime monet, vt serui Dei singulis diebus horam habeāt præfixitam ad recolendum beneficiū passionis, quod est (inquit) manducare carnem & sanguinem Dñi spiritualiter. Nam amorem diuinum in nobis lætat lectio, pascit meditatio, confortat & illuminat oratio: inter meditanda, primum docet obtinere locum redemptionis mysteria. Consultit præterea, vt quę sint ardētiora,

lega-

SECUNDA PARS

legamus, similem enim lectionem similis
 sequitur meditatio. Ibi definit orationē
 dicens: Oratio est affectio hominis Deo
 adhærentis, & familiaris quædam ac pia
 allocutio & statio illuminatæ mentis ad
 fruendum quâdiu licet. Obsecratio est
 anxia ad Deum instãtia, vt succurrat be-
 nigne, & spiritualis gratiæ particulam lar-
 giatnr. Postulatio ad temporalia petēda
 pertinet. Gratiarum verò actionem de
 qua Apost. 1. ad Thesalon. 5. scribēs in-
 quit: Sine intermissione orantes, semper
 gratias agentes: sic definit. Est quædam
 mentis beneq; compositi animi bonitas,
 qua semper pro omnibus oramus, & in
 omnibus gratias agimus, quæ tot modis
 in oratione vel gratiarum actione se iugi-
 ter in Deum refundit, quot in suis tribu-
 lationibus vel consolationibus, cōpasio-
 nibus, aut congratulationibus proximī
 causales materias inuenit pius affectus:
 qui verò talis est semper in Spiritus sãcti
 gaudio habitat. Ibi etiam aliquando eue-
 nire scribit, vt incipienti, non quærenti,
 nec pulsanti gratis detur puræ orationis
 affectus, & dulcedo illa, quæ pfectis dari

solet pro præmio sanctitatis: veluti si paterfamilias seruum suum ex insperato ad mensam filiorum admittat, quod ideò facit vt vel illum ad meliora accendat, vel de sua negligentia accuset & conuincat. In quo (inquit) proh dolor plurimi falluntur: arbitrantur enim iam se filios esse, quòd filiorum pane pascantur, atq; deficientes vnde proficere deberèt (nempe à visitate gratia) à cogitatione sui ipsius recedunt, existimantes se aliquid esse, cum reuera nihil sint: cibauit nãq; eos ex adipe frumenti. Ibi etiam spiritualiter exponit illud: Etenim passer inuenit sibi domum. Vbi per turturem intelligit perfectos, qui etsi in exelso contemplationis requiescant, & in virtutis robore firmati sint, tñ timentes sibi, à superbia semper se premūt, semper se deiciūt in id, quod incipientium est. Et quia infra se descendūt, ac gementes cum turture humiliantur, inde altius ascendunt, reponentes in secretissimo loco pullos suos. i. affectionū ac contemplationū suarum fructus. Passeres autem eos esse dicit, qui ardentissime ad contemplationis excelsa tēdētes,

SĒCVNDA PARS

tes, quasi volitantes festinant, nondū grāuitatem ac turturis maturitatē assecuti, sed nitētes ad ea, quæ perfectorum sunt, non elationis præsumptione, sed pietatis amore. Igitur ò anima iam à passionib⁹ libera, vola ad contemplationē, & dicito: Vultum tuum Dñe requiram. Confide, quia scriptum est. Adiuuabit eam Deus vultu suo. Adiuuat enim Deus vultu suo se intuentem, mouet ac permouet & attrahit summi boni pulchritudine se contēplāntem. Ibi etiam scribit. Studium proficientis animi est scrutari virtutum, non tam flores quàm radices, non vt luceant, sed vt sint: nō vt haberi videātur, sed vt reipsa possideātur. Vitiōrum verò plus in semetipso metuere appetitū quā ab alijs impetum, plus contagium quàm malitiam. Nam quemadmodū virtutes diuturno vsu & studio perseuerante transeunt in affectū, & efficiuntur quasi naturales: sic leuissima vitia remissioris licentiæ opportunitatē quasi naturalia efficiuntur ob consuetudinis efficaciam, quæ semel acquisita nisi p̄tinacissimo studio vinci vix potest. Proficiens ad contempla-

tionem

tionem sic progredi debet : nam recogitatis omnibus bonis , quæ de Deo vel ad Deum sunt : tãdem voluntas proficit & acrius insurgit in amorem eorum, quæ cogitantur. Inde fit, vt trãfire liceat in sapientiam, in saporem Dñi cū suauissimū saporem ex donis Dei percipiat. Deniq; quod erat prius intellectio cogitantis, fit contemplatio amantis percipiens spirituales quasdam diuinæ suauitatis experientias & fruitionis gaudium. Tunc aut nihil aliud fit in intellectu & voluntate nostra quam exultare, ac iubilare in memoria abūdantiæ suauitatis Dñi: & vere sentit de Dñi bonitate, qui in simplicitate cordis quæ fuit illum. Cogitatione tñ huc pertingere non est in cogitantis arbitrio, sed in gratia donantis. Nam Spūs sanctus quando, & quomodo, ac quibus vult, aspirat : hominis verò est iugiter p̄parare cor & expedire animū à terrenis sollicitudinibus, occupationibus otiosis & negotiosis, ac nonnunquam etiam à necessarijs, vt in die bona Dñi & in hora beneplaciti eius, cum audierit vocem spiritus spirantis ea, quæ contemplationem

SECUNDA PARS

excitant, libere intellectus ac voluntas sibi inuicem concurrentes cooperentur in bonum, & quasi symbolū faciant in gaudiū contemplantis. Præsentet memoria fidelem materiam, exhibeat, purā affectionē voluntas, præstet intellectus experientiæ suauitatem. Vt autem huc peruenire valeamus, maxime necessarium est ei, qui altissimū contemplationis cacumen ascendere nititur intēiones omnes cordis sui intime scrutari. s. vt plene intelligat, quid illud sit, quod toto cordis affectu appetit, & qua de causa id exoptet, ac quibus modis fieri cupiat. Sunt enim quædā cogitationes ac affectiones ad Deū seu diuina quasi extrinsecus incidentes, & præteruolantes, quæ plene inter otiosas deputandæ sunt: nam etsi aliquando vsque ad animi delectationem procedunt, citò tñ se inde excutit animus compos sui. Si verò animus plane cognoscat totum id, quod expetit esse Deū, tunc discutiendū est, quantum & quomodo velis, & vtrum id velis vsq; ad tui ipsius, rerumq; omniū quæ sunt, vel esse possunt, contemptum: hoc aut nō solum iudicio rationis, sed ex
totq;

toto mentis affectu, vt videlicet affectiō
 illa sit plusquā affectio. s. vt amor sit, vt
 dilectio sit, vt charitas sit, vt vnitas Spūs
 sancti sit. Vnitas spiritus cum Deo nihil
 aliud est, quā perfectio voluntatis cum
 Deo & in Deum proficientis, quæ nō so-
 lum id vult, quod Deo placitum est, sed
 sic est affecta, sic in affectu prouecta vt
 nequeat velle, nisi ea, quæ Deo placita
 esse cognouerit. De his qui sic adherent,
 dicitur: Qui Deo adheret vnus spiritus
 est cum eo. Huic igitur pfectioni nutriē-
 da est voluntas, præparandus est semper
 animus, cauendū est, ne volūtas, quæ co-
 hibenda est, in externis dissipetur amor,
 qui soli Deo seruāndus est, ne inquinetur:
 huc deniq; ascendere, id est esse perfectū,
 & viā hanc relinquere, nil aliud est, quā
 nolle esse perfectum. Ad id enim creati
 sumus & viuimus, vt similes Deo simus,
 perfectio nāq; hominis similitudo Dei
 est, quam nisi prædicto modo consequi
 possumus. Hæc Bernard. ibi, vt ex verbis
 eius cōijcere potui. Agit etiā ibi paulō
 inferius de spiritualib⁹ coruscationibus,
 quæ aliquib⁹ viris spiritualib⁹ ostēduntur.

SECUNDA PARS

Dicit enim quòd quãuis cognitio ac visio Dei in via sit ænigmatica, & quasi per speculum, aliquando tñ dilectio ipsa Dei vicissim lumen quoddã vultus Dei ostentare solet: quẽadmodum lumen in manibus clausum patet, & latet ad gestãtis arbitriũ. Adducitq; ad hoc verba Iob. 36. vltima: vt per hoc quod quasi in trãscursu vel in puncto videri permittitur, animus ad plenam possessionem æterni luminis & hæreditatem plenæ visionis Dei acrius inardescat. Cui, vt quod sibi deest, aliquatenus innotescat, non unquã quasi pertransiens gratia amantis sensum perstringit, & rapit in Deũ, i. à tumultu rerũ ad gaudia & silentia: & pro modulo suo ad punctũ seu tẽporis momẽtum idipsũ ostendit ei videndum, sicut reuera est: interim etiã & ipsum efficit in idipsum, vt fit suo modo, sicut illud est. Postquã autẽ hoc p̄cipiẽs didicerit, quid intersit inter mundũ & immundũ, redditur sibi, & remittitur ad emundandum cor ad visionem atq; ad aptandum animũ ad similitudinem: vt si aliquãdo rursũ admittatur, purior sit ad videndum, & stabilior

ad

ad fruendum: nusquam enim melius deprehenditur modus humanæ perfectionis quàm in lumine vultus Dei, ac in speculo diuinæ visionis. Qui purius videre studet quæ sibi deesse cognoscit, emédet in dies similitudine, quidquid delinquit dissimilitudine: semperq; magis magisq; appropinquat similitudine ad illum, à quo semotus erat per dissimilitudinem, atq; ita expressioré visionem expressior semper similitudo cõmittatur: impossibile enim est summũ bonũ videri & non amari, ac non tanto ardentius amari, quanto expressius se videri permiserit. Sic proficit hominis amor, vt aliquatenus assimilari possit amor illi, qui Deum humiliavit, vt fieret homo, vt homo fieret Deus. Gratissimũ nãq; homini esse debet, cohumiliari diuinæ maiestati, cõpauperari filio Dei, confirmari diuinæ sapientiæ, hoc sentiēti in seipso, quod & in Christo Iesu. Hinc emanat fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. s. suavis recordatio omnium amabilium beneficiorũ Dei & attributorum, vt potentiæ, bonitatis, sapientiæ, & beatitudinis, quæ dum elucet

SECUNDA PARS

in contemplantis affectu amantem penitus rapiunt in amabilem: ipse enim in semetipso est, quidquid in amabili est, qui est totum, quod est. Huic bono, ipsius boni amore sic se pius applicat affectus, ut non prius se inde reuocet, quam unum vel unus cum eo spiritus fuerit effectus. Hic est boni certaminis finis in hac vita: hoc primum, hæc requies sanctorum laborum, & consolatio dolorum, quæ sanctis his exhibetur. Hæc est perfectio & vera hominis sapientia omnes in se continens virtutes non aliunde collectas, sed à Deo sibi insitas adeo consolidato affectu in ipso bono permanens, ut ex ardentissima incommutabilis boni adhesionem, ab eo quod est, nullatenus mutari patiatur. Vera namque contemplatio format & firmat omnes virtutes longe sublimius, quam antea erant: nam sapiens & pius animus in dominum contemplatione assumptus, amorosa intellectione non solum speculatur summam veritatem in se ipsa, sed etiam speculatur regulas ipsius (quantum ipsi conceditur) atque exinde format sibi mundum cuiusdam cœlestis

con.

conuersationis, & formam sanctitatis. Speculatur enim summam veritatem, & quae ex ea vera sunt: summum bonum, & quae ex eo bona sunt, quibus se apponit, & conaptat, non sine ratiocinationis examine, non sine discretionis iudicio: vnde concipiuntur, atque oriuntur virtutes sanctae, & imago Dei reformatur in homine, incipitque homo viuere vita Dei (à qua quosdam homines abalienatos esse conqueritur Apostolus) spiritus libertate fruitur, seu libertate filiorum, fitque vnus spiritus cum Deo, ac ob hoc ipsum vere spiritualis est, impleturque in eo, quod Dominus pro discipulis in clausula omnis perfectionis orauit: Pater volo, vt sicut tu & ego vnus sumus, ita & ipsi in nobis vnum sint. Hic est ergo Deus noster, qui semper à nobis dulciter est quaerendus, vt dulcius inueniatur, dulcissime verò inuenitur, vt diligentius quaeratur, qui videri nequit, nisi mundo corde humiliter amantis: nam qui viuunt mundo, faciem eius in hoc mundo nunquam videbit, cuius faciei pulchritudo summa semper ob oculos versatur illius, qui ex toto corde suo affectat Dominum Deum

SECUNDA PARS

diligere. Ad hoc etiã ipsum excitare debet proximum suum, si cum diligit quasi seipsum. Qui aliquando admittitur ad felicem contemplationis somnũ, mox in ipso veritatis lumine aliquoqualiter intuetur gratiam præueniẽtem, quam nisi perciperet, illuc puenire minime potuisset. Cum autẽ ab illa felici quiete repellitur, in ipsa cæcitate intelligit immũditiã suã non cõuenire spõsi dilectissimi puritati, & deflens amissum nõ sine multo gemitu redire ad se cogitur, & sibi ipsi præ omnibus vilescere, habens præ oculis illud Apostol. Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & secũdũ datã à Deo mẽsuram fidei. Demũ bona sua non collocet in ore hominum, sed ea abscondat in cella sua, recondat in cõsciẽtia sua, hoc titulo cellam & frontem suã insigniat. Secretum meum mihi, secretũ meum mihi. Isaia. 24. & his verbis absoluit Bernard. Opusculum,

Inflãmantia verba collecta ex Bernardo in Opusculo de Interiori domo. Cap. xxxiiij.

¶ Cap. 3. Beata anima illa, quæ in pace
Chri-

Christi & in Dei amore solidata est ac firmata: hæc enim licet exterius bella patiatur, pax tñ interna nunquam turbatur: quãuis molestiæ grauissimæ foris perstrepat, tñ internæ quietis silentium non interrumpunt: nam cum gustu interioris dulcedinis detineatur, tota in se existit, nec iam foris in carnis voluntates dissoluitur, cum totum, quo delectatur, intus possideat. Tanta in semetipsa pace fruitur, vt nihil quod foris sit, appetat, tota amore detenta intus requiescit, atque cum tota ad internum colligitur gaudiũ, plene ad Dei imaginem reformatur.

Anima verò (cap. 4.) quæ desiderium suũ non fixerit in ipsius Dei amore, sed per corporis sensus egrediens in exterioribus delectatur: si quando ad se redit propriã intuens nuditatem, & se omni cõsolatione destitutam conspiciens, pudore maximo & erroris sui confusione concutitur, consolationemq; illam quæ à Deo intus in cõsciẽtia exhibetur nõ habebit, quòd eam in exterioribus rebus præpostere quæsierit. Non enim Deus eam animam visitare dignabitur, ac ideò ipsa tibi male
con-

SECUNDA PARS

cōscia sese tolerare non poterit, nec re-
 quiem vllam obtinere, aut interna frui
 poterit tranquillitate, cum illum, qui sū-
 ma animæ quies est ac tranquillitas, à se
 indigne repulerit. Ipse est pax nostra, &
 in pace factus est locus eius, in omnibus
 requiem quarit, non requiescet spiritus
 eius nisi supra quietum, quapropter nun-
 quam ingreditur cor passionibus vel ter-
 renis cogitationibus agitatum. Cap. 6.
 Igitur munda consciētiam tuam, & paca
 eam, vt quacūq; hora Dñs venerit, atque
 in te habitare voluerit, paratam sibi in te
 inueniat mansionem. Primò stude ne te
 inueniat dissidētem à teipso, omne nāq;
 regnum diuisum à seipso desolabitur, &
 domus supra domum cadet, nec intrabit
 Christus, vbi parietes inclinati fuerint, &
 maceriæ depulsæ. Nam quēadmodū ani-
 ma habitare nequit in corpore, cuius mē-
 bra dispersa sunt, vt caput, cor, vēter : ita
 & eodem modo non libet Dño habitare
 in anima, vbi appetitus & ratio sunt diui-
 sa. Cap. 8. Maxima perfectionis pars est
 bona voluntas. s. efficax, quæ quātum in
 se est, exequitur: nam quantum vis, tantū
me;

mereris, quantum crescit bona voluntas, tantum crescit & meritum. Quemadmodum (inquit) nullum temporis momētū est, in quo non utamur Dei misericordia, ita nullū debet esse instans in quo Deus non sit præsens in memoria. Cap. 12.

Prius oportet cognoscere inuisibilia spiritus tui, quàm inuisibilia Dei. Frustra enī erigit cordis oculū ad videndū Deū, qui nondum idoneus est ad vidēdum seipsū. Nullū in rebus humanis aptius speculū est ad vidēdum Deū quàm spiritus tuus: terge ergo speculū hoc, si sitis speculari Deum in hac vita. Nam exterso speculo, & diu diligenter inspecto, incipit ei quædam diuini luminis claritas interlucere, atq; immensus quidam insolitæ visionis radius cordis oculis apparere, cuius luminis visione anima inflāmata incipit purissima cordis acie interna & superna cōspicere: Deum diligere, Deo adherere, cunēta quæ sunt, tanquam non sint considerare, omnibus affectibus suis renunciare, tota deniq; anima soli incumbit amori. Ad hanc tñ gratiæ sublimem cōditionem peruenire nemo potest, nisi sui

ip-

SECUNDA PARS

ipfius cognitioni diligentiffime vacet, cō-
 fiderans & accurate expendens quomo-
 do viuat, quid agat, quid amittat, quan-
 tum quotidie proficiat, vel quantū defi-
 ciat: quibus cogitationibus grauius infe-
 ftetur, quibus affectionibus frequentius
 tãgatur, aut acrius à Diabolo impugne-
 tur: deniq; fi exacte infpiciat, qualis fit,
 & qualis eſſe deberet, ex hac fui ipfius co-
 gnitione facillime extolli poterit ad con-
 templationem. Quantum quotidie in tui
 cognitione proficis, tantum ad altiora ce-
 lerius euolas: fi iam ad cor tuum ascen-
 diſti, & habitare in eo didiciſti, ne hoc pu-
 tes ſatis eſſe, ſed ibi habitare, ibi manſio-
 nem facere pergito. Si qualicūq; mentis
 euagatione diſtractus inde fueris, illuc
 redire feſtina, quod licet in principio mo-
 leſtum ſit, longo vſu vertetur in oblecta-
 mentum, adeò vt abſq; vlllo laboris tædio
 aſſiduus ibi eſſe valeas, & ægerrime feras
 alibi vel tantillo tempotis ſpatio immo-
 rari. Repulſis ergo cogitationibus extra-
 neis & mentis euagationibus in vnū col-
 lectis, motus oēs cordis tui in vno æter-
 nitatis deſiderio figito: dilatabitur nãq;
cor

cor tuum, ac supra seipsum per excessum
 mentis ad summa eleuabitur. Cui huc
 ascendere licuit, ita diuino manet amore
 religatus, vt iniurias vix sentiat, dāna cō-
 tēnat, opprobria rideat, mortem denique
 lucrum reputet. Nam cū iugiter in Dei
 amore delectetur, frequenter mentis ex-
 cessū patitur, & ab omnibus terrenis rap-
 tus coram Deo sistitur totus in eius pul-
 chritudinis admiratione suspēsus. Mira-
 tur etiam internæ suauitatis dulcedinem
 & æternæ quietis trāquillitatem. O quā
 iucūda delectatio hæc, nisi modico tēpo-
 ris spatio permaneret: nam cū anima ibi
 diutius morari nititur, subitò labitur, nec
 ulli exponere valet, quæ supra se vidit, sed
 agnitione suauitatis illecta, eā degustatæ
 dulcedinis suauitatem, incorporeæ lucis
 claritatem, intimæ societatis saporem, ac
 deniq; illud internæ quietis secretū atto-
 nita miratur. Nihil iucundius, nihil tu-
 tius, nihil opulentiū bona conscientia.
 Premat corpus, trahat mundus, terreat
 diabolus, illa tñ secunda permanebit: cir-
 cūrotetur mūdus omni volubilitate, plo-
 ret, rideat, pereat, transeat nunquam tñ
 bona

SECUNDA PARS

bona marcescet consciencia. Hanc non licebit adipisci, nisi diligentissime cor tuum custodias, saepe cum eo in iudicio stans super his, in quibus deliquerit: statue illud ante faciem tuam, increpa, afflige illud ut super te regnet spiritus Domini. Dic cordi tuo. Quid immoraris, quid vanis rebus afficeris? Cuncta quae in mundo sunt, nihil ad beatitudinem tuam conducunt, sed solum viaticum praeparant iumentum tuo, quae etiam adhibita mensura ab ipso iumento sumenda sunt, ex superflua enim in cibo refectio- ne saepe deficit, aut lasciuia concupiscen- tibus, atque in praecipuum excutit ascensorem: nam quod illi ad necessitatem satis est, ad voluptatem sufficere plene non valet. Quid tanto studio incumbis tot libris euoluendis, ac plegendis? Scito omnes, quotquot scripti sunt, libros ea solum de causa scriptos esse, ut tuae conscientiae librum plenius discuteres, & emendares: quem si solum tecum deferas, in eo videre poteris, quo tibi eundem, aut quid mercedis pro gestis recipiendum sit. Quia si librum hunc fideliter scriptum non habes, iuxta exemplar libri vitae sede, corrige diligenter, conferes

cum illo, ne forte in vltima collatione inueniatur aliter se habere, & igni perpetuo tradatur. Ibi cap. 9. licet legere piam ac querulam confessionem nomine hominis vanis ac turpibus cogitationibus exagitati, quæ confessio extēditur vsq; ad cap. 36. optima equidem tota ad vitā omnē antea ctam recogitandam, de qua pauca quædam subijciam. Heu mihi qui ita comedo, bibo, & dormio securus, quasi iam transierit dies mortis, & euaserim diem iudicij ac inferni tormenta, sic ludo, sic ri deo, quasi iam tecū regnē in regno tuo. Væ mihi, qui omnibus delitijs indulgeo, cum erga alios rigorem obseruē, & quod in alijs accuso, ipse facere nō erubescam: ad inferēdas iniurias valeo, ad tolerādas infirmus sum. Heu quā in fructuose hucusq; vixi, pudet, quod sic hætenus vixerim, & quod natus fuerim: mallet nō esse, quā talis esse: bonus eram per baptismatis gratiam, malū me sponte feci: æquum est, vt semper miser sim, qui me mea sponte miserum fecerim. Conscientia mea dānationem meretur, quod penitētia mea ad satisfactionē nō sufficiat,
fateor

SECUNDA PARS

fateor inferno appropinquasse animam
 meam, si me liberares Domine, habeo, quare tibi
 gratias agam, sin minus nequeo te repre-
 hendere, cum iustus sis, ac iustitia utaris.
 Vae superbiae meae: nam si alius me accu-
 saret, ut ego qui conscius sum, me accuso,
 patienter ferre non possem. Vae mihi, qui
 temerarius sum in iudicando, clamorosus
 in loquendo, fastidiosus in audiendo, ar-
 rogans in docendo: onerosus sum amicis,
 ingratus beneficijs, inflatus obsequijs, se-
 uerus subditis: iactavi, quae feceram & quae
 non feceram: dissimulaui me non fecisse
 quod feceram. Heu me, quia cum in altari
 sum, iuxta fontem sitio, ante ignem algeo,
 quasi monstrum sum inter filios Dei: habi-
 tum gero monachi, non conversationem:
 altiorem meritis locum possideo, officium
 tamen non impleo: terram occupo quasi tru-
 cus absque floribus, frondibus, & fructibus.
 Alij me pascunt de laboribus manuum suarum,
 ego nec laicum ago, nec clericum: vivere eru-
 besco, quod nihil proficiam, mori tamen ti-
 meo, quod imparatus sim, malo tamen mori
 & misericordiae Dei mei me committere,
 quam vitam meam exemplo alicui scandalum
face-

facere: nam tota die verecundia mea contra me est. Omnes conspicio deuotos ac deuotione feruidos, & ideò donis cœlestibus affluētes: quidam enī humilitate, alius misericordia, alius contemplatione præstat, ego verò nihil horum in me inuenio, Gelboe montibus similis: quoniã declinavit Dñs in ira à seruo suo. Alij vigilant, ego dormio: & licet vigilem, meditationes sanctas non inuenio. Maxima quippe est animæ meæ sterilitas & deuotionis inopia, quam patior: orare aut meditari si velim, mox turba plurimarū cogitationum infestor, quæ (veluti plebs ad spectaculum) irruere solent in cor meū: visa, audita, dicta, & facta in memoriã reuocāt, atq; ibi magno tumultu p̄strepūt: ingrediuntur, egrediuntur, aliæ alias introducunt, atq; ita mēs mea semper mobilis, nūquam stabilis, semper vaga & velut ebria per diuersa distrahitur. Ibi est cogitatio tua, vbi affectus tuus inhæret: illud enim sapius cogitatione voluimus, cuius amore fortius detinemur. ¶ Nulla pœna grauior praua conscientia: quare si omnem tristitiam à te vis expellere, bene

SECUNDA PARS

viuito, bonæ nãq; vitæ conditio, semper
 cum gaudio coniuncta est. ¶ Quid est o-
 ratio? Est mētis deuotio .i. conuersio in
 Deum per pium & humilem affectum:
 humilem ex propriæ infirmitatis confide-
 ratione: pium, ex meditatione diuinæ bo-
 nitatis ac clementiæ. Noli prodere virtu-
 tes tuas, si eas cupis augeri, sed taciturni-
 tate custodi, quod si palam feceris, amit-
 tere poteris. Plerisq; concessum est bona
 opera dūtaxat agere, nō aut boni operis
 fructū colligere, quod ab ipsis per iactā-
 tiam amittatur: quēadmodum enim gla-
 cius calore dissoluitur, ita & virtus ore
 proprio laudātis. Noli propter phantaf-
 mata, quæ mentis aciem habetare, & ani-
 mū confundere videntur orationis tēpo-
 re, ab oratione desistere: immò quanto
 maiori terrenarum cogitationū tumultu
 premeris, tanto ardentius ac valentius o-
 rationi est insistendū, quatenus tumultū
 illū superes, & ad pias Dñi aures oratio-
 nis feruore tādū pulses, donec sancti de-
 siderij auxilio cogitationes illas malas
 ac vanas ab oculis cordis abigas, ac mētē
 tuam in yno æternitatis desiderio immo-
 bilem

bilē figas. Cor enī nostrū, licet in omnib⁹
 requiem quærat, nūquā tñ inueniet nisi
 in hoc cætro. Dicitō cordi tuo. Quid hoc
 est cor meum, cum tam exigūū sis, vt vix
 in miloi vnus refectionē sufficiās, totus
 hic mūdus tibi satis esse nequeat? Per to-
 tum terrarum orbem iugiter ad volupta-
 tem captandam vago motu discurre: sine
 pedibus curris, absq; alis volas? Cum igit
 nihil inuenias, quod te impleat, desiste à
 discursibus & inutilibus volatibus, iacta
 cogitatum tuum in Dño, ipse te satiabit.
 Cogita quā plurimos esse, qui hoc ipso
 tempore in vero mortis articulo sunt cō-
 stituti, quibus si hora vna ad pœnitentiā
 agendam concederetur, multa agerent
 ad impetrandam veniam peccatorum: tu
 verò tempus ad hoc ipsum tibi cōcessum
 elabi frustra finis, ac vanis cogitationib⁹
 impendis. Cogita etiam, quot nunc ani-
 mæ in inferno absq; vlla veniæ ac miseri-
 cordiæ spe torqueantur, quòd tempore
 sibi concesso ad pœnitentiā abusi sint.
 Redi igitur anima mea ad te, diligen-
 tissime discutito, ac speculari, qualis sis,
 qualis esse tenearis, quantum in viā Dñi

SECUNDA PARS

quotidie proficias, quantum de profectu
 deficias: nam quādiu teipsum studiose
 non inspexeris, ad ea, quæ supra te sunt,
 scrutāda idoneus esse nō poteris. A flue-
 ce ergo quāuis laboriosum ac molestum
 iudices sola intima meditari, interiora so-
 lum diligere, in illis diutius immorari, vt
 audire liceat, quid loquatur in te Dñs
 Deus. Si verò intimis tuis plene perspe-
 ctis, experiris in teipso validam dilectio-
 nis vel delectationis violentiam erga di-
 uina: adhuc restat inuestigare, an aliquid
 aliud sit præter Deū, vnde delectatio vel
 consolatio aliqua tibi proueniat: nā quā-
 diu ex aliqua re externa lætitia vel de-
 lectatio accreuerit, ardentissimi amoris
 erga Deum signum non ostendes. Satage
 ergo Dñm ad cordis tui interiora pene-
 tralia trahere, vsquequò illius sublimis
 fluuij violētia sic affectui tuo imitatur,
 vt aliena omnia delectabilia fastidias, nec
 vlla alia externa delectatione inde possis
 auelli. Si verò eum non studes sic ad inti-
 ma tua introducere, quo pacto credendū
 est, te velle vel posse sequi eū ad sublimia
 sua? Certissimū ergo signū tibi sit, qua-
 cūq;

eñq; es anima, quòd dilectũ tuum non plene diligas, vel quod ab eo minus diligaris, si ad theoreticos illos mētis excessus non vocari, aut vocantem sequi non mereris. Quo pacto perfecte diligere aut diligi dicēdus est, qui in sublimium desiderio ad summa non rapitur? et ad theoreticos ac anagogicos illos excessus mentis alienatione nō trāsit? Vis nosse diuinarũ reuelationũ sublimitatē manifestissimũ esse diuinæ dilectionis indicium, audi ipsũ dicentem: Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos. Perge igitur hilariter ac sũmo studio in omni temporis articulo in diuinæ contemplationis gaudiũ tēdere. Nam si semel ad illud diuinorum radiorum spectaculum admissus sis: quàm intimis desiderijs, quàm profūdis suspirijs, quàm inenarrabilibus gemitib⁹ instabis ad eam dulcedinē iterum obtinendam. Quam assidua recordatione, quàm iucunda admiratione inspectam claritatē mēte tractabis, ac placidissime reuolues, donec rursus in eandem imaginem trāsformeris, à claritate in claritatem procedēs veluti ab ipso Dñi spiritu actus. Verũtũ

SECUNDA PARS

cum ab eo sublimis delectationis statu
 decidimus, atq; ad nosmetipsos redim⁹,
 ea quæ antea supra nos vidimus in eadē
 veritate vel claritate, qua prius perspexi-
 mus, in memoriam aut mentem nostram
 revocari non possunt: & quævis inde ali-
 quid memoria teneamus, & quasi p me-
 dium velum atq; in medio nebulæ videa-
 mus, tñ, nec modum videndi, vel visionis
 qualitatem vere contemplari possumus.
 Ita fit, vt memores non reminiscamur, vi-
 dentes non videamus, aspicientes intueri
 non valeamus, & intendentes non pene-
 tremus, donec iterum à meditatione in
 contemplationem, à contemplatione in
 admirationē assurgentes ab admiratione
 in mentis alienationē rapiamur. Gratia
 contemplationis humanum cor non solū
 ab omni terreno amore expurgat, sed e-
 tiam sanctificat, & cœlestium amore om-
 nino inflāmat, & iam quodam pignus il-
 lius futuræ contemplationis concedit.
 Deniq; nihil est iucundius, nihil commo-
 dius gratia contemplationis: nam quāto
 amplius in cœlestium contēplatione de-
 lectaris, & delectatione admiraris, tanto

libentius immoraris, tanto diligentius
 perscrutaris, profundiusq; illuminaris:
 ibi enim semper inuenire licebit quid mi-
 reris, ac vnde delecteris. Ad has delicias
 adipiscendas potius opus est intima cō-
 punctione quàm profunda inuestigatio-
 ne, suspirijs quàm argumentis, crebis la-
 mentationibus quàm acutis argumenta-
 tionibus, potius lachrymis quàm senten-
 tijs, oratione quàm lectione, lachrymarū
 gratia quàm literarum sciētia. In primis
 superata cogitationū euagatione, discito
 vacare non solum corpore, sed etiā corde,
 ac facere sabbathū ex sabbatho (interius
 .s. ex exteriori) vacans & videns quoniā
 ego sum Deus. In libello de scala clau-
 straliū sic scribit: Postquàm anima exer-
 citata diu est in meditationis studio, & in
 eius meditatione exarsit ignis desiderij
 perueniendi ad quietem ac gustum con-
 templationis, quem nondum reipsa cog-
 nouit, confugit ad orationem clamans:
 Vultum tuum Dñe requiram. i. contem-
 plationis tuæ dulcedinem: cui si fideliter
 instat, adueniēs Dñs cœlestis dulcedinis
 rore circūfusus fatigatam recreat animā,

SECUNDA PARS

esurientem reficit, aridā impingat, & cogit eam terrenorum omnium penitus obliuisci, sui recordatione assidua eam munens, viuificans, inebrians, ac sobriā redens. Quem admodum enī in quibusdā corporeis ministerijs seu voluptatibus anima adeò carnali rapitur concupiscentia, vt omnem rationis vsum amittat, ac quodāmodo fiat homo totus carnalis: sic in hora contemplationis ita absorbētur & consumūtur carnales motus à lachrymis vt nulla in re caro spiritui refragetur, fiatq; homo quasi totus spiritualis. Sed velim scire Dñe mi, an aliqua sint signa huius aduentus tui. Huius consolationis signa sunt suspiria & dulces lachrymæ quæ à memoria & ardenti Christi desiderio excitantur: his enī ad contēplationis gaudium extollimur. O dulcissime Dñe mi, si dulce est pro te flere, quàm dulcissimum erit ac suauissimū de te gaudere? Postea verò quàm aliqua tēporis morula animā ad dulcem illum somnum admisit, discedit quasi dicens: Iam aurora est. i. iam recepisti gratiæ lumen ac exoptatam visitationem. Data ergo benedictione,

tione, & mortificato neruo fœmoris, ac
 mutato nomine de Iacob in Israel elabi-
 tur: Accessus tñ ac recessus ambo coope-
 rantur in bonũ sponsæ, illi venit, illi red-
 dit, venit consolationis causa, recedit ne
 consolationis magnitudo extollat eam,
 atq; ne forte continuam visitationem nõ
 gratiæ sed naturæ referat acceptam: rece-
 dit etiã quod verũ sit id quod in prouer-
 bio vsurpari solet: Nimia familiaritas pa-
 rit contemptum. Recedit ergo, vt absens
 vehementius desideretur, desideratus au-
 dius quærat, sic quæ sitis gratius inue-
 niatur: recedit etiam, ne exilium pro pa-
 tria reputemus. Attẽde tñ quæso spõsa
 sponsum tuum esse nimis delicatum ac
 zelotypum, qui si te ad alium amatorem
 (.i. ad aliud præsentis vitæ solatium) incli-
 nari senserit, recedens à te, aliam quæret
 sponsam: si in te maculam aliquam, siue
 rugam cõspexerit, statim auertet oculos,
 cum nihil immũdũ aut inornatũ intueri
 patiatur. Ibi. Meditationis magistra le-
 ctio est, aut p̄dicationis auditio, ne medi-
 tantes limites à patribus nostris constitu-
 tos transire contingat. Oratio obtinet
 inuen-

SECUNDA PARS

inuenta per meditationem, dulcedo con-
 templationis est affectus deuotæ oratio-
 nis. Lectio ergo absq; meditatione arida
 manet, meditatio sine lectione erronea:
 oratio nisi meditationi sit coniuncta tepi-
 da, meditatio absq; oratione infructuo-
 sa: oratio deuota contemplationē acqui-
 rit, contéplationis adeptio absq; oratio-
 ne aut rara, aut miraculosa habenda est.
 Ergo spiritualis athleta, si tibi datum est
 disponere ascensiones in corde tuo, & ad
 summū contemplationis gradū ascēdere
 licuit, cauendum tibi est summopere, ne
 eum vsq; ad cœlum sis eleuatus, vsque ad
 abyssum inordinato casu infeliciter cor-
 ruas. Quod fiet, si descendente sponso, ac
 cessante contemplationis dulcedine, ad
 carnis vana ac superflua solatia descēdas,
 sed expedit, eum graduū ordinem tenere
 in descensu, quem in ascensu obseruasti,
 & in corū quolibet imorari pro loco &
 tempore: tantoq; te Deo viciniorē exi-
 stima, quanto à primo gradu, nēpe à le-
 ctione sis remotior. Quid enim intole-
 rabilius? Quæ infelicior cōmutatio esse
 poterit, quàm cor quod paulò ante cœ-
 le-

lestibus fruebatur gaudijs, subito in mūdīs ac vanis cogitationibus deturpandū tradere? Adhuc in corde calent sponsi vestigia, & iam intromittuntur adulterina desideria. Aures, quibus nuper cōtigerat audire verba, quæ non licet homini loqui, audiendis iam fabulis ac detractionibus exponuntur. Oculi qui modo sacris mādabant lachrymis, ad videndas vanitates iam cōuertuntur. Lingua, quæ dulce paulò ante epithalamium decantauerat, & ignitis eloquijs ac persuasorijs sponsum sponsæ recōciliauerat, ita vt eam in cellā vinariam suam introduceret: rursus ad vana & scurrilia colloquia conuertitur. Absit. Absit. Hæc ex dicto libello.

Ex Bernardo in libro de Amore Dei.

Cap. xxxiiij.

Domine tu vides me non videntem te, porrige ergo dexterā mihi cæco ad te currenti amoris tui amore: si hanc plenam periculis viā ingressus in aliquo offēdero, ignosce quæso: subleua debilē, erige cespitantem aut etiā cadētem, iam enim gratiæ tuæ munere, quæ carnis & mundi

SECUNDA PARS

mundi sunt, non habeo ante faciem cordis mei, sed in dorsum ac posteriora reieci. Qui fit Dñe mi, vt cum ex toto corde faciem tuam exquiram, & iam putans te apprehendisse mihi gratuler, mox eam à me abscõdas, quasi me inimicum tibi arbitreris? Dñe vel ego non sum adhuc ad te cõuersus, vel tu es adhuc à me auersus. Si primũ: Deus virtutum, conuerte me. Si secundũ: Deus virtutum, conuerte te. Gratias tibi ago bone Dñe quod mihi velle dederis: nam paratum est iam cor meum: præcipe igitur quæ vis, fac me intelligere quæ præcipis, & da posse, cui dedisti velle: sic enim fiet in me ac de te, quidquid vis. Dñe noui te dixisse Exod. 33. Nõ videbit me homo & viuet: fateor me adhuc non mortuũ esse mihi, vt tibi viuere possim, sed tuo gratuito munere locum apud te accepisse: sto super petrã catholicæ fidei, fero patienter, & deosculor te gentem ac protegentẽ me dexterã tuam, video posteriora tua. i. humanitatis tuæ mysteria, & saltẽ cũ Hemorroisã gestio tangere fimbriam vestimẽti carnis tuæ, ac furari mihi sanitatem. Aliquando

cum

cum Thoma te totum expeto videre, tan-
gere, non tamē digitum vel manum mit-
tere cupio in ostiū lateris, sed totus desi-
dero ingredi per illud vsq; ad cor, vbi est
sanctum sanctorū, arca testamēti, māna
deniq; diuinitatis. Sētio mihi dictū esse:
Noli me tangere, foris canes Apoca. 22.
& ideò cum dignis conscientiaē meae ver-
beribus percūsus, praesumptionis meae
pœnas luere cogor, rursus in petram me
recipiens (quæ refugium est herinacis
peccatorum plenis) amplector, & osculor
tegentem, ac protegentem me dexteram
tuam: atque ex eo quod vel sensi, vel leui-
ter vidi, ardens desiderio vix patiēter ex-
pecto, vt à me amoueas manū tuam: pe-
toq; , vt infundere digneris mihi gratiā
illuminantem, vt tandem moriens mihi,
& tibi viuēs, reuelata facie faciem tuam
videam. Iamdiu tibi dixit cor meū: Ex-
quisiuit te facies mea, faciem tuā Dñe
requiram, vt omnia videns operer in ani-
ma mea iuxta exemplar, quod in monte
videro. Anima mea anhelans ad hanc vi-
sionem in huius seculi tenebris dicere so-
lita est cū premitur langore sui desiderij.

Quis

SECUNDA PARS

Quis amare potest quæ non vidit? Quo-
 modo amabile esse potest, quod non est
 aliquatenus visibile? Fateor multa ama-
 bilia, quæ creasti posse occurrere te quæ-
 renti, sed hæc satiare nequeunt, imò vidē-
 di tui desiderium inflāmant: prædicant
 enim cuncta hæc te esse mirum in modū
 amabilem, ac præ cūctis desiderabilem.
 Nam sicut ea, quæ tibi offero, scio nō pla-
 cere, nisi me cū illis in simul offeram, sic
 creata tua, nisi tecum sint, placere nō va-
 lent. Fateor Dñe tuæ gratiæ munere huc
 puenisse, toto mētis affectu amo amare
 te, desidero desiderare te, hoc tñ amans
 nescio, quid amem. Quid est inquā ama-
 re amorem? Quid desiderare desideriu?
 Videtur amor ille, quo amorē tuū amo,
 non essetis, quo te amem, sed amor, quo
 me tibi amem: & mihi desiderē desideriu
 tuum. Fateor interiores oculos meos ca-
 ligare ac cæcutire, cum hæc speculari vo-
 lunt: quapropter citò à te aperiantur, vt
 videam gloriam tuā, vt oblitus pauper-
 tatis & egestatis meæ totus erigar, & ruā
 in amplexus amoris tui, videns quē ama-
 uero, amās quē videro, vt mihi moriens,

in

in te vivere incipiam, beneq; sit mihi in te, cui pessime est in se. Sed ò Dñe si quādo (quod rarum est) huius gaudij particula aliqua fruor, clamo, vociferor: Dñe bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, fidei vnum, spei vnū, amoris vnum: sed heu repente in terram cadēs, quasi mortu⁹ respiciēs, nihil video, meq; , vbi prius erā, inuenio. s. in dolore cordis, & spiritus afflictione clamo: Vsq; quò Dñe obliuisceris me in finem? Ibi cap. 4. Sūmam voluntatis suæ annunciauit nobis filius tuus Dñs noster cū tibi in oratione diceret: Volo Pater, vt sicut ego & tu vnum sumus, ita & ipsi in nobis vnum sint (.s. amoris pfectione) vt .s. ament te ppter te, & se nō nisi in te. Hic est finis, hæc est consumatio, hæc est perfectio, hæc pax vera, hoc gaudiū in Spiritu sancto, hoc deniq; est silentium in cœlo: in hac autem peregrinatione sola illa silentij hora dicenda est, in qua hoc affectu fruimur. O nobilissima affectio veni ad nos, dispereant à facie tua foetida illa & horrenda nomina affectionum, quæ dicuntur Luxuria, Gula, Auaritia. Optime

di-

SECUNDA PARS

dixit seruus tuus, qui affectionem hanc, quietam stationem & finē esse dixit, vltra quem nihil appetat, vel appetēdum iudicet volūtas. O Dñe cur docuisti nos pueros amores tuos? Num egebas amore nostro? Non certe: sed quia aliter non licebat esse beatos, nisi te diligerem⁹, ideò misisti filium tuū, cuius verba nihil aliud sonabāt, quàm amate, amate: cuius omnia dicta & facta erant ardentissima, vrgentissima, incentiua amoris. O Dñe cesset in me iam diluuium aquarum multarum. i. multitudo & cōfusio terrenarū affectionum vt valeā ad te accedere. Recedat iā falsum mare, atq; antiquæ dānationis salsugo, vt appareat in me arida. i. vt de siccata anima mea ab amaris aquis, fontem vitæ sitiens dicat: Sitiuit in te anima mea. Mirum est quod quidam ethnicus lumine veritatis cōpulsus scripserit dicens: Oderūt peccare boni virtutis amore: homo tñ Christianus nondū hoc amore sit plene captus. Heu quia nuda, gelida, & algens est anima mea, & desiderat calefieri calore tui amoris. Quid faciam? Quādiu non sentio in me calefacien

cientem charitatis vestem, colligam paniculos scripturarum & consuam, vt aliquo-
 qualiter cooperire valeam nuditatē meā,
 colligam diuinorum verborum furculos,
 & accendā in corde meo deuotionis igni-
 culum, si fortē aliquando descēdat flāma
 fortiter vorās aquas ac frigiditates meas.
 ¶ Bernar. ibi cap. 9. sic scribit. Nonūquā
 Dñe quasi oculis clausis ad te inhianti
 mittis mihi in os cordis, quod non licet
 mihi explorare, quid sit: saporem quidē
 sentio adeò dulcem, suauem, ac confortā-
 tem, vt si in me perficeretur, nihil ultra
 quærerem, sed licet me illo aspergas, non
 tñ permittis, quid sit plene cognoscere.
 Cum enim accepero, si tenere eum volo,
 aut ruminare, aut eius saporē dijudicare,
 confestim elabatur: deglutio quidē illud,
 quidquid illud est in vitæ æternæ spem,
 sed vellem, vt omnes venas ac medullas
 animę meę quasi vitalis succus impleret,
 vt omnes alias affectiones fastidirem.
 Sed licet ad me veniat, festinat transire,
 & cum de eius inquisitione, vel acceptio-
 ne, vel vsu formata quædam lineamenta
 gestio, arctius memoriæ impressa cōmit-
 tere,

SECUNDA PARS

tere, vel memoriam labilē scripto iuare,
 re ipsa & experimēto cogor illud dicere
 quod scriptum est: Nescis vnde veniat,
 aut quo vadat. Quotiescūq; enim quasi
 quibusdam lineamētorum figuris ea me-
 moriæ cōmendare curavi, vt cū voluero
 ad ea meditanda confugiam, sentio mihi
 dictum esse: Spiritus vbi vult spirat, non
 cum ego volo, sed cum ipse vult. Si aliqua
 prius paraueram omnia extincta ac mor-
 tua inuenio, solum ad te vitæ fontē leuo
 oculos vt in lumine tuo videam lumen:
 ad te anhelant omnes defectus mei. Sed
 heu quandiu miseram, anxiam, & anhelā-
 tem animā protrahis? Absconde me ob-
 secro in abscondito faciei tuæ, protege
 me in tabernaculo tuo.

*¶ Nonnulla gema & ardentes facula ex
 Bernard. super Cantica. Cap. xxxv.*

AD incipientes & proficientes perti-
 nēt illa quindecim Cantica graduū,
 eo quòd iuxta profectus & ascensiones
 quas disposuerunt in cordibus suis can-
 tāda sunt ad laudem Dei promouentis.
 At Cantica canticorū perfectorum sunt,
est

est enim fructus omnium præcedētium: ideo cāticum hoc vnctio docet, addiscit experientia, quare nō mirū est, si experti recognoscant, inexperti inardescāt desiderio non tam cognoscendi quā experiendi. Nam osculum à quo incipit non est strepitus oris, sed iubilus cordis, non sonus labiorum, sed motus gaudiorum, idcirco non pertinet carmen hoc animæ infantili, ac nuper ad Christum cōuersæ, sed iam prouectæ, vt quæ iam ad ætatem perfectam & nubiles perueniens annos (meritorum non temporū) facta est idonea cœlestis sponsi nuptijs. Hæc enim sola potest dicere: Osculetur me osculo oris sui, meliores nāque sunt amores tui vino, vt alij traducunt. Per vinum intelliguntur delectabilia omnia secundū carnem. Bernar. Ser. 1. Et ibid. Ser. 3. dicit neminē posse scire quid sit hoc spirituale Christi osculum quod sponsa tam arden- ter appetit, nisi cui licuit experiri: est māna absconditum, solus qui edit esurit, est fons signatus, cui non cōmunicat alienus, sed solus qui bibit adhuc sitiet. Non ergo arroget sibi hoc anima etiam nunc

SECUNDA PARS

carnis passionibus obnoxia, quæ nondū
 sensit suauitatē spiritus, quæ interna nō-
 dum gaudia degustauit. Non temere as-
 surgat ad os serenissimi sponsi, sed ad se-
 renissimi Dñi pedes meritò pauida ia-
 ceat, & cum Publicano tremēs terram nō
 cœlum aspiciat. Displicet nāq; Deo pec-
 catoris impudentia, pœnitentis verò ve-
 recundia placatur. Ideò (inquit) nolo re-
 pente fieri sūmus, paulatim iuuat profi-
 cere, nolo intēpestiue altiora & secretio-
 ra scrutari. Prosterne te igitur prius ad
 oscula pedū, tuisq; lachrymis illos riga,
 nec inde surgas, priusquam audias: Re-
 mittuntur tibi peccata tua: & deinde
 quantum profeceris in gratia, tantum in
 fiducia dilataberis. Inde proficere pote-
 ris ad osculum manuū, cum cœperis iam
 strenue ac perseueranter agere in operi-
 bus omnium virtutum. Tum demū for-
 sitan audebis ad ipsum os gloriæ caput
 attollere (pauens ac cū tremore dico) nō
 solum specularum, sed etiam osculādū.
 Osculum ergo pedum incipientium est,
 manuum proficiētium: oris perfectōrū,
 vt idem dicit Serm. 4. Sed cum sponsa

pat-

partes perfectorum agat, ideò fiducialiter oris osculum postulat, non pedum, nõ manuũ, sed osculetur me (inquit) osculo oris sui. Procũbe igitur primo ad pedũ oscula, pedes sunt misericordia & iudicium: in primo infigito osculum spei, in secundo timoris, nec tñ alterũ sine altero osculeris, ne forte aut desperes, aut dissoluaris & inaniter præsumas. De his Serm. 6. Deinde procede ad oscula manuum, Manus Dei sunt latitudo & fortitudo, illa affluenter largiens, ista potèter defendens (vt dicit Ser. 7.) consequenter postquam ascenderis ad sponsæ cõditionem, quæ est anima sitiens, licebit petere oris oscula, quæ dari non solent, nisi ardèter amantibus, quod proprium est solius sponsæ. Nam seruus timet, mercenarius sperat, discipulus præstat aurè magistro, filius patrem honorat, spõsa verò amat: ideò non exigit mercedem, non petit hæreditatem, non postulat doctrinam, sed osculum: in qua petitione non vtitur blãditiarum fuco, non parat exordium, non captat benevolentiam, sed ex abũdantia cordis sacri amoris flãmam spirantis in

SECUNDA PARS

nuda verba prorumpit, dicens: Osculetur me osculo oris sui. Nec mirum est, si ut ebria loquatur, quæ de cella vinaria exierat, quæ sponsi amore inebriata, maiestatem non veretur, nimis freta quòd caste amat, casteq; quærit ipsum quem amat, non aliud quidquam illius: quasi dicat: Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Vnde patet charitatem perfectam timorem omnem procul expellere. Hæc Ser. 7. vbi admonet fratres ut corde ruminent psalmos, quos ore canunt. Sicut enim cibus qui deglutitur, & non manditur, frustat palatum oris sapore desiderabili: sic psalmus deglutitus, nisi quibusdam intelligentiæ detibus conteratur, cordis palatum desiderabili sapore & dulciori super mel & fauum defraudat. Offeramus igitur cum Apostolis fauum mellis. Mel enim in cera est devotio in litera, alioqui litera occidit, si absq; spiritus condimento comedatur: quod si feceris, re ipsa experieris, quàm recte dictum sit. Spiritus meus super mel dulcis. Et, Delectabitur in crassitudine anima tua & holocaustum tuum pinguetur.

Nec

Necnon curiæ cœlestis principes odorē suauitatis recipiētes (.i. psalmorū tuorū & orationum) de te dicent: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Ad sponsam nostra reuertatur oratio, cū iamdiu dimissa sunt peccata, atq; iamdiu in sanctis operibus, orationibus, & exercitijs perseuerat, hæc nō quiescit, donec admittatur ad osculum. Gratias (inquit hæc sponsa) ago de pedū osculo: Gratias itē ago de manuum osculo, sed ardentissime expeto osculari osculo oris tui. Accepi, fateor, meritis potiora sunt tñ hæc votis inferiora meis, non sum ingrata beneficijs acceptis, sed ad maiora suspiro, non enim ratione feror, sed amore: nō ignoro quòd honor Regis iudicium diligit, sed præceps amor nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frenatur, nec rationi subijcitur. Hæc Ser. 9. At cum felix sponsa recipit ineffabile osculum, quid existimas in ea fieri? Tantæ efficacix est osculum illud, vt cū acceperit, mox eius vbera tumescāt, & lacte cœ-

SECUNDA PARS

Iestis sapientiæ pinguescant, ita vt filiæ
 sponsæ veniant ad matrē (.i. infirmiores
 animæ ad pastorem vt erudiantur) quæ
 vbera prementes cōceptæ dulcedinis lac
 affluenter accipient, ita vt gustātes testē
 tur meliora illa vbera esse vino, siue per
 vinum dulcia omnia mundi huius intelli
 gas, siue sapientiam secularem, quæ ne
 queunt spiritum nostrum confortare, nu
 trire aut replere, veluti Spiritus sancti sa
 pientia, quæ omnia hæc in nobis opera
 tur. Pastores huius tēpestatis, quòd hæc
 oscula non quærant nec accipiant, ideò
 non pariunt filios spirituales, nec habent
 vbera turgentia lacte cœlestis, & inflāma
 tiuæ sapientiæ ad eos alēdos. Potest etiā
 intelligi (vt ibi scribit Bernard.) per vinū
 contemplationis dulcedo, vt quasi petēti
 sponsæ contemplationis oscula, dicatur
 illi: Meliora sunt vbera tua vino. i. magis
 necessaria, quasi dicat: Tu spōsa postulas
 quod te delectat, sed vbera quibus par
 uulos alis magis necessaria sūt vino cōtē
 plationis. Nam licet hoc, quod postulas,
 lætificet cor tuum, illa tñ ædificant mul
 tos, quapropter sustine parūper; oportet

nāq; cessare à dulcedine osculorum, vt la-
ctādis paruulis vacare possis. Potest etiā
accipi (inquit idem) hoc quasi dictum ab
ipsis iuuenulis ac teneris animabus: vi-
dentes enim hæ matrem suam semper
velle quieti vacare, secretum quærere, pu-
blicum fugere, turbas declinare; denique
osculorum dulcedinem præferre ipsarū
curæ: ita eam alloquuntur, Noli mater
nos derelinquere & in spōsi amplexibus
immorari: maior enī in vberibus quàm
in amplexibus & osculis fructus existit.
Per vbera nos eripis à carnalibus deside-
rijs, eripis mūdo, Deo acquiris, ideò me-
liora sunt vbera tua vino contēplationis:
sunt etiam nobis meliora vino carnalium
ac terrenarum voluptatū, quo prius ine-
briabamur, maioribus nāque delitijs af-
fluimus, quàm antea in vino experieba-
mur. Item per duo sponsæ vbera optime
intelligit (Ser. 10.) compassionem & con-
gratulationem: Habet enim affectus ma-
ternos cum Paulo. f. Gaudet cum gaudē-
tibus, flet cum flentibus, quod proprium
est veræ matris. f. gaudere in gaudio filio-
rum. Quia si hęc vbera nondum habes

SECUNDA PARS

cur mater? Cur episcopus? si te nō plene sentis promptum ad congaudendū, pro-num ad condolendū, matris nomen mereri non potes. Qui ab absq; his affectibus ad animarum regimen, vel prædicationis officium es assumptus, alijs prodesse non poteris, tibi plurimum obesse valebis. Verus pastor quoties osculo delectatur, non ideò officiū prætermittit, sed videas eum quasi matrem paruulis lactandis incumbere, & vbera proferens ex altero consolatoria, ex altero verò exhortatoria vberime ministrare. Si aliquē ex filijs reperit hilarem & proficientem, exultat reficiens salutaribus monitis, & de cōgratulationis vbere lac exhortationis exprimit, vt cōstanter perseverans in melius proficiat. Si verò videat aliquem graui aliqua tentatione concussum, factumq; pusillanimum, ita vt vim tētationis perferre nequeat, condolet, mulcet, plangit, consolatur, deniq; lac cōsolationis ex vbere compassionis exprimit vt turbatum erigat. Ibi agit contra impios pastores, qui nihil curant, nec compatiuntur super cōtritionem Ioseph, sed omnia

Christi

Christi opprobria conflant in fornacem avaritiæ, crucem, lanceam, & clauos. Ibi etiã agens de tribus illis optimis sponfæ vnguētis. s. cōtritione, deuotione, ac pietate, asserens vnguentum deuotionis cōponi ex studiosa meditatione beneficiorum Dñi: quærit, quid sit in causa, cur quælibet anima nequeat hoc vnguentū cōficere, licet nitatur vacare sanctis meditationibus vel diuinis laudibus, sed mox vrgeatur curis, atq; ad sua reuocata in seipsa comprimi propria egestate compellatur. Respondit Bernard. ægritudinē hanc & animi diffidētiam duabus ex causis prouenire posse. Prima, ex nouitate conuersionis. Secunda ex tepore conuersionis, etiamsi in conuersione longum tempus consumpserit. Vtrumq; enī humiliat ac deijcit conscientiam, & inquietam reddit, dum siue pro tēpore siue pro torpore pristinas animæ passiones nondum plene emortuas sentit: ac proinde cum necesse sit incumbere extirpandis de hortulo spinis iniquitatum, & vrticis cupiditatum longius à seipsa euagari nō permittitur. Cum enim in gemitu suo
la-

SECUNDA PARS

laboret, nō potest simul in Dei laudibus,
 ac sanctis meditationibus exultare: musi-
 ca nāque in luctu importuna solet esse
 narratio. Non est ergo unguentum hoc
 pauperum sed diuitū. Monet tñ Ser. II.
 his verbis. Suadeo vobis amici mei, vt in-
 terdum reflectatis pedem à molesta &
 nimis anxia viarum vestrarum recorda-
 tione, enitaminiq; in clariora atque pla-
 niora itinera euadere, nēpe in memoriā
 beneficiorum Dei: vt qui in vobis confū-
 dimini, ipsi^o intuitu respiretis. Volo vos
 experiri illud, quod dictū est: Delectare
 in Dño. Idem in Ser. 12. latissime loqui-
 tur de tertio unguento pietatis siue mise-
 ricordix, quod priora duo longe supe-
 rat, & proprium est Prælati sanctis, qui
 sicut adipe & pinguedine repleti miseri-
 cordix visceribus, omnium hominū ærū-
 nas tam spirituales quàm tēporales sub-
 leuare conantur. Idem in Ser. 1. Non
 omnis gratiarum actio Deo grata est, sed
 ea solum, quæ de cordis pudica & pura
 simplicitate procedit. Nam & phariseus
 gratias agebat de his, quæ à Deo accepe-
 rat, quæ tñ cum nō simplici sed subdolo
 cor;

corde redderetur, repulsæ sunt: licet enim
 labijs Deum laudare videretur, cordis tñ
 sententia seipsum honorabat. Publica-
 num enim non iudicaret contemnendū,
 nisi præ illo se honorandum existimaret:
 occulta ergo cogitatione sibi honorem
 usurpabat vere fur, cum soli Deo honor
 debeat & gloria. Heu quot Pharisei,
 quot hypocritæ in gratiarū actione ore
 gratias Deo agentes pro acceptis benefi-
 cijs, corde tñ nescio quid fraudulēter sibi
 surripiunt. Detestanda quippe tentatio
 quæ etiam spiritualibus viris, quandoq;
 insidiari solet. Nā magna ac rara virtus
 est, cum magna opereris, magnum te nes-
 cire, & cū omnibus nota sit sanctitas tua,
 te solum lateat, cumq; omnibus mirabi-
 lis appareas, tibi soli vilescas. Fidelis re-
 uerā famulus dicendus es, si de multa
 Dñi gloria (licet ex te non exeat) tran-
 seūte per te nihil tuis manibus adhærere
 contingat, seruans eas puras ab omni mu-
 nere: vt Esai. 33. Tunc lux tua dicenda est
 lucere coram hominibus, vt glorificent
 non te, sed Patrem qui in cœlis est. Time
 cum Paulo, ne quæ tua sunt, prædices, sed
 Chri-

SECUNDA PARS

Christū Iesum, ne quæras quæ tua sunt,
 sed quæ sunt Christi, tūc dignus eris au-
 dire. Euge serue bone & fidelis, quia su-
 per pauca fuisti fidelis, super multa te cō-
 stituam. Eris denique tanquam felicissi-
 mus Ioseph, qui omnibus sibi à Dño suo
 traditis non ignorabit vxorem exceptā:
 Non est inquam ex omnibus bonis Dñi
 mei, quod non in mea potestate sit præ-
 ter te, quæ vxor eius es. Nouerat nempe
 mulierem, gloriam esse viri & iniquū iu-
 dicabit ingloriū vice versa illum facere,
 qui se fecerat gloriosum. Aduertit homo
 Dei sapientia plenus virum vxorem suā
 fortiter tanquam propriam gloriā zelare,
 sibiq; ipsi retinuisse seruandam, & manū
 ad inconcessam extendere non præsum-
 psit. Quid ergo, homo gloriam suam ze-
 lat, Deus verò suam non zelabit? Imò
 quanti gloriam suā faciat plane testatur
 dicens. Gloriam meam alteri non dabo.
 Quid ergo nobis Dñe? Pacem do vobis,
 pacem relinquo vobis: hoc præconio vsi
 sunt Angeli dicentes: Gloria in excelsis
 Deo & pax hominibus. Dñe (inquit Ber-
 nard.) gratāter suscipio, quod relinquis,

ac relinquo, quod retines, sic mihi cōducere, sic mea interesse nō dubito: abiuro prorsus gloriam: ne forte si non cōcessū vsurpauero, meritō gratuito oblatū munus amittam. Pacem volo, & nihil amplius, cui pax non sufficis tu qui pax es nostra: sane mihi necessarium est reconciliari tibi, ac reconciliari mihi: nam ex quo me posuisti contrariū tibi, factus sum mihi metip si grauis. Igitur suscipiāt montes. i. Angeli pacem populo non gloriam. Quid stultius, quā canales velle gloriari de aquis, quæ per eos transeūtes fluunt? Et quid sunt sancti omnes vel sapientes in actionibus suis nisi canales, per quos transit gloria Dei? Non lingua, non calamus gloriari possunt de sapientia quam manifestant: nec securis gloriari debet contra eū qui secat in ea. Eſa. 10. Nonne permittes nobis aliquam gloriam? Permitto quam cōcedit Apostol. s. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientia nostræ: securus gloriaris, si teste conscientia de Dñi gloria nihil vsurpas, sed cum gloriaris, penitus in Dño gloriaris: quæ omnia non parui momenti existit.

S E C V N D A P A R S

stimanda sunt. Dicit etiam ibi Bernardus. Raros esse perfectos, quibus vere sic gloriari contingat. O vani filij hominum! O mendaces qui mutuo se decipiunt de vanitate in idipsum, dum vnusquisq; gloriam suam collocat in cistella labiorum alterius, indeq; eam mendicare solent, quotiescūq; ea egent: cum tñ veritatis lumine in seipsis expēdere opera sua debuissent, & sic in semetipsis habere gloriam ac nō in alterius ore, imò quod potius esset eam in manibus Dñi conseruādam reponere. Quapropter nemo velit laudari, dum viuit, quidquid enim laudis hic captas, quod ad Deum nō retuleris, Deo surripis quasi fur. Omnium ergo nostrorum operū gloriam ad solum Deū laudabilem omnium autorem ac benignissimum largitorem referamus, idque vere non fecte, vt facere solent hypocritæ. Hoc tñ non sola consuetudine faciendum est vt mos est in secularibus, sed vt viros sanctos decet synceritate fida, deuotione sollicita, hilaritate grata, non dissoluta: iungentes sensum vsui, affectū sensui, exultationem affectui, grauitatē exultationi,

tationi, humilitatem grauitati, libertatē
 humilitati, vt interdum liberis purgatæ
 mētis passibus procedamus, atq; per inu-
 sitatas quasdā affectiones, spiritualesq;
 lætitiās, in iubilis, in amœnitatibus, in
 Dei lumine, suauitate, & Spiritu sancto
 procedamus, probantes nos comprehen-
 sos in his quos Propheta intuebatur cū
 diceret: Dñe in vultus tui lumineambu-
 labunt, & in nomine tuo exultabunt to-
 ta die. Medullis igitur cordis non sola vo-
 ce dicamus: Non nobis Dñe non nobis,
 sed nomini tuo da gloriā: ne forte (quod
 nimis vereor) dicatur de nobis: Quoniā
 dileverunt eum in ore suo, & lingua sua
 mentiti sunt ei: Cor autem eorum, &c.
 Dicamus, Saluos nos fac Dñe, & cōgrega
 nos de nationibus, vt gloriemur in laude
 non nostra, sed tua. Bernard. Serm. 14.
 Dñe fateor me non portasse pondus &
 æstus diei, sed iugum suauē & onus leue
 p̄ patris familias beneplacito fero: opus
 meum vix vnus horæ spatio perficitur:
 nam laborē p̄ amore contēno. Ibi. Si
 nondū meremur ingredi cubiculum cū
 spōsa quia adhuc sumus de numero ado-

SECUNDA PARS

lescentularum : excubemus tñi præ fori-
 bus spe gaudentes. Sponsus & sponsa in-
 terim mutuis intus secretisque fruuntur
 amplexibus, nullo carnalium desiderio-
 rum strepitu, nullo corporearum phan-
 tasmatum perturbante tumultu. Turba
 adolescentularum, quæ absq; his inque-
 tudinibus esse nequit, foris expectet,
 sciantq; certo ad se illud spectare: Addu-
 centur Regi virgines post eam, proximæ
 eius offerentur tibi. Per virgines intelligit
 quæ baptismatis innocentiam seruauerunt:
 per proximas verò pœnitentes. In Serm.
 15. pulcherrime disserit de nomine Iesu.
 In 16. aptissime scribit, quo suffundi pu-
 dore debeamus, cum patrem & benefa-
 ctorem offendamus: quo verò timore, cū
 creator Dñs & iudex à nobis sit læsus.
 Ibi etiam loquitur aduersus illos, qui stu-
 diose curant humiles videri, ac vt id asse-
 quantur, exponunt plerūq; alijs defectus
 suos. Appetere (inquit) de humilitate lau-
 dem humilitatis non est virtus, sed ipsius
 virtutis subuersio: verus enim humilis
 vilis reputari vult, non prædicari: humilis
 gaudet cōtemptu sui, hoc solo superbus,
quòd

quòd laudes contēnat. Quid scelestius,
quā vt peccati confessio, quæ humilitatis
custos esse solet, superbix militet, & inde
velis videri melior, vnde videris deterior?
Mirabile quippe iactantiæ genus est san-
ctum videri non posse, nisi ad id scelera-
tus appareas. Similis habita est Saulis cō-
fessio, qui cum à Samuele increpatus cō-
fessus sit se peccasse, non tñ placita Deo
fuit eius confessio. In Ser. 17. vtilissime
docet qua cura obseruandæ sunt illæ vi-
cissitudines dispensatoriæ Dñi visitantis
animitam & ab ea recedentis: nam pericu-
losissime illius accessus & recessus ignorā-
tur: inde enim fit, vt nec absentē deside-
res, nec præsentem glorifices, præsertim
cū ipse nulla alia de causa recedat, quàm
vt auidius requiratur. Quoniam modo si
abesse nescimus, requiremus? Aut quo
pactō qui iterum dignāter ad hoc redit,
vt consoletur, digne pro sua maiestate su-
scipietur, cum adesse non sentiatur? Mēs
igitur abscessum ignorās patet seductio-
ni, quæ verò reditum non obseruat, iure
habebitur ingrata visioni. Quare oportet
vt cum Elisæo videamus recedentem

SECUNDA PARS

magistrum Spiritum sanctum si velimus
 vt dona sua duplicet in nobis, semperq;
 ad cœlum vultu simus erecto, & sinu ad
 largam eius benedictionem accipiendam
 expanso. Similes oportet nos esse homi-
 nibus expectantibus Dñm suum quãdo
 reuertatur à nuptijs : nam à copiosis su-
 pernæ mensæ delitijs vacua non redibit
 manu : quare vigilandum est omni tem-
 poris articulo cum plene ignoremus qua
 hora venturus, quavè abiturus sit. His
 nãq; vicissitudinibus vti non cessat in his
 qui spirituales sunt, vel quos ipse spiri-
 tuales reddere intendit, visitans diluculo
 & subitò probans. In Ser. 18. disertissi-
 me tractatur quis solus sit aptus ad præ-
 dicationis & præfecturæ officium exercẽ-
 dum. In Ser. 20. Quid retribuam Dño?
 Suscipe obsecro Dñe de mea misera vita
 residuum annorum meorum : nam præ-
 teriti infructuose cõsumpti sunt, nec eos
 amplius reuocare licebit: pro his quos
 viuens perdidisti, cor contritum & humilia-
 tum Deus non despicias, placeat tibi, vt
 recogitẽ eos in amaritudine animæ meę.
Qui fieri poterit, vt talem non diligam
Dñm?

Dñm? Dilexit me nō existentem, dilexit
 resistantem & inimicum, pro me calicem
 passionis bibit, pro me tulit cōtradictō-
 res in verbis, obseruatores in factis, illu-
 sores in tormentis, conuiciatores in mor-
 te. Hæc amorem meū blandius alliciūt,
 iustius exigunt & arctius stringunt, vehe-
 mentius accendūt: quare meritò anathe-
 ma habendus est, qui Dñm Iesum non di-
 ligit. Ama dulciter & ardentem, ne illece-
 bris mundi ab eo amādo abducaris: ama
 sapienter, & prudēter, ne decipiaris: ama
 fortiter, ne aduersitatibus frangaris: sic
 faciens, amare testaberis ex toto corde,
 tota mente, tota virtute seu fortitudine.
 Dulcedo huius amoris carnalis amoris
 suauitatem procul expellat, vt clauus cla-
 uo pelli solet. Ama prudenter, tum ad ca-
 uendas hæretice fraudis muscipulas, tum
 etiam ad euitandam nimiam & indiscre-
 tam vehementiam in tua conuersatione.
 Ama fortiter, vt terroribus non cedas, la-
 boribus nō succumbas. Igitur blanditijs
 non abduci, non decipi fallatijs, aduersi-
 tatibus & iniurijs nō frangi, hoc est toto
 corde, tota mente, tota virtute diligere.

SECUNDA PARS

Ibi etiam asserit hanc potissimā ac præcipuam fuisse causam, cur Deus humanā assumere carnem, & in ea conuersari uoluerit: uidelicet ut carnalium, qui non nisi carnaliter amare poterāt, affectiones primo ad suæ carnis salutarem amorem retraheret, atq; ita gradatim ad amorē perduceret spirituales. Usitatum enim est eodē modo incipiētes faciliter inflāmari ad audita, vel lecta, aut meditata mysteria, quæ Deus gessit in carne: atque inde paulatim fugatis terrenis & carnalibus affectibus, introducuntur tandem ad cōtemplationis dulcedinem & diuini amoris suauitatem. Huc iam ascenderat Paulus dicens: Et si cognouimus Christū secundū carnem, sed nunc iam non nouimus. Hieremias etiam iam ad hanc peruenerat conditionem, cum dixit Treñ. 4. Spiritus ante faciem nostrā Chrūs Dñs. Nam quod subiūgit: Sub umbra eius uiuemus omnes gentes, ad incipientes spectat. Cum enim ob interpi visus debilitatē ferre nequeant lucidissimi Solis splendorem, sub umbra .i. sub Christi carne quiescunt, (hac umbra obūbrata est Maria)

ria) vt illius obiecto, feruor & splendor diuinitatis illi⁹ tēperaretur. In carnis igitur deuotione quiescat, cui viuificantem spiritum possidere non licuit. Nam alias equidem nequaquam sine Spiritu sancto vel in carne diligitur Christus, non tñ in illa plenitudine, vt illa amoris suauitas sic totum cor occupet, vt totum sibi vendicet ab vniuersæ carnis amore, & carnaliū illecebrum: ac iam omnino superbiã detestetur, inuidiam nesciat, humanã omnẽ gloriam non solum fugiat, sed fastidiat, & contēnat: denique omnem cordis & carnis labem vehementissime abominetur. In Ser. 21. Trahe me post te ò spōse. Nō omnes qui trahūtur, inuiti veniunt, infirmus enim ac debilis, qui vix pedibus suis valet insistere, atque ideò ire nequit, voluntarius tñ & spontaneus ad salutis balneum, & suauitatis prandium accedit: sic ego etiam sponsa nisi te trahente ire nō possum. Refriguit paulisper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris huius currere sicut heri & nudiustertius: curremus autem postea, cum reddideris lætitiã salutaris tui, cū benigna

SECUNDA PARS

gratiæ temperies redierit, cum Sol iusti-
 tiæ iterum incaluerit, & pertransierit tē-
 tationis nubes, quæ solem ad horam ob-
 nubilare cernitur, cumq; ad lenem auræ
 blandioris flatum cœperint unguenta fa-
 cilius liquefcere, & aromata fluētia odo-
 rem dederint suum; tunc curremus hoc
 abscedente torpore. Cum igitur te tor-
 pore, tadio, vel accidia affici sentis, noli
 propterea diffidere, aut ab spiritali stu-
 dio desistere, sed iuuantis require manū
 dicens: Trahe me. Cum defecerit virtus
 mea, ne derelinquas me. Fessa sum, defi-
 cio, noli me deserere, sed trahe me post
 te, ne per amores alios vagari incipiā,
 ne quasi in incertum curram. Trahe me
 etiam tentationibus ac flagellis, ego enī
 in flagella paratus sum. Non postulo vt
 ita trahas adolefcētulas quæ teneræ, deli-
 cata, & ad ferēdas tētationes minus ido-
 neæ sunt: sed trahe me iam fortiorē, illæ
 verò meo hortatu atq; exēplo excitatæ
 me sequentur: sic fiet, vt simul ac pariter
 curramus. Ego in odorem unguētorum
 tuorum, illæ me sequentes, ac sic omnes
 in unguentorum tuorum odorem curre-
 mus.

mus. Ideò Apostolus dicebat. Imitatores mei stote, sicut & ego Christi. In Ser. 22. agit de sponsæ vnguentis, de quibus suprâ diximus, Quis hæc explicare poterit, cum ea noster intellectus capere non possit, nisi quantum experientia adipiscitur: nam quâuis Dñs suavis sit omnibus, maxime tñ domesticis, & quâuis omnes quantuncumq; longe distantes odorem vnguentorum illius sentiant, tñ quanto quis familiarius illi pro vitæ meritis ac mentis puritate appropinquat, tãto plus recentiorum aromatum & suavioris vntionis fragrantia delectatur. Spõsus (inquit) quàm plurima habet vnguenta, de quibus ego cum alta loqui non possim: quatuor illa dütaxat, quæ omnibus Paulus manifestavit, proponam. Christus inquit factus est nobis à Deo sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio. Iam antea factus fuerat Angelis quatuor hæc omnia: nam redemit Angelos præservans eos à lapsu, ne cum superbis laberentur. At cum Verbum caro factū est, hæc ipsa quatuor factus est nobis: sapiëntia in prædicatione, iustitia in remissione peccatorum,

SECUNDA PARS

rum, sanctificatio in conuersatione, redemptio in passione. Erat homo in tenebroso carcere vincus peccatorum catenis, luce sapientiæ depulit ignorantiæ tenebras: iustitia fidei absoluit catenas peccatorum: cōuersatus est inter nos, vt ostēderet, qua via ad vitæ patriam redeundū esset. Postremò in cumulum dedit satisfactionis prætium, vt patrem placaret. Quid amplius debuit facere? Cæcū illuminauit, vincum soluit, errantem reduxit, reum reconciliauit. Quis erit tanta animi feritate, vt post hæc vnguenta non currat? Veræ virtutes nullibi nisi hic reperiri possunt. Vbi prudētia nisi in Christi doctrina? Vbi iustitia nisi in ipsius misericordia peccatum remittente? Vbi sanctificatio. i. temperantia nisi in Christi cōmercio? Memineris Paulum sæpe sanctificationem pro castitate accipere, vt in eo loco: Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra, vt sciat vnusquisq; vas suū possidere. Et alibi. Non vocauit nos Deus in immūditiam, sed in sanctificationem. Vbi fortitudo nisi in passione Christi? Quid ergo hic moramur? Sequamur
præ

præeuntē spōsum ad speciosa deserti, & ad flores rosarum, ingredients interiora nostra, & exequētes illud : Cogitavi vias meas &c. Per ruborē sanguineum significātur tētationes ac tribulationes, quibus nos debemus obijcere. Rosæ Martyres sunt. Ad lilia cōqualliū imus. i. ad humiles corde imitandos. Ad amœna hortorū. i. ad confessores vbi varios licet colligere fructus sanctorum exemplorum. Ad irrigua fontium. i. ad potanda scripturarum arcana. Ad delicias cellariorum : habet enim sponfus cellam aromatum, cellam vnguentorum, & cellam vinariam : in primo mortificantur passiones, & disciplinæ ac pœnitentiæ pondere in puluerem rediguntur. In secūdo vngimur suavitate virtutū, viuētes inter homines sine querela, dulciter ac affabiliter erga omnes nos gerentes. In tertio charitatis vino ac diuino zelo inebriamur ad fructuose prædicandum. Aromatum enim odor fragantia est bonæ famæ quæ ex prædictis exoritur. Significat etiam perfectos viros quorum verba & opera assidue spirituales exhalant odores. Demū intromittimur

SECUNDA PARS

mur ad cubiculi secreta. i. ad contemplationis celsitudinem. Hæc omnia ex Bernard. Ser. 3 2. super Cant. quanuis aliqua addiderim quæ apud ipsum non extant.

DEIVSDEM AUTORIS

Annotatio de vita Contemplatiua.

GENERALIS regula habetur in mystica Theologia, quòd prius oportet assequi practicam quam theoreticam. i. prius opus est experiri exercitium supernaturalis cõtemplationis, quam inquirenda sit illius cognitio, vel inuestiganda artis huius plena notitia. Consistit aut̃ mystica Theologia formaliter quidem in theorica contẽplatione seu contemplatiua inspectione siue intuitione : Cõtemplatiue autem, in feruore diuini amoris. Quanto verò dicta inspectio purior extiterit, tanto magis amor, qui semper eam comittatur, accendit, suspendit, rapit, transformat, deificat. Est hæc dilectio non naturalis sed supernaturalis ac gratuita, infusa, imperatrix,

ratrix, & motrix omnium virtutum. Si
 quæras, in quo consistat hæc supernatu-
 ralis ac sincera Dei dilectio: Respondeo.
 Cum sincere amare, sit velle bene alicui
 ipsius causa, tunc enim sincere dicimur
 Deum amare, quando in ipso Deo cordis
 nostri complacentia defixa est: & cor no-
 strum nihil aliud cogitat quam Dei imē-
 sam perfectionem, eiusq; incomparabilē
 excellentiam, zelo ardet honorādi Dñm,
 in omnibus se ad ipsius beneplacitū cō-
 ponit, desiderat ardēter omnia, quæcūq;
 sint pati & agere p̄ eius amore & hono-
 re. Hi sunt actus diuini amoris, quibus
 quò quis plenius, affluentiusq; afficitur,
 ac fruitur, eo sanctior, diuiniior atq; su-
 blimior habetur: qui ita vixerit cœlestē
 vitam in corpore ducere est dicendus.
 Amor verò hic tanto est sincerior, di-
 uiniior ac Deo placentior, quanto minus
 amās ad seipsum reflectitur, videlicet dū
 in oratione, in obsequio, in amore nihil
 aliud respicit vel quærit nisi dilectum ip-
 sum, eiusq; honorem & gloriam, castissi-
 mam etiam cum eo vnionem solum ipsi
 dilecti causa exoptat. Si verò proprium
 cō-

SECUNDA PARS

commodū amor iste respicit, vel aliquid
 aliud, ad se retorquetur, & à rectitudine
 deflectitur, atque ea de causa servilis, nō
 fidelis aut sincere filialis iudicatur. Di-
 citur amor extaticus ab extasi, nempe
 quòd non permittat amantem mentem
 aliquid aliud cogitare præter id, quod
 amat, nec finit amantem esse sui compo-
 tem, sed adeò amato addicitur, vt in eius
 obsequium aut profectum penitus trās-
 feratur. Et quemadmodum datur amor
 extaticus spiritualis, ita etiam amor car-
 nalis extaticus esse perhibetur apud se
 mutuo amantes, atq; hoc illum planè co-
 gnoscimus, vt latissime ostendit Dionys.
 fol. 209. Nam qui se inuicē amant, licet
 multa dum absunt, animo concipiant, tñ
 cum sibi occurrant, aut simul cōueniant,
 vix verba integra proferre possunt: Hoc
 autem ideò fit, quia vehemens occupatio
 interna amati præsentia perculsa, fugare
 solet è memoria illa omnia, quæ antea cō-
 ceperat, ac dicere decreuerat. Sic etiam
 extaticus amor spiritualis, quando Deū
 dulcissimæ vnionis tempore affatur, trū-
 cata verba effundit. Ideò spōsa dicebat:

Dis

Dilectus meus mihi & ego illi. Præterea quemadmodum amantes arefcūt, & præ amoris vehementia macillenti reddūtur, ita Deum amantes exsiccatis humoribus terrenarum & carnalium affectionū fiunt quaſi ligna arida, vt facilius amore diuino igneſcant. Et ſicut ſe amantium oculos, ſi recte aſpicias, Intromitti dicas, ita oculi animæ amantis Dominum intromittuntur diligenter ſcrutantes, ne interius aliquid fiat, quod dilecto ſuo diſplicere poſſit. Amantes nullis incōmodis, aut rei familiaris iactura cruciantur, id ſolum egerrime ferunt, ſiquid contra amati votum cōmiſerint: ita oculi eorū, qui Deo fruuntur, nunquam lachrymis madefcunt, niſi cum diuinam læſe maieſtatem intelligunt. Item amantes adeō in amatos rapiuntur, vt nihil aliud audiant, niſi ſi quando de amato incidat ſermo: obturant enim ad cætera aures ſuas: ita Dominum diligentes vana & carnalia non aduertunt, quōd in Deo plene ſint abſorpti, ſi autem de Chriſto fiant verba, ſtatim enigilantes applaudunt.

S E C V N D A P A R S

¶ Beatus Antonius dicebat (vt scribit Cassianus) non esse eam perfectam orationem, in qua deuotus seipsum non obliuisceretur. Abbas Agathon dicere solitus erat, nihil esse laboriosius, quam orare Dñm. Dicebat etiam Senior (vt legitur in Vitis Patrum) sicut fieri nequit, vt quis faciē suam in aqua turbida lucide inspiciat, sic etiam impossibile est animā à cogitationibus externis non purgatam Deum verē orare & contemplari. Afluēscamus ergo omni tēpore, loco, actione, causa, negotio mentem in Deo per feruidam dilectionem, & humilem orationē infigere, atque per cōtemplationem imprimere, complecti, stringere, dicentes cum sponsa: Tenebo illum, nec dimittā. Quod cum sublime sit & excelsum, vita nostra tanto excelsior ac sublimior erit, quanto similior Dei vitæ fuerit: sed vita Dei est sui ipsius assidua dilectio, & cōtēplatio, Ergo, &c. Sed fortasse quæres, quod sit remedium, quo mederi nostro morbo. i. instabilitati valeamus: Respondeo: Causa istius morbi amor est terrenus: remedium est actualis & ardentissimus amor

amor Dei. Quanto enim quilibet in hoc magis profecerit & in contemptu terrenorum omnium, tanto plus in cordis stabilitate proficiet, ut res ipsa testatur. Terrena amantes densis cogitationum tumultibus premuntur: ideo non mirum est, si ea hora qua stabilitatem quarant, eam adipisci nequeant, sed more solito evagentur. Vulgare est sapissime cogitare de ijs, quæ magis diligimus, & quæ sæpius cogitationi nostræ se offerunt ea magis amamus, iuxta illud Domini verbum: Ubi est thesaurus tuus ibi &c. Attende quæso, id amare te scito, quod frequētius cogitas. Enitere ergo in amore Domini proficere, & rerum omnium contemptu, in abstersione phantasmatum rerum corporearum, quæ sæpe occurrunt, nec unquam volitare cessant ante oculos nostros: atque etiam in introversione, mentisque sursum in Deum directione: sic enim fiet ut bona & diuturna hac consuetudine indies proficias, ac celeriter ad cordis stabilitatem peruenias.

¶ Tanto alicuius viatoris contemplatio perfectior ac splendidior est, quanto ipse

SECUNDA PARS

clarius ac purius intuetur lucem illam increatam, quæ Deus est, prorsus esse incomprehensibilem, ac circumspicit se ab eius immisione in infinitum occubere. Diony. Carth. de contempt. fol. 184. ita scribit. Causæ proximæ contemplationis tres sunt: nempe feruidus amor Dei: abstractio mentis ab omni operatione circa creata: conatus mentis ad extensionem ac defectionem suam in Deo, & quâto perfectiores hæ causæ fuerint, ac fortiores, tanto contemplatio, eamq; consequens alienatio, seu raptus ac extasis erunt diuturniores: quod tñ potissime pendet à diuina largitate. Quo enim directius mētem in supernaturali elevatione conseruauerit, eò planè diutius suspēsa permanebit. Et quauis Bernard. dicat morulam esse breuem, id intelligendum est respectiue ad imbecillitatē humanæ mentis, & ad id quod frequentius euenire solet: non autem respectiue ad diuinam clementiam, quæ aliquando detinet sanctos in raptu longo temporis spatio. Hæc ille.

Conte.

Contemplatio semel degustata vehementissimum ardorem in ea persistendi gignit in mente, seu indefinenter ad eam redeundi: inde fit, ut qui eam gustauerit, non facile ab ea eiusque intuitu vel affectu valeat reuocari: iuxta illud. Qui edunt me adhuc esurient. Stude ergo emundari à terrenis affectibus, sic enim fiet, ut totus mentis affectus, totusque amantis potentiae appetitus nemine retrahente aut impediendo integre figantur in Deo, in illo imperscrutabili pelago, ac interminabili & incomprehensibili abyssu, quam vocat Dionysius diuinam caliginem, quae nihil aliud est quam inaccessibilitas & incomprehensibilitas diuinæ lucis, seu diuina lux in quantum incomprehensibilis & ignota. Quauis enim lux diuina in se lucidissima, radiosissima & clarissima sit, tamen respectu mentis quae diuinum illum splendorem & decorem intueri non sustinet, caligo vocatur. Ideo clamat Esaias, Verè tu es Deus absconditus. Et Dominus posuit tenebras latibulum suum. Vnde diuinam caliginem intrare id est

SECUNDA PARS

nempe mentis oculum affectusq; apicē
per mysticam theoriam in Deum exten-
dere.

Est autem cōtemplatio actus doni sapiē-
tia habiti in excellēti gradu, atque ideo
huius contemplationis exercitatio dicitur
esse supernaturalis. Sed quæres, qui
fit, vt differant sancti, qui de ea scripse-
runt. Quidam enim dicunt exercitium
contemplationis fieri cum maxima de-
lectatione, alij verò fieri cum maxima
afflictione. Componit illos Dionysius
fol. 196. dicens aliquando exercitacionē
hanc peragi laboriose, videlicet quando
homo se disponit ad illam secretissimam
& ardentissimam vnionem cum magno
mentis conatu, vt omnia supergrediatur
cum feruida oratione, cum propria re-
collectione, corporalisq; habitudinis al-
teratione. Aliquando verò speciali Dei
munere cum maxima peragitur facilita-
te atque dulcedine: nam interdum mens
absque præparatione vlla repente, &
quasi inopinato à Spiritu sancto concu-
citur, irradiatur, succenditur, rapitur,
trans-

transformatur: tunc enim facillime, & absque labore caliginem intrat voluptuose.

Hæc autem mystica Theologia non est naturalis notitia seu cognitio Dei, nec rationis inuestigatione nititur, sed est quædam celerrima & promptissima Dei contemplatio ex ipsius Domini gratiosissima illustratione, ac supernaturali irradiatione proveniens, quam assidue ardentissima puri amoris affectio comitatur: & ideo non competit nisi viris in diuino amore perfectis, qui ab omni terrenæ labis macula purgati, & purissime defæcati sunt, quales omnes qui ista legerint, velint reddere miseratione sua

Dominus Iesus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit in secula

seculorum.

Amen.

STABVLA.

PRIMA PARS.

Remedia communia aduersus omnia vitia. fol. 1.

Remedia propria singulorum vitiorū. f. 2.

Abſtinentia ſalutaris documentum. f. 6.

Documenta ad perfectionem ſpirituale. f. 8.

Alia documenta. f. 14.

Remedia defectuum Religioſi. f. 20.

Regule varia vite ſpirituales. f. 23.

Alia documenta. f. 29.

De interiori domo. f. 33.

SECUNDA PARS.

De ſtudio ſancte meditationis, orationis, &c. f. 35.

Vtile exercitium. f. 43.

De myſtica Theologia. f. 58.

Quadam media perueniendi ad hanc myſticam Theologiam. f. 64.

Ex Bonauentura Amatorio nonnulla. f. 73.

Ex Gersono de Monte cōtemplationis. f. 78.

Dulces bucellæ ex D. Bernard. f. 94.

De diſcretionem exercitiorum. f. 107.

Documenta collecta tum ex D. Bernard. tum ex Bouau. in tractatu meditationum vite Chriſti. f. 111.

TABVLA.

- Ordo quotidiani exercitij. f. 126.
Quod perfectio consistat in parte affectiva.
f. 135.
De preparatione ad Missam. f. 147.
Ex Soliloquio D. Bonaventurae. f. 149.
Ex itinerario mentis in Deum. f. 150.
Ex Opusculo de septem itineribus aterni-
tatis. f. 152.
Anagogica expositio orationi Dominicae.
fol. 162.
De septem gradibus contemplationis f. 163.
Exercitium spirituale quotidianum. f. 169.
Oratio D. Bonaventurae. f. 175.
Ex Opusculo Bonaventurae de mystica Theo-
logia. fol. 178.
De Humilitate. fol. 186.
Ardens oratio ad postulandam charita-
tem. f. 196.
Inflamantia verba collecta ex Bern. f. 204.
Ex Bernard. in lib. de Amore Dei. f. 214.
Nonnulla gemae et ardentes faculae ex Ber-
nard. super Cant. f. 217.
Annotationes de vita Cōtemplativa. f. 230.

¶ LAVS DEO.

